

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YENİ MEDYA VE GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TERÖR OLAYLARININ YAZILI BASINDAKİ TEMSİLİ: TÜRK VE AMERİKAN BASINI ÜZERİNDE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA

Alican Cafer GÜRGEN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Cem TUTAR

İSTANBUL-2020

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİ MEDYA VE GAZETECİLİK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TERÖR OLAYLARININ YAZILI BASINDAKİ TEMSİLİ: TÜRK VE AMERİKAN BASINI ÜZERİNDE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA

Alican Cafer GÜRGEN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Cem TUTAR

İSTANBUL-2020

ÖZET

Tarihsel gelişim süreci göz önüne alındığında kitle iletişim aracı olarak yazılı basının yaygınlaşması 19. Yüzyılda Sanayi Devriminin etkisiyle gerçekleşen sosyo-ekonomik ve kültürel dinamiklerin bir sonucudur. Yazılı basının önemli bir kısmını oluşturan gazeteler yaygınlık kazandığı dönemden itibaren güç odaklarıyla yakından ilişki içinde olmuştur. Bunun nedeni bir yandan bu alanın ekonomik faaliyetlerle ilişkili olarak tecimsel bir yapıya sahip olması diğer yandan ise toplumu etkilemek ve yönlendirmek için yazılı basının elverişli doğasıdır. Ekonomi-politik manada gazetecilik faaliyeti ideolojik bir alandır. Yazılı basın dönemin baskın söylemlerini toplumsal dolaşıma sokarken haber içeriklerinde ve anlatısında egemen ideolojinin taşıyıcısı konumuna yükselmektedir. Yazılı basın üzerinden kurulan hegemonya ve rıza bireylerin sistemin değerlerini içselleştirmelerini sağlamakta, toplumsal alanda gerçekleşen olayların algılanma şekline etki etmektedir.

Gazetecilik faaliyeti içerisinde haber toplumsal anlamın inşa edildiği bir alan olarak toplumsal gerçekliğin yeniden üretildiği bir anlatı türüdür. Haberin anlatı olması aynı zamanda üretim ve sunum aşamalarında hikâye edici pratiklerin kullanılmasını beraberinde getirmektedir. Özellikle modern ve ötesi toplum formlarında toplumsal yaşamda karşılaşılan olayların sayısı ve yoğunluğu artmıştır. Bu olaylar neoliberal politikaların etkisiyle birlikte toplumsal alanda karşılaşılan birçok risk, belirsizlik ve tehlikenin taşıyıcısı olmaktadır. Yazılı basın bu anlamda toplumsal olaylar ile birey arasında aracılık görevi üstlenerek bir anlamda yaşanan kaotik evrenin anlamlandırılmasını sağlamaktadır. Günümüzde daha önce yerkürenin belirli bölgelerinde sıklıkla yaşanan terör olayları küresel bir hal kazanmıştır. Terör olaylarının birçok sosyo-ekonomik, kültürel ve politik nedenleri vardır. Neoliberal dönemin beraberinde getirdiği riskler küresel anlamda yaygınlaştıkça ulus devlet yapısının koruyucu şemsiyesi gittikçe küçülmekte ve sonuç olarak terör gibi toplumsal alanı birçok yönden etkileyen olaylar görünürlük kazanmaktadır.

Bu araştırmada yazılı basındaki terör olaylarının temsili Irak-Şam İslam Devleti (IŞİD) olarak bilinen örgütün Türkiye'de düzenlemiş olduğu üç terör saldırısı bağlamında karşılaştırmalı olarak Türk ve Amerikan basını üzerinden ele alınmaktadır. Çalışmada ideoloji, mezhep, cihad, terör ve risk algısı gibi kavramlar IŞİD özelinde tartışılırken

gazete haberlerindeki terör olaylarının temsilleri Göstergebilim ve Nitel İçerik Analizi yöntemleri kullanılarak eleştirel perspektiften irdelenmektedir.

Anahtar kelimeler: Yazılı Basın, Terör, Mezhep, Cihad, Neoliberalizm, Risk Toplumu

ABSTRACT

Considering the historical development process, the spread of print media as a mass communication tool is a result of the socio-economic and cultural dynamics that took place in the 19th century which was under influence of the Industrial Revolution. Newspapers, which constitute an important part of the printed press, have been in close contact with the power centers since their widespread period. On the one hand, the reason is this area having a commercial structure in relation to economic activities, the other reason is that the convenient nature of the print media to influence and direct society. Journalistic activity in terms of economy and politics is an ideological field. While the print media puts the dominant discourses of the period into social circulation, it rises to position of the bearer of dominant ideology in news content and narration. The hegemony and consent established through the printed media enable individuals to internalize the values of the system and affect the perception of events taking place in the social field.

Within journalism, news is a type of narrative where social reality is reproduced as a field where social meaning is constructed. The narrative of the news also brings along the use of storytelling practices in production and presentation stages. Especially in modern and beyond social forms, the number and intensity of the events encountered in social life have increased. These events, together with the effect of neoliberal policies, are carriers of many risks, uncertainties and dangers encountered in the social field. In this sense, the printed press acts as an intermediary between social events and individual, in a sense, making sense of chaotic universe experienced. Nowadays, terrorist incidents, which were frequently experienced in certain regions of the globe, have become global. Terrorist incidents have many socio-economic, cultural and political reasons. As the risks brought about by the neoliberal era become widespread globally, the protective umbrella of nation-state structure is getting smaller and smaller, and as a result, events such as terrorism that affect social sphere in many ways become visible.

Representation of terrorist incidents in the written press in this study-Damascus Islamic State of Iraq (ISID) in the context of a comparative three terrorist attacks, known as the organization was held in Turkey are handled via the Turkish and American press. In the study, while concepts such as ideology, sect, jihad, terrorism and risk perception are discussed specifically for ISIS, the representations of terrorist incidents in newspaper

news are examined from a critical perspective using the methods of Semiotics and Qualitative Content Analysis.

Keywords: Printed Press, Terror, Sect, Jihad, Neoliberalism, Risk Society

ÖNSÖZ

Özellikle yakın dönem dünya tarihinde gerçekleştirdiği terör saldırılarıyla adından sıkça bahsettiren IŞİD'in mezhepsel, siyasi, sosyo-ekonomik, ideolojik gibi parametreler başta olmak üzere daha birçok düzlemde incelendiği bu yüksek lisans tezinde medya metinlerinin belirli düzeylerde ideoloji taşıdığı görülmüştür. Çalışmaya konu olan örgütü oluşturan dinamiklerin daha net kavranması için hazırlanan literatür taraması vasıtasıyla "cihad ve mezhep" gibi kavramların günümüzde dahi tartışmaya açık kavramsallaştırmaları üzerinden IŞİD gibi radikal eylem haritalarına sahip örgütlerin yapmış oldukları seçimler aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda yapılan araştırma sonucunda bahsi geçen örgütün küresel düzeyde radikal cihatçı anlayışa sahip olduğu belirlenmiştir.

Kamuoyunu ilgilendiren konuların başında gelen terör olayları gazeteler için de bir o kadar kıymetlidir zira gündem ani gelişen bu tarz kriminal hadiseler ile tepe taklak olmaktadır. Ancak bu terör olaylarının "nasıl" ele alınacağı medya kuruluşlarının içindeki egemen ideoloji ile belirlenir. *"TERÖR OLAYLARININ YAZILI BASINDAKİ TEMSİLİ: TÜRK VE AMERİKAN BASINI ÜZERİNDE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA"* adlı çalışma Türkiye'de IŞİD tarafından düzenlenmiş terör saldırılarından üç tanesinin seçilerek vakaların Amerikan ve Türk basınında oluşturduğu yanıkları incelemektedir. Ekonomi politik düşünce üzerinden okumaları yapılan gazeteler *"risk toplumu ve ulus devlet"* gibi kavramsallaştırmalar bağlamında çözümlenmiştir.

Bu tez çalışmasında toplum içerisinde çoğunluk tarafından desteklenmesi istenilen fikrin medya eliyle bireylerin zihinlerine yerleştirildiği görülmektedir. Çeşitli meslek pratiklerinin ve etik anlayışın "ideoleji"lerin hizmetine girdiği kapital düzende algı yönetimi haber metinlerindeki fotoğraflardan, başlıklara varıncaya kadar birçok noktada vuku bulmaktadır.

Tezin oluşum sürecinde ve terör kavramına ilişkin literatürün araştırılmasında ufkumu açan Prof. Dr. Deniz Ülke Arıboğan'a ve çalışmanın bu boyutlara gelmesini sağlayan, araştırmanın her aşamasında bilgi, moral ve motivasyon desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Cem Tutar'a teşekkür ve saygılarımı sunarım, bana verdiğiniz emek çalışma inancımı her daim ayakta tuttu.

Alican Cafer Gürgen/ Ağustos 2020, İSTANBUL

YEMİN METNİ

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih

Adı Soyadı

İmza

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

Kitle iletişim araçlarının gelişim çizgisi içerisinde yazılı basının yani gazete ve dergilerin tarihsel olarak öncül bir konumu vardır. 19. Yüzyılda Sanayi Devrimiyle birlikte toplumsal, ekonomik ve kültürel alanda yaşanan değişim süreciyle birlikte matbaa devrimiyle yazılı kültür içerisinde yer edinmeye başlayan gazeteler basın alanının mekanizasyonu sayesinde yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Temelinde teknolojik ilerlemenin yattığı bu dönüşüm süreci devamında modern ve postmodern dönemler içerisinde de devam ederek her dönemin sosyo-ekonomik ve teknolojik olanakları bağlamında yeniden üretilmiştir. Dönemin siyasal ve ekonomik örgütlenmesinin bir tezahürü olarak yazılı basın ve habercilik alanı salt bilgi edinme aracı olmanın ötesinde onu aynı zamanda kitlesel bir güdülenmenin inşasında kullanılan temel bir yapı taşına dönüştürmüştür. Bunun nedeni sanayileşerek gelişen ve sürekli büyüyen bir toplumsal alanda yaşam evrenine ait bilgi ve haberlerin artık birinci elden kulaktan duyma bir şekilde gerçekleştirilemeyip teknik bir araç olarak yazılı basın üzerinden alınan haberler sayesinde içinde yaşanılan dünyanın anlamlandırılmasıdır. Böylece gazeteler ve taşıdıkları haberler belirli bir toplum içerisindeki kolektif bilincin oluşturulduğu, yeniden üretildiği ve kolektif bir kimliğin inşa edildiği mecradır.

Bu anlamda kitle iletişim medyası içerisinde yazılı basın alanı ve haberler ideolojik bir görünüm kazanmaktadır. Bu alanın ideolojik bir yapıya sahip olmasını sağlayan etken öncelikle haberciliğin ticari bir alan olarak maliyetli bir yapıya sahip olması ve bu bağlamda ulus devlet yapısı içerisinde yayıncılık faaliyeti gösterirken devletin kurumlarıyla girilen grift ilişkiler bütünüdür. Günümüzde farklı platformlardan akan haberler ile bu alanın eskiden çok daha fazla dezenformasyon ve misenformasyon süreçlerine sebep olduğu söylenebilir. Dezenformasyon, bireyleri, dolayısı ile toplumları manipüle etmek maksadıyla yanlış veya doğru olmayan verileri içeren bilgilerin yayılması iken misenformasyon, gerçek bir bilginin taraflı, eksik ya da yanlış iletilmesidir. İşte tam bu noktada profesyonellik ve tecrübe gibi unsurlar yazılı basını sosyal medya kaynaklarından ayrı kılar zira bu basılı metinler belirli bir zaman diliminde bilgi/haber üretmekle mükellef profesyoneller aracılığıyla kurgulanıp, resmi bir kurum olan ulusal veya uluslararası yayıncılık yapan gazeteler tarafından paylaşılmaktadır.

Yayıncılık alanının içerisinde bulunduğu kapitalist piyasa ekonomisi odaklı kuralsız piyasanın getirdiği dalgalanmalar ve riskler medya gücünü elinde bulunduran

sermaye sahipleri tarafından karşılanmak zorundadır. Bu süreç haberin içeriği ve ideolojisinde gözle görülür değişmeler yaşanmasına neden olmaktadır. Özellikle terör haberlerinde bu tarz ideolojik ayrımların varlığı daha açık şekilde ortaya çıkmaktadır. Ulus devlet yapısını muhafaza etmek isteyen yayın organları daha milliyetçi perspektiften olayları analiz edip sistemin içerisinden egemen ideolojinin yaygınlaşmasına hizmet ederken, muhalif düşünce yapısına sahip yayın organları aynı konuya ait farklı perspektiflerden durumun çözümlemesine giderek alternatif bakış açıları geliştirmektedir. Bu tarz ideolojik farklılıklar değişik kamuoylarının oluşmasında üst düzey rol oynamaktadır. Bulunduğu fiziksel koşullar nedeni ile bilginin/olayın kaynağına ulaşma imkânı olmayan bireylerin bu tarz mecralar aracılığı ile gündeme ilişkin fikir sahibi olduğu unutulmamalıdır. Dolayısı ile haber metinleri gündelik yaşamın yeniden inşa edilmesinde bir çimento yahut yapı taşı görevi görmektedir.

Yayıncılık alanını etkileyen küresel ekonomik koşulların ayırt edici özellikleri akışkan, süreksiz bir toplum yapısı içerisinde gündelik hayat etkinliklerine eklemlenen risk algısıdır. Küresel toplum yapısının deregülasyon temelli örgütlenmesi tıpkı yayıncılık alanında olduğu gibi kuralsız, para ekonomisine bağlı hayat tarzlarının dolaşıma girmesine neden olmaktadır. Özellikle 1980'li yıllarda ulaşım ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle yaygınlık kazanan küreselleşme olgusu dünya üzerinde eklektik ve tek biçimli bir toplumsal yapının oluşmasını sağlamıştır. Ulus devlet yapısının sağladığı koruma ve güvenlik şemsiyesi her geçen gün daha da küçülürken bu toplumsal yapı içerisinde bireyler gittikçe belirsizlik ve risk dolu bir yaşam evreniyle karşılaşmaya başlamışlardır. Küresel toplumun karşılaştığı riskler, ekonomik, toplumsal ve kültürel gibi birçok alanı kapsamaktadır. Küresel bir risk şekli olarak terör olgusu tüm bu alanları eşzamanlı etkileyen bir toplumsal fenomen olarak ayırt edici özelliğe sahiptir. Terör kavramı akademik anlamda uzun yıllardır tartışılan ve üzerinde kesin bir uzlaşma barındırmayan oldukça eski bir fenomendir. Kimi çalışmalara göre terörün kökeni insanoğlunun ilk tarihine kadar uzanmaktadır. Günümüz çalışmalarının söylemlerinden biri ise terörün etkisinin ve tanımının gerek konvansiyonel anlamda yaşanan gelişmelerle gerek toplumsal dinamiklerin geçirdiği dönüşümle farklı bir boyuta ulaştığıdır. Bu çalışmaya konu olan "dini gerekçe göstererek" vuku bulan terör yapılanmalarının ulus devlet sınırlarının çok ötesine aşan eylemsellik projeleri bulunmaktadır. Yakın geçmişte dünyanın farklı noktalarında büyük çapta eylemler düzenlemiş olan IŞİD terörünün artık dünyanın hemen her yerindeki insanlar için bir risk oluşturduğu söylenebilir. Örgütün

eylemlerinde seçilen yerlerin ve eylemlerin tarihlerinin bilinmezliği gerek seküler gerekse despot rejimlerin etkin olduğu coğrafyalarda bireyler üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bu durum risk toplumu paradigması altında tartışıldığında bilginin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bilgi vasıtasıyla birey içinde bulunduğu bilinmezlik halini daha aydınlık bir ortama taşır ki bu durum yukarda bahsedilen ulusal ve uluslararası düzeyde yayın yapan medya organlarının kritik konumunu vurgular.

Tüm medya metinleri gibi haberlerde kurgusal içeriklerdir. Haber yapım süreçlerinde haberin konu olarak seçiminden haberin anlatısının oluşturulmasına ve sunumuna kadar olan tüm süreçler bir seçim işleminin sonucudur. Haber yapım süreçlerine tabii tutulan terör haberleri de tarafsız görünmesine rağmen ideolojik öğeleri gerek biçimsel kodlar gerekse içerik düzleminde taşırlar. Böylelikle dönemin yükselen değerleri ve egemen ideolojisi haberler ve onu sunan basın organları vasıtasıyla yaygınlık kazanır. Dolayısıyla toplumsal gerçekliği oluşturan, inşa eden medya ile toplumun algıladığı gerçeklik arasında mutlak bir bağ vardır.

Terör olaylarının haberleştirilme sürecinde egemen ideolojiye ait değerler meşrulaştırılmaktadır. Bu çalışma, yazılı basında terör olaylarının sunumundaki biçimsel ve içerik düzlemindeki kodları Türk ve Amerikan basını üzerinden ele alınan örneklerle karşılaştırmalı biçimde tartışma amacındadır. Bu bağlamda çalışmanın temel sorunsalı, neoliberal dönemde yazılı basının içinde bulunduğu kitle iletişiminin ekonomi-politik doğası göz önüne alınarak terör olgusunun toplumsal boyutunun ve haberin teknik kodlarının tartışılması, örneklem olarak ele alınan "IŞİD" terör örgütünün bu yeni küresel dünyada kitle iletişim araçlarıyla ilişkisinin ortaya konulması oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacına uygun olarak geliştirilen metodolojik çerçeve şu şekilde özetlenebilir. Araştırma genelde kitle iletişimini özelde ise yazılı basın alanını Marksist bir perspektiften yorumlayarak toplumsal rıza ve hegemonyanın yeniden üretildiği bir alan olarak tanımlamaktadır. Toplumsal yapıdaki ekonomi-politik ilişkilerin eşitsiz doğasının bir tezahürü olan küreselleşmenin risk dolu doğası ve gündelik hayat üzerindeki etkisi toplumsal alanda sorunsallaştırılarak döneme özgü gelişen yeni riskler terör olgusu üzerinden IŞİD terör örgütü özelinde tartışılmaktadır. Ekonomi politiğin medya bağlamında okunması ile haber metinlerinin salt olarak kamuoyunun ilgisini çeken olayların paylaşıldığı kanallar olmadığı aynı zamanda seçilen kelimelerin oluşturduğu

anlam örüntüsünden, haberde kullanılan görsellere ve bu görsellerin çekim açılarına kadar birçok hususun ideolojik artalanlarının olduğu gözlemlenmektedir.

Yukarıda bahsedilen ve çalışmanın sacayaklarını oluşturan kuramsal bakış açısının yardımıyla bu araştırma vasıtasıyla çalışmanın amacını pekiştiren ve cevabı aranan diğer sorular ise şu şekilde sıralanabilir:

- Günümüz dünyasında kitle iletişimin ideolojik doğasını hangi dinamikler oluşturmaktadır?
- Haberin kurgulanma aşamalarında söz sahibi olan ideolojik ve ekonomik faktörler nelerdir?
- Gazete haberleri ve kamuoyunun oluşmasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- Terör kavramı Doğu ve Batı literatüründe ne şekilde ele alınmaktadır?
- Cihadın özünü oluşturan temel elementler nelerdir?
- IŞİD'i oluşturan kültürel, dini, ekonomik, sosyal, tarihi vb. dinamikler nelerdir?
- Mezhepleşme nedir? Müslümanlıktaki en büyük iki mezhep olarak kabul edilen Şiilik ve Sünnilik'in alt kollarını neler oluşturmaktadır?
- Küresel düzlemde etkinlik gösteren terörün ulus devletler üzerindeki etkileri ve bu etkilerin devlet politikalarına yansımaları nelerdir?
- Terörün bireyler üzerinde yaratmış olduğu risk algısının kapsamı nedir?
- Terör olaylarının yazılı basındaki temsillerinde gerek biçimsel gerekse içerik düzleminde taşınan kodlar arasında hangi farklılıklar öne çıkmaktadır?

Belirlenen sorulara kuramsal olarak da tutarlı cevaplar verebilmek için çalışma içerisinde belirlenen metodolojik çerçeve üzerinden karşılaştırılan Türk ve Amerikan basınındaki IŞİD terör örgütüne ait haberler *Göstergebilim* ve *Nitel İçerik Analizi* yöntemi birlikte kullanılarak analiz edilmiştir.

Bu doğrultuda haber metinlerini oluşturan ana başlıklar, spot başlıklar, haber fotoğrafları, fotoğraf altı yazılar, haberde kullanılan yazı boyutu ve renkleri *Göstergebilim* vasıtasıyla incelenirken, haberlerin içerikleri çalışmanın kuramsal çerçevesine koşut geliştirilen üç kategori üzerinden *Nitel İçerik Analizi* yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu kategoriler şu şekilde sıralanabilir: *"Haber Anlatısının İnşası Sürecinde Gazete Haberlerindeki Terör Olaylarının Analizi, Mezhepleşme Temelinde*

Gazete Haberlerindeki Terör Olaylarının Analizi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Dinamikler Bağlamında Gazete Haberlerindeki Terör Olaylarının Analizi".

Çalışmanın birinci bölümü iki temel başlık altında şekillenmektedir. Bunlardan ilki kitle iletişiminin ekonomi-politik çerçevede yerini Marksist bir terminolojiden tartışmaktadır. Bu temel başlık üç alt başlığı içerisinde barındırmaktadır. Öncelikle ideoloji kavramının geçirdiği dönüşüm tarihsel süreç içerisinde özetlenmiştir. Burada 18. Yüzyılda Aydınlanma Düşüncesinin ürünü olan ideoloji kavramı Destutt De Tracy'nin tanımlamasından yola çıkarak 19. Yüzyılda Marx'ın düşünlerine ve 20. Yüzyılın başında ise Neo-Marksist yazın olan Althusser ve Gramsci'nin görüşlerine taşınmıştır. Son olarak ise söylem kavramıyla toplumsal alanda mikro iktidar ilişkilerine ışık tutan Foucault'un düşünceleri verilmiştir. İkinci alt başlık kitle iletişiminin ideolojik yönü ve yazılı basın alanını öncelikle Marksist perspektiften bir iktidar ve güç alanı olarak tanımlamaktadır. Marx'a göre toplumsal alanda sermayeyi elinde bulunduran güçler dönemin egemen güçleri olarak toplumsal alanı istedikleri gibi örgütleyebilmektedir. Aynı şekilde yazılı basın alanındaki sermaye sahipleri de dönemin yükselen değerlerinin temsilcisi olan egemen ideolojinin yaygınlaşması ve meşrulaşması sürecinde söz sahibidirler. Bu kısımda ayrıca iletişim çalışmaları alanındaki tarihsel gelişim çizgisi de takip edilerek Leon Fistinger'in *Bilişsel Uyumsuzluk Kuramı*, Harold Lasswell'in medya ve propaganda etkileşimindeki çalışmaları, Gramsci'nin hegemonya ve rıza modeliyle Frankfurt Okulu düşünürlerinin savları çalışmanın içerisinde tartışılmıştır. Birinci bölümün son alt başlığını gerçekliğin kurgusal bir birlikteliği olan haber kavramının öyküleştirme teknikleri, modern ve ötesi toplumlardaki öykü ve mit sunma işlevi öncelikle tartışılmıştır. Ayrıca çalışmanın ana konusu etik olmadığı halde gerçekliğin bir sunum şekli olan haberin ideolojik bu sunumu gazete-haber ve etik düzleminde Manuel Velasquez, Andre Claire, Thomas Shanks ve Michael Meyer gibi etik alanında çalışmalar yürütmüş kişilerin bulgularına ve çıkarımları üzerinden özetlenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünün ikinci temel başlığı terörizmin tarihsel gelişimi ve din merkezli terör olgusunu tartışmaktadır. Söz konusu başlıkta öncelikle toplumsal bir fenomen olan terör olgusunun Batı ve Doğu literatürü üzerinden ne anlama geldiği tartışılmıştır. Bu bağlamda öncelikle küresel düzeyde etki gücüne sahip olan terör olgusunun getirmiş olduğu 'korku'nun anlamlandırılması için Arthur H. Garrison gibi terör alanında uzman kişilerin çalışmalarından yararlanılmıştır. *"Din ve Terör İlişkisi: Radikal İslamcı Anlayışı İrdelemek"* adlı bölümde dinsel ve/veya mezhepsel ayrışmaların

getirmiş olduğu şiddet ve terör eylemlerine odaklanılmıştır. Bu bağlamda din ve terör kavramlarının arasındaki ilişkinin varlığı farklı akademik çalışmalarla doğrulanmış, araştırmanın kapsamı doğrultusunda 11 Eylül Saldırısı vb. olaylarla özellikle de Batı literatürüne yerleşmiş olan "*İslamcı, Neo-fundamentalist (yeni köktenci), Radikal İslamcılık*" gibi kavramların çıkış noktaları ve değindikleri temalar ortaya konulmuştur. Söz konusu bu bölümün devamında Radikal İslamcılığın sistematik bir hal almasında çalışmaları ile büyük bir öneme sahip olan Sayyid Qutb'un eserleri analiz edilmiş, "radikal İslamcı düşünce yapısı" anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın geneli için kritik ayrımlara sahip bu bölümlerde esas hedeflenen birbirinden farklı görüşlere sahip araştırmaların karşılaştırılması yolu ile sentez üretmektir. Din ve terör ekseninde diğer ele alınan başlık gerek akademik gerek politik ortamlarda üzerine çokça konuşulan ve uzlaşılması güç konulardan biri olarak görülen "cihad" kavramının çekirdeğini oluşturan farklı doktrinler üzerine yoğunlaşılmıştır. İslam'ın yayıldığı ilk yılların sosyo-kültürel ve politik konjonktürü de çalışmanın içeriğine dâhil edilip, Kuran-ı Kerim'deki sureler ve mealleri ile de desteklenen bu bölümde "cihad" kavramının doktrinleri açıklanmıştır. Bu bölümde bulgulanan önemli bir nokta cihadın tekbir anlayıştan meydana gelmiş olmayışıdır. Bu durum bir sonraki bölümde radikal eylemlerin yaşanmasına sebebiyet veren militarist Selefi düşünce yapısının ele alınma neden olmaktadır. Özellikle yakın tarihte birçok terör eylemini üstlenmiş olan IŞİD'in öğretilerini anlamak Selefilik ve Selefi Cihad anlayışının irdelemekle mümkündür. Zira hem akademide hem de basının içerisinde bu örgüte ilişkin büyük bir anlam karmaşası mevcuttur. Dolayısıyla bahsi geçen bu bölüm araştırmanın devamlılığı ve anlaşılabilirliği için büyük önem taşımaktadır. Genel itibari ile Selefilik'in kollarının detaylandırıldığı bu bölümde kavramların detaylarına inmek hedeflenmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümü iki temel bölümden oluşarak genel olarak neoliberal dönemin sosyo-ekonomik yapı üzerindeki etkilerine, oluşan risk algısı ekseninde terör olaylarını mezhep temelinde incelemektedir. İlk ana başlıkta neoliberal dönemde küreselleşmenin etkileri sonucunda gündelik hayat pratiklerini kapsayan risk algısı ulus devletin geri çekildiği bir konjonktürde resmedilerek tartışılmıştır. Burada modern ve modern ötesi toplum formlarının toplumsal yaşamını kapsayan risk toplumu teorisi Anthony Giddens ve Ulrich Beck gibi teorisyenlerin düşünceleri ekseninde tartışılmıştır. Devamında Müslüman coğrafyasındaki politik hamleler de dâhil olmak üzere birçok

kitlesel olayda etkin olan "mezhep" kavramı özellikle Şiilik ve Sünnilik ekseninde ele alınmıştır.

İkinci ana başlıkta IŞİD örgütünün kronolojik düzlemde nasıl yapılandığını ve bu yapılanma sürecine hangi faktörlerin etki ettiği anlatılmıştır. Bölüm bünyesinde IŞİD'in doktrinlerine de yer verilirken, örgütün ismindeki değişiklikler vurgulanmıştır. IŞİD yapılanması sadece dinsel bir bağlamda incelenemeyecek kadar çok katmalıdır. Dolayısı ile sosyo-ekonomik ve kültürel olarak bu örgütün ele alınması da bir o kadar önemlidir. Bu bağlamda örgütün gelir kaynaklarının neler olduğu ortaya konulurken, dünyanın farklı yerlerinde düzenlenen terör saldırılarının nasıl finanse edildiğine yönelik de bilgi verilmektedir. Ayrıca örgütün kitle iletişim araçlarını nasıl ve hangi amaçla kullandığı da bu kısımda tartışılmıştır. İkinci bölümün son başlığı IŞİD'in Türkiye'de düzenlediği eylemlerin nedenleri üzerine yoğunlaşırken saldırıların dinsel ve siyasal bağlamdaki kökenlerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Seçili terör olaylarının ulusal ve uluslararası basında bıraktığı etkiler konuyla doğrudan ilintili akademik çalışmalar kullanarak tartışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde IŞİD tarafından düzenlenen saldırılardan üç tanesi *"10 Ekim 2015 Ankara Garı Saldırısı, 12 Ocak 2016 Sultanahmet Saldırısı ve 1 Ocak 2017 Reina Saldırısı"* amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Bu saldırılarla ilintili olarak Türk ve Amerikan medyasındaki belirlenmiş gazeteler *Göstergebilim* ve *Nitel İçerik Analizi* yöntemleri üzerinden analiz edilmiştir. Türk basından seçilen gazeteler *Hürriyet, Sabah ve Sözcü* iken, Amerikan basınından seçilen gazeteler *USA Today, New York Times, The Wall Street Journal*'dır. *Göstergebilim* analizleri Roland Barthes'ın gösterge çözümleme şeması üzerinden seçilmiş olan olayların gazetelerin ana başlıkları, spot başlıkları, haber fotoğrafları, haber altı yazıları, metin yazı boyutları ve renkleri biçimsel ve içerik kodları göz önünde tutularak yapılmaktadır. *Nitel İçerik Analizi*nde ise kuramsal alana koşut olarak belirlenmiş üç kategori üzerinden haber metinlerinin çözümlenmesini amaçlamaktadır. Çalışmanın kuramsal çerçevesinin konun mümkün olan tüm yönlerini ele almaya çalışmasıyla kategorik haber metin çözümlemeleri kuramsal düzeyde konuyu geniş bir eksende tartışmıştır. Çalışmada birbirini tamamlayan iki yöntemin bir arada ele alınmasıyla karma (mix) bir araştırma yöntemi kullanılmıştır. Böylece ele alınan terör olaylarına ilişkin gazete haberlerinin ve görsel temsillerin en tarafsız ve nesnel şekilde çözümlenmesi amaçlanmıştır.

1. BÖLÜM: İDEOLOJİK BİR KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK YAZILI BASIN VE TERÖR OLGUSU

1.1. KİTLE İLETİŞİMİNİN EKONOMİ POLİTİĞİ VE YAZILI BASIN

1.1.1. İdeoloji Kavramını Tanımlamak

İdeoloji çok uzun yıllardır üstüne düşünülen ve birçok tanımlaması yapılan ya da yapılmaya çalışılan karmaşık bir kavramdır. Hemen hemen her dönemde farklı ekonomik, politik ve çevresel sorunların etkisinde kalan toplumların yetiştirdiği düşünürler kendi çerçevelerinde ideoloji kavramını farklı yerlerde görmüşlerdir. Bilimsellikle ideolojinin taban tabana yarıştığı ve zıtlaştığı da büyük bir tartışma konusu olmakla beraber, ideoloji teriminin en çok politika ve siyaset ekseninde ele alındığı gözlemlenmektedir. Etimolojik kökeni Fransızca'dan gelen ideoloji terimini ilk kez 1796 yılında kullanan düşünür Destutt DeTracy olsa da öncesinde bilgi birikimini sağlayan birçok kişi olmuştur[1](Jefferson, 1970: i). Farklı fikirler çerçevesinden de geçen ideoloji kavramı en genel geçer hali ile Destutt De Tracy tarafından "fikir bilimi (science of ideas)" olarak tanımlanmıştır (Kennedy, 1979: 353).

Tracy 18.yy. Fransa'sında hem Kraliyetin hem de Cumhuriyetçilerin politik kavgalarında arada kalırken, aynı zamanda başarılı bir filozof ve bir ekonomist olarak çok yönlü düşünme mekanizmasını dönemin yaygın tartışmaları olan din ve bilim ikilemi üzerine yoğunlaştırır. Aslında ideolojinin kurgusunu orta nokta/birleştirici element gibi düzenlemiştir, çünkü işlevsel olarak ideoloji, düşünceye dayalı, bilimsel olarak da doğruları olan evrensel bir perspektif olarak vurgulamıştır (Khan: 1). Dahası, iş birliği yapan düşünce sistemlerini insan davranışlarıyla da destekleyerek çözüm bulma ve arayış yöntemi olarak görmüştür. Sadece Fransa'da değil Batı Avrupa'nın geneline yayılan ideoloji kavramı çoğu kişi tarafından kabul görmüştür. Özellikle Abbe de Condillac'ın liberalizm ile ilgili düşüncelerinden ve tümdengelim metodolojisinden oldukça etkilenen Tracy, aynı zamanda John Locke'un yazılarını da takip etmiştir. Fakat sosyal bilimlerin ve ideolojinin temelinin bilim olması fikrini ona kazandıran kişi Jean-Baptiste Say

---

[1]Aslında ideoloji teriminin ortaya çıkışı dönemin ülke sorunlarıyla ilgili konulardan temellenmektedir. 18.yy. başındaki "medeniyet/uygarlık(civilzation)" çalışmaları Lucien Febvre'nin incelemeleri tarafından ortaya çıkmıştır. Fransa'nın içinde bulunduğu politik ve ekonomik sıkıntıların ve adım adım gelen Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı diğer kavramlar ise "devrim(revolution)" ve "bürokrasi(bourgeoisie)" olmuştur. Bunun yanında, ideolojinin çıkış sürecinde en büyük rol oynayan noktalardan bazıları da ünlü düşünürler George Lichtheim'in başarılı fikir kurgusu ve HansBarth'ın makaleleri olmuştur. Fakat bu ikilinin çalışmaları daha felsefe temelli konulara kaydığı için tam olarak ideolojiye ulaşmamışlardır (Kennedy, 1979: 353).

olmuştur. Kısacası buradaki metodolojik tartışma tümdengelimsel yaklaşım biçimidir. Başka bir deyişle, ideolojinin olayları irdeleme yöntemi bir akış izler (Jefferson, 1970: ii).

Tracy'ye göre ideoloji, teolojinin yerine konulabilecek bir düşünme sistemi olarak kurgulanabilir ve bu yüzden de dini çalışmaları ideolojinin sınırlarından çıkarmaya çalışır. Fransız İhtilali'nin ardından bugüne kadar anarşizm, komünizm, muhafazakarlık, ekolojik /çevresel düşünce, feminizm, liberalizm milliyetçi hareketler, dincilik ve sosyalizm gibi sonu gelmeyen ideolojik kavramlar ve bu gibi çeşitli ideolojilerin destekçileri toplumsal alanlarda oldukça fazla yer almaya başladılar. Tracy'ye göre ideoloji her ne kadar onun tanımlamasından sonra evirilse de akıl temelli bir bilimdir ve araştırma konusu düşünce yasalarıdır. Kısacası ideoloji kavramı ilk tanımlandığı zaman insan düşüncesinin bilimi olarak ortaya atılmıştır (Bulut, 2011: 184-185).

Düşünce sistemleri ilk çıkış noktalarından eyleme geçene kadar ki kronolojik irdeleme aşamalarında çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler genellikle ideolojinin döneminin algılanma biçimiyle toplumdan topluma ya da inanıştan inanışa değişmektedir. Tarihsel karmaşa içerisinde ideolojiler kümülatif bir biçimde birikerek birbirlerini ya da anti fikirlerini yaratmıştır ve zaten ideolojinin temelini oluşturan soru sorma ve düşünce kavramının beslendiği nokta da aslen birikerek devamının getirilmesi eylemidir. Siyasal bakış açısıyla önce faşizm, Marksizm gibi sosyo-politik ortam, tarihsel kademeler ve sosyal hayatın yansımalarından çıkan ideolojik kavramlar, sonra ortak inanç ve normların da içinde bulunduğu fakat siyasal açı kadar tutarlılık gerektirmeyen fikir düzeni ile devam etmiştir. Tam bu noktada söylenilebilir ki, ideoloji çeşitlerinin paralel ilerlediği noktalar da inanç ve siyasetin bulunduğu kategorilerdir (Heywood, 2013: 22-24). Oldukça iç içe gelişen bu iki kavram bazı durumlarda birbirlerini beslerken, bazı durumlarda ise parçası olduğu toplumun sosyal, ekonomik ve siyasi fonksiyonlarının derinden etkilendiği zaman dilimi olarak var olacaktır. Ayrıca ideolojiler doğal yollu düşünce şekilleri olduğu için de toplumun etkenler karşısında değişebilen ama kendi içinde de seçici geçirgen yapısı olan bir gerilime sahiptir. Bu yapısı ideolojilerin toplumların ortak özelliklerinden – sembol, dil ve mitleri gibi- etkileştiğinin ispatı olabilmektedir (Mardin, 1997: 51-52). Elbette bu tarihsel çizgide ideolojilerin belki de en çok rol aldığı alan onun toplumlar üzerindeki etkisi ve ideolojilerin işlevselliğinin farkına varan ve onu kullanan otoriter gücün kendini ispatlama merakıdır. Tüm bu çabalar sonucunda ideolojik işlevselliğin bazı çıkış noktaları tarihsel süreçte incelenmiştir. Her

rejimin kendine göre bir ideolojisi vardır. Bu tanıma bağlı kalan sosyal bilimler ideolojinin bir toplumsal gerçeklik olarak, daha çok ne tür bir işlev gördüğüyle ilgilenmişlerdir.

İdeoloji kavramının kilometre taşlarından biri hiç kuşkusuz Karl Marx'tır. Toplumsal ideolojinin, siyasi, ekonomik ve altyapısal bağlamda derinlemesine tartışıldığı ve maddi gerçeklik boyutunun belki de en çok irdelendiği dönem Marx'ın öncüsü olduğu dönemdir. Marx'a göre ideolojiyi belirleyen yegâne öge maddi varlıktır. Tüm bunların ışığında ideolojinin Marx'ın düşüncelerindeki yeri felsefi, siyasi ve dini olarak oluşmaktadır, çünkü bu tarihi süreçte değişimler gerçeklikleriyle beraber iç içe giren kavramalar olarak ortaya çıkmaktadır. Marx'a göre ideolojinin bu gerçeklikleri birer üstyapı bileşenidir ve kendi içlerinde de dallanmaktadır. Dahası, maddesel düşüncelerin içinde Marx, üretim çeşitlerinin süreçlerini, topluma etkisini ve toplumun bu çeşitleri etkileme biçimini de vurgulamaktadır. Marx'ın çalışmalarında ideoloji kavramının tanımlanması açısından bir devamlılık ve tutarlılık söz konusu değildir. *Alman İdeolojisi* adlı eserinde Marx ve Engels için ideoloji kavramını açıklayan kavramsallaştırma *Camera Obscura*'dır. Bu kavram toplumsal koşullar içerisinde yanlış bilinç olarak kendi sınfsal konumunu kavrayamayan bir topluluğa işaret etmektedir. Bu anlamda ideoloji düşünce "*idea*" yapısında kalan bir kavram olarak Hegel'in idealist felsefesinin bir devamı niteliğini taşır. Marx'ın tarihsel materyalizm tezi içerisinde ideoloji kavramını gerçek yaşam koşulları içerisine taşıdığı eseri *Kapital*'dir. Praksis olarak yani gerçek yaşamdaki üretim ilişkileri ve sınıfsal yapı içerisinde ideoloji kavramının tanımlanması ideolojiyi gerçeklik hakkında bir yanılsama olmanın ötesinde bu toplumsal koşulların bilinç düzeyindeki bir görünümü haline getirmektedir (Marx & Engels, 2013: 19). Doğru orantılı olarak ideolojik yapının dönemin üretim düzeni ve ekonomik konjonktürüne bağlı olduğu kolayca gözlemlenebilir. Aslında bu ilişki birbirinden doğan ögeleri barındırır. İdeolojinin mi toplumsal akışı etkilediği yoksa toplumsal akışın mı ideolojik yapıyı- yani dönemin Marksist yapısını- etkilediği tartışmalıdır (Öntaş, 2016: 163). Daha da geniş çaplı bakıldığında, özel mülkiyetin, toplumsal hakların ve sınıfsal kimliğin da kendi içinde tartışıldığı bu kaotik havada, ideolojik baskıların ya da ideolojik çözümlemelerin bireye duyarlı fakat uygulanamamış değerler kümesi olarak görüldüğü söylenebilir.

Marksizmin ve Leninizmin etkisinde kalan Antonio Gramsci "*hegemonya*"yı konu alan bir ideolojik yapıyı ele almıştır. Hegemonya kavramı, aslında ideolojinin bazı kişi ya da toplumlar tarafından suiistimal edilmesinin ilk basamağı olan bir düşünceyi

başka bir gruba kabul ettirme çabasından gelmektedir. Aslında Gramsci'ye göre ideoloji yerine durumların maddi ve fiziki etkilerinin görüşleri vardır ve Gramsci bireye kıyasla toplumun bu fikirleri nasıl ele aldığı, bunu nasıl siyasi konjonktüre yansıttığı ile ilgilenmektedir (Hall, Lumley, & McLennan, 1985: 1-2). Gramsci, O*rtodoks Marksizm*'in ideolojik doğasını ilk kez genel çerçeveden irdeleyen bir kuramcı olarak Marksist teorideki alt yapı üst yapı ilişkisi içerisinde konumlanan sınıflı toplum yapısındaki Burjuva ve Proletarya arasındaki ilişkileri sorun haline gelmiştir. Buna göre dönemin üretim araçlarına sahip olan Burjuva sınıfı toplumsal alandaki kararlarını uygularken baskı ve zora bağlı bir süreç izlemez. Verili bir toplum formunda hâkim olan sınıflar tabii olan sınıfları toplumsal sisteme eklemlerken rızanın sağlanmasını esas alırlar. Bu açıdan bakıldığında hegemonya kavramı Gramsci'nin ideoloji tartışmalarında öne çıkan kavramsallaştırma olmaktadır.

Gramsci'nin Marksist gelenekten ayrılışı sivil toplumun farklı noktalarını vurgulamasıyla başlar. Marx'a göre maddesel koşulların topluma yine maddesel olarak yansıması bir sivil toplum ve altyapı-üstyapı ilişkisi yaratırken, Gramsci sivil toplumu tamamen üstyapı içerisinde irdelemektedir (Subaşı, 2018: 494-495). Gramsci aynı zamanda sivil toplumun ekonomik düzenin ve dönemin devlet yapısının birleştiği noktada yer aldığını vurgulamaktadır. Birbirini besleyen siyasal ve sivil toplumun oluşturduğu denklemle somut anlamda kamu ve özeli oluşturmaktadır. Toplumsal ikiliğin kendi içindeki hegemonyası da yine toplumdaki ideolojilerin kökeninden gelmektedir. Diğer ideolojik değerlerin aksine Gramsci, toplumdaki yönetim konumunda olan tüzel kişilerin kararlarının uygulandığı bir düzenin beraberinde, yine toplumdaki ahlaki normların ve kültürün de araç olarak kullanılması ile üretim yollarının üreticiye boyun eğdireceğini öne sürmüştür (Kazancı, 2012: 3). İşte tam da bu yüzden toplumdaki sınıfsal ayrışmanın merkezindeki savaş burada başlar. Asıl hegemonya, altyapı ve üstyapı zinciri burada bağlanır ve mücadelelerin devamı bu noktada gelecektir.

İdeolojinin sınıf mücadelesinden bağımsız düşünülemeyeceğini savunan Gramsci'den sonra, Louis Althusser de ideolojinin tanımlanmasında ve irdelenmesinde oldukça önemli adımlar atmıştır ve görüşlerini kendinden önceki düşünürlerden etkilenerek oluşturmuştur. Gramsci'nin hegemonya ve sınıf mücadelesi vurgulamaları ile beraber soru işaretleri içeren toplumsal mücadelelerin politik yansımaları Althusser'in bu konuyu irdelemesinde büyük rol oynamıştır. Althusser kendi yaptığı ideolojik tanımlamalar ile de döneminin ve sonrasının öncülerinden biri olmuştur (Althusser, 2000:

10). Althusser'e göre ideoloji, "Toplumsal yaşantıyı farklı biçimde fakat her zaman ve her aşamada otomatik olarak etkileyen bir oluşumdur." (Kazancı, 2002: 57) ve yaşam pratiği denilen olgu ideolojinin kendisidir ve birbirlerinden ayrı düşünülemez. Toplumun soyut ve özellikle de somut karakterlerinin deneyimlerinden meydana gelen düşünceler topluluğu ideolojileri oluşturur. Maddesel olguların yansımalarından fikrin pratiğe dönüşmesinin esas kurallarını Althusser kendi anlatımlarında oluşturmuştur.

Althusser'e göre ideoloji üç temel tez ile sıralanmaktadır: 1.Tarihsel bir süreci olmaması, 2.Kişinin ve çevresi ile olan bağlarının somut bir hal alması, 3. Her bir bireyin bir karakter olması. Tüm bu çıkarımların sonucunda maddesel ideolojik girdiler ortaya çıkmaktadır. Çünkü Althusser tarafından ortaya atılan bu tezler bireyin zihinsel karmaşıklıklarının çözüme ulaştığı küçük özgün hayatlarına vurgu yapmaktadır. Sosyal bilimler açısından ideolojinin maddeselliği fikri büyük tartışmalara yol açsa da aslında önem kazanan ideolojinin anlamlandırılması ile ilgili Althusser'in sosyal bilimler alanında yaptığı devrimsel nitelikli çıkışıdır (Kazancı, 2012: 5). Yapısalcı kökenli Althusser, ideolojinin toplumdaki her detayı etkileyen bir güç olduğunu ve ideolojik yapının toplumsal formasyonun kaynağında var olduğunu savunmuştur. O'na göre ideoloji, bir fikrin yayılmasındaki en temel noktadır ve devletler de bunun farkında olduğu için çeşitli yollarla kendi halkını etkilemek için ideolojiyi bir araç olarak kullanmıştır. İşte tam noktada, Althusser'in bahsettiği ideolojinin yaşam içindeki pratikliği daha görünür olmaktadır. Marksist görüşün tam aksine Althusser ideolojiyi bireyin kendi öznesi üzerinde toplamıştır (Hall, 2007: 78). Marksist düşüncede toplumsal üretimin ve ekonominin yegâne unsuru yine toplumsal harekettir fakat Althusser bunun öncelikli yolunun öznel hareket olduğunu söyler. Yalnızca düşünsel de değil, düşüncenin eylemsel hale dönüşmüş şeklinin ancak bir ideolojiyi tanımladığını söylemektedir.

Althusser'in ideolojik yaklaşımında Marxism ile benzerlik gösteren, hatta üst üste çakışabilen açıklamalar da vardır. Her iki bakış açısında da açıklanmak istenen nokta, toplumsal oluşumun doğasını gösterme ve yapı/üstyapı birliğinin belirli bir şekilde yeniden düzenlenmesidir (Althusser,2005: 13-14). Bu yüzden Althusser, ideoloji yapısının bazı politik ve ekonomik yapılar ile sınırlandırılmasına tamamen karşı çıkmıştır. Çünkü çok daha derin konular ve düşünce sistemleri barındıran ideolojilerin manası bazı politik yansımalar ve ekonomik kaygılardan dolayı indirgenmektedir. Bu durum ekonominin gölgesinde olan düşüncenin diğer boyutlarını zedelemektedir. Aslında

burada olan, düşünsel sistematiğin zayıf halkasını oluşturmaya başlamasıdır. O'na göre, olayları ve olguları diğer düşünürler ya da sivil halk gibi maddi-manevi olarak kategorize etmekten kaçınmıştır. Eğer düşünsel olgu maddi boyutla harmanlanmazsa o zaman ikisinin de anlamı zedelenir. Bireysel alınan bu koşul, Althusser'in ileriki çalışmalarında onun kendi düşünsel çıkarımlarında öncü bir kavram olacaktır. Yukarıdaki tartışmanın devamı olarak ideoloji, ekonomik temelli araştırmaların ve düşüncelerin pratiğinden ziyade, kendi etki alanı olan ve düşüncenin derinliklerine inebilen somut bir pratiktir. İdeoloji ve kitle iletişimin bütünleşmesiyle ilgili Althusser'in üzerinde durduğu oldukça önemli noktalar vardır. Ülke içindeki kitle iletişim araçlarının kullanım gücü ideolojik çıkarlar doğrultusunda hükümete ve belirli kurumlara aittir. Bu haberin halka iletilmesi konusunda "yönlendirme" etkilerinin hissedilebileceği yegâne noktadır. Bahsedilen ekonomi ve politik temelli ideolojik yapılar bu düzenin birer parçası olmakla beraber, dönemin kendi araçlarını da bu doğrultuda kullanmaktadır (Chandler: 3-5). Asıl işlevi haberi oluşturup halka servis etmek olan kitle iletişimin özü, maddesel kaygıların barındığı bir yokuşta kendi kendine düşecektir. Düşen ve en dipte kalan o parça gerçek ideolojinin özüdür. Haberin taraflarından ayrılan gerçeği ise tamamen farklı bir başlığa bürünmüştür (Kazancı, 2002: 66-67).

Althusser'in kitle iletişim ve medya ile ilgili üzerinde durduğu temel konulardan birisi de *devletin ideolojik aygıtlar*ıdır. Althusser devletin kamuoyunu, onların davranışlarını ve toplumda kendiliğinden oluşan maddesel araçlarını (para, medya vb) kontrol ettiğini ifade etmektedir (Yaylagül, 2016: 120). Bu aygıtların içerisinde dini mekânlar, eğitim kurumları ve sendika birimleri olsa dahi medya en önemli ve en etkili bileşen olarak nitelendirilmektedir. O'na göre ideoloji ve kavramlar bu tür oluşumlarda ve bir fikre bağımlı olarak üretilmektedir ve ideolojiler onları savunan bireylerin kendi yaşamlarının yansımalarıdır. Aslında ideoloji kavramının açıklanma çabası da ideolojinin kendisini ve sonuçlarının da maddesel olması ile paralel oluşmaktadır (Soruş: 2-3). Yukarıda da bahsedildiği gibi medyanın toplum içerisinde kullanımı fonksiyoneldir ve iktidar/yönetim gibi güç sahibi oluşumlar tarafından lehte kullanılabilir. Bu durumun somut olarak görülebileceği noktalar ise devlet içerisindeki kolluk kuvvetleri, medya kanalları, inanç sistemleri ve eğitim kurumlarının işleyiş düzenidir (Althusser, 2000: 28-31). Önceleri medyanın görevi haberi kamuoyu ile paylaşmak olsa da güncel konjonktürde medya ve kitle iletişim araçlarını kullanımı Althusser'in de vurguladığı

şekilde politik, baskı ve güç göstergesi olarak kullanılabilmektedir. Kısacası politik değişimlerin gölgesinde medya kendi etik doğasının dışında bir fonksiyon yüklenmiştir.

Louis Althusser'in çalışmaları 1970'lerdeki yapısalcı teorilerden derin olarak etkilenmiştir. İdeoloji tartışmalarını toplumsal sistem ve yapı içerisinde sürdüren bu anlayış aynı yıllarda belirginlik kazanmaya başlayan postmodern toplum teorileriyle değişmeye başlamıştır. Bu teoriler post-yapısal bir anlayış içerisinde toplumsal kurumları yapı sökümüne uğratarak onların bir anlamda arkeolojisini yapmaya çalışmışlardır. Michel Foucault bu alanda öne çıkan düşünür olarak toplumsal yapı ve kurumların oluşum ve gelişim süreçlerini kendisinin soy bilimi "*jenoloji*" olarak adlandırdığı bir yöntemle gerçekleştirmektedir. Buna göre bilgi ve iktidar ilişkisi Foucault'un anlayışında öne çıkarken iktidar pratikleri postmodern dönemle birlikte merkezi özelliklerini yitirerek toplumsal yapı içerisinde farklı iletişim ve etkileşim formlarının içerisine sirayet etmiştir. Foucault'un ideoloji tartışmalarına katkısı iktidarın ve güç istencinin bireyler ya da toplumsal kurumlar arasında nasıl oluşturulduğunu ve dolaşıma sokulduğunu göstermek olmuştur. Foucault'ya göre iktidar sadece hükümranlık süren bir birey ya da grup değil toplum içerisinde ve oluşumlardan da öte olan, maddesel mikro-pratiklerin esas anlamını kazandığı, toplum içerisindeki güç ilişkilerinin dinamiğini oluşturan kavramlar bütünüdür (Demir G. , 2011: 60). O'na göre "İktidar her yerdedir; her şeyi kapsadığından değil, her yerden geldiğinden ötürü her yerdedir." (Foucault, 2011: 19). Foucault güç, bilgi ve iktidar kavramlarının mevcut toplumun çok daha üstünde ve soyut anlamlarının olduğunu irdelemiştir. Sonuç olarak medya ve medya ideolojisi alanındaki radikal yaklaşımlarından dolayı, kamuoyunun algı ve iradesi yönlendirilmesinin yöntemlerini ortaya koymuştur.

1.1.2. Kitle İletişiminin İdeolojik Doğası ve Yazılı Basın

Eski çağlardan bu yana insanlar birbirlerinin hayatını, toplumsal gelişmeleri ve merak unsurlarını giderebilmek adına birbirleriyle iletişimde kalmıştır. Buradan da anlaşılabileceği gibi "iletişimde kalmak" sürekli bir konu ve haber akışının sağlanması anlamına gelir denilebilir. Bu bilgi akışının süreç içerisinde hemen her topluma ve yerleşim yerine- hatta kimsenin ayak basmadığı yerlere bile- değişik formlarda ulaştığı gözlemlenmiştir. Son dönemlerdeki teknolojik, sosyolojik ve ekonomik gelişim/değişimlerin de katkısıyla artık bireyler ve toplumlar kendi halinde yaşayan organizmalar değil, tüm yaşam belirtisi gösteren canlı ve cansız tüm varlıkların bilgi havuzunun sürekli döngüde olduğu global bir küre halini almıştır (Dilber, 2014: 64-65). Elbette iletişimdeki evrim sürecinin geçtiğimiz dönemlerin birer parçası ve devamı olduğu ortadadır. Bu süreçte birçok farklı disiplinden insanın fikir birliği ya da fikir

ayrılığı sayesinde sonu olmayan bir düşünce birikimi yaşanmıştır. Felsefeden politikaya, ekonomiden sosyolojiye daha çok çeşitli bilim kategorisinde olaylar açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Eş zamanlı olarak gelişen medya ve iletişim yöntemleri yapısı, ideolojik değişimlerin de en etkileyici etmenlerinden biri haline gelmiştir. Bunun en keskin örneği kitle iletişiminin kullanımının toplumdaki yeri olarak değerlendirilebilir. Muhakkak ki, toplumda birçok görevi olan bu iletişim kurgusu, bazı dönemlerde sadece haberleşmeyi sağlarken bazı dönemlerde de güncel ideolojik yapının ya da hâkim düşüncelerin halka empoze edilmesini kolaylaştırmıştır. Hatta Yaylagül *Kitle İletişim Kuramları* isimli kitabında kitle iletişim araçlarının toplumdaki en belirgin ögelerin, kendi iç döngüsünü sağlayabilmesi için bir zaruret olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca herhangi bir dönemin siyasi, ekonomik ve kültürel yapılarının içerisinde kritik bir konumu olduğunu da eklemiştir (2016: 23-24)

Tarihsel olarak süregelen bir diğer iletişim olgusu da iletişim ve medyanın ticaret, üretim ve tüketim süreçlerinde büyük rol oynamasıdır. Üretimin başladığı ilk dönemden beri pratik hayat çerçevesinde haberleşme, üretimin sözgelimi reklamının yapılması ile devamlılık sağlamıştır. Medyanın gücü şu anki teknoloji yardımıyla gündeme oturabiliyorsa da bu sadece günümüz popülerliği ile ilgili değildir. Özellikle tarımsal üretimin kendi çerçevesinde gelişmesi üreticiyi bir süre tatmin etse de içgüdüsel bir arzuyla üretici ya da işin emektarı, bu gelişimin daha da ötesini isteyeceği ön görülebilir. Bundan dolayıdır ki, üretimin anlamı bireyler için bir varoluş olgusunu yaratmaktadır (Graber & Dunaway, 2018: 3-4). Üretim ham maddesi için bir tedarikçi, üretim süreci için gerekli aşamaların sorumlusu ve sonrasında satış ya da takas esnasındaki haberleşme döngüsünde iletişim temelde bir yere sahiptir. Aslında iletişimin kitle seviyesine gelmesi ve "kitle iletişimi"nin oluşması da bu iletişim ağının belli başlı sebepler aracılığıyla genişlemesidir. Özellikle de 19. 20. ve 21. Yüzyıllarda sanayi, tarımsal üretim ve sonra da teknolojinin gelişmesiyle bu ilerlemelerin çok hızlı bir dönüşüm geçirdiği açıktır (Güngör, 2011: 115-117)

Tarih çerçevesinde ortaya çıkan birçok ideoloji ve fikir akımı, toplumun beraber hareket etmesi ile ya da karşı karşıya gelmesiyle güçlenmiştir. İdeolojik yaklaşımların paralel ilerlemesi kendi başına olamayacağı için, bilgiyi ya da olayın hikâyesini yayma şekli topluluktaki kişilerin bir şekilde birbirine iletmesi ile gerçekleşmiştir.

Çünkü medya içerisindeki güç ve otorite sahibi kişi ya da kişiler ana-akım içerisinde ne olması gerektiğini, kimin daha değerli görüntülenmesinin gerektiğini, hangi konunun vurgulanması gerektiğini ve hangi kişi ya da fikirlerin toplum hafızasından silinmesi gerektiğini karar vermektedir (Graber & Dunaway, 2018: 3). Hâlihazırdaki medya içeriklerinde bugüne kadar görünen ve uygulanan en belirgin yöntem algının çeşitli yöntemlerle kontrol edilmesidir. Medyayı ya da kitle iletişimin özünü oluşturan da bu yadsınamaz gücüdür. Leon Festinger'in *Bilişsel Uyumsuzluk Kuramı'na* göre, bireyin düşünceleri ve inanç sistemleri kendi içinde uyuşmaktadır. Fakat birey herhangi bir bilgi kaynağından – medyadan ya da birebir iletişimden- kendi düşünce sisteminin aksi bir duyum aldığında belli başlı aksiyonlar gerçekleştirir. [2]

Medyanın gücü yadsınamayacak kadar büyüktür ve özellikle de son yıllarda teknolojiyle beraber ulaşmayacağı nokta yoktur denebilir. Bu büyük gücün ve hâkimiyetin yönetimi, adım adım süreçleri ve etkileri artık her kişi tarafından az ya da çok değerlendirilebilmektedir. Globalleşme ve kapitalizmin toplumlara getirdiği yegâne unsur da bu kontrol edilmesi güç olan fakat birileri tarafından sürekli kontrol edilmeye çalışılan ağdır. Bahsi geçen kontrol sistemine kimin ne ölçüde etkisi var kesin olarak bilinmese de ideolojik yaklaşımların ve inanç sistemlerinin bu konu üzerindeki etkisinin oldukça önemli olduğu bilinmektedir.

Kitle İletişim Araçları ve Amerikan Politikası "*Mass Media and American Politics*" adlı kitaba göre, medya servis edeceği konuları sıklıkla çarpıtılmış olarak oluşturur çünkü detay vermesi hem söz konusu medya grubunun itibarını zedeleyebilir hem de halkın bakış açısını çözümlediği için buna ihtiyaç duymaz. Örneğin medyadaki yoğun suç haberleri ve emniyet güçleri ile ilgili haberler ele alınırsa, yazılı ya da görsel basın kanalları bu haberleri abartarak suçlu ve kurbanın arzu edildiği gibi anlatılmasını uygun görmektedir. Ayrıca yeni dönemde medyanın sadece yazılı ve görsel medya ile servis edilmesi değil eğitim alanları gibi iletildiği kurum ve kuruluşlar da artmaya başlamıştır. Bir eğitim kurumunun kişileri temelden yönetebileceğinin farkında olan

[2] Birey iletinin ya kendi düşünce sistemine paralel olan kısmını seçerek çıkarımda bulunur ya da kendi fikirlerine uymayan noktaları yok sayar. Her iki durumda deneysel olarak Festinger tarafından kuramın bir parçası olmuştur. Bu deneyin sonucunda 'algıda seçicilik' kavramı ortaya çıkmaktadır. Yukarıda bahsedildiği üzere algı seçiciliği iki şekilde ortaya çıkabilir: seçici maruz kalma ve seçici hatırlama. Seçici maruz kalma, bireyin kendi seçtiği ve uygun gördüğü bilgi kaynaklarını yine kendi rızasıyla takip etmesidir. Diğer grup olan seçici hatırlatma ise, bireyin tesadüfi ya da isteği dâhilinde olmadan aldığı bilgi içerisinden kendine uymayanı hatırlamaması olarak açıklanabilir (Dürüst, 2017: 6).

medya organları, kendi gücünü çeşitli alanlarda kullanmaya çalışmaktadır (Temel, 2013: 242).

Kitle iletişim çalışmaları öncüsü Harold Lasswell, medyanın toplumdaki etki derecelerini ve fonksiyonları temelde 4 kategoriye ayırmıştır:[3] dünya üzerinde olan olayların taramasını ve düzenlemesini yapmak, olayların anlamlarını deşifre ederek anlatmak, bireyleri kendi kültür ortamlarında sosyalleştirmek ve politik manipülasyonların üzerinde durmak (Graber & Dunaway, 2018: 7). Böylelikle kitle iletişimin toplum üzerindeki rolünün etki derecesi gözlemlenmiştir ve sonuç olarak toplumun her bir birey ve kuruluşunun alıcı ya da haberin kaynağı olması durumunda ne derecede etkileneceği irdelenebilmiştir.

Kitle iletişimin toplumdaki etki alanı oldukça geniştir. En basit açıklama ile kişi ya da toplulukların farklı toplumlarla birleşmesine, değer ve kültürün oluşmasına ve yayılmasına, düşünce ve tutumların şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Kitle iletişim araçları hangi amaca yönelik kullanılmak istenirse o yöne şekillenebilir. Bu da toplumsal gücün ve dönemin iktidarının kendi himayesinde bir etki değeridir. Yayının ya da aracın kullanım periyodu, yöntemi ve söylemi bir araya geldiğinde bazı manipülatif etkiler ve yine aynı şekilde iyi bir amacın hedef kitleye yayılması kolaylıkla gerçekleşebilir (Temizel, 2000: 141-143). Bu artık tamamen iletişimi sağlayan kaynakların ve iletiyi alan alıcının algısına bağlıdır. Sürecin sonunda tamamen önyargıdan oluşan ve kışkırtılmış bir topluluk da görmek mümkündür. Dahası haberin kışkırtıcı mesajını özümsemiş ve harekete geçmek için hazırlanan bir güruh da gözlemlenebilir (Çoban, 2007: 8). Bunların

[3] Olayların denetimi ve taraması yapılırken hem toplumun (public) hem de bireyin (private) üstündeki etkisi kontrol edilir. Bu denetimin ilk madde olan toplum üzerindeki etkisi, her bir alıcı tarafından önemle algılanacağı için, iletinin içeriği ve sebep olabileceği sonuçlar öngörü yaratmalıdır. Birey gözünden kitle iletişimin önemine bakıldığında medyanın ve iletişimin, o bireyin dışarıdaki gözü, kulağı hatta sözü olduğu görülür. Marshall McLuhan'a göre bu durumun literatürdeki kavramsal karşılığı 'duyu uzantısı' (sense extension) dır. Bireyler onları ve çevrelerini etkileyen olayları doğrudan göremezler. Medyanın buradaki rolü dinleyicilerine, onların ulaşamadığı spor, ünlü yaşamları, sağlık, moda, ekonomi gibi geniş yelpazedeki haberleri sunmaktır (Varol & Varol, 2019: 149-151). Lasswell'in kitle iletişimin rolleri ile ilgili değindiği ikinci konu ise olayları alıcısına tercüme etmektir. Ekonomik, politik ya da sosyolojik açıdan halk, yani alıcı, her iletiyi kendi bilgisi dâhilinde tamamen anlamayabilir çünkü uzmanlık alanı ya da ideolojileri farklı olabilir. Böyle durumlarda medya otoritesi, kitle iletişimin asıl işlevi üzerinden halkı bilinçlendirme amacıyla haberi en saf ve anlaşılabilir haliyle alıcısına sunar. Lasswell'in bir diğer başlığı ise sosyalleşmedir. Medya ileriki dönemlerde ise bilhassa genç bireylerin hem güncel haberleri ve bilgileri edindiği hem de eğlence amaçlı içeriklere ulaşabildiği bir mecraya dönüşmüştür. Lasswell'in medya fonksiyonları sınıflandırmasının son maddesi de çeşitli konulardaki manipülasyonlardır. Gazetecilerin ve medya çalışanlarının olayları alıcıya ifade ediş şekli toplum içindeki bilgi döngüsünde kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle manipülasyonun etkileri politik çerçevede halkın oy vermesi, hükümetle ilgili olayların gözlemlenmesi ve göz önündeki kişilerin halka karşı istedikleri profili oluşturmalarını mümkün kılmaktadır (Turnbull, 2008: 10).

yanında, kitle iletişim, bir çağrıyı yayma, halkı aydınlatma ve bilinç oluşturma gibi ihtiyaçlara da hizmet edebilir. Bu çeşitli fonksiyonlar büyük oranda enformasyonun yöntemine göre değişim göstermektedir.

Önceki bölümlerde bahsedildiği gibi Gramsci'nin hegemonya modeline göre, bir toplumdaki yönetici ya da iktidar elit kategorisinde görülmektedir ve akla gelen sorulardan biri de birkaç elit kişinin geniş bir ülkeye ve insanlarına nasıl hükmettiğidir. İşte bu sorunun cevabı Gramsci'nin hegemonyasıdır. Çünkü 'birkaç' kişi denilen güruhun elinde devletin yönetimi olduğu ve onun alt basamakları olduğu için bu hiç de anlamsız değildir. Bu algının yönlendirilmesi şekli toplumun ideoloji, inanç ve kültür değerlerinden gelmektedir (Devran, 2010: 15-16). Kısacası hegemonyanın medya üzerindeki yansıması, iktidarın medya kanallarını ve tüm ifadelerini kendi istediği gibi yönetebilmesi ve halka kendi çıkarları doğrultusundaki ideolojileri empoze etmesidir. Gramsci'ye göre burada en büyük rol iktidardan sonra elbette aydınlara ve din adamlarına düşmektedir. Çünkü bir toplum ya çok bilinçlidir ve aydına güvenebilir ya da inançlıdır ve din adamına sebat edebilir. Her iki durumda da toplumun insani değerler anlamındaki kurtuluşu ve farkındalık yaratma süreci olumlu olacaktır. Gramsci'nin teorisinde aydınlarla ilgili olarak *organik ve geleneksel aydın* ayrımı söz konusudur. Geleneksel aydınlar kendi toplumsal koşullarını çalışmalarında sorunsallaştırırken organik aydınlar verili bir toplum yapısı içerisinde iktidar odaklarıyla yakın ilişki kuran ve varolan siyasal sistemin ve ideolojinin meşruiyetini sağlayan kişilerdir (Yaylagül, 2016: 114). Genelde kitle iletişim araçları özelde ise yazılı basın içerisinde her dönem Gramsci'nin organik aydın tanımlamasına uygun kişiler görev almaktadır. Bu kişiler o dönemki siyasal rejimin ideolojisinin toplumsal alanda yaygınlaştırılmasında ve rızanın toplumsal üretiminde görev almaktadır denilebilir.

Kitle iletişim çalışmaları içerisinde Frankfurt Okulu'nun[4] kuramsal çerçevesini Marksist teori oluşturmaktadır. Marksist teorideki üretim ilişkilerinin kitle iletişim

---

[4]Frankfurt Üniversitesi'nin 1923 yılında sosyoloji, siyaset, tarih, müzikoloji ve felsefe gibi sosyal bilimlerin temel disiplinlerini bir araya getirdiği *Toplumsal Araştırma Enstitüsü*, yıllar içeriinde bir ekol ve bir düşünce akımı olarak yerini almıştır. Hatta daha sonrasında bünyesine dil, psikoloji ve bilim gibi farklı uçlardaki alanları da katarak kendi yapısını oluşturmuştur. Bu süre içerisinde Frankfurt Okulu'nda bulunan farklı disiplinlerdeki araştırmacıların kitle iletişim ve medya ile ilgili hayli dikkat çekici söylemleri ve araştırmaları olmuştur. Dahası, birçoğu 1930'larda Avrupa'da yaşanan diktatörlük yarışı içerisinde bulundukları durumu ve bu duruma sebebiyet veren kitle iletişim organlarını sıkça eleştirmişlerdir. Nitekim Okul Üyeleri'nin birçoğu Nazi Almanya'sı sırasında kelime anlamıyla ABD'ye sürülmüşlerdir, ama bu sürgün onların geniş yelpazeli disiplinlerine film, televizyon, müzik, radyo gibi kitle iletişimin temel araçlarını ekleme imkânı vermiştir (Wheatland, 2009: 29-30).

alanına uyarlanması sonucunda yazılı ve görsel basının ideolojik bir alan olarak tanımlanması mümkün olmuştur. Frankfurt Okulu üyeleri[5], dönemin politik, ekonomik ve toplumsal olaylarını yakından irdelemiş ve farklı birçok boyutta eleştiriler getirmişlerdir. Bunların en başında gelen ise seri üretimin sanayi dünyasında yaygınlaşmasıyla kültürün tekdüze yayılması ve kültür olgusunun 'endüstrileşmesi'dir. Endüstrileşmenin temelinde yatan ve devamında da tüm sektörlere yayılan bazı prensipleri vardır: metalaştırma, standardizasyon ve kitleselleştirme (Tekin: 6). Tüm bu prensipler kapitalist toplumların kendi düzenlerini daha çok köklendirmelerine aracılık ettiği gibi, insanların bilinçlerinde oluşturdukları düzeni de yine otorite çıkarları doğrultusunda kurgulatmışlardır.

Frankfurt Okulu'nun tarihine bakıldığında başlangıcının Max Horkheimer ile olduğu görülebilir. Frankfurt Okulu, 1923 yılında Carl Grünberg tarafından kurulan ve sınırlı konuların araştırmalarının bulunduğu ve araştırma enstitüsünden üniversiteye çevrilmiş yeni bir oluşumdur. 1930 yılında ilk kurucu Grünberg'den görevi ele alan Max Horkeimer, üniversiteye disiplinler arası bir yapı kurmaya çalışmıştır (Bottomore, 2002: 13-14). Bu anlamda ilk olarak ekonomi, politika, estetik gibi yeni araştırma konularını üniversiteye kazandırmıştır. Marksizm'in ve onun tarihsel süreçteki uygulamalarının farklı yorumları, Pollock'un Grossman'ın kapitalizmin yoksullaşması konusundaki standart fikirlerini eleştirmesi gibi her toplumsal olgunun tartışmalarının bulunduğu bir kurumdur. Ayrıca bu özel çatışma, Grossman'ın Okul'dan ayrılmasına da neden olmuştur. Pollock'un Marx'a eleştirel yorumu, okulun daha sonraki gelişimine büyük katkıda bulunan Leo Lowenthal, Adorno ve Erich Fromm gibi aydınlardan da destek görmüştür (Corradetti: 2). Özellikle de Fromm'un Okul içerisinde psikanalitik bir yaklaşım geliştirmesi ve Hokheimer'ın etkili felsefi katkısıyla, bir dönüm noktası yakalamışlardır.

Frankfurt Okulu'nun ilk kuşak düşünürlerinden olan Horkheimer, okulun araştırma ve ilgi alanlarına farklı metodolojik yöntemler ve felsefi bakış açıları katmıştır. Özellikle de Hegelizm ya da Marksizm'den farklı olarak, diyalektiği ne metafizik bir

[5]Max Horkheimer (1895-1973), Theodor Adorno (1903-1969), Herbert Marcuse (1898-1979), Walter Benjamin (1892-1940), Friedrich Pollock (1894-1970), Leo Lowenthal (1900-1993), Eric Fromm (1900-1980) gibi kişiler Frankfurt Okulu'nun başlıca üyeleridir. 1970'lerden sonra, Frankfurt Okulu'nun ikinci jenerasyon üyelerinin en başında Jürgen Habermas gelmektedir ve ikinci jenerasyonun öncüsü olarak kıtasal ve analitik geleneklerin derlemesinde de önemli rol oynamaktadır (Wiggershaus, 1994: ix).

prensip ne de tarihsel bir praksis işolarak nitelendirmiştir. Aksine Horkheimer diyalektiği bazı muhalif düşüncelerin üstesinden gelmek için bir araç olarak görmektedir (Onur, 2016: 75). Yukarıda bahsedildiği gibi 1933'te Okulu Nazilerin ele geçirmesiyle, üyeler New York ve Columbia Üniversite'ne geçmişlerdir (Tarr, 2011: x-xi). Birkaç yıl sonra da Horkheimer, okulun içeriğinin yer aldığı, teorinin pratik ve eleştirel dönüşünün anlatan "*Egemen (traditional) ve Eleştirel (critical) Teori*" manifestosunu yayınlamıştır.

Horkeimer'dan sonra sıradaki jenerasyonlar iletişim kuram ve incelemelerini egemen (traditional) ve eleştirel (critical) yaklaşımlar olarak iki kategoride ele almaya devam etti. Yukarıda da bahsedildiği gibi eleştirel paradigma, çoğunluğunun Frankfurt Okulu'nun üyeleri olduğu bir grubun, liberal çoğulcuların oluşturduğu gruba karşı oluşan bir hareketle ortaya çıkmıştır (Demir S. A., 2009: 63-64). Bu kapsamda incelenen birçok farklı disiplindeki konuya rağmen hepsinin temelde buluştuğu nokta, toplumun dönemsel ilişkileri ve politik değişimleri sürecinde kişi ya da kişiler arası iletişimin fonksiyonu ve bunun karşılaştırmalı sorgulamasıdır.

Eleştirel paradigma temellerini Marksizm'den alarak, toplumun kapitalizm, sosyalizm gibi çeşitli ideolojilerine yaptığı atıflarla kendi iç yapısını geliştirmiştir. Eleştirel yaklaşımın düşünürleri, bu araştırmalarının devamında kitle iletişim araçlarını kapitalist düzene ya da dönemin milliyetçi yaklaşımlarına ve bu oluşumların ortaklarına hizmet eden bir kavram olarak değerlendirmişlerdir. Onlara göre, Nazi Almanya'sının o duruma gelmesinde ya da Amerika'nın bu denli güce sahip olmasında kitle iletişim araçlarının rolü oldukça büyüktür (Jay, 1996: 158-159). Çünkü otoritelerin baskı ya da yönlendirme gibi çeşitli yöntemlerle halkın düşünce mekanizmalarını etkilemesi, halkın kolay yönlendirilebilir ya da kolay bastırılabilir olmasına neden olmuştur. Bazen sessiz kalan bazen de toplumsal gidişatı normalleştiren halk, ekonomik, politik ve sosyolojik anlamdaki dönüşümü fark edememiştir. Elbette bu durumun en temel aracı ise kitle iletişimidir. Otoriteye ait yazılı ve görsel basın unsurları, halkı ne şekilde yönlendirmek istedilerse bunu başarmışlardır (Yaylagül, 2016: 95-96).

Eleştirel paradigma savunucularından, kitle iletişim karşılaştırmaları ve araştırmaları yapan Althusser, Gramsci, Lukacs, Adorno, Horkheimer, Marcuse ve Habermas öne çıkmaktadır. Bahsi geçen düşünürler, kitle iletişim araçlarını kültür ve ideoloji ile iç içe görmektedir ve bu konunun çözümlemelerini yapısalcı bakış açısı ile politik ve sosyolojik yorumlamasını yaparlar (Şan & Hira: 2). Çözümlemelerin

sonucunda varılan nokta, kitle iletişim araçlarının egemen düzeni meşru kılan bir döngüye hizmet etmesi olmuştur. Onlara göre medya olayları çarpıtabilir ve konulara kendi anlamlarını yükleyebilir. Böylelikle egemen düşüncenin hâkimiyetini ve etkisini kolayca topluma empoze edebilmektedir.

Medya ile Frankfurt Okulu'nun ortak paydada ilerlediği dönemlerde, yukarıda bahsedilen düşünürler önemli rol üstlenmişlerdir. Yakından irdelemek gerekirse medyanın bir endüstriye dönüşümünü yazılarında ve araştırmalarında bahseden ilk kişi Theodor Adorno'dur. Bu çerçevede eleştirel yaklaşımın da en dikkat çeken ürünlerinde biri olan bu kavrama Adorno ve Horkheimer "*Kültür Endüstrisi*" adını vermişlerdir. Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'nün genel ideolojik yaklaşımları kapitalizm ve etkilediği alanlar olduğu için, Adorno özellikle medya ile bu önü alınmaz gidişata bir eleştiri de bulunmuştur (Kellner, 2013: 171-172). Bu çalışmaları da Amerika'da bulunduğu sürgün zamanlarında gerçekleştirmiştir. Çalışmaların içeriği kitle iletişimin totoliter rejimlere destek veren bir döneminde, toplumun etki ve tepki mekanizmasının dikkat çektiği dönemlerde oluşturulmuştur. Adorno, toplumun hiç yadırgamadan otoritenin etkisinde kaldığını çok kez vurgulayarak, kitle iletişimin gücünün yönetme ve algı düzeni oluşturma bağlamında güçlendiğinden bahsetmiştir. 1944'de Adorno'nın yayınladığı *Aydınlanmanın Diyalektiği* kitabında ilk defa "*Kültür Endüstrisi*" ifadesini kullanmıştır. Kitapta olağan kitle kültürünün, zaman içerisinde fark edilmeden ve temelden değiştirildiğini vurgulayarak, asıl kitle kültürünün bu olmadığını ve bu yüzden "*kitle endüstrisi*" ifadesini ortaya attığından bahsetmiştir (Adorno & Horkheimer, 2014: 130). Burada önemli olan nokta özne kavramından çok iktidarın altında ezilen, ayrıca kitle iletişimin dönüşüm geçirip endüstrileştiği, toplumda öznel değerler olmadığı için de yabancılaşmanın yaşandığı gerçeğidir. Bireyin şahsi varoluşu artık fark edilmez olmuştur ve zamanın problemli konusu sanayi toplumları krizi sürekli kendini tekrar etmeye başlamıştır (Redmond, 2013: 1-2).

Adorno'ya göre kültür endüstrisi kısaca, bireysel üretimden çıkarak çoğulcu yaklaşımla üretilen, bir pazar aracılığı ile de halka satılan ve uçsuz çeşit yelpazesi olan ürünlerin, bireyin hayatının vazgeçilmezi haline gelmesidir. Adorno bu yeni kavram ile kapitalizmin mantığını bir tutmakla beraber, ürün yelpazesini ve onlara ulaşmanın kolaylıklarını gören halk geçici heveslerle ürünlerden tatmin olmaya başlamıştır. O'na göre, bu karmaşık endüstri bireyin zihnini bulandırarak seçimler yaptırır ve yine kendi beynini kendisi tüm bunların olağan olduğuna inandırır (Ay, 2020: 317). Ayrıca

Adorno'nun da içinde bulunduğu eleştirel paradigma savunucularına göre ideoloji bir yanlış bilinçtir ve buna dayanarak da kültür endüstrisi de aydınlanma etkisiyle endüstrinin bilimle birleşmesinin ideolojisidir. Dahası Adorno ve Horkheimer tüketim toplumunun asıl odak noktası olan tüketiciyi, otorite sayaçları tarafından bir gelir-gider tablosunun baş unsuru olarak yorumlamışlardır. Çünkü onlara göre endüstri toplumuna esas empoze edilen ideoloji sınırsız tüketim yapmalarıdır (Özel & Mumyakmaz, 2018: 62-63).

Adorno'nun kitle kültürü konusundaki özü pek çok açıdan, kitle iletişim kuramının kültürel ve politik ekonomi perspektiflerinin referans çerçevelerine uyan ve uzlaşan varsayımlar içermektedir. Adorno'nun vurguladığı diğer olgu ise kitle iletişimindeki standardizasyondur ve O'na göre kitle iletişimdeki bu süreç bir 'sahte-bireyleşme' (pseudo-individuation) mekanizmasını oluşturmuştur (Aksoy, 2019: 608). Kitle iletişim araçlarına bakıldığında bu durumun, tüm haberlerin ve eğlence yapısının sabit formüller ve sabit zaman dilimlerinden oluştuğu gözlemlenebilir. Böylece yazılı ve görsel basın aslında en baştan beri tahmin edilebilir ve öngörülebilir içeriklerle donatılmıştır. Ayrıca Adorno'nun yorumuna göre, medya otoritesinin elinde 3 temel adım vardır: reklam (advertasing), bilgi (information) ve komuta (command). Her yerde bulunan tanıma biçimi olarak kitle kültürü bu aşamaları birbirleri içinde çözümler. Burada Adorno, hegemonya yapımında kitle iletişim araçlarını ve reklamları, Gramsci'nin hegemonya yapısı kavramına işaret ederek vurgulamıştır (Kperogi, 2015: 65-73).

Kitle iletişim hakkında araştırmalarda bulunan ve aynı zamanda Frankfurt Okulu'nun bir üyesi olan Herbert Marcuse, Amerika'daki hayatı boyunca temel alanı olan felsefenin yanında müzikoloji ile de ilgili araştırmalar yapmıştır. Ününü arttıran çalışması ise Hegel ile ilgili yazdığı makaledir ve bu sayede de felsefe doktoru olmuştur. Almanya'daki faşist yönetimden ve toplumdaki yansımalarında oldukça fazla etkilenen Marcuse, kendi çalışmalarında ve eserlerinde sıkça bu konuyu ele almıştır (Carneiro, 2014: 239-240).

Eserlerinde yorumladığı diğer ideolojiler ise liberalizm ve kapitalizmdir. Özellikle Amerika'da yaşaması kapitalizmin her alanına şahit olmasını kolaylaştırmıştır. O'na göre kapitalist toplumların yegâne tuzağı tüketimdir. Bunun yanında, kapitalist toplumlarda sadece belirli güçler tarafından oluşturulan tüketime olan bağımlılık değil, siyaset ve kolluk kuvvetleri mekanizması da fark edilir şekilde değişim yaşamıştır. Halk sürekli denetlenen ve kontrol edilen bir insan sürüsü haline getirilmiştir. Marcuse'a göre zaten

kapitalist toplumlar kendi çıkarları doğrultusunda yine kendi halkını yönettiği için, önündeki engeller de kendi içerisinde çözümleyebileceği ve organize edebileceği sorunlar olmaktadır (Cutts, 2019: 17). Çünkü etki altına alınmaya çalışılan esas sınıf işçilerdir ve işçi sınıfının hemen her iş adımında etkisi büyüktür. İşçi sınıfı ya da burjuvazi üyesi fark etmeksizin her bireyin hem çalışma hem ev hem de sosyal hayatı sürekli manipülasyon içerisindedir. Bu önü alınamayan kontrol sapkınlığı Marcuse'un Marksist görüşlerinin ışığında *Tek Boyutlu İnsan "One Dimensional Man"* kitabında büyük yer kaplamıştır. Kitabın içeriğinde temelde kitle iletişimin ve medyanın genellikle olumsuz yönleri tartışılmıştır. Marcuse medyayı önüne geçilemeyen bir güç olarak nitelendirmiştir. Kitle iletişim araçları, eğlence ve enformasyon gibi çeşitli sektörlerin sonuçları olarak ortaya çıkan birbirinden farklı ama temelde aynı olan alışkanlıkların, alıcıya (tüketiciye) ne şekilde yansıdığını ve bu süreçte nelerin değiştiğini gösteren mekanizmalardır ve bu mekanizma içerisindeki her bir düşünce duygular aracılığı ile birbirine bağlamaktadır (Marcuse, 1990: 8).

Medya çalışmalarına ve kitle iletişime eleştirel perspektiften bakan ve bunu felsefi değerleriyle birleştiren başlıca düşünür Jurgen Habermas'tır. Habermas eleştirel düşünce geleneğinden gelerek modern toplum içerisinde kendi fikirlerini, Adorno ve diğerlerinden farklı bir perspektifte içinde yaşanılan toplumsal yaşama ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Habermas, eleştirel perspektifin temelinde yatan ideolojilerden biri olan Marksist görüşü insan varlığına yeteri kadar değinmediğini öne sürerek geri planda bırakır. Çünkü O'na göre Marx'ın savunduğu şekilde toplumdaki ya da ekonomideki gelişmeler çizgisel ilerlemez ve tahmin edilmesi de oldukça zorudur (Habermas: 620-622).

Araştırmalarda ve yazılarında Habermas'ın hem kişisel anlamda hem de eleştirilerinin içeriği anlamında özgürlük fikrine yakındır. Hatta çalışmalarında da farklı tanımlamalarla modern yaşamın ve kamusal alanın özgürlük kavramı çerçevesinde değerlendirmelerini yapmıştır. O'na göre özgürlük rasyonalizm ile beraber düşünülebilir çünkü özellikle de sermayenin hâkimiyetinde olan bir toplumun her kademesinin bu eleştirel düşünceleri savunması gerekmektedir. Fakat Marx'ın tam aksine özgürlüğü ve emeği sadece işçi sınıfında ve sadece finansal yönden değerlendirmemiştir. Habermas'a göre medya ve kitle iletişim gibi alanlar toplumun her bir parçası için özgür ve açık olmalıdır ve dahası Marx'ın gerçeklik, aydınlanma ve özgürlük konularının topluma yansıması anlamında eksiklikleri vardır (Geuss, 2001: 7). Habermas'ın eleştirel

paradigmasında savunduğu noktalar, kitle iletişimin pek çok ideoloji tarafından yok sayıldığı ve asıl ideolojileri geliştirecek olanın modern dünyanın merkezi olan kitle iletişim olduğudur. Çünkü O'na göre üst yapı elementlerinden en önemlisi iletişimdir. 60'larda yazdığı "*Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü*" adlı tezinde özellikle de medyanın toplumdaki rolünü irdelemiştir (Akkol, 2019: 174-178). 18. ve 19 yy. da dönemin kitle iletişim araçlarının toplumun sorunlarını ilgili mercilere ileteceği düşünülse de zaman içerisinde kitle iletişim araçları sermaye ve baskı ile belirli noktalardan kontrol edilen bir yapı haline geldiğini çalışmasında vurgulamıştır.

Habermas'ın kendi eleştirel paradigmasını bir kavramsallaştırma ile açıklamıştır. Adına "*Üç Dünya Kavramsallaştırması*" dediği bu çalışmasında, her bir dünya oluşumunun hangi aktörlerle nasıl ilişkilerinin olduğu irdelenmiştir (Habermas: 551-552).[6] Sosyolojik temelli bu çalışmada, kişilerin toplumdaki eylemleri ve çevreleriyle kurdukları ilişkiler vurgulanmıştır.

Habermas'a göre toplumdaki ilişkiler ve iletişim temelleri farklı boyutlarda incelenirse daha açık ve sağlam ilişkiler olabilir. Sadece bireyler değil bireylerin ihtiyaçları ve fikirleri doğrultusunda otorite ve sektörler arasında da benzer düzeyde iletişim kurulabilir (Yıldırım: 254-258). Çünkü modern dünyanın getirisi olarak insanlar hatta kitleler ortak yaşam alanlarında – her ne kadar fiziksel olarak olmasa da – bir arada yaşamaktadır ve küresel olarak değerlerin ve duyguların iletilmesi o ortamı yaşam alanı olarak niteleyebilir. Bunun kontrollü ve bilinçli olması toplumun düzen kavramına geçmesine ön ayak olabilmektedir.

Tarihsel gelişim süreci içerisinde kitle iletişimini olanaklı kılan teknolojik gelişmeler; matbaa, ulaşım teknolojileri, iletişim araçları vb. sayesinde kültürler ve toplumlar arasında enformasyonun dolaşımı olanaklı hale gelmiştir. 19. Yüzyıldan itibaren sosyal bilimler alanındaki gelişmeler 20. Yüzyılın başında iletişim çalışmalarının spesifik bir kategori olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. Hem kitle iletişim teorileri içerisinde hem de Marksist yaklaşımın kitle iletişim alanına uygulanması sonucunda

---

[6]Karl Popper kendi perspektifinden Habermas'ın "*Üç Dünya Kavramsallaştırması*"nı irdelemiştir. Birinci dünya kavramında daha fiziksel alt temelleri olan bir yaklaşım bulunmaktadır. Bu dünya içerisinde fiziksel nesneler hakkında gerçeğe çok daha yakın önermelerin sunulabileceği ya da bu varsayımların ihtimalinin daha yüksek olabileceği yaklaşımlar mevcuttur. İkinci dünya kavramında aktörlerden ve onların toplumdaki rollerinden bahsedilmektedir. Yani temelde kişi ve tüzel kişiler arası toplumun dinamik ilişkileri ikinci dünya kavramını tanımlamaktadır. Son olarak üçüncü dünya kavramı kısaca kişisel düşünce ve deneyimlerin ifade edildiği, bireyin sadece kendi iradesiyle edinebildiği öznel yargılarının bulunduğu bir kavram olarak tanımlanır (İyigüngör, 2015: 54-55).

yazılı ve görsel medyanın ideolojik doğası sorunsallaştırılmıştır. Bu açıdan bakıldığında kitle iletişim araçlarının mülkiyeti ile sundukları haber ve eğlence içeriklerinin ideolojik yapısı arasında ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır. Gerek kitle toplumu teorisyenleri olarak adlandırılan Frankfurt Okulu'nun çalışmalarında gerekse 1970'lerle görünürlük kazanan tüketim toplumu ve yenidünya düzeni içerisinde genelde kitle iletişim araçları özelde ise yazılı basın ideolojik bir anlama sahip olmuştur denilebilir. Marksist anlamda yazılı basın toplumsal alandaki egemen ideolojinin bir parçasını içinde bulundururken aynı zamanda içerdiği mesajlar ile bu ideolojinin doğallaşmasını ve sistemin içerisinden bireyin yeniden üretimini olanaklı kılmaktadır.

1.1.3. Öykü Anlatma ve Gerçekliğin Sunum Biçimi Olarak Haber Kavramı

Önceki bölümlerde bahsedildiği gibi kitle iletişim araçlarının ya da daha da öncesindeki dönemlerde kullanılan iletişim yöntemlerinin temelinde bir bilgiyi bir kaynaktan bir kaynağa ulaştırma gayesi vardır. Genel tanımıyla gündelik bir bilginin çeşitli kaynaklar aracılığıyla ilgililerine ulaşan yapıya haber denilmektedir (Çifci, 2011: 904). Haber, iletişim ve yayın organlarını temel alarak yayılmasının ve kişi ya da kurumların bilgileri güncel tutmasını sağlayan bir araçtır. *Aydınlanma Çağı* ile beraber gelen sanayi ve teknoloji alanındaki tüm gelişmeler haberin yayılmasında ve kitle iletişim araçlarının ağının genişlemesinde büyük rol oynamıştır (Güngör, 2011: 155). Aynı zamanda haber kavramının özü zaman geçtikçe dönüşüm geçirdiği için tanımlaması da süreç içerisinde çeşitlilik göstermiştir. Örneğin, haberin gerçeğin bir kurgusu ve düzenlenip sunulmuş hali olduğunu, bir olayın bizzat raporu niteliği taşıdığı, zamanı ve mekânı belli olan bir olaylar dizisinin aktarıma dönüşen hali olduğu gibi daha birçok tanımı yapılabilmektedir (Boyer, 2010: 115-117).

Aslında bir haberin tanımlanabilmesinden olayın ya da aktarılacak olan bilginin yeri ve zamanını içeren bilgilerin paylaşılması bilgiye haber özelliği kazandırmaktadır. Haberin içeriği ve gereklilikleri ele alındığında şu özellikler sıralanabilir: bilgi değeri olması, dikkat çekici ve ilgi uyandırıcı olması, hedef kitlesinin belli olması, haber alıcısına çeşitli duyguları hissettirebilmesi vb. Tüm bu özelliklerin sonucunda alıcı haberi kişiselleştirebilmekte ve sonrasında düşünme sürecini geçirip eyleme geçebilmektedir. Aynı zamanda bu özelliklerin varlığı ve derecesi haberin okunurluğunu da etkilemektedir. Öyle ki, bu durumda en önemli sonuç doğru habere ulaşma endişesidir (Çifci, 2011: 905). Haberin güvenirliğinin ölçütü ise bilgiyi toplayan ve derleyen kişi ya da kurumların

tarafsızlık ilkeleri, kişilik ve toplumsal hakların korunması ve değerlerin eş zamanlı gözetilmesi ile ilgili noktaların titizlikle takip edilmesi ile oluşturulmaktadır.

Avustralya İletişim Dergisi'nden Monika Bednarek'e göre haberin değerlendirilme sürecinde temellendirildiği 3 ana kategorisi vardır. Bunların ilki anlaşılabilirlik (comprehensibility) ilkesidir. Haber söylemindeki anlaşılabilirlik haberin kaynaktan alıcıya gidene kadarki süreçte değişiklik gösterebilmektedir, çünkü haberin araştırma, geliştirme ve yayınlama kısmındaki bazı farklılıklar haberin özelliklerini etkileyebilir. Anlaşılabilirlikteki değişkenlik gazetecinin, haberin içindeki aktörlerin, haberin kaynağının ve birbirleri ile ilişkilerin ve haberin konusu olan olayın değerlendirme sürecine, yöntemine ve derecesine bağlıdır. Ayrıca haberin alıcı tarafından gizemli olması ve ilgi çekebilmesi adına haberin yazım şekli ve ifade yöntemi değişiklik gösterebilmektedir. Bednarek'e göre haber söylemlerinin temellendiği diğer ilke ise duygu uyandırma (emotivity)'dir. Duygusallık değişkeni gazetecinin, haber aktörlerinin, olayların ve diğer parametrelerin olumlu ya da negatif olarak durumu ve algıyı etkilemesiyle ilişkilidir. Duygu tabanlı değişiklikler genel olarak politik ve ideolojik özlü yayınların kullandığı ifade biçimidir. Son olarak 'beklenirlik' (expectedness) ilkesi haber yazımındaki ifadelerin oluşumuna etki eden bir faktördür (2010: 19-22). Bir haberin yayınlanmasında kullanılan tüm ögelerin alıcının etkilenme dozunu daha da arttırmada kullanılması amaçlanmaktadır. Buna bağlı olarak olumlu ya da olumsuz herhangi bir haberin etki derecesinin artması ve beklenti uyandırması, ifadede kullanılan ara bağlaçlarla sağlanabilmektedir.

Yukarıda bahsedilen haber kavramı ve haberin özü zaman içerisinde yayılarak ve gelişerek kendi aracını yani basını oluşturmuştur. Kaynak ve alıcı arasındaki hemen her çeşit iletişim yönteminde ya da haberin iletilmesi sürecinde basının herhangi bir organı kullanılmaktadır. Bu nedenden dolayı basının ve haberciliğin doğuşunda farklı birçok etken her dönemin kendi iç dinamiğini oluşturmaktadır. Modern zamanda medya ve basın "4. Güç" olarak anılmaktadır çünkü artık medyanın görevi halk adına yapılan hizmetler kümesine dönüşmüştür. Yani artık habercilik sadece bilgi iletimi değil halkın ihtiyaç ve kararlarını çözüm ve çıkış yolları ile buluşturmaktır (Atalay, 2018: 145). Haber ihtiyacı direkt ve dolaylı olarak giderilmeye çalışıldığı ve çalışılacağı için birey ve kuruluşlar bilgiyi ilgili kaynaklardan alarak alıcı noktaya ulaştırılma aşamalarını her daim dinamik tutmuştur. Hatta haberciliğin kendi tarihine ve dolaylı olarak etkileme alanının tarihine

bakıldığında en ilkel yöntemlerin kullanıldığı zamanlarda bile kendi iç gelişimi sürekli devam etmiştir.

En basit tabiriyle eski çağlardaki işaret dilinden yola çıkan haberleşme yöntemleri günümüze gelene kadar pek çok farklı aşamalardan geçmiştir. Haberleşme etkinliği dumanlaşarak, çeşitli sesleri periyodik olarak çıkararak, haberci göndererek, yazının icadı ile beraber mektuplaşarak, teknoloji ile beraber ise telgraf, telefon ve internet üzerinden haberleşerek uzun bir gelişim periyodu izlenmiştir (Kazan & Balkın, 2018: 249).

Özellikle de İlk Çağlara bakıldığında güncel gazete kitle iletişim aracının temeli olan elle yazılmış duvar yazıları dikkat çekmektedir. Hatta kaynaklara göre Babilyonyalılar'ın o dönemdeki kamusal olayların günlük halinde duvarlara yazıldığı ve halkın güncel bilgileri bu kaynaklardan aldığı da söylenmektedir. Zaman içerisinde duvar yazıları da çamurdan ve kilden yapılan tabletlere evirilerek günümüz kâğıt gazetelerinin ilkel örneklerini oluşturmaktadır. Ayrıca Eski Yunan Dönemi'ndeki haberleşme yöntemlerinin şehrin meydanları olan agoralarda çığırtkanların halkın haber alması için belirli aralıklar ile haberleri bağırdıkları da bilinmektedir. Eski Roma Dönemi'nde Julius Sezar'ın gazeteler ile ilgili büyük gelişmeler uyguladığı bilinmektedir (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2011: 5). Elle yazılan çeşitli gazetelerde günlük gelişmeler, siyasal haberler, halk içerisindeki sorunlar, toplumda yaşanan vakalar hatta bazen de nükteli fıkralar bile bu ilkel gazetelerin içeriğini oluşturmuştur.

Orta Çağ'a gelindiğinde ise haber paylaşımının daha düzenli ve sistematikleştiği beklenmesine karşın İlk Çağ sisteminin daha sistematik olduğu gözlemlenmektedir. Çünkü derebeylik düzeninin yayılması ile okuma oranları düşerken, haberlerin yayılmasında yine eski yöntemlerin kullanılması tercih edilmiştir. Yerel anlamda gazetelerin ve duvar duyurularının devam ettiği bu çağda, haberlerin bölgeler arası ya da denizaşırı iletilmesi konusunda habercilerin belirli konumlara gönderildiği kaydedilmiştir (İsmayilov & Sunal, 2012: 24). Bunun yanında Orta Çağ'ın haberleşme kaynaklı asıl gelişimi mektuplaşma üzerine olmuştur. Özellikle de Avrupa'da yaşayan kişilerin haberleşme ihtiyaçlarının giderilmesi adına yapılan mektuplaşma yöntemi, diğer bölgelere de hızla yayılmıştır.

Yeni Çağ'a bakıldığında özellikle de Almanya'daki matbaaların gelişmesiyle neredeyse tüm Avrupa şehirlerinin bu gelişmelerde etkilendiği gözlemlenebilir. Artan basım ve yayım fırsatları halkın bilgiye daha da kolay ulaşmasını sağlayarak bir yandan

da farklı fikirlerin o dönemde hızla yayılmasını sağlamıştır (Atatürk Üniversitesi-Açıköğretim Fakültesi: 3). Özellikle 17.yy'a bakıldığında ilk gazetelerin şehirlerde basılıyor olduğu bilinmektedir. Ayrıca dergi niteliğindeki edebi yayımlar da halka belirli aralıklarla ulaştırılmaya başlanmıştır.

Sanayi Devrimi'nin, *Fransız İhtilali*'nin ve birçok savaşın yine basın sayesinde gelişmesi ve değişmesinden sonra basın artık haberlerin kaynaktan alınıp alıcıya iletildiği bir araç olmaktan çok, birçok kişinin ve kurumun maddi gelir sağladığı ve aynı zamanda bünyesine birçok alt görev katan bir sektör haline gelmiştir (Özçağlayan: 133-134). Adına medya denilen bu yeni sektör bir süreliğine televizyon radyo gazete gibi daha geleneksel araçlar ile halka ulaşsa da günümüze gelene kadar özellikle de teknoloji sayesinde yeni medya araçları ile bilgilerin yayılasına olanak sağlamaktadır. Bu dönem tam da neoliberal politikaların ve diğer sektörlerin stratejik konumunun ülkeler arasındaki bir rekabete dönüşmesi durumunu oldukça tetiklemiştir. 20.yy. politik getirileri ve götürüleri medyanın da içerisinde büyük roller aldığı bir kargaşa devri oluşturmuştur (Güngör, 2011: 121-122). Sosyalist rejimlerin yıkılmasının, küresel ekonomik krizlerin, tüm dünyanın da içinde bulunduğu savaşların, kapitalizmin ABD ve İngiltere menşeili yükselişinin zirve yaptığı 20.yy medyanın kendi içerisinde de yarışlarına ve yalnız haberlerin değil her türlü bilginin küresel olarak iletilmesine zemin hazırlamıştır.

Kitle iletişim çalışmaları alanında yapılan çalışmalar farklı medya içeriklerinin sunum şekillerine bakıldığında anlatı yapısında öykünün ön plana çıktığını vurgulamaktadır. Medya içeriklerinin öykü anlatması aslında insanoğlunun toplumsal gelişim aşamasıyla paralellik taşımaktadır. İlkel toplum yapısı içerisinde sözlü kültür içerisinde yaşayan insanlar içinde yaşadıkları kozmosu anlamlandırmak için birbirlerine öyküler anlatmışlardır. Öykü anlatma toplumsal yaşamı ve bireyin kendisini ifade etmesinin bir formu olarak tarihsel süreç içerisinde çeşitlilik kazanmıştır. Özellikle 19. Yüzyılda Endüstri Devrimi'nin etkisiyle birlikte toplumsal alanda dolaşıma giren yeni teknolojiler arkaik bir form olarak öykü kavramının iletişim teknolojileri üzerinden verilmesini olanaklı kılmıştır. Böylece iletişim çalışmalarının başlangıcından itibaren tartışılan bir alan olarak kitle iletişim aracı ve gerçeklik sorunu ön plana çıkmaktadır. Özellikle haber içeriklerinin gerçeklik ile kurmaca yapısı farklı teorisyenlerce tartışılırken her medya içeriği gibi haberin de oluşturulmadan sunum aşamasına kadar olan süreç içerisinde bir inşa süreci olduğu öne çıkmaktadır. Tokgöz'e göre kitle iletişim araçları yukarıda bahsedildiği gibi sanayi döneminin en vurucu parçalarından biridir (1981: 3-5).

Çünkü kitle iletişim araçları toplum içerisinde güncel olarak dönüşüm geçiren sanayi temelli hareketliliğin daha da kapsamalı bir hal almasına ve gittikçe yayılmasında olanak sağlamıştır. Bu sayede de kısıtlı iletişim modelleri hızlı ve yaygın hale getirilebilmiştir.

Haberin tanımlarından, fonksiyonlarından önceki bölümlerde bahsedilmiştir. Haberin oluşum sürecinin yanında hemen sonrasında aktarımı ile beraber okuyucuyu ya da izleyiciyi ne şekilde etkilediği de farklı bir önem taşımaktadır. Üretim sürecinin aksine, haberin yayılmasında ve etki alanında birçok faktör etkili olduğu gibi haberin sunuş biçiminde de bu etkileyicilik noktası kritiktir. Bundan dolayı da haberlerin yayınlanmasından sonra haberin ifade ediliş biçimi irdelenmektedir. Bunun başlıca nedenlerinden biri, haberin aktarımında sübjektif bir yaklaşım sergilenmesi ve yanıltıcı ya da eksik algı oluşturucu yorumlara ek olarak birçok farklı grubun da bu haberleri anladıkları şekilde yorumlamasıdır (Karaduman & Akbulutgiller, 2018: 13-15). Bu karmaşık düzenin içerisinde en doğru, en objektif ya da en taraflı haber gibi sübjektif bir yorumlama yapılamayacağı gibi haber içerisindeki olayın esaslarını ifade etmek yeterli olmayacaktır. Bu yüzden de haberin anlatıcısı ögesi olan her bir adım daha da çok önem kazanmaktadır.

Haberin kamuoyuna anlatılması sürecinde kullanılan her bir kelime ya da mimik dahi insanların haberi algılama ve yorumlama şeklini değiştirebilir. Bu hassas tartıda haberin üretici kısmına oldukça fazla sorumluluk binmektedir. Özellikle de verilen haber kriz, felaket ya da terör gibi toplumda infiale neden olabilecek içerikte ise kelimelerin rolü oldukça büyüktür. Bu noktada haberin mümkün olduğunca tarafsız ve açık olması, kamuoyunda olguları daha iyi anlama ve aksi yönde bir eylemin tetiklenmesini engelleme gibi durumu hafifletici etkide bulunabilir (Büyükaslan & Okay, 2017: 136-139). Özellikle de terör içerikli haberler mevcut hükumetin ideolojik yapısı ile ters düşme ihtimali ya da bu ihtimallerin sorumluluğu ile ayrıca kritikleşebilmektedir. Bu konuda pratikte uygulanan yöntem terör haberlerinin sunumunda terörizmi özendirecek, haklı çıkaracak, eyleme meşruluk kazandıracak, bölge güvenliğini zedeleyecek olma ihtimaline karşı çeşitli sınırlamaların yapılmasıdır (Devran, 2010: 85-87). Bazı yayıncılara ve gazetecilere göre bu sınırlamaların devletin kendi kontrolünde olması haberin anlatıcılığına müdahale gibi bir izlenim de oluşturabilir. Tam aksini de düşünenler olmakla beraber, bu dengeyi kurmak yine anlatıcıya ve ifade yöntemlerine bağlıdır. Medya sorumluları tarafından durum ise bambaşkadır çünkü terör içerikli haberler toplumun her kesimini derinden

etkileyeceği için direkt dikkat çekici bir süreci gerektirecektir. Bundan dolayı da hemen her medya platformunda bu tür haber içerikleri paylaşılmaktadır.

Haberin anlatımındaki etki boyutu, haberin özünün ticari bir araç da olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda haberin içeriğinin seçilmesi ve ifade edilmesi bilginin para karşılığının ne olduğunu ve ne derecede etki alanı oluşturduğunu da ifade etmektedir (Küçüközyiğit, 2014: 87-89). Çünkü haber sadece alıcıya didaktik bir etki bırakması için üretilmemektedir, aynı zamanda da üretim grubunun ve çevre oluşumların (şirket, kurum vb.) bu düzen içerisinde kendi karşılıklarını aldığı bir mecraya da dönüşmüştür.

Haberin üretim sürecindeki başlıca sorumlu gazeteci ve gazetecinin haberi ifade yöntemleridir. Gazeteciler gerçekleri sunmaya çabalamakla beraber nesnel olarak da durumun raporlamasında rol oynamaktadır ve en sonunda da toplam bilgi havuzunu anlamlı bir bütünlükle kamuoyuna ulaştırmaktadır (Punnet, 2018: 25-26). Sürecin parçası olan her şey dinleyici/okuyucu tarafından yine kendi algı sistemi ile kategorize edilebilir-ki birçoğu politik yaklaşımlı olmaktadır. Bunun yanında ifade şekli her zaman tarafsız olamamaktadır. Haberi oluşturan gazetecinin açık ve anlaşılabilir söylemleri başka bir platformda kargaşaya neden olabilecek söylemlere neden olmuş olabilir çünkü içerisinde çok parametreli toplumsal, politik, ekonomik ve sosyolojik anlamlar barındırmaktadır. Örneğin ABD Basını analitik ve anti-partizan haber araştırma ile ilgili bağlayıcı bir karar kapsamında haberlerini oluşturmaktadır. Dahası Michael Schudson’a göre gazeteciler Amerikan Basınında birer analist olarak da tanımlanabilmektedir (Schudson, 1982: 97-112).

Bu konu dâhilinde verilebilecek diğer bir örnek ise Amerikan Basınının haber üretim ve sunuş biçiminde halkın milliyetçi duygularına vurgu yapmasıdır. Benedict Anderson’un 1983 yılında yaptığı çalışma gösteriyor ki, gazete haberlerinde kullanılan ifade şekli milliyetçi ideolojilerin oluşumunda ve yayılmasında fazlasıyla etkili olmuştur (Mihelj, Bajt, & Pankov, 2009: 59-60). Milliyetçilik kavramı özellikle de terörizm ya da ulusal tehlike kapsamında değerlendirilen herhangi bir haber başlığı kamuoyunda ortak bir algı oluşturabilir çünkü bir ulusun mensubu olmak modern dünya çerçevesinde neredeyse temel ihtiyaçlardan biri olarak kabul edilmektedir. Haber anlatıları ve kamuoyunun temel bilinci de buna benzer konuların bağlantılarıyla kolayca manipüle edilebilir.

Haberlerin etkili sunum ve ifade yöntemlerinden biri de her ne içeriğe sahip olursa olsun başlığın ve ilk sunumun dikkat çekici olmasıdır. Haber başlığı genel olarak haberin özetini ya da dikkat çekici noktasını vererek, okunurluğu arttırmayı sağlamaktadır (Urbanova, 2012: 114). Bununla beraber bazı manipülatif ifadeler de içerdiği için başlık seçimi en önemli adımlardan biridir. Hatta genel olarak başlık seçiminden ve kullanılan kelimelerin anlamlarından haberin hangi ideolojiyi desteklediğini ve haberin kimlere hitap edebileceği anlaşılabilmektedir.

Başlık kullanımı haberin içeriğinin temsilcisi olarak da kabul edilebilir. Amaçlanan noktaya ulaşmadaki en temel rol yine başlıktaki ifadeye bağlıdır çünkü başlık sayesinde haber çarpıcı ya da sönük etiketini alabilir. Haberi verilen olayın en etkileyici noktaları seçilerek başlığa yansıtılır ve böylece belirlenen normlar daha da güçlenir. Böylece haber anlatıcılığı toplumun sosyal profiline de dikkat çekerek ya da bazı noktaları göz ardı ederek süreci dengede tutmaya programlanır. Bu konudaki ayırıcı nokta ise haber içeriğinin ve başlıkların öznel ifadeler içermemesidir (Soster & Piccinin, 2014: 123-125). Yöntemlerinde kullanılan dil her kademeden bireyi ya da kurumu etkileyeceği için anlatıcı öznel perspektiflerden kaçınabilirse sosyal normların tehdidi engellenir.

Tıpkı bireylerin toplum içerisinde birbirlerine karşı sorumlulukları olduğu gibi çalışma ortamında da kurumların ve çalışma gruplarının da benzer sorumluluklara sahip olduğu söylenebilir. Bu sorumlulukların içeriği çoğaltılabileceği gibi mevcut konu içerisinde bahis etik olacaktır.[7]Asıl amaç şudur ki, bireyler ve kuruluşlar genel olarak kamuoyu belli sınırlarla ve ölçülerle toplum içerisinde iletişime geçme eğilimindedir ve fakat belli başlı konular manipülasyon ya da prim gibi bazı çıkarcı fikirler dolayısıyla yanıltıcı ya da eksik aktarılabilmektedir. İşte tam bu noktada etik anlayışı özellikle de medya alanındaki sorumluların benimsemesi gereken başlıca anlayış olmaktadır (Erimli, 2014: 27-28). Çünkü en basit ifadeyle kitle iletişim alanlarındaki üreticiler (gazeteci, editör vb.) kamuoyuna karşı belli görevleri vardır.

Etik algısı kültürden kültüre, coğrafyadan coğrafyaya ve hatta tarihsel süreç içerisinde bile farklılık gösterebildiği için özelliklede bu derece küresel ve iletişimde aktif olunan bir dönemde etik kavramlara ayak uydurmak daha da karmaşık bir hal

[7] Etik kavramının temel anlamı toplumdaki yazılı ve sözlü çeşitli kurallara uyma eğilimi olarak tabir edilebilir. Bununla beraber sosyolojik, ekonomik ve psikolojik gibi birçok alt metni olan etik anlayışı, özellikle de günümüzde yani insanların küresel olarak birbirlerine çok yakın olduğu bu dönemde her kesimin hatta her özel ya da resmi kuruluşun iç içe olduğu medya alanında çokça vurgulanmaktadır (Arslan & Arslan, 2016: 177-178).

alabilmektedir (Peksevgen, 2016: 588-590). Medyanın da hem ulusal hem de küresel olarak temsil ettiği şahısların ve hitap ettiği alıcıların en az düzeyde ters düştüğü haberler yayınlaması oldukça kritiktir. Haberin üretim aşamasında muhabir, gazeteci, editör gibi birçok kademeden kişi bu süreçten sorumludur (Evers, 2010: 46). Bu karmaşık üretim sürecinin okura ya da izleyiciye ulaştırdığı haber hem toplumun demokratik yapısına ters düşmeyen, doğruyu yansıtan, açık ve anlaşılabilir olan ve kamuoyunu çeşitli konularda bilgilendiren bir yapıya sahip olduğu için kritik bir duruma sahiptir.

Andrew Belsey ve Ruth Chadwick etik alanındaki çalışmalarında yanılma payının ve sonsuz sonuçlar kümesinin var olduğunu savunmuşlardır. Onlara göre bilim ve etik benzer tabanlı kavramlardır ve davranışsal etiğin tıpkı bilim gibi bir temele dayanması gerekmektedir. Öte yandan Manuel Velasquez, Andre Claire, Thomas Shanks ve Michael Meyer medya ve etik konusunda çok çeşitli tanımlamalar ve çalışmalarda bulunmuştur. Çalışmalarında ise etiğin temel kurallar çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini ve toplumun duygusal yönlerine ve inanışlarına yönlenmemesi gerektiğini savunmuşlardır. Yine onlara göre, duygular, inanışlar ve değerler bireysel algı sistemine göre çeşitlenebileceği için etik anlamda kültürler arası çatışmalar ve uyuşmazlıklar meydana gelebilir (Yeşil, 2014: 1668). Habercilik kavramı da toplumun genel geçer bir parçası olduğu için duygu ve inanç temelli habercilik kamuoyunda karmaşaya neden olabilmektedir. [8]

Medya ve gazetecilik çerçevesinde büyük önem arz eden toplumun etik normları özellikle de gazeteci ve haber üretim ekibinin sıkça hatırlaması ve uyması gereken noktalardır. Çünkü mevcut düzende medyanın en az bir çeşidi bile (internet, televizyon, radyo, gazete vb.) farklı insan profilleri üzerinde etkide bulunduğu için farklı amaçlarla da kullanan olmuştur ve olacaktır. Bu çıkar ilişkisini engelleme amaçlı olarak etik normlar devreye geçmektedir. Gazetecilik etiği konusu, haberin toplumun ahlaki yapı taşlarına hitap etmesi ile paralel algılanmaktadır (Karaismailoğlu: 4). Bir gazetecinin haber üretiminde başvurduğu her bir seçenek mesleki etik deneyimlerinden ve bilgisinden geçmektedir. Bu yüzden neredeyse birebir etki- sonuç ilişkisi toplum içerisinde gözlemlenebilir.

---

[8] Kelime anlamı "doğru ve dürüst davranışlar kazandırmayı amaçlayan uygulamalar" olan etik kavramı için medya alanı kapsamında pek çok görüş öne sürülmektedir. Bunlardan bazıları etik çalışmalarının ortak bir karara varmamış olması, yanılma payının her zaman mevcut olması ve toplumdan topluma göre değişmesidir (Çığ & Çamuroğlu Çığ, 2011: 26). Tüm bu ikilemler minimum düzeyde uygulanarak ortak bir değer elde edilmeye çalışılır.

Toplumun neredeyse her bireyini etkileyecek ya da bilgilendirecek haberlerin derlemesinin yapıldığı medya sektöründe de çok parametreli sorunlar meydana gelebilmektedir. Bu problemlerin özellikle de etik anlayışa ters düştüğü düşünüldüğünde, haber yapımı, sunumu ve içeriği etik temellendirmeler açısından daha da önem kazanacaktır (Tokgöz, 1981: 96). Gazetecilik etiği çerçevesinde göze çarpan problemlerden en önemlisi intihal (plagiarism) olarak ifade edilebilir (Ndonye, 2014: 30). Hakkı ödenmeden ya da yayınlanan bilginin sahibinin haberi olmadan yayınlanan bir haber bilgi hırsızlığı olarak adlandırılır. Bu etik anlayışı yazarın ya da gazetecinin emeğini korumaya yönelik bir kural olarak da algılanabilir. Etik normlara uymayan diğer madde özel hayatın ihlalidir (Invasion of Privacy) (Zi & Ghanbari: 7). Bir gazeteci hiçbir şekilde kişinin rızası olmadan o kişi ile ilgili bir haber yapamamaktadır.

Kaynağın gizliliği (Confidentiality of Source) ilkesi de habercilik etiği anlayışında önemli bir noktadır. Gazetecinin haberini oluştururken iş birliği yaptığı ya da bilgiyi servis ettiği kaynak kamuoyundan gizli tutulmalıdır çünkü bir kişi ya da kurumun aleyhinde yapılan bir haberin kaynağı deşifre edildiği takdirde, gazeteci kaynağı hedef göstermiş olabilir. Burada da etik kurallar gereği kaynağın gizli tutulması ve sadece ülkenin güvenliği ile ilgili kritik konularda – gerekiyorsa- verilmesi gerekmektedir. Bir diğer etik anlayışına uymayan madde isim lekelemedir (character assassination) (Johnchaste, 2019: 8). Bir kişi ya da kuruluş hakkında asılsız haberlerin kamuoyuna servis edilmesi hakkında haber yapılan kişi ya da kuruluşu toplumda itibarsızlaştırabilir. Bu noktada haberi yapan kişinin kaynağın güvenirliğine ve mesleki araştırmalarına dikkat etmesi gerekmektedir.

Etik anlayışın en kritik konularından biri de haberin doğru olmaması ya da objektif olunmamasıdır (Inaccuracy/ Lack of Objectivityorfacts) (Adaklı, 2010: 62-65). Yukarıda da bahsedildiği gibi gazetecinin haber kaynağının güvenilir, tarafsız ve ifadelerin de olabildiğince açık olması gerekmektedir. Medyada yayınlanan yanlış bir haber ya da taraflı bir ifade kamuoyunda kargaşa ve çatışma yaratabilir. Rüşvet (Bribery) her iş kolunda olduğu gibi gazetecilikte de etik dışı bir eylem olarak değerlendirilmektedir. (Taş, 2010: 11-13). Haberin bir kişi ya da kuruluşun kendi çıkarlarına göre topluma servis edilmesi haberin içeriğinin yanıltıcı ve haberin yayınlanma amacının da çıkarcı olduğunu göstermektedir.

1.2. TERÖRİZMİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE DİN MERKEZLİ TERÖR OLGUSU

1.2.1. Tarihsel Süreç İçerisinde Terörizmin Kavramsallaştırılması

İnsanlık tarihine bakıldığında, geride bırakılan hemen her dönemde toplumun dinamiklerini değiştiren-etkileyen birçok olayın (doğal yolla gerçekleşen yahut insan eliyle meydana getirilmiş) varlığı gözlemlenebilir. Mevcut araştırmanın temel başlıklarından biri olan terörizm ise ulusların kimliklerinin oluşmasından, o toplumların psikolojilerine sayısız alanda etken konumundadır. Ancak terör kavramı birçok akademisyen için uzlaşılmış bir tanımı olmayan, açık uçlu bir sorudan ibarettir. Terörün detaylarına inmeden önce söz konusu bu kavramın etimolojik kökenine bakmakta yarar vardır. Gerard Chaliand ve Arnaud Blin'a göre Latince kelime olan 'Terrere' "titreme yapmak- titretmek" anlamlarına gelmektedir. İlk olarak Mezopotamya'da bulunan Akkad Sargon İmparatorluğu terör üzerine kurulmuştur ve bu anlayış antik çağın ilk askeri imparatorluğu sayılabilecek Asurlar tarafından da devam ettirilmiştir. Asurların 'ruhu ezmek ve iradeyi kırmak' amacı ile uygulandığı bu yöntemler, despotik otoritenin devamını sağlarken, kitlesel itaatin de garantörü görevini üstlenmiştir (Chailand & Blin, 2017: 365-367). Bu muğlak durumu bir nebze daha açığa kavuşturmak için 1980'li yıllardan terörün elli farklı tanımını analiz eden Alex Schmid, mutlak doğru veya mutlak yanlış olarak kabul edilebilecek bir cevabın olmadığını belirtmiştir ve çok yönlü bir tanım ileri sürmüştür:

> "Terörizm, rastgele veya sembolik kurbanların şiddetin hedefi haline geldiği bir mücadele yöntemidir…. Daha önceki şiddet kullanımı ya da güvenilir şiddet tehdidi sayesinde o grubun diğer üyeleri…. Kronik korku (terör) haline getirilir…. Hedefin mağdur edilmesi…. Çoğu gözlemci tarafından ekstra normal kabul edilir…. [bu da] terör hedefinin ötesinde bir izleyici kitlesi yaratır… .. [Terörizmin] amacı…. Ya hareketsizleştirmek ve/veya itaat edilmesini sağlamak ya da ikincil talep hedeflerini (örneğin bir hükümet) ya da hedeflerin dikkatlerini (örneğin kamuoyu) harekete geçirmektir" (Schmid & Jongman, 2017: 111).

Claridge ise terörü; sistematik tehdit veya şiddet kullanımı vasıtasıyla korku yaratarak ve böylece daha büyük grubun davranışını değiştirerek mağdur gruptan daha büyük bir gruba siyasi bir mesaj iletme niyeti şeklinde tanımlar (Claridge, 2007: 55-63).

ABD'nin en büyük soruşturma bürolarından biri olan Federal Soruşturma Bürosu'nun (FBI- Federal Bureau of Investigation) resmî sitesinde ise terör uluslararası (International) ve Yerel-İç (Domestic) olmak üzere kategorize edilmiştir. Resmi sitedeki tanıma göre:

> “uluslararası terör belirlenmiş yabancı terör örgütlerinden veya uluslardan (devlet destekli) esinlenen veya bunlarla ilişkili olan bireyler ve/veya gruplar tarafından işlenen şiddet, suç eylemleri” şeklinde tanımlanırken, iç terör “Bireyler ve/veya gruplar tarafından, politik, dini, sosyal, ırksal veya çevresel nitelikteki iç etkilerden kaynaklanan daha fazla ideolojik hedeflere yönelik şiddet içeren, cezai fiiller” şeklindedir (Terrorism).

Her yıl 158 ülkedeki 100.000’den fazla terörle ilintili olan kayıp, yaralanma, mülkiyet hasarı, can ve mal kayıplı vakaları inceleyip, analiz eden ve bu verileri yıllık bir şekilde yayınlayan Küresel Terör Endeksi “*Global Terorrism Index*” terörizmi şu şekilde kavramlaştırır. “Gözdağı veya legal olmayan gerçek şiddet kullanımı, devlet dışı yapılanmaların veya aktörlerin politik, ekonomik, dini veya sosyal hedeflerini korku, gözdağı zorlama yoluyla elde etmesi.”. Bu tanım terörizmin yalnızca doğrudan fiziksel eylemi kapsamadığını, aynı zamanda toplum üzerindeki psikolojik etkisi, bazen yıllar sonra bile gözlemlenen bir fenomen olduğunu beyan eder. (IEP, 2012)

1989 terörizmin önlenmesi (geçici hükümler) yasası tarafından geliştirilmiş olan bu tanım bahsi geçen kavramın şeffaflaştırılması adına bir diğer önemli kaynaktır. Bu maddeye göre terörizm: şiddetin siyasi amaçlar için kullanılması anlamına gelir ve halkı veya halkın herhangi bir bölümünü korkuya maruz bırakmak amacıyla her türlü şiddet kullanımını içerir (Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act 1989 (repealed), 1989).

Terör örgütlerinin amaç, yönetim ve eylem anlayışları birbirinden farklılık gösterse de bu oluşumların ortak bir noktalarının varlığından bahseden Elzedin şu sözlerle açıklar; “Bütün terörist organizasyonların hepsinin farklı politik yönetilme-yönelim(leri) olsa da ortak bir özellikleri mevcuttur.” (Ezeldin, 1987: 7). Yukarıda belirtilen tanımlardan da anlaşılacağı gibi terör eylemleri, hedefindeki kişiyi veya topluluğu ayırt etmeksizin tek bir amaç üzerine kuruludur: Korku yaymak. Söz konusu bu korku o kadar etkilidir ki terör eylemi gerçekleştikten yıllar sonra bile etkisi gözlemlenebilir. *11 Eylül 2001 İkiz Kuleler* saldırısından bir yıl sonra bile Amerikan vatandaşlarının havayolu ulaşımından sakındıkları bulgulanmıştır. Vatandaşlar karayolu ulaşımı havayolundan daha riskli olmasına rağmen otobüs, otomobil vb. araçları tercih etmiş, nitekim söz konusu olan süre zarfında tahmini olarak uçakla seyahat etmekten kaçınıp, otoyol üzerinden seyahat etmekte olan 1.500 vatandaş hayatını kaybetmiştir (Gigerenzer, 2006: 347).

Peki, korkuyu yaratan esas etken nedir? Arthur H. Garrıson'a göre bu sorunun cevabı "yanlış zamanda yanlış yerde olma ihtimalinden dolayı duyulan gerginlik" şeklindedir. Zira modern terörizmin doğasında hedefler rastgele bir şekilde seçilmez ama kurbanlar rastgele bir biçimde hedeflenen bölgededir. Dolayısı ile bir bilinmezlik silsilesi üzerine kurulu olan terör olayları toplumsal gerginliğe (public anxiety), korkuya (fear) ve davranışsal değişikliğe (behavior change) sebebiyet vermektedir (Garrison, 2003: 42).

Özetle, terörün anlaşılmasını sağlamak adına ortaya atılmış tüm bu çok yönlü tanımların ötesinde teorileştirilmiş bir gerçek vardır ki o da terörün sosyo- ekonomik koşullardan, kültüre, dine, siyasi sistemlere, politik istikrar/istikrarsızlığa ve daha birçok nedeninin olduğudur (Winter, Terrorism (and Terrorism Studies), 2017: 1-3).

1.2.2. Din ve Terör İlişkisi: Radikal İslamcı Anlayışı İrdelemek

Tarihsel süreç içerisinde terör olgusunun kökenlerine bakıldığında toplumsal, kültürel ya da dinsel birçok motifin bulunduğu görülmektedir. Dinsel ya da mezhep ayrışmaları toplumsal alanda dünya üzerinde birçok toplumda gözlemlenirken bu ayrışmaların tarihsel süreç içerisinde birçok şiddet ve terör eylemini de içerdiği gözlemlenmiştir. D'alessio'yagöre terör görünüşte modern bir fenomen olmasına rağmen din ile beraber uzun ve amansız bir tarihe sahiptir (D'alessio & Stolzenberg, 2014, s. 329-334). Din adına işlenen terör ya da kutsal terör (Holyterror) yüzyıllardır varlığını sürdürmektedir. Bu türdeki terörün bilinen ilk örneği Sicarii olarak da bilinen birinci yüzyıl Yahudileriydi (Garrison, 2003: 2). Yahudi ülkesi olan Iudaia'nın Roma'ya bağlı bir birim olarak dönüştürülmesine isyan eden Sicarii örgütü, suikast eylemlerinde hançer kullandıkları bu adı almıştır (Özman & Açıl, 2019, s. 22). Çalışmanın bu bölümünde İslam dininin farklı nüanslarına değinilip, üzerinde çokça tartışmalar ve araştırmalar barındıran konulara "*Radikal İslam, Cihat, Selefilik*" ışık tutmaya çalışılacaktır. Akademik camiada birbirini destekleyen veya birbiri ile zıt düşen birçok tanıma sahip olan "*Radikal İslamcılık*" "köktencilik" (fundamentalism), "(dini) uyanış" (revivalism), "neo-revivalism" (yeni dini uyanış), "neo-fundamentalism" (yeni köktencilik) ya da "İslamcı" (Islamist) gibi farklı isimlendirmeler tabii tutulmuştur (Calvert J. O. 2015: 258-260). Radikal köktenci düşüncenin sacayaklarını 4 temel öğreti oluşturur. Birincisi, İslam'ın evrenselliği ('alamiyyah)dir. Bu öğretiye göre Kur'an'da yazan bilgiler sınır ve mekân tanımadan doğruyu yansıtır. İkinci öğretiye göre, dünyanın putperestliği (jahiliyyah), ortadan kaldırılmalıdır. Üçüncüsü, savaş (cihat) cahiliyeyi yok etmek için kullanılacak yöntemdir. Dördüncü, barış (selam), İslam'ın evrenselliğini

gerçekleştirmenin bir sonucudur (Moussalli). Yukarıda belirtilen öğretilerin adımlar halinde irdelenmesi, çalışılan konunun şeffaflığını arttıracağından maddeler halinde gitmekte yarar vardır.

1.İslam'ın Evrenselliği:

William Liddle'a göre "scriptualist" (Kur'an'ı günümüz şartlarından bağımsız bir fenomen olarak gören, okuyup, alımlayan) gruba göre, İslam'ın anlamı ve gündemi Kur'an ve hadislerde açıkça belirtilmiştir, dolayısıyla bugün ihtiyaç duyulan tek şey bu kaideleri gündelik hayatta kopyalamak ve uygulamaktır (Liddle & Mujani, 2007).Kimi akademisyenler tarafından sosyo-kültürel değişimlere bakılmaksızın geçmişe dönmek bir saplantıdır ve bu yüzden İslam'a 'geçmişin din', 'geleceğin dini' değil şeklinde yorumlar yapılır (Burhani, Muhammad, Sudarjat, Zada, & Hidayah, 2005: 4).

2.Dünyanın Putperesliği (jahiliyyah):

Radikal İslamcılar sosyal dünya düzenine uymayı reddeder, bu düşünceyi benimsemiş kişilere göre dünya gerçek inananlar ve yozlaşmış günahkârlar arasında keskin bir şekilde bölünmüştür. Radikal İslamcılar doktrinleri adına eylemlerde bulunmayı ve seferberliği motive eden politik atıflarda bulunurlar. Bu atıflar vasıtası ile Müslüman bireyler, gruplar, partiler veya örgütler harekete geçirilmeye çalışılır. Bahsedilen eylemlilik hali ise şiddetli devrim ve terörizmi kapsar ve bu şiddet hali başta ABD, İngiltere ve Fransa olmak üzere Batı toplumlarınadır. Çünkü Radikal İslamcılara göre "emperyalist" uluslardan ithal edilen yabancı fikir ve uygulamaların ima edilmesiyle Müslüman saflığının yavaş zehirlendiği düşünülmektedir. Dolayısıyla cahiliyenin geri döndüğüne inanmaktadırlar (Wuthnow, 2013: 284-286). Sayyid Qutb Yapıtaşları "*Milestones*" adlı kitabında cahiliyenin İslam dinine ve Müslümanlara yönelik düşmanlığa etkisinden şu sözlerle bahseder: "Batı düşünce biçimleri ve diğer tüm bilimler zehirli etkileri ile dinleri hedef alacak bir nefrete yol açtı. Özellikle de İslam'a karşı daha büyük bir düşmanlık başladı. Amaçlanan önce İslami inançların temellerini sarsmak ve sonra yavaş yavaş Müslüman toplumun yapısını yıkmaktır." (Qutb S. Q., 2003: 94).

3. Savaş (cihat)

Bu bölümde 'Cihat' kavramına ilişkin genel hatlar çizilip, cihadın nasıl meşrulaştırıldığına yönelik bilgiler verilecektir. Araştırmanın ilerleyen bölümlerinde "Cihat" konusuna yönelik daha detaylı bir bölüm bulunmaktadır.

Radikal İslamcılığı sistematik bir hale getiren Sayyid Qutb'a göre cihat ile beraber gelen yıkım etik açısından üç şekilde haklılaştırılabilir. İlk olarak kötülüğün Allah karşısında bir isyancı olarak belirdiğini dile getiren Qutb, savaşın iyi ve kötü arasında gerçekleştiğini dile getirmektedir. (Qutb S. Q., 2003: 59) İkinci olarak, kafirlere karşı yapılan savaş gerçek insanlığı inkâr etmeye meyilli bireylere karşı gerçekleştirilir. Bu kişiler insanlık dışı yollara sapmışlardır ve tereddütsüz bir şekilde öldürülmelidirler. Son olarak, kâfirlerin yıkıcılığının bu denli olmasını ölümlü yaşama biçilen yüksek değerden dolayı meydana geldiğini belirten Qutb, bu durumu cahiliye olarak addeder ve yargılamada bulunur. Zira ona göre gerçek mümin kendi hayatını istekli bir şekilde Allah yolunda feda etmektedir ve sonucunda öteki dünyada ödülünü almaktadır. Ölümden korkmak materyalizmin bir ifadesidir (Hansen & Kainz, 2007: 61).

4. Barış (Selam):

Adaletin gerçekleşmesi barışçıl, sosyal, yasal ve uluslararası birlikteliği sağlar. Fakat öncelikle yapılması gereken "tağut" (sapkın- sapkınlık) un aşılması sağlamaktır (Qutb S., 1983: 36-45). Burada bahsi geçen "tağut" Diyanet İşleri Bakanlığı tarafından şu şekilde açıklanmıştır: "Tâgut, hakkı tanımayıp azan ve sapan her kişiye ve her güce veya Allah'tan başka tanrı edinilen şeylere verilen addır. Azgın ve sapkın olması sebebiyle şeytana da tâgut denilmiştir".[9]

Jurnal Penelitian Politik'in 2005 sayısında "*Radikal İslamcı*" ların karakteristik özellikleri farklı çalışmalardan derleme yapmak vasıtasıyla oluşturulmuştur. Söz konusu bu derlemeye göre "*Radikal İslamcı*" grup 7 madde ile tanımlanır, bunlar:

> 1.İslam'ın bütünsel, kapsamlı ve bütünsel bir doktrin olduğuna inanmak. Bu, İslam'da insan yaşamının tüm boyutlarının düzenlendiği anlamına gelir.
>
> 2. İslam ve devlet arasındaki ayrılmaz ilişkilere inanma eğilimleri.
>
> 3 İslam'ı anlamak ve İslami öğretilere inanmak için kelimesi kelimesine yaklaşımlar uygulamak.
>
> 4. Peygamber döneminin emsalinin her zaman insanlık için en iyi ve ideal referans olduğunu düşünmek.
>
> 5. İslam'ı Batı İdeolojileri için alternatif bir ideoloji olarak teşvik etme eğiliminde olmaları (onlar tarafından Dünya için yıkıcı teoriler olarak kabul edilirler) Bazı bağlamlarda, Batı terimlerini kullanmayı reddederler.

---

[9] Kur'ân-ı Kerîm'de tâgut kelimesi insanlar tarafından ilâh edinilmiş bütün bâtıl tanrıları; insanların Allah Teâlâ'ya isyan etmelerine sebep olan, görünür ve görünmez varlıkları; insanlık tarihi boyunca hakkı bâtıl, bâtılı hak gösterme gayretkeşliğini yansıtan, bütün küfür ve ilhâd faaliyetlerini ifade eden bir terim olarak kullanılır." (Mâide Suresi - 60 . Ayet Tefsiri).

> 6. İslam inancını, Müslüman grupları diğer gruplardan ayıran tek anahtar faktör olarak kabul ederek çoğulculuk kavramını dar bir perspektifle ele almak.
>
> 7. İslami semboller ve radikalleşme kullanarak çıkarları için mücadele etmek. (Yudhoyono,2005:15).

OlivierRoy'un "neo-fundamentalist" (yeni köktenci) olarak tanımladığı radikal grup artık bölgesel olmaktan çıkmış, varlığı ulus-devletleri ötesine geçmiştir. Yani amaç ve mücadele artık sınırları olmayan bir İslam Devleti kurmaktır (Roy, 2005: 130)

1.2.2.1. Cihadın Özünü Anlamak

Çalışmanın bu bölümüne kadar "*Radikal İslamcılık*" kavramının genel hatları çizilmiş, kavramın sistematik bir şekilde anlamlandırılması sağlanmıştır ancak sorulması gereken elzem birkaç soru vardır: 'İslam dini kılıç dini midir?', "Cihat sadece kılıç (silah) yoluyla mı yapılır?'. Hem akademik hem de siyasal sahnelerde farklı görüşler barındıran bu soruların derinleştirilmesi esastır. Zira radikal İslamcılığın temel felsefeleri anlamak bu iki soruya cevap vermekten geçmektedir.

İslam, siyaset ve din arasında bir ayrım gözetmediğinden bu iki önemli etkenin nasıl ve ne zaman bir araya getirilmesi hususunda yapılan yorumlamalarda farklılıklar mevcuttur. Kimi yorumlayıcılar 'barışçıl' metotlara başvururken, diğerleri (IŞİD) şiddet teknikleri vasıtasıyla bu yorumu yapar (Becerra M. J., 2014). Hac Suresinin 77. ve 78. ayetleri yorumların acık uçlu olabileceğinin en büyük kanıtlarından birisidir. Diyanet İşleri Bakanlığının yayınlamış olduğu ayetlerin Türkçe mealinde şöyle buyrulur:

> "Ey iman edenler! Rükû edin, secdeye kapanın, rabbinize ibadet edin, dünya ve ahiret için faydalı işler yapın ki kurtuluşa eresiniz. Allah yolunda, gerektiği gibi cihad edin. Sizi O seçti ve size din konusunda hiçbir güçlük yüklemedi; ceddiniz İbrâhim'in dininde olduğu gibi. O size hem daha önce hem de bu Kur'an'da "Müslümanlar" adını verdi ki peygamber size şahitlik etsin, siz de insanlara şahitlik edesiniz. Haydi, namazı kılın, zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı bağlanın. Sizin mevlânız O'dur. O ne güzel mevlâdır ve ne iyi yardımcıdır." (Hac Suresi - 77-78. Ayet Tefsiri).

Bir diğer örnek ise Furkân Suresinin 51-52. ayetleridir. "Eğer isteseydik her yerleşik topluluğa bir uyarıcı gönderirdik. Öyleyse artık inkârcılara boyun eğme, bu Kur'an'la onlara karşı bütün gücünle mücadeleni sürdür." (Furkân Suresi- 51-52. Ayet Tefsiri). Söz konusu ayetlerin mealinde geçen "cihad-cihat" kelimesi kimi din büyüklerine göre fiziksel bir savaşı içerir iken, kimi fıkıh hocalarına göre ise "cihat" ibadet ederek, hoşgörü ile ve kalem vasıtası ile gerçekleşir. Yorumlar arasındaki bu taban tabana zıtlık akıllara şu sorunun gelmesine neden olur: "Cihadın özünü ne oluşturur?" bu

sorunun cevabını vermek "*Radikal İslamcılık*" kavramının daha net bir şekilde anlaşılmasını sağlar.

Fikir ayrılıklarının çokça görüldüğü bir diğer konu ise "cihat-cihad" kavramının tanımlanması üzerinedir. Arapça kökeni 'cehd' (bir işi başarmak maksadı ile var gücü ile çabalayıp, mücadele) olan cihad(t), İslam literatüründe kötülükten uzak olmak, nefse sahip çıkmak, iyilikten yana durmak ve dış düşmanlara karşı mücadele vermek anlamında kullanılır. Cihad(t) aynı zamanda Müslüman olmayanlarla savaş, tasavvufta ise nefs-i emmâreyi yenmek için emek verme anlamında kullanılır (Özel & Tüzeloğlu). İslam dininde değer tabanlı (value based) bir kavram olan "Cihad(t)" zararlı elementlerin toplumun daha güvenli olması adına elenmesi yolunda verilen üst düzey çabadır. Ahlaki yaptırım sağlayan bu kavram adaletsiz olan her şeyle savaşır. Ancak, İslam dininin ilk dönemlerinde (622-750) cihad(t) kavramı günümüze kadar da devam eden yaygın bir askeri güç kullanımını meşrulaştırma anlamını da kazanmıştır (Moniruzzaman, 2008, s. 2-3). İslam öncesi dönem olarak kabul edilen cahiliye döneminde de kullanılmakta olan cihad(t) ve mücahit (cihadı yapan kişi) kelimeleri fiziksel veya entelektüel anlamda mücadele veren anlamına gelmekteydi ve bu kavramların zoraki bir biçimde savaş yapan-başlatan gibi anlamlara gelmediği de bilinmektedir. Lakin zaman içinde eski anlamlar tamamı ile buna dönüşmüştür (Bassiouni, 2007, s. 120-122). Cihad (t) ve cihada ilişkin kelimelerin anlamlarındaki değişiklik İslam'la beraber gelen devrimlerden ve Hz. Muhammed'in İslam'ı yayarken yüzleştiği İslam karşıtlarından sonra değişmiştir. İslam'ın ilk dönemlerinde Medine'ye doğru yapılan hicret sırasında Müslümanlar Mekkeliler 'in baskı ve saldırılarına maruz kalmıştır. Dolayısıyla cihad(t) kavramı yeni edinilen inancı desteklemektedir ve öz-savunma (self-defense) niteliği taşır (Zawātī, 2001, s. 40-42). Kuran-ı Kerim'de geçen bazı ayetler yukarıda bahsedilmiş olan iman yolunda hareket etmeyi öğütler. Örneğin, Maide Suresinin 35. Ayetinde şöyle buyrulur:

> "Ey iman edenler! Allah'tan korkun, O'na yaklaşmaya vesile arayın ve O'nun yolunda çaba harcayın ki kurtuluşa eresiniz." Bahsedilen hususta bilgi veren bir diğer sure ise Enfal Suresinin 72. Ayetidir: "İman edip de hicret edenler, malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler ve onları bağırlarına basıp yardım edenler birbirlerinin yâr ve yakınlarıdır. İman edip de hicret etmeyenlere gelince, göç edinceye kadar onlarla aranızdaki bağ (yakınlık) sebebiyle hiçbir sorumluluğunuz yoktur. Sizden, dinlerini korumak için yardım isterlerse, aranızda antlaşma bulunan bir topluluğa karşı olmamak üzere yardım etmeniz gerekir. Allah bütün yaptıklarınızı görmektedir.".

Son olarak Ankebut Suresinin 69. Ayetine bakmakta da yarar vardır. "Bizim uğrumuzda elinden gelen çabayı sarfedenlere gelince, onları bize ulaşan yollara mutlaka

yöneltiriz. Kuşkusuz Allah iyilik yapanların yanındadır." Öte yandan, 23 Şubat 1998'de Osama bin Laden tarafından "*Yahudiler ve Haçlılara Karşı Cihad İçin Dünya İslam Cephesinin İlanı*" başlığı ile yayınlanan "fetva" yukarıda zikredilen cihad(t) kavramının özünün geçirdiği dönüşümü net bir biçimde göstermektedir.

> "Amerika'nın işlediği tüm suç ve günahlar Allah'a, onun elçisine ve Müslümanlara yönelik açık bir savaş ilanıdır… Şayet düşman Müslüman ülkelerini yok ederse cihad(t) bireysel bir görevdir. Sıra (düşmanı) savuşturmaya geldiğinde, kutsallığı ve dini savunmak amaçlanmalıdır ve bu bir görevdir… Bu temelde ve Allah'ın düzenine uygun olarak, biz bütün Müslümanlara şu fetvayı yayınlıyoruz: Amerika ve Amerika'nın müttefiklerini öldürme kararı-sivil ve askeri- bu her Müslüman için bir görevdir. Bu görevi mümkün olan herhangi bir ülkede yerine getirin." (Knapp, 2003, s. 82).

Verilecek bir diğer örnek ise IŞİD'in kurucu liderleri olarak kabul edilen Abu Musab al-Zarqawi'ye aittir. Zarqawi,

> "… Ey Mezepotamya topraklarındaki el Tevhid aslanları. Seni gün bitmeden kılıçlarını düşmanın kanı ile ıslatmaya çağırıyorum… Onurumuz bizden alınırken yaşamanın hiçbir gayesi yok… Size soruyorum ey İslam'ın askerleri-tıpkı bahsedilen şehidin benden önce emrettiği gibi- bu kutsal günlerde şehitlerin konvoyuna katılma şansını kaçırmayın…" (Jasko, Kruglanski, Bin Hassan, & Gunaratna, 2018, s. 3).

Radikal İslamcı veya yeni köktenci (neo-fundamentalist) olarak tasvir edilen terör örgütü liderlerinin yapmış oldukları açıklamalarda fiziksel bir şiddetin meşrulaştırılması söz konusudur. Oysa cihadın içinde bile direkt olarak kadına, çocuğa, yaşlı bireylere, yaralılara, hastalara ve son olarak da ibadethanelere yönelik şiddeti önlemeye yönelik yasaklar bulunmaktadır. Fakat bu kurallar Hz. Muhammed dönemi dışında sürekli bir biçimde uygulanılmamıştır (Bassiouni, 2007). Bilhassa yakın tarihte yaşanan silahlı-bombalı saldırılar yüzünden cihad(t) kavramı terör ile beraber anılır olmuştur. Örneğin, 11 Eylül Saldırısı sonrası birçok Amerikan İslam'ı ve Müslümanları "patlayıcı manşet vakaları" (explosive headline events) olarak görmektedir (Esposito, 2003, s. 9). Sonuç olarak cihad(t) politik nedenler yüzünden veya belirli politik hedeflere ulaşmak amacı ile çeşitli yorumlamalara ve manipülasyonlara açık bir hale getirilmiştir. Müslümanlığın içinde bile cihadın farklı anlamlar barındırdığını deklare eden kesimler mevcuttur. Tüm bu nedenlerden dolayı cihad(t) kimileri için terörizm olarak kabul görürken, kimileri içinse öz-savunma (self-defense)dır.

Çalışma bu aşamadan sonra farklı bir yöne yani "selefizm ve selefi cihad(t)" anlayışının tanımlanmasın evirilmelidir. Zira günümüzde de hala etkinliğini sürdüren

[10]silahlı örgütlerin varlığını anlamak, eylemlerinin arka planlarındaki sebepleri analiz etmek bu kavramın irdelenmesinden geçmektedir.

1.2.2.2 Selefizm ve Selefi Cihad Anlayışı

Selefi kelimesinin kökeni olan selef kelimesi "önce gelmek, geçmek, geçmişte kalmak" anlamlarını taşımaktadır. İslam fıkhına göre selef, "Hz. Peygamber'in (s.a.v.) arkadaşları olan sahabe nesli ve onlardan sonra gelen nesil (tabiun)" demektir. Mevcut tanımdan yola çıkarak, selefi, İslam düşüncesinde sahabe ve tabiunun görüşlerine bağlı olan kişi/kişiler: selefiyye "*Selefilik*" de sahabe ve tabiunun görüşlerine sadık/bağlı kalınmasını öğütleyen/savunan düşünce ve zihniyettir. İslam'ın ilk üç neslini rol modeli olarak kabul eden Selefilik, bahsi geçen modelin muhafaza edilmesi için mücadele veren gelenekçi ve muhafazakâr bir yapıya sahiptir (Koca, 2015, s. 16-17). Selefilik üç bölüme ayrılabilir, bunlar: Sessiz/Barışçıl (Quietist) Selefizm Politik/Siyasi (Political) Selefizm ve son olarak da Cihad(t)i Selefilik (Jihadi Salafism). Sessiz selefiler politik aktivizmden kaçınmaktadırlar ve ruhani temizliğe ve İslam'ın öğretilerinin içinde olan saflığa odaklanırlar. Politik selefiler ise çekişmeli tartışmalar, meclis katılımı ve siyasi partiler kurmak yoluyla İslam'ın ayrılmaz bir parçası olarak politik bağlılığa odaklanmaktadırlar (Hafez, 2019, s. 4).

Literatürde (armedjihad) şeklinde geçmiş olan "silahlı cihad" üç gruba ayrılmıştır: Klasik cihad(t), Devrimci Cihad(t) ve Küresel Cihad(t).

> *Klasik Cihad(t):* Dar-al İslam (Darül İslam) ve Dar-al harb (Darülharp) arasındaki savaşta yoğunluklu olarak defansif savaş anlayışını benimseyen bir cihat türüdür.
>
> *Devrimci Cihad(t):* Müslümanlığa ait hükümlerin uygulanmasını reddeden ve tekfir (bir Müslümanın bir başka Müslümanı kafir ilan etmesi) edilen hükümdarların düzenini yıkmak için verilen mücadeleye denmektedir.
>
> *Global Cihad(t):* Bu cihad türünün en büyük temsilcisi olarak El-Kaide verilebilir. Amaçlanan, sınırları belirli olmayan bir düzlemde mücadele vermek, Amerika ve Batılı diğer ülkelere saldırılar düzenlerken de dünyanın dört bir yanından "müritler" toplamaktır (Gerges, 2005: 10-27).

Ortadoğu'daki ve dünyanın farklı yerlerindeki Müslüman ülkeler için mezhep her zaman önem teşkil etmiş, siyasi arenada dâhil olmak üzere kitleleri ilgilendiren konularda

[10] Devrimci cihad, ideolojik olarak Sayyid Kutb (1906-1966) gibi "Radikal Müslüman Kardeşler" düşünürlerinin radikal olarak yeniden yorumlanan Selefi yazılarında kök salmıştır (Kepel, 2003, s. 40-63).Cahiliye kavramı Seyyid Kutb'un en radikal temalarından biridir. Yeniden doğuşçu (revivalist) İslamcı perspektiften modern toplumların eleştirilerini yapan Kutb, İslami olan-olmayan çağdaş toplumların İslam öncesi Arap toplumlarındaki 'cehalet durumuna' benzeyen bir durumunda olduğunu iddia etmektedir (Ashwarya, 2016, s. 1-7).

etki eden bir toplumsal dinamik olmuştur. Irak ve Suriye topraklarında yaşanan karışıklıklar incelendiğinde bölgedeki gerilimi oluşturan ana unsurlardan birinin de farklı mezheplerden doğan ayrılıkların olduğu görülmektedir. Dolayısıyla çalışmanın bu bölümünü mezhep kavramına ayırmak söz konusu bölgelerdeki etnik ve mezhepsel yapıyı çözümleyip, meydana gelen terör olaylarını anlamakta büyük önem taşımaktadır.

2. BÖLÜM: NEOLİBERAL DÖNEMDE MEZHEPLEŞMENİN TOPLUMSAL ALANDAKİ YANSIMALARI VE TERÖR OLGUSU

2.1. MEZHEPLEŞME ve TOPLUMSAL ALANA YANSIMALARI

Mezhep, sadece Müslüman coğrafyayı değil bütün dünya ülkelerinin siyasetinde etken/etkileyen konumda olan bir kavramdır. Özellikle Orta Doğu topraklarının yakın tarihi ele alındığında bölgedeki devletlerin sosyal hayatlarından siyasetlerine hatta ekonomiye varıncaya kadar birçok hususta 'mezhep' kelimesi kilit konumundadır. Nitekim *Arap Baharı*, *Irak Savaşı* ve Suriye'de önce iç karışıklıklar şeklinde başlayıp ardından savaşa evirilmiş tüm bu toplumsal olaylarda "mezhep" kavramının varlığını gözlemek mümkündür. Dolayısı ile Türkiye'de ve Orta Doğu topraklarında meydana gelen şiddet olaylarının (patlamalar, silahlı saldırılar vs.) anlaşılması ve arka planlarının daha net okunması "mezhep" kelimesinin detaylandırılmasına bağlıdır. Mevcut çalışmanın bu bölümünde hedeflenen ilk olarak mezhep kavramının kökenlerine gidip ne gibi anlamlar taşıdığını ortaya koymak, Müslümanlık dininde en önemli iki mezhep olarak kabul gören Şiilik ve Sünnilik'in doktrinlerini irdelemek ve elde edilen veriler ışığında Irak ve Suriye topraklarında yaşanan güç-denge değişikliklerini okumak olacaktır. Çalışmaya başlamadan önce din tarihi üzerine uzmanlaşmış ve farklı mezheplere mensup olan araştırmacıların çalışmalarında bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kendi perspektiflerini katma eğiliminde oldukları söylemekte fayda vardır (Momen, 1987: 14-16). Bu sebepten ötürü mezhepler daima tartışmaya açık bir konumda olmuştur.

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından hazırlanmış *İslam Ansiklopedisi*ne göre mezhep; "Dinin inanç esaslarını veya amelî hükümlerini anlama ve yorumlama konusunda kendine özgü yaklaşımlara sahip düşünce sistemi; bu yaklaşımlar etrafında meydana gelen ekolleşmenin ürünü olan ilmî ve fikrî birikim." şeklinde tanımlanmıştır (Üzüm). Kelime anlamı "takipçiler-destekçiler" olan Şii mezhebi İslam âlemindeki

toplam nüfusun %10-15'ini oluşturur (Ferguson, 2010: 192). [11]Şii mezhebinin öz/çekirdek öğretisi Hz. Muhammed'in damadı ve kuzeni olan Hz. Ali'nin soyundan gelen manevi liderlerin ilahi mesajı doğrudan Hz. Muhammed tarafından aldığı üzerine kuruludur (Brown, 2014: 170). Şia/Şii mezhebinin kökenlerini oluşumu Hz. Muhammed'in "*Veda Haccı*" olarak adlandırılan son Hac ibadetine kadar dayandığı savunulmaktadır. Zira Müslümanlık öncesi toplumlarda bile liderlik tekbir soydan, yakın akrabalık esaslarına göre ilerlerdi. Dolayısıyla birçok ehlibeyt için Hz. Ali son hac ibadetinden sonra Hz. Muhammed'in varisi olarak Müslümanlığın savunuculuğunu yapacaktı. O yıllarda Hz. Ali, Hz. Muhammed'in tek akrabası değildi ve nitekim 634 yılında Hz. Abu Bakr Müslüman topluluğunun başına gelmiştir. Ancak Hz. Ali ve Hz. Muhammed'in bir hayli yakın oluşu ve Hz. Ali'nin İslamiyet'in ilk yıllarından bu yana üstün katkılarda bulunmuş olması belirli bir kesim Müslüman cemaatinde birtakım beklentilere yol açmıştır. Şii mezhebi İsnâaşeriyye (On ikiciler), İsmailiye/İsmaililik (Yediciler) ve Zeyd'îyye/Zeyidilik (Beşciler) olmak üzere üç kola ayrılmaktadır. (Campo, 2009)

[12]*İsnâaşeriyye (On ikiciler):* Arapçası "اثنا عشرية, 'Athnā'ashariyyah' / 'Ithnā'ashariyyah" şeklindedir. On iki İmam'a inanan kişileri tanımlamak için kullanılmaktadır. Safeviler döneminden sonra Şiiler arasındaki çoğunluğu oluştururlar. Bektaşiler, Aleviler, Caferiler, Kızılbaşlar, Kalenderiler, Nimetullahilerİsnâ'aşer'îyye (Onikiciler) mensuptur. On ikicilere göre Mehdî el-Muntazar (son imam) çocuk yaşta gaibe karışmıştır ve bugün bile nerede olduğu bilinmemektedir. Ancak inanılana göre Mehdî el-Muntazar, dünyaya tekrar 'mehdi' olarak dönecektir (İsnâaşerîyye nedir? 2017).

---

[11] Hz. Muhammed'in (sav) hicretten sonra yaptığı ilk ve tek hac çoğunlukla Veda Haccı olarak bilinmektedir. Hz. Muhammed söz konusu hac ibadeti sırasında Arafat öncelikli olmak üzere farklı yer ve zaman dilimlerinde hitabelerde bulunmuş, bu konuşmalar daha sonra Veda Hutbesi adını almıştır (Özdemir, 2005: 95). Kimi sahabeler Hz. Muhammed'in Veda Haccı sırasında görevini tamamıyla yerine getirdiğini, Allah'a kavuşma anının yaklaştığını algılamıştır. Nitekim Hz. Muhammed (sav) takribi 90 gün içerisinde gözlerini yummuştur. (İbn Hişâm, a.g.e., II, 655; İbn Sa'd, a.g.e., II, 172; Ebû Muhammed Ali b. Ahmed İbn Hazm (456/1063), Haccetü'l-Vedâ, neşr.: Memduh Hakkı, Beyrut 1966: 46; Ebü'l-Fidâ İsmail b. Ömer İbn Kesir (774/1373), Haccetü'l-Vedâ, tahk.: Mustafa Abdülvâhid, Beyrut 1986: 10. Akt. Özdemir)

[12] Her ne kadar Sünni ve Şii öğretileri arasında farklılıklar mevcut olsa da bu iki mezhebin ortak paydada buluştuğu birçok husus da bulunmaktadır. Örneğin hem Sünniler hem de Şiiler Kuran-ı Kerim'i okumakta ve Hz. Muhammed'i Allah'ın elçisi olarak kabul etmektedirler. Ayrıca Şiiler ve Sünniler İslam'ın beş şartını (Oruç tutmak, Hacca gitmek, namaz kılmak, sadaka vermek ve Kelime-i Şahadet getirmek) yerine getirmektedirler. Ancak bu ibadetlerden kimileri yerine getirilirken küçük farklılıklar gözlemlenir. Namaz ibadeti sırasında Şiiler ellerini iki yana doğru düz bir şekilde uzatırken, Sünniler, ellerini mide hizasında sağ el üstte olacak şekilde kavuşturmaktadırlar (Chuck, 2016).

İsmailiye/İsmaililik (Yediciler): Kendi içinde Nizari ve Müsta'li olmak üzere farklı kollara ayrılan İsmaililer, çeşitli hususlarda farklı doktrinlere sahip olmakla beraber dünyanın farklı bölgelerinde yaşamaktadırlar. Erken dönem İsmâiliyye'de Muhammed b. İsmâil'in gizlenmiş son imam ve mehdî olup tekrar geleceğine ve imamların sayısının yedi ile sınırlandırılması şeklindeki bir inanç mevcuttur. Ancak bu inanç Fâtımî devletiyle beraber dönüşüm geçirmiştir ve söz konusu olan değişim Ubeydullah el-Mehdî ile başlamıştır. Yeni anlayışa göre Muhammed b. İsmaili'nin mehdi olarak döneceği düşüncesi terkediliş, yerine hâlihazırda geçerliliğini koruyan 'imam' kavramı getirilmiştir. (Öz & eş-ŞEKA'A, İSMÂİLİYYE (الإسماعيلية))

Zeyd'îyye/Zeyidilik (Beşciler): 80 (699) veya 81 (700) yılında Medine'de dünyaya gelmiş olan Zeyd b. Ali b. Hüseyin Zeydiyye fırkasının kurucusu olarak kabul edilmektedir. İlahiyat profesörü Mustafa Öz tarafından Zeyidilik'in fıkhi, itikadı ve siyasi esasları şu şekilde betimlenmektedir: "Fatıma evladından her kim olursa olsun, imamet şartları kendisinde mevcut olan kimsenin imametini meşru kabul eder. Bu sebeple ortaya çıktığı devrede Zeydiyye mezhebi, dört Sünni fıkıh mezhebi yanında beşinci mezhep olarak kabullenilmiştir." (Öz, Zeyd b. Zeynelabidin ve Zeydiyy, 2000: 43-51).

Sünnilik, Peygamberin Sünnetinin (paradigmatik davranış ve inançlar) Sahabeleri aracılığıyla iletilen otoriter niteliğin kabulü ve Sahabelerden oluşan ilk dört halifenin (Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali) meşru halifeler ve ahlaki örnekler olarak sayılması biçiminde tanımlanmaktadır. Müslüman aleminin yaklaşık %90'lık bir bölümünü Sünniler oluşturmaktadır (Bulliet, 2012: 52).Ayrıca söz konusu olan bu dini anlayış Hanefilik, Şafiilik, Hanbelilik ve Malikilik olmak üzere dört mezhebi de içinde barındırır (Şii ile Sünni arasındaki fark nedir?, 2020).

Hanefilik, ismini kurucusu olan Ebu Hanife'den (Numan bin Sabit) alan ve dört Sünni mezhebinin sayısal anlamda en büyük olanı konumundaki Hanefilikte bir hususta karar/hüküm vermek için öncelikle Kuran'a yönelilir, şayet aranılan delile orada rastlanmazsa sünnete bakmak suretiyle cevap/hüküm aranır. Eğer sünnette de yoksa sahabenin birinin görüşü esas olarak kabul edilir. Hanefi mezhebi Türkiye, Afganistan, Türkmenistan, Hindistan ve Pakistan'da yaygındır. (Kemaloğlu, 2014: 1).

Şafiilik, Muhammed ibn İdris el-Shāfiʿī'nin (767-820) öğretilerinden türetilmiştir. Geleneksel toplumun bölgesel farklılık gösteren pratiklerinin kaynak gösterilmesini

reddeden Şafii hukukçular, hadislerin tartışmasız kabulünü savunmuştur. Âlimler ve toplumun konsensüsü kabul görmüş ancak vurgulanmamıştır (Shāfiʿī).

Hanbelilik, Ahmed b. Hanbel'in kurucu imam olarak kabul edildiği ve onun görüşleri etrafında oluşan Hanbelilik kurumsallaşma sürecini Ahmed b. Hanbel'in ölümünden sonra tamamlamış bir mezheptir. Ancak söz konusu mezhebin kökleri kurucu imamın yaşadığı dönemin öncesinde de var olan Ehl-i Hadis'e dayanmaktadır. Hanbelilik aynı zamanda Çağdaş Selefi Hareketlerin de temelini oluşturmaktadır (İğde, 2015: 151).

Malikilik, ismini mezhebin gelişmesinde önemli katkıları olan Malik b. Enes'ten almıştır. Maliki mezhebinin usulüne mensup olan ve bu yolda ilerleyen bireylere Maliki denmektedir. Kuran-ı Kerim'i en önde gelen kaynak olarak kabul eden bu mezhebin içerisinde Kuran'ın tanımı ve sahip olduğu deliller üzerine yapılmış tartışmalar oldukça sınırlıdır (Kaya).

2.1.1. Sosyolojik Bakış Açısıyla Mezhepleşme ve Toplumsal Sonuçları

Mezhepler arasındaki fikir ayrılıklarından ötürü kaynaklanan problemler/çatışmalar zaman içerisinde farklı şekiller, ortamlar ve bağlamlarda tekerrür etmiştir. Mevcut araştırma ile hedeflenen bu zıtlık halinin ne şekillerde yakın tarih içerisine vuku bulduğunu gözlemlemek, gerçekleşmiş olay/eylem/savaş yahut ayaklanma üzerinden teolojik ve politik bağlamda bir okuma yapmaktır. Ancak tüm bunlara geçmeden önce iki farklı mezhebin (Şii ve Sünni) önemli temsilcilerinden olan Suudi Arabistan ve İran arasında yüksek gerilime neden olan bir olayı ele almak "mezhep" kaynaklı ikiliklerin ne gibi eylemsellikleri de beraberinde getirebileceğini anlamak için kıymetli veriler sağlayacaktır.

2016 yılında içlerinde Şii din adamı Şeyh Nimr el-Nimr'in de bulunduğu 47 kişinin Suudi Arabistan tarafından kitlesel bir şekilde infaz edilmiş, hemen ardından İran lideri Ayetullah Ali Hamaney pazar günkü açıklamasında infazı gerçekleştirenlerin "ilahi intikam" ile karşı karşıya kalacağını söylemiştir (Harney, 2016). Yaşanılan olay ve ardından yapılan açıklama da dâhil olmak üzere mezhep kökenli ayrılıkların ölümlü sonuçlara götürdüğü aşikârdır. Bu sonuç da yakın geçmişte yaşanmış bir dizi kitlesel olayın (Irak Savaşı, Arap Baharı ve bilhassa Suriye'deki iç savaşın) nedenlerini ve sonuçlarını araştırmayı gerekli kılar. Zira tüm bu olayların meydana geliş sürecinde de "*mezhep*" kritik bir rol oynamıştır. Bilhassa Arap Baharı'ndan sonra yeni bir dönemin başladığından bahsedilmiş, "gerçek inananlar" (true believer) ve "inanmayanlar" (non

believer) kavramları türemiştir. Dolayısıyla esas sorununun merkezinde ‘kimin daha iyi Müslüman’ olduğu sorunsalı yatmaktadır (Abdo, 2017: 1).

Yukarıda bahsedilen sorun yakın geçmişte Suriye’de silahsız (nonviolence) protestolar halinde başlayan, ardından yerini şiddetli çatışmalara bırakmış ayaklanmalarda net olarak saptanabilir. Mart 2011’de başlayan gösteriler hükümetin göstermiş olduğu reaksiyonla beraber fiziksel çatışmalara evirilmiştir.[13] Protestolarla/eylemlerle geçen bir yılın ardından devam eden çatışmaların yıkım gücünü göstermek maksadıyla yürütülmüş bir çalışmaya göre Suriye rejimi tarafından yarım milyondan fazla binanın yıkıldığını, çıkan çatışmalarda 110.000’den fazla Suriyeli’nin öldürüldüğü bulgulanmıştır (Jasser, 2014: 60).

Peki, Suriye’yi iç savaşa kadar götüren bu olayların motivasyonunu ne oluşturmaktadır? Bu sorunun cevabının çoklu perspektif gerektirdiği aşikârdır çünkü bölge halkı ve rejim yöneticileri birçok etken tarafından güdülenmiştir lakin mevcut araştırmanın “mezhep” kavramı üzerinde yoğunlaşmasından dolayı sınırlılıklar bu hatlar doğrultusunda belirlenmiştir. Unutulmamalıdır ki ‘din ve mezhep’ Suriye’de yıllardır devam eden bölgesel/yerel (domestic) tansiyonun merkezinde yatmaktadır (Pierret, 2014: 1). Suriye topraklarındaki karışıklığın birçok nedeninin olduğu yukarıda belirtilmiştir. Söz konusu bu karışıklığın önemli nedenlerinden birisi Bashar al- Asad ve ailesinin Alevi oluşudur. Suriye’deki nüfusun büyük bir çoğunluğu Sünniler tarafından oluşturulmaktadır ancak ülke yönetiminde Aleviler ’in olması ciddi huzursuzluklara neden olmuştur zira Sunni nüfusun belirli bir kesimi Aleviliği Müslümanlık olarak görmüyordu ve Suriye anayasasına göre Suriye’yi yöneten kişi Müslüman olmak zorundaydı. Dolayısıyla bu durum Bashar al-Asad’ın otoritesini sorgulanabilir bir konuma getirmekteydi (Donohue, 1972: 81-96 Akt. Böttcher). Ayaklanmanın bir diğer önemli boyutu ise ekonomidir. 1970’lerde resmi olarak başlayan Suriye ekonomisinin “açılması” (ınfitah)— yani özel yatırıma açılması— sınırlı bir ilerleme kaydetmiştir. Lakin Beşar Esad dönemine gelindiğinde devletin ekonomisi sosyalizmden “sosyal

[13] Suriye’de patlak veren krizin anlamlandırılması için çalışmalarda bulunan iklim bilimciler (Solomon Hsiang, Marshall Burke ve Edward Miguel) bölgedeki karışıklıkları “iklim değişikliği” üzerinden okumaya çalışmışlardır. 2006 ile 2009 arasında, Suriye'nin doğusunda yaklaşık 1,3 milyon kişi tarımsal sorunlardan etkilendi. Yaklaşık 800.000 kişi geçim kaynaklarını ve temel gıda yardımlarını kaybetti. Bu dönemde buğday ve arpa hasatları sırasıyla% 47 ve% 67 düşerken, canlı hayvan popülasyonu da düştü. 2011'deki kuraklık durumu daha da kötüleştirdi. 2011'in sonlarına doğru, BM iki milyon ila üç milyon insanın etkilendiğini ve bir milyonunun gıda güvensizliğine sürüklendiğini ifade etti. 1.5 milyondan fazla insan - çoğu tarım işçileri ve aile çiftçileri - kırsal araziden Suriye'nin büyük şehirleri Halep, Şam, Dara’a, Deir Ez-Zour, Hama ve Humus'un eteklerindeki şehirlere ve kamplara taşındı.

piyasa ekonomisine" geçmiştir. Bu süreçte özel bankaların açılması ve doğrudan yabancı yatırımları teşvik etmeyi amaçlayan yasal bir çerçevenin oluşturulması gibi radikal değişiklikler yaşanmıştır (Rafizadeh, 2013). Fakat söz konusu olan ekonomik manadaki liberalleşme sanayinin veya tarımsal üretimin güçlendirilmesine yönelik fonların/yatırımların kanalize edilmesini sağlayamamıştır ve istihdam yaratma konusunda başarısız olmuştur. Sonuç olarak ise ekonomik sınıflar arasında ciddi gelir eşitsizlikleri yaşanmıştır (Matar, 2016: 2-7).

Suriye'deki güç dengelerine bir hayli etki eden ekonomik ve dinsel içerikli kitlesel olaylar *Arap Baharı*'nın getirmiş olduğu siyasi iklimle beraber halkın sokaklara dökülmesine neden olmuştur. Bu noktada sorulabilecek soru 'ne şartlar altında protestoların karşılıklı can kayıplarının yaşandığı büyük çatışmalara dönüştüğü' olmaktadır. Esad rejimi ülke içerisindeki karışıklıkla başa çıkmak için farklı stratejiler geliştirmiştir. Bu stratejilerden bazıları "protestolara şiddetli darbe uygulamak, belirsiz kozmetik değişikliklerde bulunmak, azınlıkları bir araya getirmek maksadıyla aşırılıkçı muhalefete ve terörizme karşı bir kampanya düzenlemek" şeklindedir (Syria: mass grave found in Dera'a, 2011). Eylemlerin ülke geneline yayılmasıyla Esad rejiminde stratejik değişimler tekerrür etmiştir. Uluslararası Kriz Örgütü'ne "*International Crisis Group*" göre yeni strateji her türlü seferberliği bastırmayı ve Suriye'deki rejime karşı gelen topluluk ve bölgelere misillemelerde bulunmayı öngörmektedir ve rejim kuvvetlerinin seçmiş oldukları yöntem olarak ise protesto liderlerini korkutmak, tutuklamak ve öldürmek olmuştur (Syria's Phase of Radicalisation, 2012). Suriye rejiminin şiddet düzeyi giderek artan bu kampanyası karşısında muhalefet güçleri de silahlı tepkimelerde bulunmuş, silahsız bir şekilde başlayan eylemler iç savaş haline bürünmüştür. [14]Stephen Zunes, Esad rejiminin bölgedeki muhalefetle silahlı bir mücadeleye girmesinin esas nedenlerinden birisi şiddet içermeyen muhalefetin devletin gücünü sivil direniş gücü ile etkisiz hale getirme ihtimalinden dolayı kaynaklanan kaygı olarak değerlendirmiştir. Zunes'e göre Esad rejimi silahlı bir direnişin kendi ellerini güçlendireceğini ve muhalefeti böleceğini bilmekteydi. Bu sebepten dolayı rejim kuvvetleri devamlı olarak muhalefeti şiddete teşvik etmeye çalışmıştır (2012).

---

[14] Suriye topraklarında yıllardır devam eden bu savaş akıllara dış faktörlerin ne denli etkin bir rol oynadığını göstermektedir. Muhalif güçlere körfez ülkelerinden yardım gelirken, Esad rejiminin ise yoğunluklu olarak İran'dan yardım aldığı bilinmektedir. Özellikle İran'ın politik ve askeri yardımları Esad rejiminin savaşı sürdüresini sağlamıştır. İran'ın Esad rejimine milyonlarca milyarlarca dolar borç vermesi, satılan petrolde büyük indirimler yapılması Suriye ekonomisini canlı tutmak için yapılmış birkaç hamledir (Loschky, 2013).

Özetle mezhebin kökenleri Hz. Muhammed'in ölümüne kadar dayanmaktadır ve bugün bile devletler arasın/devlet içi siyasetin belirlenmesinde önem taşımaktadırlar. Çalışma bünyesine konu edilmiş Suriye'deki iç savaşı açıklamak için de kilit kelime görevi üstlenen mezhep kavramı bölgedeki güç unsurları açısından önemli bir motivasyon kaynağıdır. Ancak burada belirtilmesi gereklidir ki sadece mezhep ile yaşanan tüm bu olayları da anlamlandırmak mümkün değildir. Öyledir ki ABD Barış Enstitüsü ve Woodrow Wilson Merkezi'nde çalışmalar yürüten Robin Wright, "İslam'ın en büyük iki Mezhebi arasındaki orijinal bölünme dini doktrin üzerine değil, siyasi liderlik üzerineydi" açıklamasıyla meselenin başka bir noktasına işaret etmektedir (Chuck, 2016). Öte yandan üzerine hemfikir olunan bir konu vardır ki o da Arap Baharı'nın o yıllardaki küresel siyasi iklimi değiştirdiğidir. Dönemin etkin siyasi akımı/hareketi birçok Müslüman ülkeyi etkilemiştir ve bunlardan biri de Suriye'dir. Bölgede silahsız eylemler gün geçtikçe farklı noktalara evirilmiş, yüzbinlerce insanın canına mal olmuştur. IŞİD ve Hizbullah gibi terör örgütlerinin Suriye'deki iç karışıklığa dâhil olmasıyla ise savaş ortamı perçinlenmiştir. Dolayısıyla bu bölümde irdelenen mezhep kavramının bireylerin ve toplumların kimliklerini güçlendirmek maksadıyla kullanıldığını, "biz" ve "onlar" söylemleriyle siyasi fikir ayrılıklarına ait hatların çizildiğini söylemek mümkündür.

2.1.2. Neo-liberal Politikaların Toplumsal Alana Nüfuzu: Ulus Devletin Aşınması ve Artan Risk Algısı

İçinde yaşanılan "modern çağ" ile beraber 'gelişmeyi ve ilerlemeyi' merkeze alan bir düzenin geldiği iddia edilmektedir ancak bu düzen herkes için yeteri kadar refah ve huzur ortamı sağlayabilmiş midir? Bu sorunun cevabı risk toplumu kavramı üzerinden yapılacak bir yapı sökümü vasıtasıyla aranacaktır. Batılı toplumların şu an bile yüzleşmekte oldukları sosyo-ekonomik ve kültürel alandaki riskleri anlamlandırmak için başvurulan "risk toplumu" kavramsallaştırmasının kökeni modernlik düşüncesine dayanmaktadır. Modernlik, Batılı toplumların kendi özgün tarihsel gerçekliğinin bir kesiti olarak ortaya çıkmaktadır ve bahsi geçen 'risk' kavramı modern insanın gündelik yaşam pratiklerine kadar sirayet etmiştir (Tutar, 2019: 88-92). Antony Giddens'ın bahsettiği üzere 20. yüzyılın sonlarına doğru, mevcut gelişmeler vasıtasıyla birçok kişinin argümanı olarak şu ifadeler öne sürülmüştür: 'modernliğinde ötesinde bir çağ başlamıştır'. Söz konusu olan bu dönem birçok farklı şekilde literatüre girmiştir. Bu kelimelerden bazıları; "bilgi toplumu, tüketim toplumu, postmodernizm, endüstri sonrası toplum, kapitalizm sonrası" şeklindedir. Her ne kadar modernlik ve modernliğin ötesine geçmeyi hedefleyen

akımlar kavramsallaştırılmaya çalışılsa da Giddens söz konusu dönüşümü postmodernliğe girmek yerine, modernliğin çıktılarının kesin suretle radikalleşmesi ve küresel bir düzleme evirilmesi olarak değerlendirmiştir. İçinde yaşanılan dünyanın tehlikelerle dolu ve gergin bir yapıda olduğunu söyleyen Giddens, 20. Yüzyılı savaşlarla dolu olmakla itham etmiş, modernliğin çift yönlü doğasından bahsetmiştir (Giddens, 2018: 10-15). Giddens'ın sosyolojik tahayyülü modernlik ve risk arasında kurulan direkt ilişki üzerinden şekillenmektedir. Buna göre geleneksel toplum yapısından modern toplum yapısına geçişle birlikte uzmanlık bilgisi toplumsal alanı tasarlarken öngörülemeyen tehdit, kayıp ve zararlara sebep olmuştur.

Çatışmacı kuramın önemli temsilcilerinden Karl Marx kapitalist sanayi düzeni içinde varlık gösteren ekonomik modernleşmeyi "Tüm yerleşmiş ilişkiler, doğurdukları eski değer yargıları ve görüşlerle birlikte çözülüp dağılmakta yeni oluşanlarsa daha kemikleşemeden eskimektedir. Kalıcı duran ne varsa buharlaşıyor, kutsal diye ne varsa kutsallıktan düşüyor" (Marx & Engels, 2011: 50) dizeleriyle açıklamıştır. Marx ve Engels'in *Komünist Manifesto* adlı eserindeki bu sözler kapitalist sistemin rasyonalizasyon ve verimin maksimizasyonu sürecinde doğanın tahribini ve yeniden üretim kavramsallaştırması içerisinde hem doğanın hem de insan emeğinin yeniden üretilmesi sürecine işaret etmektedir. Buna göre modernlik ve kurulu düzeninin unsurlarının yaratıcı bir yıkım süreci içerisinde yok edilmesi ve yeniden üretilmesi üzerine kuruludur. Böylece belirsizlik, risk, değişim toplumsal yaşamın asli unsurları olarak öne çıkarken toplumsal alandan bireylerin hayatlarına nüfuz eder hale gelmiştir.

Ekonomi temelli bir perspektiften modernleşmeyi analiz eden Marx 'yabancılaşma teorisi' nin "*Theory of alienation*" üzerinde durmuştur. Söz konusu teoriye göre üretim aşamalarında çeşitli eylemlerde bulunan bireyin zamanla kendi eylemlerinin nesnesi konumuna dönüşümünü söz konusudur. Kapitalist yapı içerisindeki çarpıklaşma bireyi pasif bir konuma sokar ve işinden, sosyal ve özel hayatından kopartır. Zira birey hayata geçirdiği eylemleri üzerinde artık bir denetim sahibi değildir. İnsan kendi emeğine yabancılaşmıştır çünkü bireysel irade artık kapitalist sistemin elindedir (Ollman, 1971: 215-224). Toplumsal alanda yaşanan yabancılaşma duyumu ile kitle iletişim araçları arasında ilişki kuran *Frankfurt Okulu* üyelerinden Max Horkheimer, 'Nesnel ve öznel akıl' kavramlarıyla bireylerin ve kitlelerin eylemlerini açıklamaya çalışmıştır. Horkheimer'a göre "nesnel akıl" kuramının merkezinde "büyük iyilik, insanın kaderi ve yüksek amaçların gerçekleşme biçimi" gibi düşünceler yatarken, "öznel akıl"

temellerinde olasılıkları hesaplayan ve amaca uygun araçları bulma yetisine sahip bir yapı vardır. Aklın gerçeklikle iç içe geçmiş bir yapısı olduğunu belirten "nesnel akıl" ve aklın insana özel bir yeti olduğunu belirten "öznel akıl" arasında farklılıklar bulunsa da söz konusu ilişki sadece zıtlıklardan ibaret değildir. Zira aklın ilk tarihinden bu yana öznel ve nesnel özellikler hep var olmuş ancak öznel aklın nesnel akla baskın gelişi süreç içerisinde gerçekleşmiştir. Aklın bugünkü bunalımının çekirdeğinde ise böylesi bir nesnelliğin kavranamaması ya da reddedilmesi yatmaktadır. Bahsedilen bunalım rasyonel kavramlara sirayet etmiş, kavramların içleri boşaltılmıştır, artık akıl sadece öznelleşmemiştir aynı zamanda da biçimselleşmiştir de. (Horkheimer, 2016, s. 60-74). Horkheimer' a göre kavramların biçimselleşmesi, insani içeriklerden koparılması anlamına gelmektedir ve bu durum demokrasi ve sanayi ile beraber gelen kavramlarda gözlemlenmektedir (Horkheimer, 2016: 76-88). Frankfurt Okulu üyeleri kitle kültürü üzerinden toplumsal alana yönelik eleştirilerini dile getirirken hala ulus devlet yapısı içerisinde yer alan kurulu bir siyasal ve ekonomik düzen üzerinden toplumsal alanı analiz etmektedir. Modern devlet ulus devlet yapısı içerisinde teknik rasyonalite temelinde kendi yetki alanını içerisinde bulunan uzman ve teknokrat bir gruba borçludur. [15]Georg Simmel'e göre ticari bir atılımın gerçekleştirebilmesi için 'güven' duygusunun tatmini sağlanmalıdır. Yani paranın riske edilmesi için itimat şarttır (Simmel, 2004: 179). Para/Mal/Mülk gibi kapitallerin modern toplum için vazgeçilmez konumda olduklarından yola çıkarak küresel düzeydeki kar odaklı yapı içerisinde risk, güven ve modernlik arasında sıkı bir bağ olduğunu söylemek mümkündür. Mevcut riskle başa çıkmak için uzman/uzmanlık sistemine başvurulmaktadır. Zira işin ehli olan bir mühendisin ya da bir mimarın sahip oldukları bilgi kodları bireylerin "itimat" etmelerini sağlamaktadır. Ancak, inanma eylemi de kendi içerisinde risk barındırır çünkü birey inanmayı seçerek karşısındaki kişiye etkin olma halini taktim eder. (Horkheimer, 2016: 30-58).

Tarihsel süreç içerisinde belirli bir teritoryal alana sahip ulus devlet yapısı içerisindeki ekonomik alan sürdürülemez hale gelince kapitalizm yapısal bir dönüşüm

---

[15] JürgenHabermas'ın İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim adlı kitabında modern devletin doğuş nedenlerinden birisi şu şekilde anlatılmaktadır: "…pazar ticareti ile oluşmakta olan ulusal ve bölgesel ekonomiler bağlamında merkezi bir finans yönetiminin gereksinimlerinden doğmuş olan modern devlet, başından itibaren hukuk eğitimi görmüş memurların uzmanlık bilgisine bağımlıydı." (Habermas, "İdeoloji" Olarak Teknik ve Bilim, 2019: 89). Bu alıntı 'uzmanlık' kavramının modern devletteki varlığına bir atıf niteliğindedir.

Marx ve Horkheimer'ın analizlerine farklı bir perspektiften bakan Fukuyama "Tarihin Sonu" ve Huntington "Medeniyetler Çatışması" adlı eserleri ile demokrasi ve piyasa ekonomiyi gelinebilecek son nokta olarak göstermişlerdir. (Solmaz, 2011, s. 46)

geçirerek üretim düzeninden tüketim düzenine doğru everilmiştir. 1970'li yılların başına tarihlenen bu toplumsal dönüşüm süreci kapitalin yapısını da dönüştürerek emek ve üretim süreçlerinin esnekleştiği bir küresel düzlemde neoliberal politikaların toplumsal alanın her yanına nüfuzu ile sonuçlanmıştır. İletişim ve bilgisayar teknolojilerinin etkilerinin yoğun olarak hissedilmeye başlandığı bu yıllar 1980'li yılların başındaki küreselleşmenin hız kazanmasıyla da en üst aşamasına ulaşmıştır. Bu tarihlerden itibaren tek taraflı ve eşitsiz bir biçimde ulus devlet yapısı ve onun asli bileşenleri olan siyasalar ve ekonomik alan geri plana çekilirken uluslararası kapitalist sistemin hâkim kural ve mekanizmaları ulus devletten boşalan yeri kaplamıştır.

Bu durumda ise daha önce modern dönemde ulus devlet içerisinde yer alan uzmanlık bilgisi ve risklerin küresel düzlemde sınır tanımaz bir şekilde dolaşıma girmesini beraberinde getirmiştir. Hem konvansiyonel medya hem de yeni medya teknolojileri bu alandaki enformasyonun topluma yayılmasına görev üstlenmektedir. Habere ulaşma maksadı ile okunulan gazeteler örneğin, her ne kadar bireylerin maksadı enformasyona ulaşmak olsa da elde edilen bilgi bir başka kişinin süzgecinden geçer ve 'gerçek' yorumlanarak okuyucuya ulaşır. Fuchs enformasyona ulaşma sürecindeki problemli yapıyı sosyal medya bağlamında şu şekilde değerlendirmiştir: "Sosyal medya, kamusal alan veya katılımcı demokratik mekân oluşturmaktan ziyade şirketler, özellikle dikkate ve görünürlüğe hâkim olan multimedya şirketleri, tarafından sömürgeleştirilmiştir". (Fuchs, 2018: 140). Fuchs'un açıklamaları takip edildiğinde modern dönemde ulus devlet içerisindeki kamusal alanın parçalandığı ticari şirketlerin bu alana hücum etmesi sonucunda kamusal alanın sömürgeleştirildiği ortaya çıkmaktadır.

Beck ise risk toplumlarının geçirdiği dönüşümü üç aşamaya ayırır: Bunlardan ilki dünya çapındaki tehlikelerin varlığından dolayı sınırları geçersiz kılınan yeni bir dünya düzenidir. İkincil olarak, söz konusu yeni düzende tehditlerin dostluklara vesile olmadığından bilhassa tehditlerin genel ve homojen yapıya sürüklediğinden bahsedilir ki bu da üçüncü ve son aşamayı olan yeni 'sınırlar/duvarlar' örülmesine yönelik bir refleksi tetikler (Beck, 2013: 88). Yükselen duvarlar sadece fiziksel bir ayrımı beraberinde getirmeyip, 'biz ve ötekiler' biçimindeki kimliklerinin oluşmasında da başat rol oynamaktadır. Ötekinin bilinmezliğinden duyulan korku arttıkça aynı toplum içindeki bireyler birbirlerine yakınlaşmakta ve liderler etrafında kenetlenmektedirler (Arıboğan, 2017: 27). Gerek Beck gerekse Arıboğan'ın düşüncelerinden hareketle risk toplumu ulus devletin küresel güçlerin aşındığı bir dönemde toplumsal yaşamı yeni pratikler

bağlamında yeniden inşa etmiştir. Riskin genel ve homojen yayılımı, ötekine karşı duyulan güvenin yok olması medya tarafından bir anlamda ahlaki panik ikliminin oluşturulmasıyla daha da işlerlik kazanmaktadır. Riskin neoliberal dönemle bir anlamda demokratikleştiği ve toplumsal alandaki her birey tarafından karşılanması gereken bir yaşam formu haline geldiği söylenebilir.

Özetle, günümüz toplumlarında sadece kapital değerlerin değil diğer risk unsurlarının da bölüşüldüğü görülmektedir. Bölüşülen bu unsurların miktarlarındaki farklılık derin ve gerekli bir araştırmanın konusu olmakla birlikte mevcut araştırma "risk toplumu"nun radikal yönünü siyasi, dini ve militarist bağlamlarda ele aldığından sınırlılıkları farklı eksenlerde gelişmektedir. Mevcut çalışmanın ikinci bölümünde hedeflenen, küreselleşmiş risk kavramının fiziksel anlamda silahlı ve patlayıcı içerikli kitlesel hareketlerde nasıl/neden/ne şekilde vuku buluğunu araştırmaktır. Bu minvalde, "IŞİD (Irak ve Şam İslam Devleti)" farklı başlıklar altında incelenerek örgütün sosyo-ekonomik yapılanmasından, ideolojik hedeflerine değin birçok önemli konuya ışık tutulacaktır.

2.2. MEZHEP TEMELİNDE BİR TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK IŞİD VE TOPLUMSAL YAPILANMASI

2.2.1. IŞİD'in Tarihsel Gelişimi ve Toplumsal Yapılanması

Arapça adı "*Ad-Davla Al-Islamiyya fi al-'Iraqwa-sh-Sham*" olan ve yaygın olarak IŞİD "*Irak ve Şam İslam Devleti*" olarak bilinen örgüt, kurulduğu günden bu zaman kadar geçen sürede birçok isim kullanmıştır. Örgütün ilk ismi olan "Cemaat el- Tevhidvel-Cihat" "*Tevhid ve Cihat Örgütü*" Zarqawi tarafından kurulmuştur. 2004 yılının Ekim ayında ise "*Tanzim Kaidat el-Cihat fi Bilad el-Rafidayn*" Irak el Kaidesi (AQI) olarak faaliyetlerine devam etmişlerdir (Zelin, 2014). Örgüt, 2006 Ocak ayında birkaç küçük grupla birleşerek "*Mücahidin Şûra Konseyi*" ismini almıştır ve 2006 Ekim ayında ismini "*Irak İslam Devleti*" (IİD) olarak değiştirmiştir. 8 Nisan 2013'te "*Irak ve Şam İslam Devleti*" (IŞİD) adını almıştır (Dünden bugüne Irak Şam İslam Devleti (IŞİD), 2014). Örgütün o dönemki sözcüsü olan Ebu Muhammed El-Adnani el-Kuzu'nin Ebu Bekir el-Bağdadi adına hutbe okumuş ve hilafeti ilan etmiştir. Bu gelişmelerle beraber örgüt "*İslam Devleti*" adıyla anılır olmuştur (Lister, 2014: 4). IŞİD tarafından ilan edilmiş halifeliğe yapılan çağrıda sınırları olmayan ve modern ulus-devlet anlayışından bağımsız olan süper bir İslam devleti kurmak amaçlanmaktadır. Bu çağrı ile IŞİD saflarına dünyanın dört bir yanından savaşçılar akın etmiş, örgüt dünyanın farklı bölgelerinde güç

kazanmıştır (Perry, 2015). Nijerya'da silahlı çatışmalarını sürdüren Ehl-i Sünnet "İslam Devletine" katıldığını açıklaması yayınlanan çağrının etkilerinden sadece bir tanesidir. IŞİD'e yakınlığı ile bilinen Kostantiniyye dergisinde Nijerya kökenli örgütün biatı şu şekilde değerlendirilmiştir: "Cemaat lideri Ebu Bekir Eş-Şekawi 2015 yılında İslam devletine biatını ilan ederek İslam Devleti'nin Afrika'ya kadar uzanmasına vesile oldu" (Kostantiniyye, 2015).

IŞİD'in El-Kaide'nin içinden türediği ve ardından fikir ayrılıkları sebebiyle söz konusu iki örgütün ağır silahlı çatışmalara girdiği bilinmektedir. Peki, bu fikir ayrılıklarının sebebi nelerdir? IŞİD ve El-Kaide beraber eylemler düzenlerken neden ayrı cephelere dönüşmüşlerdir? İlk olarak IŞİD'in kurucu liderleri olarak kabul edilen Zerkavi ve Usame bin Laden'in yapmış oldukları iş birliğinden bahsedilmelidir. Bu iş birliğinin temel nedenleri Gürler ve Özdemir tarafından;

> "Usame bin Ladin ve Zerkavi'nin Irak'ta iş birliğine gitmelerini stratejik ve jeopolitik çıkarlarına bağlamak mümkündür. 2000'lerin başında Afganistan'da kendisine biat etmesini isteyen Usame bin Ladin'nin teklifini reddeden ve tek başına hareket etmeyi seçen Zerkavi, Irak'ta direnişin boyutu büyümeye başlayınca, kanaatimizce, arkasında finansal olarak güçlü birisine ihtiyaç duymuştur. Bu sebeple de kısa bir süre önce reddettiği çatı altına girmeyi kabul etmiştir. Diğer yandan gerek Şiilere karşı aşırı düşmanca tutumlarından ve İslamiyet ile bağdaşmadığını düşündüğü davranışlarından ötürü eleştirdiği Zerkavi'nin biatını kabul eden Usame bin Ladin ise Irak'ta faaliyet gösterecek el-Kaide'nin, direnişçiler arasında bu derece ünlenmiş birisi tarafından yönetilmesinin, örgütü için daha faydalı olacağını düşünmüş olabilir." biçiminde açıklanmaya çalışılmıştır. (2014: 118-120).

Her ne kadar iki farklı lider aynı tarafta görünse de Zerkavi (AQI) ve El-Kaide (AQ) arasındaki ilişkiler oldukça gergindi çünkü iki farklı liderin eylemlerin uygulanışı ve örgütün işleyişi adına farklı stratejileri ve vizyonları vardı (Shamieh & Szenes, 2015: 369). AQ ve AQI liderlerinin yapmış oldukları propagandaların dilsel analizini yapan bir araştırmanın sonuç önermesinde El-Kaide liderlerinin "Gerçek İslam" üzerine sahip oldukları 'uzmanlığı' vurguladıkları görülürken, Irak El-Kaidesi (AQI) liderlerinin "haklarının çektiği acıları, şiddetin gerekliliği ve düşmanı yenme konusundaki özgüveni" vurguladıkları bulgulanmıştır (Cohen, Kruglanski, Gelfand, Webber, & Gunaratna, 2018: 152-160). Tarihler 2011'i gösterdiğinde Suriye'de bir iç savaş patlak vermiş ve bu da ISI'in bölgedeki planlarını hayata geçirebilmesi için uygun bir zemin hazırlamıştır. *Irak İslam Devleti* (ISI) 9 Nisan 2013'te El-Kaide'nin Suriye uzantısı olan Al-Nusra Cephesi ile müttefik olduklarını duyurmuş ancak El Nusra'nın lideri Ebu Muhammed Colani bu açıklamayı reddedip, El Kaide'ye bağlılığını açıklamıştır (Cengil & Aydın, 2014: 53).El Cezire'nin Suriye'deki güvenilir bir kaynak vasıtasıyla elde ettiği Ayman al-Zawahiri'ye

ait mektubun 6. maddesinin ‘a’ fırkasında “Şeyh AbouBakr el-Bağdadi izin almadan veya bizden tavsiye almadan ve hatta bize bildirmeden., Irak ve Levent'teki İslam Devletini ilan ettiğinde yanıldı.” sözleriyle Bağdadi’nin bağımsız kararına yönelik açık bir muhalefet mevcuttur (Atassi, 2013).Yaşanılan tüm bu gerilimler bir kopuşu beraberinde getirmiştir ve 3 Şubat 2014 tarihinde El Kaide Suriye’deki IŞİD üyeleri ile bir bağlantısı olmadığını, ve de “IŞİD’in eylemlerinden sorumlu olmadığı” deklare etmiştir (El-Kaide, IŞİD ile ilişkisi olmadığını açıkladı, 2014). 2015 yılında Ayman El Zevahiri’ye ait ses kaydında, Bağdadi’nin kendisini halife ilan etmesine tepki gösteren Zevahiri, “Fitne ateşini söndürmek için mümkün olduğunca az karşılık vermeyi tercih ettik. Fakat Ebubekir El Bağdadi ve arkadaşları bize başka bir alternatif bırakmadı. Çünkü tüm mücahitlerin köklü bağlılık yeminlerini terk etmelerini ve halifelik dedikleri şey için onlara bağlılıklarını bildirmelerini istedi.” şeklinde bir açıklama yaparak bahsedildiği gibi Bağdadi’nin İslam dünyasının lideri olmadığını dile getirmiştir (El Kaide, IŞİD’e savaş ilan etti, 2015).

2.2.2. IŞİD’in Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapılanması

IŞİD’in küresel çapta eylemler gerçekleştirdiği ve uzantılarının fazlasıyla geniş olduğu bilinmektedir. Bu noktada akla gelen ilk soru “IŞİD’in gelir kaynakları nelerdir?” olmaktadır zira yürütülmekte olan silahlı/patlayıcılı eylemlerden, örgütün üyelerine varıncaya kadar birçok kilit nokta büyük bir finansal desteğe ihtiyaç duyar ki bu nokta da çalışmayı IŞİD’in ekonomik boyutunun irdelenmesine yönlendirir. IŞİD’in gelirinin büyük çoğunluğu ele geçirilen bölgelerdeki petrol arazilerinden/ rafinerilerinden elde edilmektedir. Bu araziler vasıtasıyla günde birkaç milyon dolar civarında bir gelirin [16]sağlandığı bilinmektedir. (IŞİD’in yıllık geliri 860 milyon dolara ulaştı, 2016). ABD merkez komutanlığı tarafından yapılan açıklama IŞİD’in ne tarz karışık ve büyük bir yapılanma olduğunu göstermektedir. “Günde 300-500 varil rafine edilmiş petrol üreten IŞİD’in bu rafinerilerden günde 2 milyon dolar ürettiği tahmin ediliyor. Bu hedeflerin yok edilmesi ve bozulması, [IŞİD'in] liderlik, kontrol, proje gücü ve operasyon yürütme yeteneğini daha da sınırlar.” (Rhodan, 2014). IŞİD’in diğer gelir kaynaklarını halktan topladığı vergiler, haraç, şirketlerden aldığı rüşvetler, silah kaçakçılığı, rehinelerden aldığı fidyeler ve yurt dışındaki sempatizanlarından gelen yardımlar oluşturmaktadır

[16] Irak’taki yetkililerin yapmış oldukları açıklamalara göre, IŞİD’in 2013 yılında sadece Musul kentinden elde ettiği aylık haraç geliri yaklaşık 8 milyon doları bulmaktaydı (al-Qarawee, 2013).

(Alexander, 2014). Örgütün hatırı sayılır düzeyde gelir getiren bir diğer stratejisi ise tarihi eser kaçakçılığıdır. İngiltere'nin köklü gazetelerinden biri olan The Guardian'ın haberine göre IŞİD Şam'ın batısında Kalamun dağlarındaki bir alan olan El-Nabuk'tan yaklaşık 8.000 yıllık eserlerin çalarak 36 milyon dolarlık bir kazanç elde etmiştir." (Chulov, 2014).

Örgütle ilgili bilinmesi gereken bir diğer mesele ise kadınların örgüt bünyesinde nasıl bir yeri olduğudur. IŞİD kadınların ellerine silah almasını yasaklamaktadır. Kadınları cephe gerisinde kullanmaktadır. İlk yardım, yemek pişirme, hemşirelik ve dikiş işleri gibi lojistik konularda savaşçılara destek olmaktadırlar ve bu rolleriyle "iyi cihat eşleri-cihat gelinleri" olarak adlandırılmaktadırlar (Saul, 2014). Kadınlarda annelik ve erken yaşta evliliğe (dokuz yaş gibi) önem verilmekte ve tavsiye edilmektedir. Öğretmenlik ve doktorluk gibi istisnai meslekler dışında "annelik ilahi görevini" yerine getirmeleri istenmektedir. Eğitim eşitsizliği de bulunmakla birlikte, kadınlar için dünyevi bilimlerin değersiz olduğuna vurgu yapılarak yalnızca dini eğitim almalarına izin verilmektedir. (Abdul-Alım, 2015).

Özetle, bu bölümde terör kavramı üzerine yapılmış farklı çalışmalar derlenerek, terör üzerine zihinlerde bir fikir elde edilmesini sağlamak amaçlanmıştır. Her ne kadar uzlaşılmış tek bir genel geçer terim olmasa da terörün pek çok farklı dinamiklerle iç içe olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde özellikle siyasi arenada çokça kullanılan "*Selefilik ve Cihat*" kavramları irdelenmiş, söz konusu bu kavramların çok boyutluluğu ortaya konmuştur. Bu tanımlardan yola çıkarak Selefi anlayışın ve Cihad(t) kelimesinin tek bir anlam taşımadığı söylemek mümkündür. Mevcut bölümün son kısmında ise "Radikal İslamcılık, aşırıcılık (extremism)" üzerinde yoğunlaşılıp, IŞİD'in ve El Kaide'nin ideolojileri hakkında fikir sahibi olunmuştur. Ayrıca, bu iki örgütün hangi şartlar altında bir araya geldiği ve neden farklı ideolojiler benimsedikleri kronolojik sıralamaya uygun olarak işlenmiştir ki bu çalışmaya derinlik ve akıcılık kazandırmıştır.

2. 2.3. Türkiye'deki IŞİD Eylemlerinde Etkili Olan Toplumsal Dinamikler

Türkiye'de farklı zamanlarda yaşanan IŞİD eylemlerinin nedenleri anlamına da gelebilecek olan harekete geçirici toplumsal dinamikler başlığın içeriği oluşturmaktadır. Bu bağlamda tarihsel olarak IŞİD ve Türkiye arasındaki gerilimin dozajı zaman zaman farklı boyutlara ulaşmış, ülke içerisindeki eylem sayısında ciddi değişiklikler olmuştur. Söz konusu eylemlerin zamanlamasını, etki alanını tesadüfü bir durum gibi görmek

siyaset bilimi açısından büyük bir sorun teşkil eder. Dolayısıyla bu bölümde hedeflenen esas mesele IŞİD in gerçekleştirmiş olduğu eylemlerle neyi-nasıl hedeflediğinin yapı sökümüne uğratılmasıdır.

2016 yılında İstanbul Atatürk Havalimanı'nda gerçekleştirilen bombalı saldırının ardından ABD'li üst düzey istihbarat yetkilileri söz konusu patlama ile IŞİD'in kuzeydeki komşusuna (Türkiye) bir sinyal gönderdiğini ve bu patlamanın yarım düzineden fazla sebebinin olabileceğini açıklamışlardır (Arkin & Windrem, 2016). ABD'li yetkililerin de bahsettiği üzere Türkiye'nin IŞİD tarafından hedef alınmasının ardında birçok neden yatmaktadır. Bu nedenlerden ilki İstanbul'un hem İslam dini hem de jeopolitik olarak aşırı öneme sahip bir konumda olmasıdır. IŞİD'e göre İstanbul hala fethedilmeyi beklemektedir. Örgütün İstanbul'a verdiği önemi açıkça bildirdiği ve propaganda amacıyla çıkarttığı "*Kostantiniyye*" adlı derginin ilk sayısı "*İstanbul'un Fethi*" şeklinde bir alt başlıkla yayınlanmış, derginin 4-7. Sayfaları "Kostantiniyye 'nin fethine" ayrılmıştır[17] (Kostantiniyye, 2015). Yapılan araştırmalar sonucunda IŞİD'in Türkiye'de düzenlemiş olduğu intihar bombalı saldırıların ardında Türk ve Kürt kökenli vatandaşlar arasındaki etnik gerginliğin körüklenmek istendiği bulgulanmıştır. Düzenlenen saldırıların önemli bir bölümü Kürt bağlantılı hedeflere, güvenlik güçlerine ve ekonomik anlamda stratejik bölgelere karşı gerçekleştirilmiş olması, bahsi geçen eylemlerle demokrasiye duyulan güvenin zayıflatılmasının ve ülke ekonomisine zarar verilmesinin amaçlandığını göstermektedir (Stein, 2016: 1-9).

Ocak 2016'da Fatih ilçesindeki Sultanahmet meydanında meydana gelen bombalı saldırı sonrası Ekonomistler Platformu Başkanı Oğuz Demir bir açıklama yapmıştır. Demir: "Bu noktada turizm sektöründeki kaybın da en azından yılın ilk 6 aylık sürecinde 1 milyar dolara yakın bir ek kayıp ile karşı karşıya olacağı tahmin edilmektedir"

---

[17] "…Eyy İstanbul!
Gürle, haykır, kalk artık, yeter bu sessizlik
Zalimleri barındırma kendinde bitsin bu hainlik
Aç bağrını kovduğun öz evlatlarına artık
Sana vaad edilen müjde yakındır yakın
Eyyy İstanbul!
Muhakkak feth olunacaksın
Tekbirlere boyun eğeceksin
Bir asır tağutların işgali altında kalsan da
Özgürlüğüne elbet kavuşacaksın"
(Kostantiniyye dergisi s.7 (şiirin 3. ve 4. dörtlükleri)
Bkz.https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/10/151010_ankara_saldiri_genel

açıklamasıyla IŞİD'in Türkiye ekonomisine vurmuş olduğu darbenin büyüklüğü gözler önüne serilmektedir (Sultanahmet saldırısı 1 milyar dolar kayıp yaşatabilir, 2016).

1 Ocak 2017 tarihinde "*Reina*" isimli gece kulübünde yılbaşı kutlamaları esnasında ağır makinalı silahlarla gerçekleştirilen saldırı IŞİD'in eylemlerinin nedenlerini ve Türkiye'yi ne şekilde algıladıklarını/gördüklerini net bir biçimde göstermektedir. Yaklaşık yedi dakika süren ve saldırı boyunca 180 kuşun harcanan Reina katliamını IŞİD üstlenmiştir. Gece kulübüne girmek için bir polis memurunu ve bir sivili katleden Abdulkadir Masharipov, toplamda 39 vatandaşı katlederken, 69 insanın da yaralanmasına neden olmuştur. Eylemi IŞİD bağlantılı Aamaq haber ajansı üzerinden yapılan açıklama ile üstlenen IŞİD, eylemi yapan yapılan Abdulkadir Masharipov'dan "hilafetin kahraman askeri" diye bahsederken, yaşanan olayı ise "Allah'ın dini için intikam ve IŞİD lideri Abu Bakr al-Baghdadi'nin emirlerine cevap" olarak nitelemiştir. Türkiye'yi ise "çarmıhın hizmetkârı" olarak tanımlayan bu açıklamada, gerçekleştirilen eylemin Suriye ve Irak'ta IŞİD'e karşı askeri saldırılar düzenleyen Türkiye'ye bir misilleme olarak değerlendirilmiştir (Grierson, 2017).

Ortadoğu merkezli politik risk analiz danışmanlığının yöneticisi olan Micahel Horowitz'in 2 Ocak 2017 tarihli Tweet'i Reina katliamının IŞİD ve Türkiye arasındaki sıcak gerilimin açık bir savaş haline dönüştüğünü işaret etmiştir.[18] Öte yandan, İngiltere merkezli haber sitesi Independent'a konuşan ve eski bir Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) militanı olduğu belirtilen kişi, Reina saldırısını 'IŞİD'in Türkiye'ye savaş ilanı' olarak nitelemiştir. İsmi Ebu Mutassim olarak verilen eski IŞİD militanı, örgütün Türkiye'yi nasıl gördüğünü anlatırken, "Liderleri sırtını İslam'a dönmüş, Müslüman bir ülke olarak görüyorlar. Amerikalılarla ve Ruslarla iş birliği yapan bir ülke olarak kabul ediyorlar" cümlelerini kullanmıştır. Ebu Mutassim, "IŞİD tarafından olabilecek en kötü düşman olarak görülüyorlar. IŞİD Türkiye'ye savaş açtı" şeklindeki sözleriyle örgütün Türkiye'yi nasıl bir gözle gördüğünü de net bir biçimde ifade etmiştir (Independent- Eski IŞİD militanı: 'IŞİD Türkiye'ye savaş açtı', 2017).

Sonuç olarak, bu bölümde cihad kavramının derinlemesine irdelenmesi hedeflenmiş bunun sonucunda ise söz konusu kavramın Batı ve Doğu perspektiflerinde

[18] "This confirms that we are in a new phase of "open war", where #ISIS feels it can operate more "openly" on Turkish soil" (https://twitter.com/michaelh992/status/815836995444441088) (Horowitz, 2017): Bu, #İŞİD'in Türk topraklarında daha "açık" işleyebileceğini hissettiği "açık savaş"ın yeni bir aşamasında olduğumuzu doğruluyor.

farklı anlamlara gelecek biçimde yorumlandığı görülmüştür. Çalışmaya konu edilen IŞİD bağlamında bir değerlendirmede bulunulduğunda ise bu örgütü oluşturan çeşitli dinamiklerin olduğu ve örgütün eylemlerinin salt olarak din üzerinden değil farklı tamamlayıcı etkenlerin de varlığı ile beraber okunmasının gerekli olduğu bulgulanmıştır. Bahsi geçen bu önemli etkenler ise ekonomik, sosyolojik, tarihi vb. başlıklar altında toplanabilmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde elde edilen bulgulardan bir diğeri ise IŞİD'in Irak ve Suriye topraklarında yoğunluk gösteren saldırılarının zamanla Türkiye başta olmak üzere Avrupa'nın birçok ülkesine kaymış olmasıdır. Türkiye'de kronolojik olarak yapılan IŞİD eylemlerine bakıldığında toplumsal olarak birden çok dinamiğin etkili olduğu görülmektedir. Öncelikle IŞİD için İstanbul esaret altında ve kurtarılmayı bekleyen İslam Dinin bu topraklardaki önemli bir merkezidir. Bu anlamda eylemlerin arkasında tarihsel bir motif olduğu görülmektedir. İkinci neden toplumsal alanda farklı etnik kimlikler arasındaki gerilimi yükselterek etnisite temelinde bir bölünmenin de amaçlanmış olmasıdır. Çalışmanın temel sorunsalını da oluşturduğu gibi neoliberal dönemde ulus devletlerin sınırlarındaki geçirgenliğin son derece arttığı bir tarihsel momentte ekonomik öncüller bu eylemlerin arkasında yatan en büyük toplumsal dinamiklerden biridir. Gerek terör örgütlerinin kendi yaşamlarını sürdürebilmeleri gerekse hedef olarak görülen ülkelerdeki siyasi ve iktisadi istikrarın zedelenmesi amaçlandığında ekonomik alan önemli bir unsur haline gelmektedir. Bundan dolayı Türkiye ekonomisine zarar vermek ve küresel ekonomi içerisindeki yerini zedelemekte bu eylemlerin ana motiflerinden birini oluşturmaktadır.

3. BÖLÜM: GÖSTERGEBİLİM VE NİTEL İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMLERİYLE TÜRK VE AMERİKAN BASININDAKİ TERÖR OLAYLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

3.1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ VE YÖNTEMİ

Toplumsal alanda kitle iletişim araçları varlık kazandığı günden bu yana her zaman dönemin siyasal ve ekonomik güç odaklarıyla ilişki içinde olmuştur. Bunun ilk nedeni görsel ya da yazılı alandaki kitle iletişim çalışmalarının maliyet gerektirmesi ayrıca her dönemin egemen gruplarının toplumun genel yönlendirilmesinde bir araç olarak kitle iletişimi kullanmalarıdır. Kitle iletişiminde yazılı basın görsel iletişimden farklı olarak 19. Yüzyılla birlikte yaygınlık kazandığı günden bu yana ele aldığı konuyu

derinlemesine işlemesiyle öne çıkmıştır. Görsel kitle iletişim araçlarından örneğin televizyon kısa bir sürede haberin en ilgi çekici yanlarını öne çıkararak sunarken yazılı basın haberin sosyo-ekonomik ve kültürel dinamiklerini ele alarak köşe yazılarında, makalelerde tartışma avantajına sahiptir. Bundan ötürü yazılı basın alanında haber önemli bir yazın türüdür. Haberin seçiminden, oluşturulmasına ve tüketilmesine kadar olan süreç tıpkı medyanın kapitalist yapılanmanın bir ürünü olması gibi dönemin siyasal ve toplumsal örgütlenmesinin bir ürünüdür. Günümüzde toplumlar gittikçe modern ötesi bir siyasal ve kültürel yapılanmanın içinde yaşamaya başlamışlardır. Geleneksel toplum yapısının ve eskinin cemaatlerinin yerini modern ötesi toplumsal birliktelikler olarak iletişim teknolojilerinin şekillendirdiği sanal cemaatler almaktadır. Bu durum beraberinde döneme özgü avantajlar ve fırsatlar yaratması kadar riskler ve belirsizlikler üretmektedir. Örneğin modern döneme özgü siyasal, ekonomik ve kültürel bir örgütlenme biçimi olan ulus devlet anlayışı bu dönemde yıpranmaya başlamıştır. Ulus devlet örgütlenmesinin temelinde bulunan milliyetçilik, devletçilik gibi unsurlarda bu yeni dönemde değişerek anlamları günün egemen değerleri üzerinden revizyona gitmiştir. Özellikle ulus devlet yapısının eskiye oranla aşınmaya başladığı 1980 sonrası politik ve ekonomik konjonktür risklerin küresel düzeyde yaygınlaşmasının önünü açmıştır. Bu risklerden biri de siyasal alandaki belirsizliklerin ve yeni dinamiklerin şekillendirdiği terör olaylarının sayıca ve yoğunluk anlamında artışıdır.

Sosyo-ekonomik ve politik olarak böylesi bir artalana sahip olan bu çalışma, metodolojik olarak kitle iletişim çalışmalarında Marksist perspektifi temel alan Frankfurt Okulu'nun ortaya koymuş olduğu *Eleştirel Teori* üzerine temellenmektedir. Yazılı basındaki haberlerin sunuş şeklini gazetenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve politik konjonktür temelinde ele alan çalışma eleştirel bir perspektiften söz konusu metinleri irdelemektedir. Terör olaylarının arkasındaki sosyolojik dinamiklere odaklanan çalışma var olan toplumsal alanı betimleme ve ideolojinin günümüzde biçimsel kodlara dönüştüğünü göz önüne alarak ulusal ve uluslararası düzeyde yayıncılık yapan gazetelerin araştırma bünyesine konu olan haberleri ele alma biçimlerini *Göstergebilim* ve *Nitel İçerik Analizi* yöntemlerini kullanarak çözümlemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda yazılı basında terör olaylarının sunumundaki biçimsel ve içerik düzlemindeki kodlar Türk ve Amerikan basını üzerinden ele alınan örneklerle karşılaştırmalı biçimde tartışılacaktır.

3.2. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Temel Varsayım 1: Modern ötesi toplumlar gelenek ötesi bir toplumsal yapılanma olarak tarihsel süreç bilimsel ve teknik rasyonalizasyonun bir ürünü olan küresel risk kavramıyla karşı karşıyadırlar.

Temel Varsayım 2: Küresel risklerden en önemlisi ekonomik ve siyasal temelli bir risk türü olan terör olgusudur. Terör bugün ulus devlet sınırlarının ötesinde küresel düzeyde etkili bir risk türüdür.

Temel Varsayım 3: Türkiye'de yazılı basın alanı haber üretim sürecinde *haber değeri* kavramıyla ilişkili olarak sansasyonel olmayı ön plana alarak tiraj kaygısı ile hareket etmektedir.

Temel Varsayım 4: Türkiye'de haberin yapım sürecinde biçimsel kodlar öne çıkarılarak ilgi çekicilik sağlanmaya çalışılırken meslek etik kuralları çiğnenmektedir.

Temel Varsayım 5: Amerikan basını terör olaylarının verilmesinde öncelikle nicel unsurlar üzerinden haberi oluştururken olayların ard alanındaki sosyo-ekonomik ve politik süreçlere vurgu yapmamaktadır.

Temel Varsayım 6: Türk ve Amerikan basını küresel düzeyde dolaşımda olan risk algısını terör merkezli haberler ile de pekiştirerek toplumsal alanda ahlaki panik kavramının oluşumunu desteklemektedir.

Temel Varsayım 7: Günümüzde IŞİD gibi din temelli terör örgütleri küresel düzeyde dolaşıma giren tek tip yaşam şekline karşı reaksiyoner bir yapılanmadır.

3.3. ARAŞTIRMANIN TEMEL SORUNSALI

Bu çalışma, yazılı basında terör olaylarının sunumundaki biçimsel ve içerik düzlemindeki kodları Türk ve Amerikan basını üzerinden ele alınan örneklerle karşılaştırmalı biçimde tartışma amacındadır. Bu bağlamda çalışmanın temel sorunsalını, neoliberal dönemde yazılı basının içinde bulunduğu kitle iletişiminin politik doğası göz önüne alınarak terör olgusunun toplumsal boyutunun ve haberin teknik kodlarının örneklem olarak ele alınan "IŞİD" terör örgütünün Türkiye'de gerçekleştirdiği üç önemli eylem üzerinden tartışılması oluşturmaktadır. Böylelikle tarihsel süreç içerisinde farklı şekillerde vukuu bulan terör kavramının modern dünyada dini temelde hangi kaynak ve hedeflerle hayata geçirildiğinin saptanması ve söz konusu terör olaylarının yazılı basın

içerisinde farklı düzeylerde (ulusal ve uluslararası) yansımalarının ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Çalışmada görünürde dini temelli gözüken IŞİD terör örgütünün sorunsallaştırılmasında şu sorular araştırmanın genel çerçevesini şekillendirmektedir:

1- Terör kavramının zaman içerisinde geçirdiği dönüşümün ulus devlet yapısına ne gibi etkileri olmuştur?

2- Suriye ve Irak'ta yaşanan karışıklıkları sadece din üzerinden yorumlamak mümkün müdür?

3- IŞİD tarafından Türkiye'de düzenlenmiş terör saldırılarının Türk ve Amerikan medyasındaki yansımaları aynı mıdır?

3.4. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM

Çalışma terör olaylarının yazılı basındaki temsillerini karşılaştırmalı bir şekilde ele alırken kendisine çıkış noktası olarak mezhep temelli bir hareket olarak IŞİD terör örgütünün Türkiye'deki eylemlerini kendisine konu edinmiştir. Bu bağlamda IŞİD terör örgütünün Türkiye'deki üç önemli saldırısına[19] ilişkin haberlerin yazılı basındaki temsilleri *Nitel İçerik Analizi* ve *Göstergebilim* temelinde analize tabii tutulmuştur.

Nitel İçerik Analizi yöntemi sosyal bilimlerdeki bir ihtiyacın ürünü olarak evrimleşmiştir. 20. Yüzyılında başında sosyal bilimlerde yaşanan paradigmatik dönüşüm bu alandaki çalışmaları yapısal olarak dönüştürmüştür. Daha önce sosyal bilimler alanındaki çalışmalar kendilerini fen bilimlerinin pozitivist/akılcı paradigması içerisine konumlandırırken sosyal olayların katı çizgilerle belirlenmiş, genellenebilir yasalar vasıtasıyla değil, bu olayların kendi özgü dinamikleriyle ele alma ihtiyacı nitel araştırma yöntemlerinin doğuşunu sağlamıştır. Bu noktada araştırmanın güvenirliliği ve geçerliliği konusunda nitel yöntemlerde gözlem ve dokümanlar vasıtasıyla elde edilen veriler önem teşkil etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 9-30).

Mutlak suretle titizlik gerektiren bir yöntem olan içerik analizinin çeşitli bileşenlerinin bulunmaktadır. Bu bileşenler Orhan Gökçe tarafından şu sırayla maddelenmiştir. "Problemi tanımlama, kategori sistemi oluşturma ve ölçüm birimlerini belirleme" Gökçe'ye göre içerik analizi de bilimsel çalışmaların tümünde olduğu gibi bir

[19] 10 Ekim 2015 Ankara (Ankara Garı Saldırısı); 12 Ocak 2016 İstanbul (Sultanahmet Saldırısı); 1 Ocak 2017 İstanbul (Reina Saldırısı).

problemin belirlenmesiyle hayat bulmaktadır. Ancak sorulacak sorunun içerik analizinin ilerleyen kısımları ile paralel bir şekilde mantıklı olması şarttır çünkü başlangıç ve sonuç arasında daimî bir birliktelik söz konusudur. Ayrıca araştırmanın omurgasını oluşturacak sorular alt soruları ve varsayımları[20] formüle etme yolunda da büyük kolaylık sağlamaktadır.

Araştırmanın sistemli bir şekilde ilerlemesini sağlayacak bir diğer önemli madde ise kategori sisteminin oluşturulmasıdır. İçerik analizleri araştırmanın sorusuna paralel olacak şekilde geliştirilen kategorilerle ayakta kalmakta ve bütünlük sağlamaktadır. Ayırt edilmesi geren nokta içerik analizi ile oluşturulan çalışmaların her birinin kendisine has kategorilerinin bulunduğudur çünkü her araştırmanın tanımlamış olduğu problem ve varsayımlar kendi içinde farklılık göstermektedir (Gökçe, 2006: 57-58).

İçerik analizi anlamlar üzerine yoğunlaşan bir yöntem olup, kategoriler yardımı ile değerlendirmeyi amaç edinmektedir ve analiz sürecinin bir başka kolu ise kodlamadır. [21] Nitel araştırmalara tabii tutulacak dokümanların bir dizi işlemden geçmesi sürecin doğasında bulunmaktadır ama bu sürece geçmeden önce araştırmacı kuramlardan yola çıkarak yahut kendi geliştirdiği kategoriler vasıtasıyla çalışmaya başlayabilir. Bu kategorilerin yapılması çalışma başında yapılabileceği gibi çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de oluşturulabilmektedir.

Nitel İçerik Analizi yönteminde kategorilerin çalışma konusunun teorik artalanı göz önünde tutularak yapılması araştırmanın sistematik ve nesnel olmasına katkı sağlar. Lakin elde edilen veriler analiz edilmeden önce sorulması gereken toplanılan dokümanların araştırma bünyesinde kullanılacak tek veri setini oluşturup/oluşturmama sorunsalıdır. Zira bu dokümanlar ek veri kaynağı olabileceği gibi aynı zamanda

[20] Varsayımlar içerik analizi vasıtasıyla yapılan araştırmaların ana hatlarını belirlemektedir. Dile getiren sorunlar öngörüler, tahminler ve düşüncelerden meydana gelmektedir ve bilimsel dilde bütün bu bileşenler varsayım olarak adlandırılır. İçerik analizi ile yapılan araştırmalar ise bu varsayımların tahlili (kontrol ve sınama) yapılmaktadır. İçerik analizleri ilke olarak açık (soru şeklinde formüle edilen) varsayımlardansa her zaman kapalı (iddia olarak formüle edilen) varsayımlardan oluşmaktadır. Bunun nedeni araştırmacının çalışacağı konu hakkında bilgi ve birikim sahibi olması gerektiğine yönelik beklentidir (Gökçe, 2006: 51-56).

[21] Bu kodlama ise araştırmacının yorum kabiliyetinden başka bir şey değildir. Fakat kontrollü ve kontrolsüz yorum alanlarının farklı yapıları gözden kaçırılmamalıdır. Kontrollü yorum alanında araştırmacı anlamların yeniden yapılandırmasını belirlediği bir biçimde yaparken, kontrolsüz yorum alanı için bu durum söz konusu değildir. Özetle amaçlanan araştırmacıyı ne maskelemek ne de sınırlılıkları dışına çıkmaya sevk edecek bir özgürlük tanımaktır. Dengenin varlığı kodlama kuralları aracılığı ile korunmaktadır. (Gökçe, 2006, s. 63-66).

araştırmanın tüm veri setini de oluşturabilmektedir. Analiz işlemi tamamlandıktan sonra son aşama olan verilerin kullanılması safhasına geçilmektedir.

Özetlemek gerekirse *Nitel İçerik Analizi* yönteminde araştırma sorusu ve varsayımları belirlendikten sonra çalışmanın kuramsal perspektifi belirlenerek oluşturulan kategoriler üzerinden oluşturulan kodlama anahtarı sayesinde yazılı ya da görsel dokümanların sistematik ve nesnel olarak analizi mümkün olmaktadır.

İdeoloji kavramının gelişiminin tartışıldığı bölümde açıklandığı gibi günümüzde ideoloji gündelik yaşam pratikleri içerisinde kendisine yer bulmaktadır. Toplumsal alanda egemen ideolojinin aktarılmasında ve doğallaştırılmasında ayrıca rızanın sağlanmasında genelde kitle iletişim araçları özelde ise toplumsal yaşam hakkında bilgi veren haber basının önemli işlevleri vardır. Yazılı basında haberin içeriği yanında kullanılan biçimsel kodlar ideolojik olarak toplumsal alanda manipülasyon oluşturmakta ve egemen ideolojinin kanıksanmasının önünü açmaktadır.

Bu bağlamda haberin göstergebilimsel açıdan incelenmesi ideolojik olarak örtülü olan anlamın açığa çıkarılmasını sağlayacaktır. Günlük pratikte insanların karşılaştığı ve büyük çoğunluğu görsel olan imgelerin sahip olduğu anlamın derinliğinin incelendiği araştırma alanına *"göstergebilim" (semiology)* denilmektedir (Parsa & Parsa, 2002: 1). Araştırmanın önceki bölümlerinde de vurgulandığı üzere kitle iletişimin etki alanı oldukça geniştir ve bu durumun sacayaklarından biri de göstergebilimin kullanım yöntemleridir. Göstergebilim, iletişimin sağlanması sürecinde kullanılan hemen her aracın (harf, sözcük, işaret, ses vb.) kaynaktan alıcıya gitmesi evresinden de sonrasını irdelemektedir. Yani göstergebilim sayesinde ifade edilmek istenen her mesaj, çeşitli yollar aracılığıyla alıcıya gidebilmektedir. Bunun yanında göstergebilimin metot olarak kategorize edildiği farklı alanlar da bulunmaktadır; örneğin dilbilimi ile ilgili yöntemlerin göstergebilimine çevrilmesinde işe yarayan bir bilimdir (Dervişcemaloğlu, 2018: 1). Bu bağlamda göstergebilim hem dilbilimsel göstergelerin hem de görümtüsel göstergelerin çözümlenmesinde elverişli bir teorik çerçeve sunmaktadır.

Göstergebilimin kökeni dilin doğal yollarla kullanımına ve bu kullanımlarının irdelenmeye başladığı 1960lı yıllar dayanmaktadır. Bu dönemin esas değişim gösteren fikir yapısı halkın dili kullanım şeklini ve ifadelerini anlatma etkisini de değiştirmiştir. Bunu nedeni varoluşçuluk, yapısalcılık ve Marksizm gibi fikir akımlarının çokça tartışıldığı dönem olmasıdır (Ünal, 2016: 1). Dolayısıyla bireyler kendi fikirlerini daha

fazla paylaşmaya hatta etki alanını genişletmeye çabalamışlardır. Aynı süreç içerisinde de bir yandan Ferdinand de Saussure ve Charles Peirce birbirlerinden bağımsız şekilde göstergebilim ile ilgili farklı konular üzerinden çalıma yürütmüşlerdir.[22] Diğer araştırmacı Peirce ise imgelerin mantıksal temelini anlamaya çalışmıştır (Parsa & Parsa, 2002: 3).

Yapısalcı düşünür Ferdinand Saussure, göstergebilimin özünü oluşturan en önemli düşünürlerden biridir. Birçok Latin kökenli dile hâkim olan Saussure bu özelliğini aynı zamanda dillerin kendi anlamlarını ve aktarım esnasındaki özlerini irdelemek için kullanmıştır (Özmakas, 2010: 44-45). Çalışmaları önceleri merkezinde dilbilim olarak başlasa da yaşamı boyunca kaleme aldığı pek çok deneme yazıları sayesinde fark ettiği göstergebilim ile de eş zamanlı olarak devam etmiştir. Saussure birçok ikilemi açıklamaya çalışmasının yanında en çok üzerinde durduğu konu dil ve söz kavramlarının gündelik hayattaki ve literatürdeki ilişkisi olmuştur. Özellikle göstergebilim çerçevesinde oldukça önem kazanmış bir konu olan dil ve söz ilişkisi, İsviçreli düşünür Saussure'ün de katkılarıyla derinleşmiştir. Fakat Sassure'ün söylemine göre her ne kadar dil ve sözün ayrı anlamlar içerdiği iddia edilse de asıl olan iki terimin de bireyin ya da toplumun ifadelerine anlam kattığı bir gerçektir (Özmakas, 2010, s. 47-48). Öte yandan Saussure'nin en temel ayırımı şu kavramlar üzerinden değerlendirilmektedir: gösterge (*sign*), gösterilen (*signified*) ve gösteren(*signifier*).

Ferdinand Saussure toplum içerisindeki dinamikleri inceleyecek bilimin göstergeler olduğunu ileri sürmektedir (Saussure, 1998: 47). Bu ifadeden yola çıkarak ve önceki toplumları da göz önünde bulundurarak göstergelerin aslında insan yaşamında anlamlandırma üzerine çok önemli bir rolünün olduğu söylenebilir. Saussure bu ifadelerini *Genel Dilbilim Dersleri* adını verdiği derlemesinde irdelemiştir.[23]

Bu parçalar birbirlerini oluştururken aynı zamanda da farklı düşünürler tarafından da anlam ve fonksiyonları değişim gösterebilmektedir. Göstergebilimde Saussure tarafından vurgulanan gösterge-gösterilen-gösteren kavramları somut anlamları

---

[22]Saussure göstergebiliminin İngilizce karşılığı olan "semiology" kelimesinin kökenini bilimin kendisi ile bağdaşlaştırmıştır. O'na göre "gösterge" (semeion) ve "bilim" (logie) Yunanca karşılıkları birleşerek bu teirm ortaya çıkmıştır.

[23] O'na göre dilbilim göstergebilimin bir parçası olmaklar beraber "gösteren" ve "gösterilen" olarak iki kavramla oluşmaktadır. Aynı zamanda bu iki parçanın dil ile bütünleştiği noktalar ise "kavram" ve "işitim" olarak tabir edilebilir. Sassure'nin tanımlamasına göre gösteren ile işitim eşleşirken, gösterilen ile de kavram paralel ifade edilir. Sonuçta hepsinin bir araya gelmesinde ise "gösterge" kavramı oluşmaktadır (Saussure, 1998: 109).

içermektedir. Fakat Saussure'ün tam aksine Barthes bu kavramları soyut birer öge olarak tanımlamaktadır (Barthes, 1979: 26-27).

Göstergebilimine önemli katkıları olan diğer düşünür de Roland Barthes'dır. 1960'ların ikinci yarısında araştırmalarını geliştiren Barthes, göstergebiliminin modern anlatımında geniş bir bilgi havuzuna sahiptir. Barthes günlük hayat deneyimlerinden de yararlanarak gördüğü reklam, afiş, haber ve olayları kendi geliştirdiği fikir tabanına yani modern göstergebilim yorumuna dayalı olarak irdeler (Parsa & Olgundeniz: 7-8). Barthes'e göre mevcut olayın sonucu değil anlamı ve karşı tarafa yansıttığı düşünce önemlidir. Ürün pazarlama ya da haber oluşturma sırasında kullanılan her görselin alt metinde bir veya birden çok anlamları olabilmektedir. Barthes bu konuda oldukça fazla gözlem ve çözümleme yapmıştır. Özellikle ürün tanıtımları sırasında kullanılan renk, doku, görsel, yazı vb araçlar alıcıyı – ya da haberi okuyan kişiyi- çok farklı konulardan yakalayabilmektedir; kültürel değerler, milli duygular, kişisel zevkler gibi. Tüm bu alt metinler de haberi – dolayısıyla görseli- olduğundan daha vurucu yapabilmektedir. Bu yüzdendir ki göstergebilim Barthes'e göre anlamla bütünleşen etkileme aracı değerlendirmesi olarak görülebilir.

Roland Barthes'in göstergebilime kattığı diğer bir konu ise "anlam düzlemleri"dir. Göstergebilimini dilbilimden referans alarak araştıran Barthes, göstergebilim kapsamında oluşan sözsel ve görsel karşıtlıkları kendi içlerinde kategorize ederek anlamlandırmaya çalışmıştır. Kategorize ettiği anlam ikililerinden en önemlisi düzanlam (denotation) ve yananlam (connotation)'dır (Parsa & Parsa, 2002: 56-59). Barthes'in gruplama tekniğine göre düzanlam göstergenin esas anlamını ifade eden anlam sistemidir. Yani gerçek anlamı tanımlamaktadır. Fakat yananlam ise çağrışımlardan oluşan anlamlar bütünüdür. Bu anlam çerçevesinde kültürel ve kişisel değerler önem kazanmakta ve anlamı etkilemektedir.

Barthes'in anlam kriterleri göz önüne alındığında kitle iletişim araçlarının ve haberlerin üzerindeki göstergebilim etkisi daha farklı açılardan anlam kazanmaktadır. Öyle ki düzanlam ve yananlam terimleri kamuoyu içerisinde rahatlıkla gözlemlenebilir. Kişilerin haberi kavrama ya da manipüle edilme durumları da buradan doğabilir. Çünkü eğer yananlam kültür ve değerler kümesinden etkilenen bir bakış açısı ise haberin halk üzerindeki etki alanı daha geniştir. Paralel olarak düzanlam da haberin tamamen kendi öz anlamı ise haber alıcısının bu haberi olduğu gibi alması bireysel objektifliği kadar

olacaktır (Bircan, 2015: 26-28). Kısacası Barthes'in üzerinde çalıştığı ikilemler kümesi anlamın aynı kalması ya da farklı formların etkisiyle değişime uğrayabilmesi ihtimalidir. Göstergebilimin esas amaçlarından birisi mesaj ile okuyucu/alıcı arasındaki kesişimi anlam ile beraber oluşturmaktır. Bu analizler sayede alıcı, mesaj içerisindeki gizlenmiş ifadeleri ve farklı anlamlardaki iletileri daha net kavrayabilmektedir (Roy, 2014: 182). Özellikle görsel ögelerin iletişim alanındaki etkisi yadsınamayacağı gibi, birçok haber ve reklam içerikli firmaların görsel içeriği çok olan çalışmalar yürütmesi de yine göstergebilimin kendi içerisinde gelişen fonksiyonlarını ortaya koymaktadır. Başka bir değişle göstergebilimi anlam açıklama fonksiyonuna ek olarak bunu amaca çevirme kısmında da önemli bir rol oynamaktadır.

3.5. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Bu çalışma Türk ve Amerikan basınındaki terör olaylarını konu almaktadır. Bu bağlamda Türkiye ve Amerika'da yayınlanan yazılı basın alanı bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu evren içerisinden her iki ülkeden en yüksek tiraja sahip gazeteler amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Araştırmada ele alınan gazeteler şunlardır: *Hürriyet, Sabah, Sözcü, New York Times, USA Today, The Wall Street Journal.*

Mezhep temelinde terör olgusunu sorunsallaştıran çalışma IŞİD terör örgütünün Türkiye'de 2015-2017 yılları arasında gerçekleştirdiği istatiksel olarak en çok can kaybına ve yaralanmaya sebep olan üç vakayı[24] analiz içerisine katmıştır. Olayların gerçekleşmesinden sonraki gün yayınlanan gazete manşetleri *Nitell İçerik Analizi* ve *Göstergebilim* yöntemleri kullanılarak eleştirel perspektiften irdelenmiştir.

3.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Ele alınan haberlerin terör olaylarının gerçekleşmesinden sonraki günle kısıtlanması, ulusal çapta gazeteler ele alınırken yerel gazetelerin örnekleme dâhil edilmemesi çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu kısıtlılıklar ele alınan haberlerin hem içerik düzleminde ideolojik art alanında etkili olan sosyo-ekonomik ve politik dinamiklerin resmedilmesi hem de biçimsel kodlar düzeyinde haberin öyküleştirilmesindeki öğelerin eleştirel olarak ele alınmasıyla aşılmaya çalışılacaktır.

[24] Ankara Garı Saldırısı 10 Ekim 2015, Sultanahmet Saldırısı 12 Ocak 2016, Reina Saldırısı 1 Ocak 2017.

3.7. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu çalışmada yukarıda bahsi geçen terör olaylarının muhtemel nedenleri kökenlerine gitmek suretiyle irdelenmiştir ve ardından Türk- Amerikan basınının söz konusu olayları nasıl değerlendirdiğini, ne gibi noktaları öne çıkardığını saptamak maksadıyla çeşitli kategoriler oluşturulmuştur.

3.7.1. Gazete Haberlerinin Göstergebilimsel Analizi

3.7.1.1. Hürriyet Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi- Ankara Patlaması

Türkiye Türklerindir

Hürriyet

11 Ekim 2015 Pazar www.hurriyet.com.tr Fiyatı: 1 TL

TERÖRE LANET OLSUN

KALBİMİZE BOMBA

95 ÖLÜ

Türkiye dün tarihinin en büyük terör saldırısını yaşadı. Ankara'daki barış mitingi öncesinde iki canlı bomba patladı. 95 kişi can verdi, 48'i ağır 246 kişi yaralandı. Kamuoyu, derin infial yaratan olayın arkasında kim varsa bulunmasını bekliyor.

ORTALIK KAN GÖLÜ

■ KESK, DİSK, TMMOB ve TTB ile çok sayıda sivil toplum kuruluşunun destek verdiği "Emek, Barış ve Demokrasi" mitingi için Ankara Garı'nın önünde toplananlar dün saat 10.04'te yürüyüşe hazırlanırken, art arda meydana gelen iki korkunç patlama, gar önünü kana buladı.

PİMİ ÇEKEREK ATEŞLEDİ

■ Ceset parçaları 3 kilometrelik alana yayıldı. Teröristlerin etkisini artırmak için demir bilyelerle güçlendirdiği TNT patlayıcısını, el bombasının pimini çekerek ateşlediği belirlendi. Üç el bombası infilak ederken, biri olay yerinde patlamamış halde bulundu.

SURUÇ'LA AYNI DÜZENEK

■ Bomba düzeneği, IŞİD'in Diyarbakır ve Suruç'ta patlattığı bombalarla aynı çıktı. İstihbarat birimlerinin mitinge saldırı olabileceği istihbaratını üç gün önce paylaştığı, polisin miting alanında önlem almasına rağmen, gar önündeki toplanma alanını boş bırakması dikkat çekti.

ÜÇ GÜN ÖNCEKİ UYARI

■ "Mitinge saldırı olacak" istihbaratının detayları da çarpıcı. Uyarıda biri kadın iki canlı bomba, fotoğraflarıyla yer aldı. Fotoğraflar tüm birimlere dağıtıldı, iki gün operasyonlar yapıldı ancak canlı bombalara dair iz bulunamadı. >> 22-23

ÜÇ GÜNLÜK ULUSAL YAS İLAN EDİLDİ

Pankartlarla örttüler

Yürüyüşe hazırlananlar arasındaki iki canlı bombanın 9 metre mesafede ve 3 saniye arayla kendilerini patlatmaları üzerine yüzlerce kişi savruldu. Olay yerinde ölenlerin üzerine az önce ellerinde taşıdıkları barış çağrısı yazılı pankartlar örtüldü.

DİJLE, BARIŞ İÇİN GİTMİŞTİ

■ Tek dilekleri barıştı, onun için gitmişlerdi Ankara'ya. İstanbul'dan gelen üniversiteli Dijle de onlardan biriydi. >> 9

Dinebereday @DrBereday

"Bomba" Ankara'da patlayacak!..

00:58 - 10 Eki 15

SALDIRI ÖNCESİ İLGİNÇ TWEET'LER 23

PATLAMA ANI

Gar önünde toplanan bir grup, Ruhi Su'nun 1 Mayıs 1977 için yazdığı "Bu meydan kanlı meydan, ok fırladı çıktı yaydan, kalkın ayağa kalkın, biz şehirden siz köyden" türküsü eşliğinde halay çekerken bomba böyle patladı.

SEN ŞAHİT OL ey Ankara tren garı

■ "Kan dursun" diye önünde toplananların kanlarını akıttılar.
■ Gözümüzde bir damla yaş kalmadı.
■ Sen şahit ol ey Ankara'nın tren garı.
■ Üzerinde "Savaşa İnat Barış" yazan o otobüs var ya...
■ Gün boyu kolu bacağı kopmuş yaralıları taşıdı.
■ Sen şahit ol ey Ankara'nın tren garı. >> 4. sayfada

>> Ahmet HAKAN yazılarına başladı

ZAAF VARSA TEDBİR ALIRIZ

Davutoğlu, "Bir eksiklik, zaaf söz konusuysa kesinlikle giderilmesi için gerekli tedbirleri alır, ihmal varsa gerekli adımları atarız" dedi.

ZAAF TARTIŞMASI

■ İçişleri Bakanı Altınok, "Güvenlik zaafiyeti var mı? Sorumluluk alıp, istifa edecek misiniz?" sorusuna, "Güvenlik zaafiyeti olduğunu düşünmüyorum" yanıtını verdi. Başbakan ise "Zaaf söz konusu mu, incelenmesi talimatı verdim" dedi. >> 23'te

TEDBİR İCAP EDERDİ

■ AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Ali Şahin: "Çevrede çok ciddi aramaların yapılması, bu tür eylemlerin meydana gelmemesiyle ilgili tedbirlerin alınması icabet ederdi." >> 23'te

ŞİDDETLE KINIYORUM

■ Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Birlik ve beraberliğimize, ülkemizin huzuruna kasteden bu menfur saldırıyı şiddetle kınıyorum" dedi. >> 24. sayfada

HER DESTEĞE HAZIRIZ

■ Kılıçdaroğlu: Terörü bitirmek için her türlü desteğe hazırız.
■ Bahçeli, Başbakan'ın CHP ile üçlü görüşme talebini reddetti. 24

ISSN 1304-6632

KCK: Eylemsizlik kararı aldık >> 25. sayfada

Diyarbakır'da 1 polis şehit, 2 polis yaralı >> 26. sayfada

DHKP-C'nin İstanbul sorumlusu yakalandı >> 25. sayfada

Gazeteci Bülent Keneş tutuklandı >> 8. sayfada

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
"HÜRRİYET Gazetesinin 11 Ekim Pazar 2015 tarihli sürmanşeti"	Tamamı büyük harfler kullanılarak yazılmış *"KALBİMİZE BOMBA"* ana başlığı kullanılmıştır. Hürriyet logosunun bulunduğu en üst kısımın hemen sağında yer alan, kırmızı font üzerine beyaz harflerle *"TERÖRE LANET OLSUN"* yazısı yer almaktadır. Haber başlığının hemen altına konumlandırılan, büyük fontolarla kırmızı ve beyaz renklerinin kullanıldığı sütunda *" 95 ÖLÜ"* yazısı yer almaktadır.	Ankara'da gerçekleştirilen saldırının nasıl gerçekleştirildiği (bomba) aktarılmıştır. Büyük harflerle ölü sayısının verilmesi ile saldırının boyutu vurgulanmıştır.	Hürriyet gazetesinde seçilmiş olan başlık Ankara'nın Türkiye'nin başkenti olmasından yola çıkılarak oluşturulmuştur ve Ankara Türkiye'nin kalbine benzetilmiştir. Ayrıca saldırının bu denli büyük oluşu vücudun en önemli organlarından biri olan "kalp"te ne denli büyük bir darbeye yol açtığı şeklinde de bir okuma yapılabilir. *"TERÖRE LANET OLSUN"* yazısının arka fonu gerek rengi (kırmızı) gerek şekli itibari ile bir patlamayı çağrıştırmaktadır.

Analiz: Hürriyet'in 11 Ekim 2015 tarihinde yayınlamış olduğu gazetenin ilk sayfası tamamıyla Ankara Garı'nda meydana gelen patlamaya ayrılmıştır. Haberin tamamının siyah bir font üzerine işlendiği net bir biçimde görülürken bu rengin kullanımı ülkenin içinde bulunduğu cenderenin bir yansıması olarak algılanabilir. Haberin görsellerinin oluşturmuş olduğu örüntü ve her birinin vermiş olduğu farklı mesajlar çok perspektiflilik açısından kayda değerdir. Özellikle saldırıya kurban gidenlerden biri olan üniversite öğrencisi Dicle Deli'ye ait fotoğrafın *"DİJLE BARIŞ İÇİN GİTMİŞTİ"* yazısıyla servis edilmesi gazetenin olayı etnik temelli ele almasının bir örneği olarak

	Habere konu olmuş 4 tane fotoğraf olduğu görülmektedir. Bunlar dan ilki ve en büyüğü Üzeri kana bulanmış bir adam ve ağlayan kadındır. İkinci fotoğraf ise yürüyüşe gelen kişilerin patlamadan sonraki cansız bedenlerinin HDP bayraklarıyla örtülmüş halleridir. İkinci fotoğrafın hemen sol köşesinde yer alan üçüncü görsel ise patlamada hayatını kaybedenlerden biri olan üniversitene aittir. Son görsel ise patlamanın gerçekleştiği anı vermektedir.	Saldırının fiziksel anlamda bırkatığı hasarlar gösterilmiştir. İkinci fotoğrafta patlamanın sebep olduğu tahribat geniç açıklı alınarak gösterilmiştir. Üçüncü görsel yürüyüşe katılan ve olayda hayatını kaybeden bir öğrencinin yakın çekim bir fotoğrafıdır. Son fotoğrafta “o an” olarak tabir edilecek patlama anı yakalanmıştır.	Orta yaşlarında bir kadın ve bir adam patlamadan hemen sonra fotoğraflanmıştır ve bu fotoğraf yürüyüşe katılanların geniş bir yaş aralığına sahip olduklarını gösterirken, aynı zamanda saldırıya maruz kalanların ne gibi bir şok içinde olduklarını da aktarmaktadır. Duygusal anlamda yoğunluk sağlamak için fotoğrafın en önemli ögesi olan kadın ve erkeğe yoğunlaşılmıştır. Haberin ikinci görselinde patlamada ölenlerin büyük bir çoğunluğunun Halkların Demokratik Partisi (HDP) bayrağına sarılı olduğu görülmektedir ki bu durum yürüyüşün siyasi bir niteliğinin olduğunu ve hedef alınan grubun ideolojik yönelimi gösterir. Saldırının kurbanlarından birine ait üçüncü görsel,genç bir üniversite öğrencisine aittir. Fotoğrafta sadece kurbanın ön plana alınarak servis edilmesi duygusal olarak da bir mesaj vermeyi amaçlar ki bu mesaj gelecek vaad

			eden bir yencin yitip gitmesi üzerine kuruludur. Haberin son fotoğrafı ise yürüyüşe katılan kişilerin yaş aralığı hakkında bilgi edinilmesini sağlar.

gösterilebilir. Ayrıca barış için gidilen etkinlik ile terör ve yıkım yanyana yer alması terörün gerçek yüzünün gösterilmesi adına önem taşımaktadır. Gazete haberi dönemin siyasi liderlerinin açıklamalarıyla ve spot başlıklar halinde vurucu cümlelerle tasarlamıştır. Olayın ayrıntısından çok milli birlik ve beraberlik duygularının canlandırılması ve duygusal bir ton haberde ön plana çıkmaktadır.

3.7.1.2. Sabah Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Ankara Patlaması

Türkiye'nin en iyi gazetesi

ŞABAH

11 EKİM 2015 PAZAR

www.sabah.com.tr BEŞ GAZETE 1 TL

2-0 A MİLLİ TAKIMIMIZ PLAY-OFF'A GÖZ KIRPTI

TÜRKİYE'YE TUZAK

BARIŞ YÜRÜYÜŞÜNE ÇİFTE CANLI BOMBA

95 ÖLÜ

246 YARALI

PKK elebaşısı Murat Karayılan'ın "Ülkeyi kana bularız" tehdidinden 13 gün sonra Türkiye, tarihinin en büyük terör katliamıyla sarsıldı

PEŞ PEŞE PATLADILAR

İKİLİ İNTİHAR SALDIRISI

TERÖR HABERLERİ

ÜÇ GÜN BOYUNCA YAS TUTACAĞIZ

'PATLAMA BENİ 3 METRE HAVAYA UÇURDU'

VAHŞETİ GÖRDÜM!

'YANINIZDAYIZ'

'HERKES TERÖRÜN KARŞISINDA OLMALI'

Bombalı siyaset mi?

Seçim mitingleri ve tüm programlar iptal

Ankara'da acil güvenlik zirvesi

Dünya basını Türkiye'nin büyük acısını paylaştı

Diyarbakır'da 1 polis şehit, 5 polis yaralı

Analiz: 11 Ekim 2015 Pazar günü Türkiye'deki en kanlı eylemler listesinde ilk sırada yer alan Ankara Garı'nda meydana gelen patlamalar *Sabah* gazetesi tarafından

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	**Yan Anlam**
"SABAH Gazetesinin 11 Ekim Pazar 2015 tarihli sürmanşeti"	Tamamı büyük harfler kullanılarak yazılmış *"TÜRKİYE'YE TUZAK"* ana başlığı kullanılmıştır. Haberin informatif kısmını oluşturan ve genel metne göre yazı boyutu farklı olan spot başlık ise şu şekildedir: *"PKK elebaşısı Murat Karayılan'ın 'Ülkeyi kana bularız' tehtidinden 13 gün sonra Türkiye, tarihinin en büyük terör katliamıyla sarsıldı."* Haber başlığının hemen altınakonumlandırılan, büyük fontolarlakırmızı ve beyaz renklerinin kullanıldığısütunda *" 95 ÖLÜ 246 YARALI"* yazısı yer almaktadır.	11 Ekim günü 95 kişinin öldüğü ve 246 kişinin yaralandığı terör saldırısı dikkat çekici bir başlıkla sürmanşete taşınmıştır. Haberin iç sütunlarında ise olayın sebep olduğu can ve mal kaybına yer verilmiştir.	Sabah gazetesinde seçilmiş olan başlık ve haberin başlangıcı niteliğindeki bilgilendirme yazısı olayın terör örgütü PKK ile ilişkilendirildiğini gösterirken, gerçekleştirilen eylemi zamanlaması ve hedef aldığı kitle bakımından Türkiye'ye karşı düzenlenmiş bir kumpas şeklinde nitelemektedir. Ayrıca Sabah gazetesinin logosu ve sürmanşetteki başlığın arasına siyah bir kurdelenin yerleştirilmiş olması yaşanılan üzüntünün/yasın bir göstergesi niteliğindedir.
	Üzeri kana bulanmış bir adam ve ağlayan kadın figürü Haberin sol üst köşesine konumlandırılmış patlama anının görüntüsü	Saldırı sebebiyle birçok kişinin fiziksel olarak hasar aldığı gösterilmektedir. Saldırının şiddeti ve esas amacını	Haberin içerisine gömülmüş, tüm detayların açıklıkla görülebildiği en büyük fotoğrafta kadının kanlar içindeki suratı ve adamın gözlerindeki

"TÜRKİYE'YE TUZAK" başlığı ile sürmanşete taşınmıştır. Haber metinin tamamı siyah bir font üzerine yazılmıştır ki bu renk kullanımı ülkenin tamamını etkileyen bir matemin olduğu gösterir. Zira renklerin dili ve kültür bağlantısı incelendiğinde siyah renginin

		açıkça göstermektedir.	şok ifadesi olayınfiziksel ve psikolojik yönünden açmış olduğu tahribatı gözler önüne sermektedir. Patlama anında halay çeken bir grubun pozlandığı diğer fotoğrafta ise bölgedeki şahısların yüzlerindeki korku ve patlamadan kaynaklanan irkilme refleksi verilmiştir.

"cenaze ve yas" gibi dönemlerle sıkça ilişkilendirildiği görülmektedir. Haberin kendi içerisinde çoklu sütunlara ayrılma durumu bir başka önemli niteliktir. Çeşitli alt başlıklarla bölümlere ayrılmış haberin de dönemin başbakanı ve cumhurbaşkanına ait açıklamalar alt başlıkları oluşturmuştur. Bu başlıklar şu şekildedir: *"ÜÇ GÜN BOYUNCA YAS TUTACAĞIZ, HERKES TERÖRÜN KARŞISINDA OLMALI".* Haberin örüntüsü, başlıkları ve seçilen fotoğrafların kullanımı göze alındığında çeşitli ideolojik mesajların verildiği görülmektedir. *Sabah* gazetesinin ideolojik tutumu da göz önünde bulundurulduğunda bu seçimlerin nedenleri mantıksal çerçeve içerisinde açıklanabilmektedir.

Sabah gazetesine ait haber dil ve örüntü açısından bir incelemeye tabii tutulduğunda 'hedef gösteren' bir dilin kullanıldığı görülmektedir. Zira olayın failleri bulunmadan yaşanan patlamalar PKK ile ilişkilendirilmiş, hatta haberin spotu "PKK elebaşı Murat Karayılan "Ülkeyi kana bularız" tehdidinden 13 gün sonra Türkiye, tarihinin en büyük terör saldırısı ile sarsıldı." Şeklinde atılmıştır. Ancak gerçekleşen saldırı IŞİD tarafından üstlenilmiştir. Yakın dönem Türk tarihindeki en trajik ve hassas olaylardan biri konumundaki bu hadisenin kesin delillere ulaşmadan ulusal bir gazete aracılığıyla bu şekilde paylaşılmış olması sorunlu bir gazetecilik örneğidir.

3.7.1.3. Sözcü Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Ankara Patlaması

Katliamlar ülkesi...
KATİLLERİ biliyoruz. Kanlı senaryonun faillerini isim isim, görür gibiyiz. Amaç net: Seçimi iptal ettirmek.
Uğur DÜNDAR yazdı... Sayfa 4'te

Defol git...
ANKARA'DA kan kokusu evimize kadar geliyor. Söz kalmadı bizde. Titreyen dudaklardan ancak bu çıkıyor.
Bekir COŞKUN yazdı... Sayfa 2'de

Millet sağ olmayacak
BÖYLE durumlarda, milletimizin başı sağolsun deniyor ama... Baş'ı değiştirmezsek, millet sağ olmayacak...
Yılmaz ÖZDİL yazdı... Sayfa 20'de

YIL: 9 SAYI: 3029 — 11 EKİM 2015 PAZAR — 1 TL

#SÖZCÜ SUSARSA TÜRKİYE SUSAR

T.C. SÖZCÜ

95 ÖLÜ 246 YARALI

LANET OLSUN

Kan, dehşet gözyaşı! Film sahnesi değil hepsi gerçek...
İngiliz haber ajansı Reuters, saldırıyı bu fotoğrafla dünyaya duyurdu.

Ankara'da bombaları patlatanlara... Onların arkasındaki karanlık güçlere... Türkiye'yi bu hale getirenlere...

Fotoğraf: Tümay BERKİN / REUTERS

AKP'nin tek başına iktidarı kaybettiği 7 Haziran seçiminden sonra tırmanan terör, dün zirve yaptı. Seçime 21 gün kala karanlık eller düğmeye bastı. Barış yürüyüşü yapmak için Ankara Garı'nın önünde toplananların arasında 2 bomba peş peşe patladı...

3 GÜNLÜK YAS İLAN EDİLDİ

ORTALIK kan gölü oldu. 95 kişi öldü. 246 kişinin de yaralandığı açıklandı. Ancak yaralı sayısının 499 olduğu ileri sürüldü. "Patlama nedeni canlı bomba olabilir" denildi. Türkiye'nin kalbindeki bu saldırı, "Türkiye Cumhuriyeti'ni ne hale getirdiler!" dedirtti...

İŞTE PATLAMA ANI

Ankara'daki saldırı akıllara, 34 kişinin öldüğü Suruç katliamını getirdi. Yürüyüştekiler "Bu meydan kanlı meydan" diye marş söylerken bomba patladı.

Zafiyet yokmuş!
GÖZLER, istihbarat birimleri ve yetkililere çevrildi. Kimse sorumluluğu üstüne almadı. İçişleri Bakanı Altınok ise "Güvenlik zafiyeti olduğunu düşünmüyorum" dedi.
Altınok

Katliam! TOKMAK Rahmi TURAN rturan@sozcu.com.tr

Seçimlere 21 gün kala Türkiye üzerinde kirli oyunlar tezgâhlanıyor!
Hem içten, hem dıştan vuruluyoruz!
Peki, biz bu kadar güçsüz, bu kadar aciz miyiz ki, bu alçak saldırıların hedefi oluyoruz?
Bugün Türkiye'yi yönetenler, ne yazık ki, topluma kin ve nefret tohumları ekerek insanları birbirlerine düşman etmekten başka bir şey yapmadılar!
Ülkede birlik-dirlik kalmadı, halkımız bölündü. Şimdi de bazı hainler topraklarımızı bölmeye çalışıyor! Hedefleri bizi parçalamak!
Kullanılan yöntem; terör!
Dün "Savaşa inat barış!" mitinginden önce patlatılan bombalar Ankara'yı kana buladı!
Parça parça olan kanlı cesetler, çevreye saçılan kopuk eller, kollar ve bacaklar... İnsanın tüylerini ürperten, kanını donduran bir vahşet ve dehşet tablosu!
Türkiye'nin kalmayan huzurunu daha da bozmayı hedef alan saldırıda bilanço çok ağır!
Ankara'daki vahşi katliam, istihbarat eksikliği ve güven zafiyeti ile birlikte ülkemizdeki yönetimin aczini de bir kez daha gözler önüne serdi.
Türkiye bu kötülükleri hak etmiyor!

Tokmak 2 köşesi 11'inci sayfada

KATLİAMI BİLDİRDİLER

Pir Ozan Abdal @AnatolyTodorov Takip et
Selamlar. Yarın Ankara'da büyük bir miting olacak. Bir durumdan bahsetmek istiyorum
En korkunç ihtimal de, Suruç v2 olabilir. Olası bi bombalı eylem en büyük katliamlardan birine yol açabilir, bu gayet ihtimal dahilinde.
İşte, "o mesaj"... "Bombalı eyleme" dikkat çekiyor...

19 EYLÜL'de Twitter jurnalcisi fuatavni "Bombalar patlayacak" demişti. PKK'ya yakın bir Twitter hesabından da patlamadan saatler önce "Ankara, Suruç gibi olabilir" mesajı atıldı.

Sorumlular istifa etsin
SİYASİLER, kahpe saldırıyı kınadı. CHP lideri Kılıçdaroğlu ise "İçim kan ağlıyor" deyip ekledi: "YAZIK bu ülkeye... İhmali olan tüm siyasi sorumlular istifa etmeli. İstihbarat araştırılmalı."
Kılıçdaroğlu

KKTC: 2 TL 1,5 €

Rüşvet dosyasını kim örttü? — Necati DOĞRU 3'te
Milleti ateşe atanlara lanet olsun — Mehmet TÜRKER 10'da
Sizler sorumluluktan kurtulamazsınız — Saygı ÖZTÜRK 12'de
İdam sanığının kaleminden... — Soner YALÇIN 14'te
Tarih, onlar kaçacak diyor!.. — Kemal BAYTAŞ 13'te
İslam sözlüğü — Ege CANSEN 7'de

Sözcü Pazar'la DOPDOLU BİR PAZAR
Bugün 2 gazete birden... Bayinizden mutlaka isteyin

TÜRKİYE TARİHİNİN EN BÜYÜK SALDIRISI... SAYFA 2-3-4-5-7-10-11-12-13-20'DE

Analiz: 11 Ekim 2015 tarihinde Ankara Garı önünde meydan gelmiş olan patlama sonrasında *Sözcü* gazetesi, ilk sayfasının tamamını yaşanan terör saldırısına ayırmıştır. Saldırının sebep olduğu can ve mal kaybının vurgulanması maksadı ile büyük puntolarla

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
"SÖZCÜ Gazetesinin 11 Ekim Pazar 2015 tarihli sürmanşeti"	Tamamı büyük harflerkullanılarak yazılmış *"LANET OLSUN"* ana başlığı *"Ankara'da bombaları patlatanlara…Onların arkasındaki karanlık güçlere…Türkiye'yi bu hale getirenlere…."* şeklinde tamamlanmıştır. Gazete isminin hemen sağına, haber başlığının üstüne yerleştirilmiş sarı font üzerine tamamı büyük harflerle yazılmış *" 95 ÖLÜ 246 YARALI"* yazısı.	Vuku bulan saldırının sayısal bilançosunu gösterilmiştir.	Haberin ana başlığında Sözcü gazetesinin ideolojisinin yasımaları görülmektedir. *"Türkiye'yi bu hale getirenler"* demekle dönemin siyasal iktidarına yönelik bir eleştiri söz konusudur. Haber metninin üzerine konumlandırılmış sarı kutucuk ve başlığın tamamiyle büyük harflerle yazılması okuyucunun ilgisinin çekilmek istendiği noktaları işaret etmektedir. Bu haber metninde ilkin vurgulanmak istenen yaşanan terör olayının sebep olduğu ağır can kayıplarıdır.
	Üzeri kana bulanmış bir adam ve ağlayan kadın figürü	Saldırı sebebiyle birçok kişinin fiziksel olarak hasar aldığı gösterilmektedir.	Haber fotoğrafının ana unsurları olan kadın ve adam yakınlaştırılmış bir şekilde fotoğraflanmıştırlar. Tüm detayların açıklıkla görülebildiği bu fotoğrafta kadının acı içindeki ağlamaklı suratı ve adamın gözlerindeki

yazılması ve haberin başlığının *"LANET OLSUN"* şeklinde oluşu bir süredir meydana gelen terör vakalarından kaynaklanan öfkenin ve üzüntünün dışa vurumudur. Söz konusu

			şok ifadesi olayın şiddetini ve vehametini göstermektedir.

haber aynı zamanda kendi içinde de sütunlara ayrılarak farklı bilgilere yer vermiştir. Bu sütunların başlıkları şu şekildedir: *"İŞTE PATLAMA ANI, Zafiyet yokmuş! ve KATLİAMI BİLDİRDİLER"*.

Haberin fotoğraf seçimi saldırının sebep olduğu dehşeti net bir biçimde gözler önüne sergilemektedir. Fotoğrafın öznesi konumunda olan yaralıların patlamanın gerçekleştiği olay yerindeki görüntüsü saldırının ne derece yıkıcı olduğunu kanıtlamaktadır. Haberin fotoğrafı dikkatli bir gözle incelendiğinde arka planın bilinçli bir şekilde bulanık (flu) servis edildiğini görülür. Bunu yapmanın esas nedenini duygusal etkinin arttırılması amacı olduğu söylenebilir.

Haberin örüntüsü ve kullanılan dil analiz edildiğinde ülke tarihindeki en büyük terör saldırısı diş mihraklara ve ülke içerisindeki kutuplaşmalara bağlanmıştır. Nitekim haber metninde geçen *"AKP'nin tek başına iktidarı kaybettiği 7 Haziran seçiminden sonra tırmanan terör dün zirve yaptı. Seçime 21 gün kala karanlık eller düğmeye bastı."* şeklindeki satırlar bu düşünceyi destekler niteliktedir. Sözcü gazetesine ait analiz edilen haberlerin hepsinde olduğu gibi bu haberde de dönemin iktidarına yönelik bir eleştiri söz konusudur. "Zafiyet yokmuş!" alt başlığı ile Selami Altınok'a ait bir açıklamaya yer veren Sözcü, eleştiride bulunmak için ironi yolunu tercih etmiştir.

3.7.1.4. Hürriyet Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Reina Saldırısı

Hürriyet
Türkiye Türklerindir
2 Ocak 2017 Pazartesi
www.hurriyet.com.tr
Fiyatı: 1 TL

Saldırıda ölenlerin 12'si Türk

Ölenlerin 26'sı yabancı, 12'si Türk (1 kişi çifte vatandaş-Belçika). Hindistan, S. Arabistan, Kanada, Suriye, İsrail, Tunus, Irak, Lübnan vatandaşları var. 1 kişinin kimliği belirsiz.

TERÖR TEHDİDİNE KARŞI HEP BİRLİKTE OLACAĞIZ

BİZİ KURŞUNLAR YIKAMAZ

39 ÖLÜ 65 YARALI

DEAŞ üyesi olduğu tahmin edilen terörist, İstanbul'un dünya çapında tanınan eğlence mekânı Reina'yı kana buladı. Yeni yılı kutlayan savunmasız insanların hunharca katledildiği saldırıda 39 canı kaybettik.

BİZ RESİMLERDE KALDIK
Ölen Mustafa Seymen 21 Mayıs'ta Sezen Arseven'le nişanlanmıştı. Arseven sosyal medyada "Beraber gittiğimiz yerden sensiz dönüyorum. Artık biz resimlerde kaldık" diye yazdı.

Garson Kenan Kutluk'tan geriye Mesut Özil'le çektirdiği hatıra fotoğrafı kaldı.

Hatice Karcılar Reina'da o gece güvenlik ekibinde görev yapıyordu.

Büşra Kösa Reina kurbanlarından.

Hayatını kaybedenlerden Leanne Nasser, Filistin kökenli İsrail vatandaşı.

Güvenlik amiri Fatih Çakmak (35) 10 Aralık'taki Dolmabahçe saldırısında ölümden dönmüştü.

Bir turizm firmasında şoför olan Ayhan Arık (48) o gece mesaideydi. Kapıda Reina'ya getirdiği müşterileri bekliyordu.

Şehit polis memuru Burak Yıldız (21) 1.5 yıl önce mezun olmuştu.

28 yaşındaki Mesut Gürbüz, Almanya'da yaşıyordu, yılbaşı tatili için gelmişti.

Lübnanlı bankacı Haika Mousellam (35) de Reina'da öldürüldü.

Lübnanlı ünlü iş adamı İlyas Sami'nin kızı Rita ve arkadaşı Elias Wardin öldü.

YUNUS'A VEDA
Yıldız Teknik Üniversitesi mezunu Rüzgar Yunus Görmek Reina'da garson olarak çalışıyordu.

KÂBUS BURADA YAŞANDI

Celin Aydın · Fırat Alkaç

Yandaki karede terörist, üzerindeki kıyafetleri çıkarıp kan gölüne çevirdiği Reina'dan kaçarken görülüyor. O sırada kameranın saati 01.23.00'ı yani içeriye girdikten 2 dakika 10 saniye sonrasını gösteriyor. Silahını orada bırakan terörist dışarıya koşanların arasına karışıp kaçtı. Bazı kişiler Boğaz sularına atlayarak kurtuldu.

REINA · İstanbul Boğazı

Teröristin 'Noel baba kıyafetli olduğu' iddialarını Başbakan Yıldırım yalanladı.

45 SANİYE TARADI

YARALILARI DA VURDU
Kamera kayıtlarına göre terörist Reina'nın kapısında ilk kurşunları saat 01.20.50'de sıkarak içeri girdi. Boğaz'ın karşı yakasından çekilen bir görüntü, Kalaşnikof'lu saldırganın 45 saniye boyunca mekândaki yaklaşık 800 kişiyi aralıksız taradığını gösteriyor. Katil yerdeki yaralıların da üzerine ateş etti. » 14-15'te

Havalimanı saldırısını yapan hücre
Fevzi Kızılkoyun
Saldırganın DEAŞ için faaliyet gösteren Kırgız veya Özbek olduğu değerlendiriliyor. Terörist, 28 Haziran'da Atatürk Havalimanı'nda 44 kişiyi katleden hücrenin elemanı. » 14

LİDERLERİN BİRLİK ÇAĞRISI
Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Terörü kaynağında yok etme konusunda kararlıyız. Bizler milletçe soğukkanlılığımızı muhafaza etmek, birbirimizle daha fazla kenetlenmek suretiyle bu tür kirli oyunlara asla geçit vermeyeceğiz." » 16'da

YILDIRIM · KILIÇDAROĞLU · BAHÇELİ

Terör örgütleri asla bizi yıldıramayacak
- YILDIRIM: Terör bizi yıldıramaz. Bizim kardeşliğimizi, birliğimizi, beraberliğimizi bozamaz.
- KILIÇDAROĞLU: Terörü dayanışma, demokrasimiz ve laik aklın birikimiyle bertaraf edeceğiz.
- BAHÇELİ: Terör kazanamayacak. Türkiye'nin varlığı için ortak akıl, milli birlik şuuru şarttır. » 16'da

BAŞBAKAN'DAN SOSYAL MEDYA UYARISI: TERÖRÜ ÖVEN SÖYLEMLER SUÇTUR » 16

Mabet veya eğlence yerine yapılmasının farkı yok
Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez açıklama yaptı: "Katliamın bir pazarda ve bir mabette yapılmasıyla eğlence yerinde yapılmasının herhangi bir farkı yoktur. Hedef insanlıktır." » 16. sayfada

OBAMA · PUTİN · PAPA

Dünya İstanbul için ağlıyor
ABD Başkanı Obama Türk yetkililere destek ve yardım yapılması talimatı verdi. Rusya Devlet Başkanı Putin, teröre karşı ortak mücadele mesajı verdi. Almanya Başbakanı Merkel: "Düşüncelerimizle kurbanların ailelerinin ve dostlarının yanındayız." Papa Françesko: "Maalesef şiddet bu iyi dilek ve umut gecesini dahi felakete uğrattı." » 17

Ertuğrul Özkök — **Reina'da ölenler de kahramandı** » 17'de

Ahmet Hakan — **Noel Baba nefreti ve Reina** » 4'te

Taha Akyol — **Bu bir hayat tarzı katliamı** » 16'da

Abdulkadir Selvi — **30 Aralık'ta ABD'den uyarı geldi** » 17'de

	Gösteren	Gösterilen	
		DüzAnlam	**Yan Anlam**
"HÜRRİYET" Gazetesinin 2 Ocak 2017 tarihli sürmanşeti	Tamamen büyük harfler kullanılarakoluşturulan "*BİZİ KURŞUNLAR YIKAMAZ*"ana başlığı "*Terör tehdidine karşı hep birlikte olacağız*" yazısı ile tamamlanmıştır. Sürmanşetin ve ana başlığın hemen altında ikinci başlık olarak büyük harflerle " *KABUS BURADA YAŞANDI*" yazılmıştır. Ek olarak kırmızı fon üzerine beyaz büyük harfler ile " *39 ÖLÜ 65 YARALI*" yazılmıştır.	1 Ocak 2017 tarihinde Reina isimli gece klübünde meydana gelen terör saldırsının gerçekleştiği nokta ve saldırının sebep olduğu yıkım sayısal veriler kullanılarak aktarılmıştır.	Haberin başlığı olan "*Bizi kurşunlar yıkamaz*" ifadesinde yer alan "biz" kelimesi ile onlarca yıllardır aynı topraklarda yaşamış Türkiye'deki bireylerin ulus bilinci potasında tek bir kimliğe büründürüldüğünün göstergesidir ve verilen mesaj bu gibi terör olayların bahsi geçen bütünlüğü zedeleyemeyeceğine yönelik mesaj içermektedir. Demokrasinin kararlı istikrarının beraber sürdürüldüğü izlenimi verilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda sayfa kenarında hükümetin yetkili kişilerinden, din adamlarından ve dış ülkelerin cumhurbaşkanlarından gelen mesajlar verilerek saldırıların ülkeyi yıkamayacağı çağrısı verilmeye çalışılmıştır. Sayfanın tamamının siyah fonda yazılması terör

			saldırısı sonrası matemi temsil etmektedir. Haber içerisinde kullanılan “Türk kurbanlar” söylemi de çoğunluğu Türk olan gazete okuyucularının milli duygularına işaret etmektedir.
	Sürmanşetin yanında ağlayarak sarılan bir kadın ve erkeğin fotoğrafı Haberin altında ve çevresinde de olay yerinin ve mağdurlarının fotoğrafları Ek olarak Türk ve yabancı devlet büyüklerinin fotoğrafları	Saldırının mağdurlarının masumiyeti ve olayın sıradışılığı vurgulanmıştır. Ayrıca olayın çok kısa bir sürede gerçekleştiğinin altı çizilmiştir.	Haber içerisinde olayın kurbanlarından genç kişilerin ve çiftlerin olay öncesindeki mutlu fotoğrafları kullanılarak olayın duygusal boyutu temsil edilmektedir. Sağ üst kısımda kullanılan kurbanların yakınlarından olduğu tahmin edilen kadın ve erkeğin üzgün fotoğrafları durumun psikolojik şiddetine vurgu yapaktadır. Olay gerçekleştiren kişinin ve olayın konumunun görüntüleri verilerek saldırının sorumlusuna tepki oluşturulmak istenmiştir. Hükümet nezlinden bazı kişilerin fotoğrafları ve taziye söylemleri de kullanılarak güven ortamı sağlanmak istenmiştir.

Analiz: *Hürriyet* gazetesi'nin sürmanşetinde terör saldırısı için kullanılan ifadeler şu şekildedir: "*BİZİ KURŞUNLAR YIKAMAZ*" ve "*Terör tehdidine karşı hep birlikte olacağız*". Saldırının fiziksel ve psikolojik durumunu göstermek için haberin tamamı siyah fon üstüne basılmıştır. Böylece matem hali ifade edilmeye çalışılmıştır. Ek olarak büyük puntolarla yazılan manşetler ve onların içeriği ile de okurun dikkati "*birlik olma*" haline çekilmeye çalışılmıştır. Ayrıca haberin alt tarafında yer alan "*45 Saniyede Taradı*" başlığı ile saldırının çok kısa sürede büyük bir faciaya dönüştüğünü ifade etmektedir. Haberin sağ kısmında devlet adamlarının saldırı sonrası yaptığı açıklamalar vardır. Bu sayede okur saldırının politik camiada nasıl bir yankı uyandırdığını da görme şansı yakalamıştır.

Haber içeriğinde kullanılan fotoğraflara bakıldığında ilk olarak ağlayarak birbirlerine sarılan bir kadın ve bir erkek görülmektedir ki bu görsel durumun psikolojik boyutunu okura yansıtmaktadır. Ek olarak haberin sol kısmında saldırı kurbanlarının fotoğraflarına yer verilmiştir ve ilk fotoğraf üzerinde yazılan " *Saldırıda ölenlerin 12'si Türk*" başlığı ile söz konusu terör eyleminin hem lokal hemde uluslararası boyutu ortaya konulmuştur zira saldırıda ölenlerin 26'sı yabancı 1'i ise çifte vatandaştır. Saldırıda hayatını kaybeden kurbanların mutlu anlarına ait fotoğrafların servis edildiği haberde terörün masum sivilleri hedef alan, katledici bir yönünün olduğu gösterilmiştir.

3.7.1.5. Sabah Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Reina Saldırısı

Türkiye'nin en iyi g

SABAH

2 OCAK 2017 PAZARTESİ

www.sabah.com.tr HAFTA İÇİ 1 TL

BİZİ ASLA BİRBİRİMİZE DÜŞÜREMEYECEKLER

Yılbaşındaki terör saldırısını fırsat bilen hainler korosu, kardeşliğimizi hedef alan algı operasyonuna girişti. Tek yumruk olan Türkiye buna geçit vermedi

YİNE KARA PROPAGANDA

TÜRKİYE'Yİ hedef alan her terör saldırısının ardından kara propagandaya girişen alçaklar, Ortaköy'deki katliamdan sonra yine sahneye çıktı. Bu hainler, milleti yürekten yaralayan vahşeti yılbaşı kutlamalarıyla ilişkilendirerek toplumda kutuplaşma varmış havası yaymaya çalıştı.

'PİS BİR OYUN OYNANIYOR'

ANCAK kirli oyunları yine milletten döndü. Bu hain seslere karşı toplumun her kesiminden aynı mesaj yükseldi: "Pis bir oyun oynanıyor. Türkiye'de herkes birbirinin yaşamına saygılı olarak barış içinde yaşıyor. Bu algı operasyonuyla bizi birbirimize düşüremeyecekler." 15'TE

TEHDİTLERİ KAYNAĞINDA YOK EDECEĞİZ

CUMHURBAŞKANI Erdoğan: Milletçe soğukkanlılığımızı koruyarak ve birbirimize daha fazla kenetlenerek kirli oyunlara asla geçit vermeyeceğiz. Milletimizin huzuruna kast edenler ve onların taşeronları, menfur saldırılarla ülkemizi istikrarsızlaştırmaya, halkımızın moralini bozarak kaos oluşturmaya çalışıyor. Ülkemize yönelik tehditleri ve saldırıları kaynağında yok etmeye kararlıyız. 15'TE

BAŞBAKAN YILDIRIM: Terör bizi yıldıramaz 15

KILIÇDAROĞLU: AMAÇLARINA ULAŞAMAYACAKLAR 15

BAHÇELİ: TERÖRE KARŞI TAM SAHA PRES 15

GÖRMEZ: MABET YA DA EĞLENCE YERİ FARK ETMEZ, KATLİAM 15

DÜNYA YANIMIZDA

PUTIN: Teröre karşı görevimiz kararlı bir cevap vermek 15

OBAMA: Türkiye'ye destek ve dayanışma için hazırız 15

MERKEL: İnsanlığı hiçe sayan sinsi bir saldırı 15

Acılar bitmez

REİNA katliamının faili teröristin DEAŞ ya da PKK'nın eylemcisi olduğunun anlaşılması, acıları azaltmayacaktır. 15'TE

Mehmet BARLAS

Lanetle... Nefretle...

YENİ bir yıla umutla yelken açmak isterken iğrenç bir terör saldırısı ile karşılaştık. Acımız tarifsiz. 17'DE

Yavuz DONAT

GECE KULÜBÜNDE TERÖR KATLİAMI

TERÖRE 39 KURBAN

İstanbul Ortaköy'deki Reina'da yılbaşı gecesi hain terör saldırısında 25'i yabancı 39 kişi hayatını kaybetti

Güvenlik kameraları teröristi böyle görüntüledi.

İSTANBUL'DA BÜYÜK OPERASYON

REİNA'YA saat 01.15'te taksiyle gelen terörist, kapıdaki polisi ve güvenlik görevlisini şehit ettikten sonra içeride bulunan 700 kişiye Kalaşnikof'la yaylım ateşi açtı. Katliamda 39 kişi hayatını kaybetti, 4'ü ağır 65 kişi yaralandı. Paniği fırsat bilen terörist silahını bırakıp kaçtı. İstanbul'da büyük operasyon başlatıldı. 13'TE

İŞ, SANAT VE SPOR DÜNYASINDAN TERÖRE LANET 6-25'te GÜNAYDIN'da

NİŞANLI ÇİFTİ TERÖR AYIRDI:

Mustafa Seymen

Sezer Arsever

Mustafa şehit Sezer yaralı

Burak Yıldız

Şehit Burak Yıldız 1.5 yıllık polisti

GECE kulübünün kapısında şehit olan polis memuru Burak Yıldız (21) 1.5 yıllık polisti. Dolmabahçe katliamı sonrası "Kim bilir kaçtı yaşınız... 20, 21, 22.. Yaşınızla ölçülebilir mi yiğitliğiniz" diye yazmıştı.

'HER GÖRDÜĞÜMDE ACI VERECEKSİN'

TERÖR saldırısında şehit olan güvenlik görevlisi Hatice Karcılar, kısa süre önceki Dolmabahçe katliamından sonra sosyal medyada şu notu paylaştı: "Görmek için, göreve gelmek için can attığım yerdin. Artık her gördüğümde acı vereceksin."

Geriye ünlülerle fotoğrafları kaldı

Haykal Mousallem

Eşi saldırıdan önce ayrıldı, Lübnanlı bankacı öldü

DAHA önce statlarda görev yapan Reina'nın şehit güvenlik amiri Fatih Çakmak, Zinedine Zidane'ın da aralarında bulunduğu birçok ünlüyle hatıra fotoğrafı çektirmişti.

Fatih Çakmak

EMİR SOMER-BARIŞ SÖZAL-ÜMİT UZUN-YUNUS EMRE KAVAK-FURKAN KARA-ZAFER HALATÇI-GÜL KİREKLO-SERCAN İNCESU'NUN HABERLERİ 13, 14'ÜNCÜ SAYFALARDA

HİLAL KAPLAN: Teröre karşı safları sıklaştıralım 2

HAŞMET BABAOĞLU: Teröriste yataklık eden zihniyet 4

MELİH ALTINOK: Her şeyin farkındayız 6

ŞEREF OĞUZ: Küresel güçlerin Türkiye saldırısı 9

HASAN BÜLENT KAHRAMAN: Susmak ve haykırmak 16

FAHRETTİN ALTUN: Teröristler ve işbirlikçileri 19

SABAH 1 CMYK

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
"SABAH" Gazetesinin 2 Ocak 2017 tarihli sürmanşeti	Tamamı büyük harf kullanılarak "*BİZİ ASLA BİRBİRİMİZE DÜŞÜREMEYECEKLER*" sürmanşetin hemen altında spot başlık olarak "*Yılbaşındaki terör saldırısını fırsat bilen hainler korosu, kardeşliğimizi hedef alan algı operasyonuna girişti. Tek yumruk olan Türkiye buna geçit vermedi*" yazılmıştır. Sürmanşetin ve ana başlığın hemen altında ikinci başlık olarak büyük harflerle " *GECE KULÜBÜNDE TERÖR KATLİAMI*" yazılmıştır. Ek olarak beyaz fon üzerine kırmızı büyük harfler ile " *TERÖRE 39 KURBAN*" yazılmıştır.	Terör saldırısının bilançosu rakamlarla ifade edilmiştir ve dikkat çekici bir başlık kullanılmıştır. Haberin sol kısmında cumhurbaşkanının olay ile ilgili görüş ve yorumları yazılırken sayfanın alt kısmında olayın kurbanlarının görselleri ve kişisel bilgileri yer almaktadır.	Haberin sürmanşetinde ve başlıklarında Sabah Gazetesinin idelojisindeki hükümeti koruyanifadelerinin yansımaları görülmektedir. *"Bizi asla birbirimize düşüremeyecekler*" ifadesi ile benzer saldırılar yüzünden toplumun bütünlüğünün asla bozulamayacağı ve iktidarın ülke güvenliğinden taviz vermeyeceği izlenimi verilmeye çalışılmıştır. Haber sayfasında sürmanşetin hemen altında kullanılan siyah fon acı haberin matemini ifade etmektedir. Ayrıca haber içeriğinde hükümetin önemli kişilerinin ve diğer ülkelerin başkanlarının yorumları koyularak

			demokrasi mekanizmasının aktif bir şekilde çalıştığına vurgu yapılmıştır.. Sürmanşetin beyaz fon üzerine siyah büyük harflerle yazılması okuyucunun ilgisini çekme amacıyla yapılmıştır.
	Ağlayan bir kadın ve hemen yanında geceye ait trafik fotoğrafı Ek olarak sayfanın sağ alt kısmında olay öncesi çekilen olay yerine ait fotoğraflar yer almaktadır.	Saldırının can kaybı ve fiziksel zaralar ile sonuçlandığı gösterilmektedir. Ayrıca saldırı sebebiyle İstanbul'daki hayatın olumsuz etkilendiği haber fotoğrafının sunduğu bir başka önemli ayrıntıdır.	Haber fotoğrafında olay sonrası trafikteki ışıklar ve bölgedeki kalabalık kaosun göstergesidir. Aynı zamanda haber metninin sağ kısımda ağlayan bir kadın fotoğrafı vasıtasıyla okuyucu ile duygusal bir bağ kurmak amaçlanmıştır. Haberin alt kısmında kullanılan olayın kurbanlarına ait görseller terör saldırısının sivil insanların üzerindeki etkisini göstermektedir. Özellikle saldırı anında şehit edilen polis memuru ve diğer kurbanların olay öncesindeki mutlu

			fotoğrafları aracılığı ile terörün soğuk ve karanlık yüzü göstermektedir. Tüm haber içeriğindeki siyah ve kırmızı renkler haberin dikkat çekiciliğini arttırmaktadır.

Analiz: 31 Aralık 2016 gecesini 1 Ocak 2017'ye bağlayan gece Reina Gece Kulübü'nde meydana gelen terör saldırısı sonrasında *Sabah* gazetesi'nin ilk sayfasında terör saldırısı ile ilgili görsellere ve yazılara yer verilmiştir. Haberin sürmanşetinde kullanılan "BİZİ *ASLA BİRBİRİMİZE DÜŞÜREMEYECEKLER*" ifadesi ve "*Yılbaşındaki terör saldırısını fırsat bilen hainler korosu, kardeşliğimizi hedef alan algı operasyonuna girişti. Tek yumruk olan Türkiye buna geçit vermedi*" ifadesi, ilgili gazetenin saldırının fiziksel ve psikolojik etkilerine dikkat çekmektense toplumun birlik ve beraberliğinin bozulamayacağı ile ilgili konulara dikkat çektiğini göstermektedir.

Sürmanşetin hemen altında verilen katliam başlığı, sol kısımda hükümet tarafından gelen ifadeler ve sayfanın alt kısmında verilen saldırıda hayatını kaybeden kişilerin fotoğrafları ile haber sayfası 3 bölüme ayrılmıştır. Fotoğraf seçimine bakıldığında saldırı anından ve olay yerinden görsellerin kullanılmadığı, sadece gece kulübünün önünün uzak açı ile pozlandığı görülmektedir. Ayrıca saldırıda hayatını kaybedenlerin ve saldırı sonrası kurbanların/yaralıların yakınlarının fotoğraflarının aynı anda haberin içinde yer alması okurun duygusal anlamda haberin özneleri ile özdeşlik kurmasını sağlamaktadır.

Özetle, *Sabah* gazetesinin 2 Ocak 2017 tarihinde yayınladığı sürmanşet ile ulus devlet yapısı içerisindeki birlik ve beraberlik duygusunun ön plana çıkarılmak istendiği ve yaşanılan olayın dış destekleyicileri olduğunun gösterilmesinin hedeflendiği görülmektedir.

3.7.1.6. Sözcü Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Reina Saldırısı

YIL: 10 SAYI: 3477 2 OCAK 2017 PAZARTESİ 1 TL

#SÖZCÜ SUSARSA TÜRKİYE SUSAR

T.C. SÖZCÜ

MİLLİ PİYANGO YILBAŞI ÇEKİLİŞİ

En doğru, en okunaklı sıraya konulmuş tam liste

SAYFA 14 'TE

Her hain terör saldırısı, milyonları derinden sarsıyor

Ölen ölüyor, kalan da kahrından ölüyor

39 MASUM İNSAN KATLEDİLDİ

2017'ye büyük umutlarla girerken de öyle oldu... Gözü dönmüş bir terörist ünlü gece kulübü Reina'yı bastı, masum insanları otomatik silahla taradı

BÖYLE TARAYA TARAYA GELDİ, İÇERİ GİRDİ

KARANLIK güçlerin terör örgütleri PKK, IŞİD ve FETÖ, 2016'yı kabusa çevirmişti. Türkiye yeni yıla da terör acısıyla girdi. Hedef bu kez en ünlü gece kulübü Reina ve içeride eğlenen masum sivil vatandaşlardı. Katliam 01.15 sıralarında yaşandı...

GÖZÜ dönmüş terörist kapıdaki 1 polisi şehit edip 2 güvenlikçiyi öldürdükten sonra içeriye girdi. Makineliyle sağa sola ateş açtı. Burada da 36 kişi can verdi. 4'ü ağır 65 kişi yaralandı. Saldırgan elini kolunu sallayarak kaçtı. Türkiye yine yasa boğuldu.

Terörist, kulübün önündekilere elindeki uzun namlulu silahla kurşun yağdırdı

Kapının önündekileri öldürdükten sonra, içeri girip katliam yaptı

SALDIRGANIN REİNA'YA GİRİŞİ KAMERALARA YANSIDI

25-30 yaşları arasında olduğu anlaşılan saldırganın üzerinde yeşil gömlek, koyu renk mont ve pantolon vardı... 4 polis kontrol noktasını geçtikten sonra kulübün önüne geldi. Kapının önünde kurşun yağdırarak 1 polisimizi şehit etti, 2 güvenlikçiyi öldürdü...

ÜSTÜNÜ DEĞİŞTİRİP GİTTİ

İçeride can pazarı yaşanırken, saldırgan silahını bırakıp kalabalıkla birlikte çıktı

Ünlü gece kulübü Reina'nın içinde önüne gelen herkese kurşun yağdıran saldırgan, çıkan kargaşadan yararlanıp kıyafetlerini değiştirdi ve elini kolunu sallayarak çıkıp gitti. İstanbul polisi alarma geçti. Cani her yerde aranıyor.

TOKMAK
Rahmi TURAN
rturan@sozcu.com.tr

İğrenç yaratıklar!

Yeni yılda, yeni umutlarımız vardı... 2017'nin barış ve kardeşlik duygusunun egemen olacağı bir yıl olmasını diliyorduk. Fakat... Daha ilk saatlerde bu umutlar bir anda yok oldu!

İstanbul Ortaköy'deki **Reina gece kulübü**ne, hunharca, kahpece ve alçakça yapılan terör saldırısında, yeni yıla mutluluk içinde girmeyi amaçlayan masum insanlara ölüm yağdırıldı.

Bu ne vahşettir! Bu ne kalleşliktir!

Bunu yapanlar insan da olamaz, hayvan da... Çünkü hayvanların bile bir asaleti, vicdanı vardır. Teröristlerin ise, dini, imanı, vicdanı, hiçbir şeyi yok. Onlar, topluma **habis urlar** gibi musallat olan **cehennem kaçkını** yaratıklardır.

İyi temennilerimiz havaya gitti, birlik ve sevgi duyguları acımasızca kurşunlandı.

Saldırının, günlerdir **"Yılbaşı kutlamaları kâfir işidir"** diyen gruplarla bir ilişkisi var mıdır, bilmiyoruz. **Ancak amacın, ülkede güven ve sevgiyi sarsmak, birlik ve beraberliği yok etmek olduğu kesindir!**

İçimiz kan ağlarken şunu da sormadan edemiyoruz:

Bu ve bunun gibi tüm olayların siyasi sorumluları nerede?

Tokmak 2 köşesi 11'inci sayfada

KULÜBÜN SAHİBİ KONUŞTU:

ABD istihbaratı uyarmıştı, sözün bittiği yerdeyiz!

Mehmet Koçarslan, 4 ayrı kontrol noktasına rağmen kanlı saldırının yaşandığını belirtti

REİNA'nın sahibi Koçarslan, saldırıyla ilgili şunları söyledi: "ABD istihbaratı bana bilgi vermedi. Kendi vatandaşlarını uyardı. Emniyet'in aldığı tüm önlemlere rağmen olay gerçekleşti. Sözün bittiği yerdeyiz... Canlarımız gitti, içim kan ağlıyor"

Saldırıya uğrayan Reina, hem karadan hem denizden korunuyordu.

Koçarslan

Eylem platosu haline geldik!

CHP'li Haluk Pekşen, saldırı için, "İstihbarat kuruluşları çökertildi. Ülkemiz eylem platosuna döndü" tespitini yaptı.

Dört ülkeden kırmızı alarm

ABD, Almanya, İngiltere ve Avustralya, Türkiye'deki vatandaşlarını "otellerinizde kalın, polisi dinleyin" diye uyardı.

Hatice Koç, 27 yaşında 1 çocuk annesiydi.

Şehitler için paylaşımları yürek dağladı

Şehit polis B. Yıldız (21)

ÖZEL güvenlik görevlisi Hatice Koç, "Gelmek için can attığım yerdin" dediği Beşiktaş'ta öldü. Şehit polis Burak Yıldız da, geçen ay şehit olan arkadaşlarını, "Gözlerimizde yaş, yüreğimizde yangın kaldı" mesajıya uğurlamıştı.

NE DEDİLER?

Bu tür kirli oyunlara geçit vermeyeceğiz

CUMHURBAŞKANI Erdoğan, saldırıyı şiddetle kınadı. "Birbirimize daha fazla kenetlenmek suretiyle, bu tür kirli oyunlara asla geçit vermeyeceğiz" dedi.

Terör bizi korkutamaz biz terörü korkuturuz!

BAŞBAKAN Yıldırım, güvenlik zirvesini topladı. Yaralıları ziyaret etti. "Terör bizi korkutamaz, biz terörü korkuturuz. Üzerine amansızca gideceğiz" dedi.

Terörü laik aklın eşsiz birikimiyle yeneceğiz!

CHP lideri Kılıçdaroğlu, iktidarın Türkiye'yi terörün açık hedefi haline getirdiğini söyledi. "Terör örgütlerini, laik aklın eşsiz birikimiyle bertaraf edeceğiz" dedi.

Lanetleme yarışından daha fazlası yapılmalı

MHP lideri Bahçeli, "Artık teröre karşı lanetleme yarışından fazlası yapılmalıdır" dedi. Tam saha pres uygulanmasını istedi.

Türkiye çok kötü yönetiliyor – Necati DOĞRU 3'te
Acılarla başlayan 2017... – Ayşe SUCU 4'te
Yeni yayınlar – Yekta G. ÖZDEN 4'te
Bırakmak istemezse! – Zeynep GÜRCANLI 13'te
Kıskanılan Türkiye'nin elektriği... – Murat MURATOĞLU 7'de

KATLİAMLA İLGİLİ HABERLER sayfa 2-3-4-5-7-10 ve 11'de

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	**Yan Anlam**
“SÖZCÜ” Gazetesinin 2 Ocak 2017 tarihli sürmanşeti	Haber büyük puntolarla ve siyah fonda yazılan “*Ölen ölüyor, kalan da kahrından ölüyor*” sürmanşeti ve ana başlığı *“Her hain terör saldırısı, milyonları derinden sarsıyor”* ifadeleriyle oluşturulmuştur. Sürmanşetin içerisinde kırmızı arka fon ve büyük harfler kullanılarak *“39 MASUM İNSAN KATLEDİLDİ”* yazılmıştır. Haberin orta alt kısmında *“ABD istihbaratı uyarmıştı, sözün bittiği yerdeyiz!”* başlığı atılmıştır. Sağ alt kısmda ise hükümet kanadından kişilerin olay ile ilgili yorumları verilmiştir.	Saldırının ciddiyeti hem rakamlarla hem de söylemlerle ifade edilmiştir. Haberin alt kısmında ABD’nin olay öncesinde uyarıda bulunduğu yazılmıştır ve hemen yanında olayda vefat eden şehitler ile ilgili detaylar verilmiştir.	Haberin girişinde kullanılan ifadeler durumun önceden de yaşandığı ve artık yaşanmasının istenmediği sitem söylemleri ile yazılmıştır. Haber içeriğinde saldırganın eylem öncesi ve eylem anı neler yaptığının anlatılması okurun dikkatini çekmesini ve olayın içinde gibi hissetmesini sağlamaktadır. Ayrıca haberin alt kısmında saldırının önceden ABD istihbaratı tarafından haber verilmiş olması iddiası, okuyucuların olayın bir ihmal sonucu yaşandığını düşünmesini sağlamıştır. Bu durum gazetenin ideolojik yaklaşımını ortaya koymaktadır. Ek olarak ABD başlığının hemen altında “Eylem platosu haline geldik!” yazısı daha önce çok defa çeşitli eylemler yüzünden acı çekildiğini okura hatırlatılarak hassas noktalara dikkat çekilmiştir.

			Son olarak haberin sağ alt kısmında hükümet nezlindeki kişilere sorulan *"NE DEDİLER?"* sorusu üst üste yaşanan saldırılar sonrası halk adına hesap sorma şeklinde ifade edilmiştir.
	Sürmanşetin altında teröristin olay anını gerçekleştirirken güvenlik kamerasına yansıyan görüntüleri verilmiştir. Heme sağ tarafında ise olayın öncesinde saldırganın neler yaptığını gösteren görüntüler yansıtılmıştır. Daha çok haber bilgisi ve bazı kişilerin haber ile ilgili yorumlarının kullanıldığı sayfada az sayıda görsel kullanılmıştır.	Haber içerisinde olayın an be an güvenlik kamerasına yansıdığı görüntüler verilmiştir. Yazı ve görsellerle saldırının detaylarına dikkat çekilmiştir.	Haberde daha çok saldırganın fotoğrafları verilmiştir ve böylece önlemlerin alınmadığı ifade edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca haberin altında paylaşılan şehit kadın güvenlik görevlisinin fotoğrafı ile okurun saldırının çok üzücü yönlerini anlaması sağlanmaya çalışılmıştır.

Analiz: *Sözcü* gazetesinde yer alan haberde siyah fon üzerine dikkat çekmek ve matemi belirtmek için büyük punto ile yazılan sürmanşet *"Ölen ölüyor, kalan da kahrından ölüyor"* şeklindedir. Burada amaç terör saldırısının önceden de yapıldığını ve toplum olarak bir travmaya sebep olduğunu sitem cümleleri ile ifade etmek olduğu söylenebilir. Haberin orta kısmında teröristin olay öncesinden ve olay anından güvenlik kameralarına yansıyan görüntüleri verilerek okurun olayın içerisinde gibi hissedip durumun ciddiyetini anlaması istenmiştir. Özetle haber kurgusu fotoğraflarla güçlendirilmiş, olaylar sırasına göre verilmiştir.

Bir diğer önemli husus ise saldırı sonrası saldırganın üzerini değiştirirken ki fotoğrafı verilerek görselin hemen altına *“….elini kolunu sallayarak çıkıp gitti.”* şeklinde bir yorum yapılmasıdır ki bu da bir ihmalin varlığına işaret edildiğini göstermektedir. Benzer bir şekilde, Amerika’nın saldırı öncesi uyardığı ile ilgili başlık atılarak, aslında bu saldırının önceden bilindiği vurgulanarak ihmal olasılığı vurgulanmıştır.

3.7.1.7. Hürriyet Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Sultanahmet Patlaması

www.t24.com.tr

İSTANBUL’DA ALÇAK SALDIRI

Ankara ve Paris’te hain yüzünü gösteren IŞİD terörü dün adres olarak İstanbul’da turistlerin en çok rağbet ettiği merkezlerden Sultanahmet’i seçti. Canlı bomba saldırısında 10 turist hayatını kaybederken 15 kişi yaralandı.

Türkiye Türklerindir

Hürriyet

13 Ocak 2016 Çarşamba www.hurriyet.com.tr Fiyatı: 75 Kuruş

‘SALDIRGAN SURİYELİ’

İstanbul’da dün saatler 10.20’yi gösterdiğinde Sultanahmet’teki tarihi At Meydanı’nda Dikilitaş’ı inceleyen turistlerin arasına giren canlı bomba kendisini patlattı. Kentin bir çok noktasından duyulan şiddetli patlamada 10 Alman turist hayatını kaybetti. 12 Alman, 1 Perulu, 1 Norveçli ve 1 Türk yaralandı. Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş saldırganın 1988 doğumlu bir Suriyeli olduğunun belirlendiğini açıkladı. » 16

Fotoğraf: Süleyman KAYA/DHA

‘KAÇIN’ DEDİ KURTARDI

10 ALMAN TURİST ÖLDÜ

Alman turistlerin rehberi Sibel Şatıroğlu, patlamada ayağından yaralandı, kulaklarında duyma kaybı var.

Canlı bombayı son anda gören turist rehberi Sibel Şatıroğlu’nun “Kaçın” diye bağırması ölü sayısının artmasını önledi.

Fotoğraf: Can EROK/ GETTY IMAGES

Sultanahmet’te At Meydanı olarak da bilinen bu bölümde MS 390’da Bizans İmparatoru 1. Theodosius döneminde dikilen Dikilitaş, Örme Dikili Taş, Yılanlı Sütun ve Alman Çeşmesi bulunuyor.

AYASOFYA SULTANAHMET CAMİSİ OLAY YERİ ALMAN ÇEŞMESİ DİKİLİTAŞ

DİKİLİTAŞ’I İNCELİYORLARDI

Canlı bombanın hedefindeki grup önceki akşam İstanbul’a gelmişti. Kentin bir başka tarihi bölgesi Galata’da otelde kalan çoğunluğu Alman olan 33 turist dün sabah otobüsle Sultanahmet’e geldi. Grubun rehberi Sibel Şatıroğlu bölge hakkında genel bilgi verdikten sonra 11 kişi hemen yakında alışverişe, diğerleri ise 1626 yıldır meydanda bulunan Romalılardan kalma Dikilitaş’ın yanına geçti.

REHBER: PİMİ ÇEKTİĞİNİ GÖRDÜM

Rehber Sibel Şatıroğlu sonrasını şöyle anlattı: “20-25 kişilik gruba Dikilitaş ile ilgili bilgi aktarırken ‘tık’ diye ince bir ses geldi. Sağa sola baktım. Grup içinde Türk vatandaşına benzeyen, modern giyimli, temiz yüzlü, top sakallı bir genç olduğunu fark ettim. Üzerindeki bombanın pimini çektiğini görünce ‘Kaçın’ diye bağırdım. Bomba patladı.” » 16. sayfa

Eyüp SERBEST Banu PURTUL UÇAR

Turizm Bakanı: Korkmadan Türkiye’ye gelebilirsiniz

Kültür ve Turizm Bakanı Mahir Ünal, Hollanda’da dün açılan turizm fuarında konuştu: “Terör ve terör olaylarının amacına ulaşmaması için korkmadan, güvenlik içinde İstanbul’a gelebilirsiniz.” » 9. sayfada

MEYDANI TERÖRİSTE BIRAKMAYIZ

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Sultanahmet’teki terör olayını ‘esefle’ kınadığını belirterek, “Meydanı terör örgütüne, bölücülere, yıkıcılara bırakmayız” dedi.

DAVUTOĞLU

IŞİD’i Başbakan açıkladı

Başbakan Davutoğlu: “DEAŞ (IŞİD) terör örgütüne karşı mücadelede bir adım dahi geri atmayacağız. Saldırgan yabancı uyruklu bir DEAŞ mensubu.” » 16’da

MERKEL

Paris, Tunus Ankara ve İSTANBUL

Merkel: “Terör İstanbul’u vurdu, daha önce Paris, Tunus ve Ankara’yı vurmuştu. Uluslararası terörizm acımasız ve insanlık dışı yüzünü bir kez daha gösterdi.” » 16

4 ALMAN TURİST, TURU SON ANDA İPTAL EDİP GELMEDİ 16 6 OCAK 2015’TE IŞİD’Lİ KADIN CANLI BOMBA TURİZM POLİSİ’NE SALDIRMIŞTI 16 İŞ DÜNYASI TERÖRE KARŞI TEK SES: HEDEF İNSANLIK 9

HÜRRİYET ALMANAK 2015

- Çifte seçim heyecanından, Aziz Sancar ile yaşadığımız Nobel gururuna.
- Aylan bebeğin dünyayı sarsan fotoğrafından Özgecan’ın herkesi hüzne boğan trajedisine.
- Ankara’daki kanlı terör saldırısından, Rusya ile uçak krizine.
- 2015’in unutulmaz olayları, ölümsüz fotoğrafları.
- Vazgeçilmez başucu kaynağınız Hürriyet Almanak 2015’te.

Hürriyet ALMANAK 2015

19 KUPONA

İLK KUPON 29. SAYFADA

KANSERLE MÜCADELEDE SON TEDAVİLER

YAZI DİZİSİ

YENİ UMUT immünoterapi

Chicago’da düzenlenen Amerikan Klinik Onkoloji Birliği’nin kongresinin yıldızı immünoterapi ilaçlarıydı. Bu ilaçlar ‘cerrahi, radyoterapi, kemoterapi ve hedefe yönelik ilaçlar’dan sonra “5. kuvvetli silah” olarak niteleniyor.

T HÜCRELERİ YENEBİLİR

İmmünoterapi ilaçları bağışıklık sistemimizin askeri olan T hücrelerini uyanık tutuyor. T hücreleri de normal şartlarda sistemi atlatmayı başaran kanserli hücreleri yok ediyor. Bugüne kadar cilt kanseri ve akciğer kanserlerinde olumlu sonuç veren yöntem şimdi 30’dan fazla farklı tümörde deneniyor. » 4’te

Mesude ERŞAN

KELEBEK İŞTE İLK TEMAS

ISSN 1304-6632

9771304663000

C M Y B

Analiz: 13 Ocak 2016 Çarşamba günü Sultanahmet'te gerçekleştirilen bombalı saldırı *Hürriyet* gazetesi tarafından sürmanşette servis edilmiştir. Haberde olayın gerçekleştiği yer ve kim tarafından gerçekleştirildiğine yönelik sorular sorularak "5N1K" kuralına uyulmuştur. Haber başlığı siyah bir font üzerine yazılmıştır ki bu durum matem/yas anlamına gelmektedir. Ayrıca haber başlığı dikkat çekici bir şekilde oluşturulmuş, alt

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
"HÜRRİYET Gazetesinin 13 Ocak Çarşamba 2016 tarihli sürmanşeti"	Tamamı büyük harfler kullanılarak yazılmış *"İSTANBUL'DA ALÇAK SALDIRI"* ana başlığı "Ankara ve Paris'te hain yüzünü gösteren IŞİD terör örgütü dün adres olarak turistlerin en çok rağbet ettiği merkezlerden Sultanahmet'i seçti. Canlı bomba saldırısında 10 kişi hayatını kaybederken 15 kişi de yaralandı." spot başlığı tamamlanmıştır. *"SALDIRGAN SURİYELİ"* kırmızı fonun üzerine beyaz harflerle yazılmış olan bu detay gazete logosunun hemen yanında yer almaktadır.	Hürriyet gazetesinin haberi olayın gerçekleştiği yeri ve sebep olduğu zararı açıklarken, IŞİD tarafından daha önce düzenlenmiş Ankara ve Paris saldırılarına da atıfta bulunmaktadır. Ayrıca haberde saldırıyı gerçekleştiren kişinin uyruğuna da yer verilmiştir.	Haber başlığı saldırının zamansızlığını ve masum insanları hedef alması bakımından "alçakça" olarak nitelendirilmiştir. Haber spotunda Sultanahmet'in turizm açısından önemine değinilmiştir ki bu o bölgenin ne denli kalabalık olduğu hakkında fikir sahibi olunmasını sağlamaktadır. Hürriyet logosunun yanına konuşlandırılmış *"SALDIRGAN SURİYELİ"* alt başlığının tamamının büyük harflerle yazılması Türkiye'ye Irak ve Suriye'den mülteci olarak ya da kaçak yollarla giriş yapan yüzbinlerce kişinin

			güvenlik zaafiyetlerine neden olma ihtimalinin sorgulanmasını sağlamaktadır.
	Haberde servis edilen fotoğraflardan ilki Alman çeşmesi ve çevresinin olay anındaki görüntüsün verirken, ikinci görüntü Dikilitaş ve çevresinin tepeden çekilmiş bir görüntüsünü sunmaktadır.	İlk Alman çeşmesinin geniş açılı bir şekilde verilmesidir. Görselde sağlık ekipleri saldırıda yaralananlara müdahale etmektedir. İkinci görselde Dikilitaş'ın ve çevresindeki diğer tarihi mekanların geniş açılı bir pozlaması vardır.	Haberin ilk fotoğrafı Dikilitaş ve Alman çeşmesindeki kaotik koşuşturmacayı yansıtmaktadır. Yerde yatan bir yaralının olduğu fotoğraf saldırının amacının amaçlarından birinin 'cana kıymak' olduğunu göstermektedir. İkinci fotoğrafta ise bölgenin tarihi dokusu gözler önüne serilmektedir. Bu da bir diğer hedefin ayın zamanda insanlık tarihi olduğunu göstermektedir.

başlıklarla desteklenmiştir. Haberde çoklu fotoğraf kullanım yöntemine başvurulmuş, olay yerine ait farklı acılardan fotoğraflara yer verilmiştir.

Haberin dili ve örüntüsü üzerine yapılan analiz sonrasında başlık ve kelime seçimi gibi hususlarda değinilmesi gereken önemli noktaların olduğu gözlemlenmiştir. Bunlardan ilki dikkat çekici bir formda düzenlenmiş ve tamamı büyük harflerle yazılmış *"SALDIRGAN SURİYELİ"* alt başlığıdır. Suriye yaşananlar sonrası göçe zorlanan büyük kitleler sınırın geçirgenliği içerisinde kolayca ülkeye giriş çıkış yapar hale gelmişlerdir. Bu da beraberinde yeni bir tartışmayı getirmiştir ki bu tartışma tamamıyla 'iç güvenlik sorunsalı' üzerine kuruludur. *Hürriyet* gazetesinin saldırganın uyruğuna ait bilgileri alt başlık içerisinde okuyucularla paylaşması yukarıda bahsedilen güvenlik meselesine yönelik bir atıf niteliğindedir.

3.7.1.8. Sabah Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Sultanahmet Patlaması

Türkiye'nin en iyi gazetesi

SABAH

13 OCAK 2016 ÇARŞAMBA www.sabah.com.tr HAFTA İÇİ 75 KURUŞ

CİMBOM VE TRABZON ÜST TURDA

DEVLER KUPADA FİRESİZ

4-1

ZİRAAT Türkiye Kupası'nda Galatasaray ile Trabzonspor, gruplarında 4'te 4 yaparak son 16'yı garantiledi. Cimbom Karşıyaka'yı 3-1, Trabzon ise Adanaspor'u 4-1'le geçti.

3-1

aa HBR SPOR

KUPADA 5 MAÇ DAHA EKRANDA SPOR'DA

'ÜZGÜNÜM RONALDO AMA EŞİM 1 NUMARA'

2015 Ballon d'Or ödül törenine Messi'nin eşi damga vurdu. En iyi açıklandığında Ronaldo'nun elini sıkan Antonella, "Üzgünüm Ronaldo ama eşim 1 numara" dedi. SPOR'DA

Kırgın Çiçekler reytinglere damga vurdu

GÜNAYDIN

SAAT 20.00'DE ATV'DE

Eve Dönüş'te Leyla ile Yusuf kızlarını arıyor

HEDEFLERİ TÜRKİYE

10 KURBAN

Ülkemizin huzuruna, güvenliğine ve istikrarına kasteden DAEŞ teröristleri İstanbul'un kalbi Sultanahmet'te canlı bomba patlattı

İSTANBUL'UN turizm merkezi Sultanahmet Meydanı dün hain bir saldırıya sahne oldu. Terör örgütü DAEŞ'in canlı bombası, saat 10.20'de Dikilitaş-Alman Çeşmesi civarında gezi yapan turist kafilesinin arasına dalarak kendini patlattı. Ortalık bir anda kan gölüne döndü.

10 ALMAN TURİST HAYATINI KAYBETTİ

İSTANBUL'UN uzak semtlerinden bile duyulan korkunç patlamada canlı bomba paramparça olurken 10 turist hayatını kaybetti. Bunlardan 10'unun da Almanya vatandaşı olduğu açıklandı. 11'i turist 15 yaralı ise çevre hastanelerde tedavi altına alındı. Yaralıların 2'sinin durumu ağır.

DAEŞ'Lİ CANLI BOMBA SURİYE VATANDAŞI NABIL FADLI

ALANA yayılan ceset parçaları üzerinde titiz bir çalışma yürüten uzman ekipler, canlı bombayı parmak izinden belirledi: 28 yaşındaki Nabil Fadli. Suriye vatandaşı Fadli, 5 Ocak'ta İstanbul'a sığınmacı olarak geldi. İlgililer "Suriye'den giriş yapan herkesin parmak izi alınıp bilgi bankasına konuyor. Buradan bulundu" dedi.

16-17'DE

Nabil Fadli

İŞTE O CANLI BOMBA

BARBAR DAEŞ

BAŞBAKAN DAVUTOĞLU: Terör nereden gelmiş olursa olsun insanlık suçu. Ortaya çıkan boşluktan faydalanan DAEŞ terör örgütünün eylemleri en barbar örnekler arasında. 18'DE

TERÖRE KARŞI TEK YÜREK OLALIM

Cumhurbaşkanı Erdoğan Beştepe Külliyesi'nde ağırladığı büyükelçilere seslendi: Teröre karşı siz de teyakkuzda olun

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Almanya Başbakanı Merkel'e taziyelerini iletti.

BÖLGEDEKİ tüm terör örgütlerinin ilk hedefi Türkiye. Çünkü Türkiye ayrım yapmaksızın hepsine karşı kararlılıkla mücadele ediyor. Bu olay (Sultanahmet) milletçe teröre karşı tek yürek, tek vücut olmamız gerektiğini bir kez daha gösterdi.

MANDACI AYDIN MÜSVEDDELERİ

BİR sözde aydın güruhu bildiri yayımlayıp devleti katliamla suçluyor. Bunun adı müstemlekeci zihniyettir, mandacılıktır. Maaşlarını devletten alan bu aydın müsveddeleri ihanet içinde. En kısa sürede hak ettikleri cezaya çarptırılmalılar. 18'DE

MERKEL: TERÖRÜN ÇİRKİN YÜZÜ İSTANBUL'DA GÖRÜLDÜ

Yenilmemenin tek yolu var... 15 | Doğudan batıdan... 6 | İnsanlığın yanında durun 7 | Terör ve Yeni Türkiye 20 | GÖRGÜ TANIĞI: DİNLİYORMUŞ GİBİ YAPTI, KENDİNİ PATLATTI 17 | SALDIRIYA KÜRESEL TEPKİ: DÜNYA TÜRKİYE'NİN YANINDA 17

Bu da geçer

GEÇMİŞTEKİ gibi bugün ve yarın da Türkiye dirliğini, bütünlüğünü hedef alan bu tehditleri etkisiz kılacaktır. 17'DE

Mehmet BARLAS

Temcit pilavı

1940'LI yıllardan bir mizah dergisi. Kapak konusu CHP kurultayı. İki seyyar satıcı pilav satıyor. Satıcı bağırıyor: Temcit pilavı. 21'DE

Yavuz DONAT

DAEŞ'in merkez bankası vuruldu 14

Hikmet Çetin'i de dolandırdılar 4

Silopi temizlendi

İlçenin yüzde 90'ında güvenlik güçleri kontrolü ele geçirdi, hendeklerin büyük kısmı kapatıldı

CİZRE'DE BİR POLİS ŞEHİT OLDU 20

3 İLÇEDE 16 TERÖRİST ÖLDÜRÜLDÜ 20

Silopi'de, güvenlik güçleri vatandaşa erzak dağıttı

SİLOPİ'DE 28 gün önce ilan edilen sokağa çıkma yasağının sonuna gelindi. İlçedeki bombalı tuzaklar imha edildi, 350 hendeğin 300'ü kapatıldı. Operasyonlar 4 mahallede sürüyor. Cizre'nin de yüzde 80'i temizlendi. Sur'da ise sıkışan teröristler kaçmaya çalışıyor. Güvenlik güçleri imha operasyonu başlattı. 20'DE

Telekulakta yeni dalga: 32 gözaltı

ANKARA Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yürüttüğü usulsüz dinleme soruşturması kapsamında FETÖ'cü polislere 20 ilde operasyon gerçekleştirildi. 45 şüpheliden 32'si gözaltına alındı. 19'DA

SABAH 1 CMYK

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam

"SABAH Gazetesinin 13 Ocak Çarşamba 2016 tarihli sürmanşeti"	Haber tamamı büyük harflerkullanılarak yazılmış *"HEDEFLERİ TÜRKİYE"* ana başlığı verilmiş, *"Ülkemizin huzuruna, güvenliğine ve istikrarına kasteden DEAŞ teröristleri İsyanbul'un kalbi Sultanahmet'te canlı bomba patlattı"* spot başlığı ile desteklenmiştir. Spot başlığın hemen yanında kırmızı fontun üzerine beyaz kullanılarak *"10 KURBAN"* yazılmıştır.	DEAŞ tarafından gerçekleştirilen canlı bombalı eylemin amacının ne olduğu ne verede gerçekleştiğine yönelik bilgilere yer verilirken, saldırıda kaç kişinin hayatını kaynettiğine de ayrı bir yer verilmiştir.	Haberin hem ana hem de spot başlıklarında belirli bir ivme ile gelişimine devam eden Türkiye'nin bazı dış güçler tarafından kumpasa düşürülmek istendiği ve bunu gerçekleştirmek için de terörün kullanıldığı dile getirilmiştir. Saldırıda hayatını kaybedenlerin farklı bir köşede ve renkle servis edilmesi ise olayın çarpıcılık yönünün desteklenmek istediğini gösterir.
	Haberin merkez fotoğrafı patlamanın gerçekleştiği yer olan Alman çeşmesi'ne (Sultanahmet) intikal eden sağlık, itfaye ve polis ekiplerinin olaya müdahale ettikleri bir estantanenin uzaktan çekilmiş halidir. Haberde servis edilen bir diğer görüntü ise Sultanahmet'in krokisidir.	Pozlama Alman çeşmesini ve olay mahalini içine alacak şekilde geniş bir açı ile çekilmiştir. Verilen kroki vasıtasıyla saldırının net olarak gerçekleştiği konumun saptanması sağlanmıştır.	Pozlamanın yapıldığı açıcı itibariyle tarihi örüntünün de saldırıya maruz kaldığını söylemek mümkündür. Buna mütakiben çalışmalarını yürüten memurların da görselde oluşu, olayın ciddiyet düzeyini ve kaotik yapısını gözler önüne sermektedir. Kroki vasıtasıyla bombalı saldırının ne denli stratejik, turist

			yoğunluğunun yüksek olduğu bir yerde gerçekleştiği vurgulanmaktadır.

Analiz: 11 Ocak 2016 Çarşamba günü Sultanahmet'te gerçekleşen bombalı saldırıda çoğunluğunu Alman turistin oluşturduğu 10 kişi hayatını kaybetmiştir. Söz konusu bu patlama *Sabah* gazetesi tarafından sürmanşete taşınmıştır. Haber siyah bir fon üzerine verilerek ülkenin içine düşmüş olan karanlık durumun sembolleştirilmesi yapılmıştır. Dönemin cumhurbaşkanı ve başbakanına ait demeçlere geniş bir şekilde yer veren *Sabah* gazetesi, terörün Türk ulusunu birleştirmesi gereken bir direnç unsuru olarak algılayıp haberi bu doğrultuda şekillendirmiştir. Dolayısı ile haberin dili ve örüntüsü bu doğrultuda şekillenmiştir. Bu düşünceyi kanıtlayacak en büyük örnek haberin içerisinde ikinci bir başlık olarak açılmış Recep Tayyip Erdoğan'a ait bir demeçten alıntının kullanılmasıdır *"TERÖRE KARŞI TEK YÜREK OLALIM"*.

3.7.1.9. Sözcü Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Sultanahmet Patlaması

İstanbul'da katliam
TÜRKİYE terörist (!) şovmen Beyaz'ı konuşurken, canlı bomba İstanbul'un göbeği Sultanahmet'te patladı...
Uğur DÜNDAR yazdı... Sayfa 4'te

Bu bir isyan yazısıdır...
UĞRUNA can verebileceğim tüm değerler gitti de, umutların yüreğinden kaydı mı... Çevirir durursun kalemini...
Bekir COŞKUN yazdı... Sayfa 2'de

Sultanahmet
ATATÜRK Cumhuriyeti'ni Işid Cumhuriyeti'ne çevirmeye çalışan bademler, bu eserleriyle gurur duyuyordur.
Yılmaz ÖZDİL yazdı... Sayfa 20'de

YIL: 9 SAYI: 3123 13 OCAK 2016 ÇARŞAMBA 75 kuruş
T.C. SÖZCÜ
#SÖZCÜ SUSARSA TÜRKİYE SUSAR

Beslenme ve diyet uzmanı Dilara Koçak sizler için araştırıp yazdı...
YENİ YILIN BESLENME TRENDLERİ
Şık'ta

HÜKÜMETTEN YİNE BİLDİK TEPKİ

Ambulans gelmeden yayın yasağı geldi!

Dinci IŞİD'in canlı bombası, dün turizmin kalbi Sultanahmet'te patladı... Çoğu Alman 11 turist öldü, 15 kişi yaralandı. İktidar ise her saldırıdan sonra olduğu gibi olayın duyulmasını sansürledi

Polis bölgeyi ablukaya aldı...

Patlama dikilitaşın dibinde meydana geldi.

TÜRKİYE terör sarmalında... Bir yanda PKK'lı hainlerle uğraşırken, diğer yanda dinci IŞİD'in canlı bombası dün yine sahneye çıktı. Canlı bomba, İstanbul Sultanahmet'te turist grubunun ortasında patladı... Yine kan döküldü, yine bedenler havada uçuştu.

YASAKÇI ZİHNİYET

PATLAMANIN hemen ardından Başbakanlık, RTÜK'e yazı göndererek habere yayın yasağı koydurdu. Ardından mahkemeden yasak geldi. Halkın gerçekleri öğrenmesi bir kez daha engellendi... İktidar ve saray bombacının Suriyeli olduğunu açıkladı. S.11

İŞTE BAŞBAKANLIK'IN YAZISI

T.C.
BAŞBAKANLIK
Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü
12/01/2016

RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU BAŞKANLIĞINA

15/02/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunu'nun 7. Maddesinde "milli güvenliğin açıkça gerekli kıldığı hallerde veya kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasının muhtemel olduğu durumlarda" geçici yayın yasağı getirilebileceği öngörülmektedir.

12/01/2016 tarihinde İstanbul Sultanahmet Meydanı'nda meydana gelen patlamanın anılan hüküm çerçevesinde olduğu değerlendirildiğinden, söz konusu olayla ilgili geçici yayın yasağı getirilmesi uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini arz/rica ederim.

Prof.Dr.Numan KURTULMUŞ
Başbakan Yardımcısı

TARİHİ MEYDANDA DİNCİ KATLİAM

İstanbul Sultanahmet'i kana bulayan teröristle ilgili ilk açıklama Erdoğan'dan geldi. Erdoğan, "Terörist Suriye kökenli bir canlı bomba" dedi. Davutoğlu ve Kurtulmuş da şu açıklamaları yaptı: "Terörist IŞİD'ci. İsmi Nabil Fadlı. Suudi kökenli Suriye vatandaşı. Takip altındaki bir teröristti. Bağlantıları araştırılıyor."

Wir trauern um unsere Freunde

9 Deutsche sind bei einem abscheulichen Terroranschlag der ISIS in Istanbul ums Leben gekommen. Wir trauern um unsere deutschen Freunde und unsere Gedanken sind bei den Familien der Opfer.

ALMAN ÇEŞMESİ'NDEN KAN AKTI

Çoğu Alman vatandaşı 11 turistin öldüğü patlama Sultanahmet'teki Alman Çeşmesi'nin yakınında yaşandı. Dünya alçak saldırıyı kınadı.

İnsanlığın bittiği an!

TOKMAK Rahmi TURAN rturan@sozcu.com.tr

Yine masum insanlar öldü! Dün, Sultanahmet Meydanı'ndaki "canlı bomba" olayıyla ilgili, olarak İstanbul Valiliği "11 kişinin öldüğünü, 15 kişinin yaralandığını" açıkladı.
Kimin eseri bu vahşet?
İnsanlıktan kopmuş terör örgütlerinin! PKK, IŞİD vesaire...
HDP'nin eşbaşkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ...
Nerelerdesiniz siz?
Teröristleri kınasanıza! "Lânet olsun katillere!" desenize.
Yüreğinde biraz vicdan olan herkesin bu canavarlığı nefretle kınaması gerekir.
HDP'li vekiller, PKK'nın siyasi uzantısı olarak Meclis'te bulunuyor, devletten maaş alıp, devletin korumaları ve devletin araçlarıyla gezerek katil teröristlere kol kanat geriyor!
Masum insanları kana bulamak ne demek?
Hangi vicdana, hangi insanlığa sığar bu?
Ülkede akan kanda, HDP'lilerin de sorumluluğu büyük!
Hep devleti şikâyet ediyor ama canilere toz kondurmuyorlar! Onların insanlığı bu mu?
Seçimde, tatlı sözlere kanıp HDP'ye oy verenleri de kınıyorum.
Bunlar, Türkiye'nin bir lokma ekmeğini bile hak etmiyor! Haram olsun!

Tokmak 2 köşesi 11'inci sayfada

Açılım buzdolabından çıkacak, asker ve polis şehit olduğuyla kalacak

AKP kaynaklarına göre; Genelkurmay G.Doğu'daki operasyonları kısa süre içinde bitirecek. Ardından yeni çözüm süreci için düğmeye basılacak. HDP muhatap alınmayacak...
Zeynep GÜRCANLI'nın haberi 13'te

Şehit Ayhan Demirel (44)

CİZRE'DE 1 ŞEHİT DAHA

PKK'lı hainler, polisimize ateş açtı. Özel Harekatçı Ayhan Demirel şehit oldu. Memleketi Aksaray'da yas var. S.13

Serhat Akça
Kapıyı kilitledi koltuğu korudu
TRT müdürü, odaya kapanıp görevden alma yazısını imzalamadı... S.5

"Paralelciler"in cebinden okunmuş 1'er dolar çıktı
FETÖ'nün başı Gülen, sözde okuduğu bu dolarları, bereket getirsin diye yandaşlarına dağıtmış.
Asuman ARANCA'NIN haberi 12'de

Riskli alandan 300 milyon $'lık rant çıktı
BAKANLAR Kurulu, İstanbul Gaziosmanpaşa'da 13 mahalleyi riskli ilan etti. Sonra da imara açtı.
Özlem GÜVEMLİ'nin haberi 15'te

KKTC: 2 TL ■ 1.5 €

Tayyip'in kesesi yok! Necati DOĞRU 3'te
Türkiye kan gölü!
Küfredeni şikayet eden sen misin?
Sultanahmet'teki kovboy
Turizmde kırılma anı

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	**Yan Anlam**
“SÖZCÜ Gazetesinin 13 Ocak Çarşamba 2016 tarihli sürmanşeti”	Tamamı büyük harflerkullanılarak yazılmış *“HÜKÜMETTEN YİNE BİLDİK TEPKİ”* ana başlığı “Ambulans gelmeden yayın yasağı geldi!” şeklinde tamamlanmıştır. Haberin stop başlığı ise *“Dinci IŞİD’in canlı bombası,dün turizmin kalbi Sultanahmet’te patladı…Çoğu Alman 11 turist öldü, 15 kişi yaralandı. İktidar ise her saldırıdan sonra olduğu gibi olayın duyurulmasını sansürledi”* şeklinde verilmiştir.	Haberde dönemin hükümetinin sürekli bir şekilde uyguladığı idda edilen “sansür”uygulaması dile getirilmiştir. Spot başlıkta ise saldırının kim tarafından nerede gerçekleştiği ve olayda ne kadar can kaybı/yaralanmanın olduğu bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca dönemin iktidarının saldırıya ilişkin getirmiş olduğu yayın yasağından bahsedilmiştir.	Haberin ana ve spot başlıklarından da anlaşılacağı gibi dönemin iktidarına yönelik sert bir eleştiri mevcuttur. Söz konusu bu eleştiri olabilecek en açık şekilde dile getirilmiş hatta haber başlığının yanına yerleştirilmiş bir görsel ile de desteklenmiştir. Sözcü gaztesinin Sultanahmet saldırsı için servis ettiği habere göre gazetecilik mesleği kısıtlayıcı ve baskıcı düzen içerisinde yerine getirilememekte ve bundan dolayı halk olayların içeriği hakkında yeterli bilgi sahibi olamamaktadır.
	Servis edilen haber çoklu sutünlara ayrılarak birçok fotoğrafla desteklenmiştir. Bu görsellerden ilk ikisi patlamanın yaşandığı alana aittir. Başlığın sağında yer alan görsel	İlk iki görsel patlamanın yaşandığı nokta olan Dikilitaş ve çevresinde yer alan Alman çeşmesinin geniş açılı bir şekilde verilmesidir.	Haber fotoğrafının ana unsurları dikilitaş ve Alman çeşmesi geniş açılı bir şekilde pozlanmıştır. Buradaki amaç tahribatın boyutunu göstermektir. Ayrıca fotoğraftan elde edilen bir diğer anlam

	ise işaret parmağı ile *"sessiz ol/sus"* işareti yapan bir erkeğe aittir.	Üçüncü görselde orta yaşlı bir erkeğin sağ elinin işaret parmağı ile ağzını kapattığı gösterilmektedir.	ise saldırı ile hem can ve mal kaybına sebebiyet verilmek istendiği hem de Türkiye'nin tarihi dokusunun bozulmaya çalışıldığıdır. Dikkate değer bir diğer nokta ise Alman çeşmesinin gösterildiği fotoğrafın altına *"ALMAN ÇEŞMESİ'NDEN KAN AKTI"* alt başlığıdır. Olayda hayatını kaybetmiş olan turistlerin çoğunluğunun Alman olması ve çeşmenin ismindeki bu yakın birliktelik metaforik bir dille işlenerek terörün yıkıcı yönü gösterilmiştir.

Analiz: 13 Ocak 2016 tarihinde Sultanahmet'te meydana gelen bombalı saldırı *Sözcü* gazetesinde sürmanşetten verilmiştir. Habere ait görsellerin belirli bir örüntü oluşturacak şekilde ilgi çekici alt başlıklarla servis edildiği görülmektedir. Haberin dili analiz edildiğinde ise eleştirel bir tutum sergilendiği net bir şekilde görülmektedir.

Habere ait bir diğer önemli unsur ise haber metni içerisinde geçen "*dinci*" tabiridir. *Sözcü* gazetesinin patlamayı üstlenen örgütten (IŞİD) "*dinci*" olarak bahsetmesi örgütün dinsel motifi temel aldığını ve buna rağmen dini kullanarak şiddete ve yıkıma başvurduğunu beyan eden bir haber diline başvurulmuştur. Ayrıca *Sözcü* gazetesi "*dinci*"

tabiri ile araştırmaya konu olan Türk basınındaki ulusal gazeteler içinde örgütün bu boyut ele alan tek gazete konumundadır.

3.7.1.10. New York Times Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Ankara Patlaması

Explosions During Peace Rally in Ankara, Turkey's Capital, Kill Scores

Explosions Kill Scores in Turkey

The blasts appeared to be the deadliest terrorist attack in modern Turkey's history, and occurred near Ankara's main train station during a peace rally.

The blasts appeared to be the deadliest terrorist attack in modern Turkey's history, and occurred near Ankara's main train station during a peace rally.

By Ceylan Yeginsu and Tim Arango

ISTANBUL — Two devastating explosions struck Saturday morning in the heart of Ankara, the Turkish capital, killing at least 95 people who had gathered for a peace rally and heightening tensions just three weeks before snap parliamentary elections.

A man held the hand of his friend who was among more than 90 killed in Ankara on Saturday, in an attack weeks before elections. Credit...Defne Karadeniz/Getty Images

A Turkish police forensic officer works at the site of an explosion in Ankara.Credit...Depo Photos/Associated Press

Analiz: *New York Times* gazetesi'nin *10 Ekim 2015* tarihinde yayınladığı haberinde Ankara Tren Garında yaşanan terör saldırısı irdelenmiştir. Haberin ana başlığı *"Explosions During Peace Rally in Ankara, Turkey's Capital, Killl Scores"* olarak servis edilmiştir. Haberin ilerleyen bölümlerinde saldırının nerede, nasıl ve kimler tarafından

gerçekleştirildiği detaylandırılmıştır. Barış mitingi esnasında gerçekleştiği ifade edilen saldırının en az 95 kişinin hayatını kaybetmesine neden olduğu da vurgulanmıştır. Devamında ise Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi, ekonomik ve toplumsal sıkıntılardan bahsedilmiştir.

Haberin giriş kısmında paylaşılan görselde saldırı öncesinde *Barış Mitingi* esnasında halay çeken bir grubun saldırı anında yaşadığı panik ve korku anları dikkat çekmektedir. Haberdeki fotoğrafların birinde saldırıda hayatını kaybeden bir kişinin başında ağlayan yakınları ve diğerinde ise patlama sonrası olay yerine gelen ekipler ve çevredeki saldırı kaynaklı karmaşa görülmektedir. Her iki görselde de yerde yatan yaralı ve ölüler saldırının fiziksel şiddetini ifade etmektedir. Kullanılan görseller olayın hem trajik yanını büyüklüğünü vurgulamakta hem de etnisite üzerinden seçilmiş göstergeler saldırının belirli bir kesime (Kürt) yönelik olduğunu gözler önüne sermektedir.

3.7.1.11. USA Today Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Ankara Patlaması

Turkish PM blames suicide bombers in peace rally attack that killed 97

Doug Stanglin and Special Turkey Correspondent

USA TODAY

ISTANBUL — Two powerful blasts rocked the Turkish capital of Ankara early Saturday morning, killing up to 97 people and wounding scores of others in the deadliest attack on the nation's soil in recent history.

HDP leader Selahattin Demirtas, whose party has faced numerous attacks in the run-up to the June 7 poll as well as the upcoming snap elections, lashed out at the Turkish government in the aftermath of Saturday's carnage.

Turkey imposes news blackout on 'gruesome' blast images

Many people across Turkey said they were unable to access Twitter and other social media websites after the blasts. It was not clear if authorities had blocked access to the websites, but Turkey often imposes blackouts following attacks.

Analiz: 11 Ekim 2015 yılında gerçekleşen *Ankara Garı* patlaması *USA Today* gazetesi'nde *"Turkish PM blames suicide bombers in peace rally attack that killed 97."* başlığı ile servis edilmiştir. Haber detaylarında Türkiye'nin o dönemde yaşadığı benzer saldırılar ve o saldırılara özgü politik yaklaşımları eleştirilmiştir. Ayrıca saldırı esnasında *"barış mitingi"* başlığı ile toplanan bir grubun saldırıya uğraması da haberde değinilen önemli noktalardan biridir.

USA Today gazetesinin *Akara Garı Patlaması* haberi örüntüler halinde verilmiş fotoğraflardan oluşmaktadır. Haber fotoğrafları vasıtasıyla yaşanan olayın kişiler ve toplum üzerinde bıraktıkları daha net bir biçimde gösterilmektedir. Okuycu ile empati kurma maksadıyla özenle seçilmiş fotoğraflar olayın dehşet verici yüzünü tüm açıklığıyla göstermektedir, patlamanın meydana geldiği alandaki can pazarı terörün öldürücü yüzünün bir kez daha görülmesini sağlamaktadır.

3.7.1.12. The Wall Street Journal Göstergebilimsel Analizi – Ankara Patlaması

Turkish Capital Ankara Hit by Explosions, Killing at Least 95

More than 240 wounded after deadliest terror attacks in Turkey's modern history

Turkish Blasts Leave Dozens Dead

Turkish Blasts Leave Dozens Dead

Scores of people were killed in the Turkish capital, Ankara, early Saturday after two explosions occurred outside the city's train station.

By Emre Peker *in Istanbul and* Ayla Albayrak

At least 95 people were killed in twin blasts in the Turkish capital on Saturday, as the deadliest terror attack in the country's modern history laid bare the precarious security environment just three weeks before snap elections.

An injured woman is comforted after explosions hit Turkey's capital of Ankara Saturday killing at least 86 demonstrators who had gathered for a peace march.

OZCAN YAMAN/AGENCE FRANCE-PRESSE/GETTY IMAGES

People surround the area where bodies of victims are covered with flags and banners at the site of an explosion in Ankara, Turkey, on Saturday.

PHOTO: ASSOCIATED PRESS

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
“The Wall Street Gazetesinin 10 Ekim Pazar 2015 tarihli haberi”	Büyük puntolarla yazılan ana başlık şu şekildedir: *“ Turkish Capital Ankara Hit by Explosion, Killing at Least 95”*[32] Ana bağlığın hemen altında *“ More Than 240 wounded after deadliest terrorist attacks in Turkey’s*	Wall Street Gazetesi Ankara Tren Garı patlaması ile ilgili haberinnde ilk bölümde saldırı soucundaki sayısal değerleri servis etmiştir. Haberin detaylarına göre 95 kişi hayatını kaybederken 246 kişi de yaralanmıştır. Haberin devamında patlamanın gerçekleştiği yerin ve patlama sürecinin detaylarından bahsedilmiştir. Bununla beraber haberde Cumhurbaşkanı R.Tayyip Erdoğan ve dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu’nun saldırı sonrası saldırı ile ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Haberde Ankara Garı Patlaması *“the deadliest*	Gazetenin patlama ile ilgli haberinde servis edilen ölü ve yaralı sayılarının çok olması olayın şiddetini göstermektedir. Patlama anının saniye saniye detaylandırılması ise okurun olayı daha net kavramasını sağlamakla beraber patlamanın dehşetini de ifade etmektedir. Haber içerisinde sıkça kullanılan “The Deadliest Terrorist Assault” ifadesi aracılığı ile okurun olayın büyük kayıplara neden olduğunu anlaması sağlanmıştır.

[32] Turkish Capital Ankara Hit by Explosion, Killing at Least 95: Başkent Ankara Büyük Bir Patlama İle Sarsıldı, En Az 95 Ölü

	modern history"[33] alt başlığı yer almaktadır.	*terrorist assault"*[34] ifadesi ile betimlenmiştir. Haberi içerisinde PKK'nın patlama sonrası ateşkes ilan etmesi vurgulanmıştır ve PKK üyelerinin devlet tarafından tehlike görmedikleri sürece operasyon yapmayacaklarını ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca bu durumun yakın zamanda gerçekleşecek seçimler ile bağdaştırılması da habere konu olmuştur. Hem ülke içindeki devlet insanları hem de yabancı hükümetlerin sözcüleri patlama sonrası patlamayı kınamışlardır.	
	Haber içerisinde 1 video ve 9 adet fotoğraf servis edilmiştir. Saldırı anının kaydedildiği bir video ve saldırı sonrası insanların durumları fotoğraflandırılmıştır.	Haberin ilk görselinde saldırı öncesi halay çeken kişilerin saldırı sonrası telaş içerisinde kaçıştığı görülmektedir. Haberde geçen görsellerin hepsi saldırı sonrası saldırı kurbanlarının yaşadıkları korku ve acıyı anlatmaktadır. Yerde	Patlama öncesi halay çekilmesi ve patlama sonrasında yerde yatan bendenlerin görülmesi bir ikililik oluşturmaktadır ve anlık gerçekleşen dehşet verici olay herkesin yüzünde korku dolu bir

[33] More Than 240 wounded after deadliest terrorist attacks in Turkey's modern history: Türkiye'nin modern tarihindeki en ölümcül terör saldırılarının ardından 240'tan fazla yaralı
[34] The Deadliest Terrorist Assault: En Öldürücü Terör Saldırısı

		yatan ölü ve yaralılar, çevreslerine toplanan ve yardım isteyen kişiler, kutlamanın yapıldığı meydanın karmaşık görüntüsü ve kutlamanın amacına uygun olarak kullanılan pankartların son halleri haberdeki fotoğrafların içeriğini oluşturmaktadır.	ifadeye neden olmaktadır. Haberin dramatik kısmının vurgulanması için saldırıda hayatını kaybeden kişilerin bedenleri ve yerdeki kan izleri fotoğraflanmıştır. Herhangi bir sansür yoktur ve yoğunluk düzeyi yüksek bu fotoğraflarda terörün gerçek yüzü en net haliyle verilmiştir. İkinci görselde yerlere dağılmış olan pankart ve bayraklar görülmektedir. Bu durum izin alınarak düzenlenmiş ideolojik bir eylem olan '*Barış mitinginin'* demokratik olmayan bir 'terör saldırsı' ile yüzleşmesinden doğan kaotik risklerle dolu yeni bir çıktının elde edilmesine işaret etmektedir.

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	**Yan Anlam**
New York Times Gazetesinin 10 Ekim Cumartesi 2015 tarihli haberi"	İtalik harfler kullanılarak yazılmış *"Explosions During Peace Rally in Ankara, Turkey's Capital, Killl Scores"*[25] başlığı kullanılmıştır. Haberin devamındaki başlıklarda ise "Explosions Kill Scores in Turkey"[26] yazılı başlığın hemen altında Barış Mitingine ve patlama anına ait bir görsel bulunmaktadır. Görselin açıklamasında ise kullanılan ifade *" …the deadliest terrorist attack in modern Turkey's history"*[27] şeklindedir. Haberin devamında hem patlamaya şahit olan kişişlerin olay anı ile ilgili açıklamaları hem de parti başkanlarının	Haber sayfasında terör saldırısının nerede nasıl ve kimler tarafından gerçekleştirildiği Türk haber kanallarından alınan bilgiler aracılığıyla aktarılmıştır. Haberin devamında altı çizili olarak vurgulanmak istenen ifade şu şekildedir: *"Turkey is facing a number of destabilizing forces: violence related to conflicts with Kurdish rebels and the Islamic State; political instability; economic uncertainty; and a growing flow of refugees from the civil war in Syria."*[28] Bu ifadede Türkiye'nin güncel sorunları mevcut haberdeki patlama ile bağdaştırılarak açıklanmıştır.	*NY Times Gazetesi*'nin haberinde seçilen ifadelerin ağırlıklı olarak *Anadolu Ajansı ve Habertürk*'e ait oldukları görülmektedir. Haber içerisinde 95 kişinin patlamada hayatını kaybettiği ve bu patlamanın seçimlerin hemen öncesinde olduğu vurgulanarak durumun politik bir yaklaşımla ele alındığı ifade edilmektedir. Haberin devamında modern Türkiye tarihinin en yıkıcı saldırısı olduğu da vurgulanmaktadır. Böylece terör saldırısının hem fiziki hem de toplumsal şiddeti de gösterilmiştir. Bununla beraber Türkiye'nin son 30 yılında yaşanan *Türk-Kürt* olaylarının da vurgulandığı haberde, güncel olarak da

Analiz: The Wall Street Journal[35] Ankara Garı önünde yaşanan patlamaların haberleştirilmesini Türkiye içindeki etnik fikir ayrılıkları bağlamında ele almış, ülkenin

	olay ile ilgili açıklamaları yer almaktadır.		kutuplaşmaların devam ettiği vurgulanarak toplumun sosyolojik olarak da durumu açıklanmıştır. Ayrıca *Orta Doğu'daki* karmaşanın da bu saldırının bir yansıması olduğu ifade edilerek Ankara Patlamasının nedenleri irdelenmiştir.
	Haber başlığının altında verilen görselin dışında patlama sonrası çekilen 2 fotoğraf daha kullanılmıştır. Bu fotoğraflardan birinde 2 adam patlamada canveren birinin elinden tutmaktadır.	Saldırı sonrası çekilen fotğraflar ile çevredeki karmaşa gözlemlenebilmektedir. Haberin ilk kısmında verilen görselde *Barış Mitingi* esnasında halay çeken insanların patlamayla birlikte yaşadıkları anlar gösterilmiştir.	İlk görsel aracılığı ile *Barış Mitingi'nde* insanların eğlendiği fakat sonrasında ani bir patlama sonucu insanların fiziksel ve psikolojik olarak zarar gördüğü ifade edilmiştir. Fotoğrafların ilkinde ise saldırıda vefat eden bir kurbanın

[25] Explosions During Peace Rally in Ankara, Turkey's Capital, Kill Scores: Türkiye'nin Başkenti Ankara'daki Barış Mitinginde Patlama ve Ölüm Sayıları
[26] Explosions Kill Scores in Turkey: Türkiye'deki Patlamadaki Ölüm Sayıları
[27] The Deadliest Terrorist Attack in Modern Turkey: Modern Türkiye'nin En Ölümcül Patlaması
[28] Turkey is facing a number of destabilizing forces: violence related to conflicts with Kurdish rebels and the Islamic State; political instability; economic uncertainty; and a growing flow of refugees from the civil war in Syria: Türkiye bazı güçlüklerle yüz yüze kalmaktadır : Kürt isyancılar ve İslam Devleti arasındaki şiddetli çatışmalar, siyasi dengesizlik, ekonomik belirsizlik, Suriye'den gelen mülteci akışı.
[35] "At least 95 people were killed in twin blasts in the Turkish capital on Saturday, as the deadliest terror attack in the country's modern history laid bare the precarious security environment just three weeks before snap elections.": Ülkenin modern tarihindeki en ölümcül terör saldırısı, erken seçimlerden sadece üç hafta önce istikrarsız güvenlik ortamını açığa çıkarırken, Cumartesi günü Türkiye'nin başkentinde meydana gelen ikili patlamalarda en az 95 kişi öldü.

	Diğer fotoğrafta ise yine patlama sonrası polis ekiplerinin patlama bölgesinde olduğu görülmektedir. Aynı zamanda da patlama sonrasındaki etrafa saçılan patlama kalıntıları da fotoğrafta yer almaktadır.	İkinci fotoğrafta kurbanların ve yakınlarının patlama sonrası fotoğrafları görülmektedir. Olay yeri inceleme ekiplerinin çektiği şeritler ve mitinge ait bayraklar görülmektedir. Son görselde ise olay sonrası ekiplerin inceleme ve kurtarma operasyonlarını sürdürdüğü görülmektedir. Ayrıca olayın etkisiyle çevreye dağılan patlama kalıntıları da olayın fiziksel boyutunu gözler önüne sermektedir.	başında bekleyen 2 kişinin, kurbanın elini tuttuğu görülmektedir. Bu durumun acı kısmını ifade eden bir görsel olarak algılanabilir. İkinci görselde ise patlamanın yaşandığı meydanın saldırı sonrasındaki anından bir an paylaşılmıştır. Görsele göre polis ekiplerinin ve patlama sonrası görevli kişilerin olay yerinde yaptığı inceleme görülmektedir. Patlamanın yaşandığı meydandaki karmaşa olayın fiziksel büyüklüğünü göstermektedir.

geçim arifesinde bu denli bir saldırıya maruz kalmasının sorgulanmaya tabi tutulması gerektiğini vurgulamıştır.

Haberin ilk görselinde patlama anı verilirken ikinci ve üçüncü görsellerde yaşanan patlamanın verdiği hasar bütün çıplaklığı ile verilmektedir. Haberin fotoğraflarına bakıldığında fark edilebilecek en önemli detaylardan biri herhangi bir sansürün uygulanmayış oluşudur. Özellikle ikinci fotoğrafta patlamadan sağ kurtulmuş iki kişinin parçalanmış cesetlerin içindeki fotoğrafı psikolojik ve sosyolojik açıdan oldukça derin mesajlar içermektedir. Haberin üçüncü fotoğrafı ise üzerleri Halkların Demokratik Partisi'ne (HDP) ait bayraklara sarılmış ölüler gösterilmektedir ki bu fotoğrafla patlamanın siyasi amacına yönelik işaretlere değinilmiştir.

3.7.1.13. New York Times Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Reina Saldırısı

Nightclub Massacre in Istanbul Exposes Turkey's Deepening Fault Lines

At least 39 people were killed and dozens wounded, among them several foreigners, when a man opened fire at a nightclub in Istanbul on New Year's Eve.CreditCredit...IHA, via Associated Press

By Tim Arango

ISTANBUL — When a lone gunman murdered dozens of New Year's revelers early Sunday, he targeted a symbol of a cosmopolitan Istanbul that is increasingly under threat: a dazzling nightclub where people from around the world could party together, free from the mayhem and violence gripping the region.

Relatives of victims of the attack at an Istanbul nightclub mourned on Sunday.
Credit...Sedat Suna/European Pressphoto Agency

Police officers blocked the road leading to the scene of the attack in Istanbul on Sunday.

Credit...Tolga Bozoglu/European Pressphoto Agency

Recent Terrorist Attacks in Turkey

A timeline of recent terrorist attacks in Turkey.

She said her brother had told her that when the shooting started, he threw himself on the floor and felt things falling on him: bodies, tables, glass. She said he might have been saved by bodies that acted as shields against further shots.

Gösterge	Gösteren	Gösterilen

		Düz Anlam	Yan Anlam
"New York Times Gazetesinin 1 Ocak 2017 tarihli haberi"	Haber başlığı büyük puntolarla ve italik olarak *" Nightclub Massacre in Istnabul Exposes Turkey's Deepening Fault*	Saldırının nerede, nasıl ve kim tarafından gerçekleştirildiği Türk menşeeli ajanslardan alınan bilgilere dayanarak ifade edilmiştir. Saldırının hem sayısal olarak hem de manevi olarak kayıpları haberin bütününü oluştururken, haberin son kısmında önceki saldırılara ve hükümet nezlinden kişilerin saldırı hakkında söylediklerine yer verilmiştir. Haberin devamında olayın şahidi olan kişilerin olay ile ilgili anlattıkları yer almaktadır. Saldırıda hayatını kaybeden kişişlerin sayısı ve uyrukları da servis edilmektedir.	Haberde, saldırının yeniyıl kutlamaları sırasında olması vurgulanmıştır. Bu durum aşırı İslamcı terör örgütü ile bağdaştırılarak, bu saldırının inançlar üzerinden yapıldığı izlenimini vermektedir. Buna ek olarak haberin bazı kısımlarında saldırıda hayatını kaybeden kişilerin uyrukları da verilerek Müslüman olmayanların da hedef gösterildiği belirtilmiştir. Haberin devamında saldırının gerçekleştiği mekan ve saldırının gerçekleşme anı saat ve dakika ile birlikte verilerek okuyucunun saldırı sürecini daha iyi anlaması sağlanmaktadır.

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
“USA Today Gazetesinin 10 Ekim Cumartesi 2015 tarihli haberi”	Büyük puntolar kullanılarak yazılan başlıkta *“Turkish PM blames suicide bombers in peace rally attack that killed 97.”*[29] ifadeleri kullanılmıştır. 97 kişinin öldüğü Ankara Tren Garı terör saldırısının sabah 10 sularında ard arda meydana gelen 2 büyük patlama şeklinde meydana geldiği ifade edilmiştir. Haberde saldırıda yaralanan kişilerin ve Ankara’daki farklı haber kanallarının saldırı ile ilgili ifadeleri verilmiştir. Bunlara ek olarak Türkiye’de önceki dönemlerde yaşanan saldırılar ve nedenleri de haberde tarışılmaktadır.	USA Today Gazetesinin Anakara Tren Garı saldırısına ilişkin haberinde patlamanın nedenlerine ve önceki patlamalara yer verilmiştir. Türkiye’deki iç politikanın çeşitli karışıklıkları ifade edilmiştir ve çoğunluğunun HDP taraftarı olduğu mitingin hedefe dönüştüğü söylenmektedir. Haberin devamında Suruç’ta yapılan diğer saldırılara ve Türkiye içerisindeki karışıklığa vurgu yapılarak, Amerikan Hükümeti’nden bazı yetkililerin kınama içerikli sözleri belirtilmektedir. *“Turkey is facing numerous security threats linked to both domestic and regional unrest, which has*	Haberde Başbakan Ahmet Davutoğlu’nun ifadeleri tırnak içinde şu şekilde verilmektedir: “ This is an attack that does not target a specific group; it is an attack on the entire nation and an attack on our unity,”. Bu sözler ile patlama sonrası milli birliğin önemi ve ulusal tehdit içinde olma hali ile ilgili mesajlar verilmektedir. Başbakan ve Cumhurbaşkanı’nın 3 gün yas ilan edildiği kararı da aynı şekilde saldırının acısının milli birliğin sağlanmasına ortam hazırlayacağı inancını göstermektedir. Saldırının seçimden kısa bir süre önce olmasının dikkat çektiği ifadesiyle beraber, Ankara saldırısından önce yaşanan diğer saldırılar da Türkiye’nin iç olaylarının hayli karışık olduğu ve farklı etnik ve dini grupların bu karmaşanın temelini oluşturduğu vurgulanmaktadır.

[29] Turkish PM blames suicide bombers in peace rally attack that killed 97: Türk Başbakanı, 97 kişinin ölümüne neden olan barış mitingi saldırısında intihar bombacılarını sorumlu tutuyor.

		pushed Ankara to launch a crackdown on Islamic State, Kurdish, and far-left militants.''[30] sözleriyle Türkiye'nin çeşitli sebeplerden dolayı ülke içi huzurunun kalmadığı ifade edilmştir. Haberin devamında altı çizili olarak ifade edilen başlık şu şekildedir: "Turkey imposes news blackout on gruesome blast images"[31]	Barış Mitingi'nde olan kişilerin yerel halkoyunlarını oynaması ve "barış" adı altında toplanmaları vurgulanarak, kurbanların masumiyetlerinden ve iyi amaçlarından yola çıkarak durumun bu hale gelmesinin etnisite ayrımının etkili olduğu ifade edilmiştir.
	Patlama öncesi ve sonrası durumu gösteren 3 fotoğraf haberde yer almaktadır.	Saldırının hem olay yerindeki hem de sonrasındaki etkisini anlatmak için fotoğraflar kullanılmıştır. İlk fotoğrafta ağlayan bir kadın, ikinci fotoğrafta ise patlama sonrası karmaşa gösterilmiştir. Özellikle üçüncü fotoğrafta yaralılar ve onların yardımına	Haberin ilk kısmında verilen iki görselin de patlama sonrası durum kaydedilmiştir. Patlamada hayatını kaybeden kişilerin üstlerine örtülen parti bayrakları, durumun politik olduğunu ifade etmektedir. Olaya tanıklık eden ya da patlama bölgesine sonradan gelen kişilerin şaşkın ve üzgün ifadeleri olayın fiziksel boyutunun da ötesinde toplumsal ve

[30] Turkey is facing numerous security threats linked to both domestic and regional unrest, which has pushed Ankara to launch a crackdown on Islamic State, Kurdish, and far-left militants: Türkiye hem iç hem de bölgesel huzursuzluklarla bağlantılı çok sayıda güvenlik tehdidiyle karşı karşıyadır ve bu durum, Ankara'yı İslam Devleti, Kürt ve aşırı sol militanlara baskı yapmaya itmiştir.
[31] Turkey imposes news blackout on gruesome blast images: Türkiye 'dehşet verici' patkama görüntülerine haber karatması dayatıyor.

		gelen kişiler dikkat çekmektedir.	psikolojik olarak da yıkıcı olduğunu göstermektedir. Ayrıca kan ve ölü kişilerin gösterilmesi okuyucunun durumu bir facia olarak algılamasını sağlamaktadır. İkinci fotoğrafta yakınını patlamada kaybeden bir kadın gösterilmektedir. Kadının gözlerindeki çaresizlik birçok kelime ile ifade edilebilecek hüznü tek başına karşılamasıyla oldukça vurucu bir karedir. Üçüncü fotoğrafta da görüldüğü üzere yerde yatan saldırı mağdurlarının çevredeki insanlar tarafından kurtarılmaya çalışıldığı gözlenmektedir .Ortamdaki kaos, yerde yatan kurbanlar ve çaresiz insanlar saldırının acı yüzünü göstermektedir.

	Lines"[36] şeklinde düşülmüştür. Hemen altında ise "*At least 39 people were killed and dozens wounded, among them several foreigners, when a man opened fire at a nightclub in Istanbul*	Haberin genelinde vurgulanan başlıca nokta saldırının "yeni yıl kutlamaları" sırasında meydana gelmesidir.	

[36] Nightclub Massacre in Istnabul Exposes Turkey's Deepening Fault Lines: İstanbul'daki Gece Kulübü Katliamı Türkiye'nin Derinleşen Fay Hattını Ortaya Çıkarıyor

	on New Year's''[37] alt başlığı bulunmaktadır. Haberin son kısmında ise *"Recent Terrorist Attacks in Turkey*" ve devamında da *" A timeline of recent terrorist attacks in Turkey "*[38] alt başlıkları vurgulanmaktadır.		
		Haberde kullanılan ilk görselde saldırı sonrası olay yerine gelen sağlık ekiplerinin yaralı kişilere müdahalesi görülmektedir. İkinci görselde ise saldırıda hayatını kaybeden birinin Türk Bayrağına sarılı tabutunun başında bulunan kişilerin ağladığı görülmektedir. Habere ait üçüncü fotoğrafta ise polis memurlarının ayak uçlarına bırakılan	Haberde kullanılan görsellerin ilkinde taşınan saldırı kurbanı ve çevresinde sağlık görevlilieri olay mahalindeki karmaşayı göstermektedir. İkinci fotoğrafta saldırıda hayatını kaybeneden şehit güvenlik görevlilierinin tabutunun başında ağlayan yakınları görülmektedir. Bayrağa sarılmış tabut fotoğrafı milli duygulara vurgu yapmaktadır. Diğer fotoğrafta ise saldırı sonrası polis ekiplerinin ayaklarının altında kırmızı karanfiller

[37] At least 39 people were killed and dozens wounded, among them several foreigners, when a man opened fire at a nightclub in Istanbul on New Year's: Yılbaşında İstanbul'da bir gece kulübünde bir kişinin ateş açması sonucu aralarında çok sayıda yabancı da olmak üzere en az 39 kişi öldü ve onlarca kişi yaralandı.

[38] A timeline of recent terrorist attacks in Turkey: Türkiye'deki terör saldırılarının zaman çizelgesi

		karanfiller pozlanmıştır.	görülmektedir. Yerdeki karanfilerin yitip giden canlarla özdeşleştirildiğini, polis botlarının ise olayın kriminal boyutunun göstergesi olduğunu söylemek mümkündür.

Analiz: *New York Times* gazetesi 1 Ocak 2017 gecesi İstanbul Reina Gece Kulübü'nde meydana gelen saldırı haberini *" Nightclub Massacre in Istnabul Exposes Turkey's Deepening Fault Lines"* ana başlığı ile servis etmiştir. Haberin içeriğinde olayın şahitlerinin verdiği röportajlar, devlet yöneticilerinin olay hakkındaki görüşleri, olayın öncesi ve sonrası ile ilgili detaylar verilmiştir. Saldırıda dikkat çeken nokta saldırının Yılbaşı Kutlamaları sırasında yapılmış olmasıdır. Bu durum saldırının İslam Devleti'nin ideolojik yaklaşımları ile ilgili olduğunu ortaya koymaktadır.

Haberin bazı görsellerinde saldırı sonrası sağlık ekiplerinin ilgilendiği saldırı kurbanları görülmektedir. Devamındaki görsellerde ise saldırı kurbanlarının ardından düzenlenen cenaze törenleri ve orada bulunan yakınlarının ağladığı görüntüler servis edilmiştir. Özetle fotoğraflar belirli bir örüntü oluşturacak ve okurla duygusal bağ kuracak şekilde seçilip, haber metnini güçlendirmektedir.

3.7.1.14. USA Today Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Reina Saldırısı

Turkey nightclub massacre: What we know now

USA TODAY

Authorities are searching for a gunman who opened fire Sunday at a packed nightclub during New Year's celebrations in Istanbul. More than 500 people were inside the Reina club when what authorities believe to be a terrorist attack began at about 1:15 a.m. local time. Here is what we know so far.

Victims

The gunman killed at least 39 people and injured 69. Three of the wounded remain in critical condition, according to Turkish Prime Minister Binali Yildirim. Nearly two-thirds of those killed — 24 victims — were from other countries, according to the Associated Press, including an 18-year-old Israeli woman, three Indian citizens, a 26-year-old man from Lebanon and a Belgian national, according to the countries’ respective foreign ministries and a relative.

The suspect

There was no immediate claim of responsibility for the attack, which Turkish authorities said was carried out by a lone assailant. Turkey Prime Minister Binali Yildirim said Sunday, “He is an armed terrorist as we know it.”

The weapon

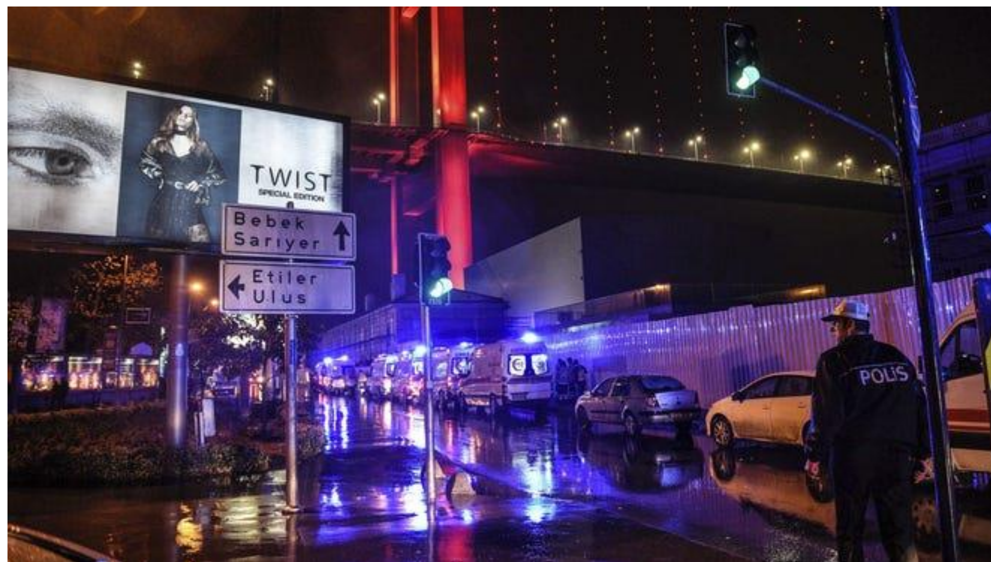
Turkey's prime minister said the attacker left a gun inside the venue and escaped by “taking advantage of the chaos” that ensued. "Unfortunately, (he) rained bullets in a very cruel and merciless way on innocent people who were there to celebrate New Year's and have fun," Istanbul Gov. Vasip Sahin told reporters.

Turkey on high alert

Turkey is a member of NATO and a partner in the U.S.-led coalition against the Islamic State group. The bloodiest attacks that Turkey endured in 2016 were the work of the Islamic State group or Kurdish militants. Turkish security forces have been on high alert after a Russian ambassador to Turkey was killed Dec. 19 while attending a photo exhibition. President Recep Tayyip Erdogan said the country is "extremely determined to do whatever it takes" to secure the region after recent terror attacks. This is the fourth major attack in Turkey in the past month.

The club

Reina owner Mehmet Kocarslan told the private Dogan news agency that police had recently boosted security measures in the upscale neighborhood of Ortakoy and its vicinity. The efforts included a 24-hour police presence and complementary efforts by the coast guard at sea.

What world leaders are saying

The White House condemned what it called a “horrific terrorist attack” and offered U.S. help to Turkey. Russian President Vladimir Putin sent his Turkish counterpart a telegram of condolences, saying “it is hard to imagine a more cynical crime than killing innocent people during New Year celebrations.”

Analiz: USA *Today* gazetesi'nde 1 Ocak 2017 tarihli Reina Gece Kulübü saldırısı *"Turkey night club massacre: What we know now*" başlığı ile ele alınmıştır. Haber içerisinde alt başlıklar hem saldırıda zarar gören kişilerin hem şüphelinin hem genel olarak Türkiye'nin terör politikalarının hem de saldırı mekânının detayları üzerinden sıralanmaktadır. Haber metni söz konusu terör saldırısını "katliam" olarak nitelemiştir ki bu kullanım saldırının nasıl bir soğuk kanlılık ile işlendiğine vurgu yapmaktadır.

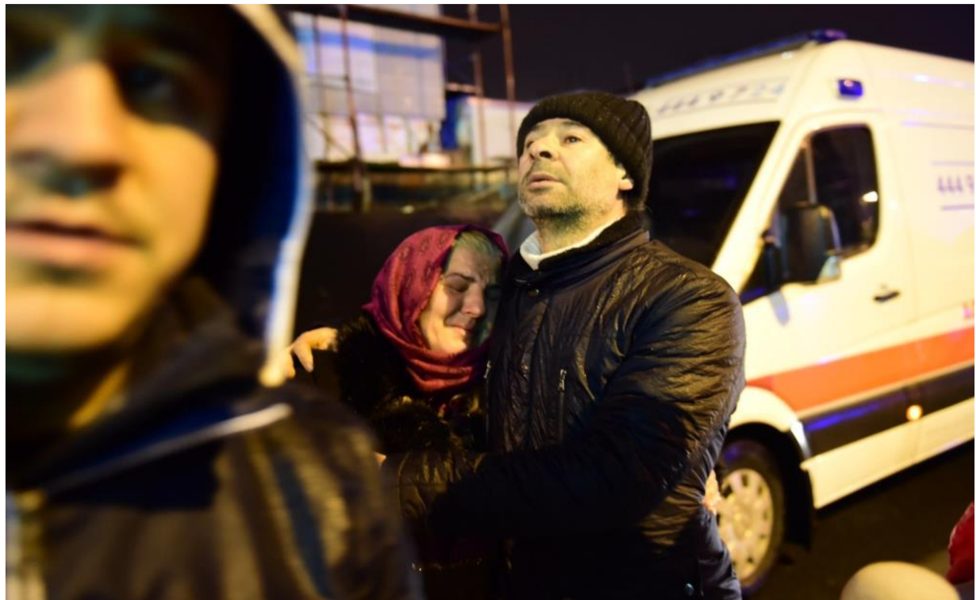
Haberde üzerinde durulan noktalardan biri saldırının zamanlaması olan yeni yıl kutlamalarıdır. Zira söz konusu saldırıdan önce IŞİD bu tarz kutlamaları kesin bir dille yasaklayan ve bu yasaklara uymayanların radikal cezalara maruz kalacağını belirten paylaşımlar yapılmıştır. Haberin devamında ise saldırıda kullanılan silahın özellikleri ve saldırı mekânının detayları derlenirken Rusya ve Amerika gibi ülkelerin devlet yetkililerinin konuşmaları da haberde yer almaktadır. Dolayısıyla bu patlama uluslararası bir etkiye sebep olmuştur.

USA Today gazetesi'nin mevcut olay kapsamında kullandığı görsellerde çokça fotoğraf kullanılmıştır. Haber metni içerisinde saldırıda yakınlarını kaybeden kişilerin acılı halleri de bulunmaktadır. Bu görseller ile durumun acı yönüne ve olayın getirdiği karmaşaya vurgu yapmak istenmiştir.

3.7.1.15. The Wall Street Journal Göstergebilimsel Analizi – Reina Saldırısı

Turkish Police Hunt for Gunman in Istanbul Nightclub Terror Attack

Assault killed at least 39 people, among them 15 foreigners

People react on the street outside the Istanbul nightclub where at least 39 people died in a New Year's attack.

PHOTO: YASIN AKGUL/AGENCE FRANCE-PRESSE/GETTY IMAGES

By Emre Peker

Men lay flowers outside the Reina nightclub on Sunday after the attack.

PHOTO: UMIT BEKTAS /REUTERS

TERROR IN TURKEY

Islamic State has also carried out deadly strikes over the past year, most recently killing more than 50 people in August at a wedding in Gaziantep by the Syrian border.Within days of that bombing, Turkey launched its operation inside Syria. Previously, the extremist organization struck Istanbul's biggest airport, killing more than 40 people in June during an attack waged with bombs and firearms.

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
"*The Wall Street Journal* Gazetesi'nin 2 Ocak 2017 tarihli haberi"	Haberde kullanılan ana başlık *"Turkish Police Hunt for Gunman in Istanbul Nightclub Terror Attack"*	1 Ocak 2017'de Reina Gece Kulübünde meydana gelen saldırıda ölen ve yaralanan kişilerin sayısal değerleri ve saldırının detayları	Haberin metni içerisinde saldırıda hayatını kaybedenlerin farklı uyruklardan oluşunun

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
"USA Today Gazetesinin 1 Ekim Pazar 2015 tarihli haberi"	Habere büyük puntolarla yazılan *"Turkey night club massacre: What we know now"*[39] bir ana başlıkla başlanmıştır. Hemen altında *"victims"*[40] *, " the suspect"*[41] *"the weapon"*[42]*,"Turkey on high alert"* [43]ve *" the club"*[44] alt başlıkları ile devam edilmiştir. Son olarak *"What world leaders are saying"*[45] alt başlığı ile habere son verilmiştir.	1 Ocakta Yılbaşı Kutlamaları esnasında meydana gelen saldırıda gece kulübünün içerisinde en az 500 kişinin olduğu haberin girişinde vurgulanmaktadır. İkinci başlıklar beraber 39 kişinin hayatını kaybettiği ve 69 kişinin yaralandığı ifade edilerek, kurbanların durumları, uyrukları, meslekleri ve kişisel bilgileri verilmiştir. Haberin devamındaki başlıkta ise şüpheli saldırgan ile ilgli bilgiler verilmektedir. Şüphelinin askeri kökenli bir terörist olduğu Bakan Binali Yıldırım tarafından söylenmektedir. Ayrıca saldırganın saldırı öncesi mekana girerken gecenin konseptine göre Noel Baba kostümü giymiş olması da ifade edilmektedir. Beşinci başlıkta ise saldırıda kullanılan	Gazetenin başlığında kullanılan *"massacre (katliam)"* tabir saldırının fiziksel ve toplumsal olarak etkilerini ifade etmek için kullanılmıştır. Haber başlıkların konu konuayrılmış olması ile de okur olayı sıralı bir biçimde olaya dahil olarak algılamaktadır. Saldırgan ve olay ile ilgili verilen detaylar olayın bir ihmal sonucu olması ihtimalini ifade etmektedir. Ayrıca saldırının Yılbaşı Kutlaması esnasında yapılması ve içeride daha çok gayrimüslim vatandaşların olması toplumun farklı kesimleri arasındaki görüş farklılıklarının belirli terör örgütlerince kesin bir biçimde kabul

[39] Turkey night club massacre: What we know now: Türkiye gecekulübü katliamı: şimdi bildiklerimiz
[40] Victims: Kurbanlar
[41] The suspect: Şüpheli
[42] The weapon: Silah

		silahların bilgisi verilmektedir. Ek olarak saldırganın saldırı sonunda silahı gece kulübünde bırakıp karmaşadan faydalanarak kaçtığı ifade edilmektedir. Türkiye'nin alarmda olduğunu ifade eden başlıkta ise Türkiye'nin içinde bulunduğu benzer patlamalar irdelenmiştir. Haberin diğer başlıklarında ise kulübün sahibi Mehmet Kocarslan'ın olay hakkında söyledikleri servis edilmiştir. Son olarak ABD Hükümeeti ve Rusya Hükümeti'nin saldırı sonrası ifadeleri haberde yer almaktadır.	edilmediğini göstermektedir. Dünya liderlerin konuşmalarına yer verilen haberde, saldırı oldukça tepki çekmiştir ki bu da terörün evrensel yapısını ortaya koymaktadır. Ayrıca Türkiye'nin son zamanlarda sık sık saldırı ve patlama olayları yaşaması ülke içinde ve ülke dışında topyekün bir risk ortamının oluşmasına neden olmaktadır.
	15 Temmuz Şehitler Köprüsü'nün hemen altında bulunan ambulans kuyruğu Türk Bayrağına sarılı tabutun başında	Fotoğraflarda saldırının gerçekleştiği mekana giden yolların trafiğinin karmaşası ve ambulansların güzergahı gösterilemektedir.	Haberde çoğu fotoğraf Reina Gece Kulübü çevreisndeki yol güzergahlarının karmaşasını göstermektedir. Aynı zamanda çokça

[43] Turkey on high alert: Türkiye yüksek alarmda
[44] The Club: Kulüp
[45] What world leader are saying: Dünya liderlerinin söyledikleri

	ağlayan kurban yakınları	Aynı zamanda tabutun başında ağlayan ve saldırıda hayatını kaybeden şehit güvenlik görevlisinin yakınları fotoğraflanmıştır.	ambulansın olay yerine gitmesi, yaralı ve ölü sayısının derecesini de ifade etmektedir. 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'nün fotoğraflarda görülmesi ve ışıltılı hali, olayın gerçekleştiği günün ve konumunun daha net anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Böylece saldırının Yılbaşı Kutlaması adı altında algılanması okur açısından daha kolay olabilecektir. Tabut başında ağlayan kurban yakınlarının hüznü ise olayın kurbanlarının masumiyetine vurgu yapmaktadır.
	[46]şeklinde büyük puntolarla yazılmıştır. Ana başlığın hemen altında olan alt başlı şu şekildedir*: "Assault killed at least 39*	haberin giriş kısmında verilmiştir. Haberin devamında ölen kişilerin uyrukları ile detaylar verilirken, saldırının asıl sebebi olan Orta Doğu karışıklığına	gösterilmesi terörün din ve ırk ayırt etmeyen yıkıcı yönünü simgelemektedir. Ayrıca Türkiye'nin son yıllardaki

[46] Turkish Police Hunt for Gunman in Istanbul Terror Attack: İstanbul Gece Kulübü Terör Saldırısında Türk Polisinin Saldırgan Avı

	people, among them 15 foreigners".[47] *"His remarks highlight a continuing culture war between Turkey's overwhelmingly observant majority Muslim population and a sizable portion of society that espouses a Western lifestyle that at times clashes with Islamic piety.* *Under Mr. Erdogan, Turkey's government has shifted away from a Western-facing secularism that defined its policies for decades. He has boosted the role of Islam and built ties with the Middle East. He has given religious schools a bigger role in education and levied heavy taxes on alcohol.* *On Friday the religious-affairs directorate questioned why "the first hours of a new year should be turned into waste with*	da vurgu yapılmıştır. Burada da önemli nokta olarak Türkiye'nin Orta Doğu Meselesinde kilit rol oynaması olarak belirtilmiştir. Konu ile ilgili olarak Türkiye Cumhurbaşkanı, İç İşleri Bakanı ve diğer yetkililer açıklamalarda bulunmuştur. Ek olarak söylemlerindeki "ulusal ve milli değerler" dikkat çekmektedir. Wall Street Gazetesinin araştırmalarına göre Türkiye son yıllarda batılılaşmaktan çok uzak yerlere doğru gitmektedir ve Orta Doğu ile ortaklıklar kurmaktadır. Bununla beraber dini eğitimin artması ve alkol vergilerinin yükselmesi gibi çeşitli gelişmelerle laiklikten uzaklaşmaktadır. Özellikle de Diyanet İşleri Başkanı'nın Yılbaşı'ndan hemen önce internette yayınladığı ifadede yeni yıl kutlamalarına	politik yaklaşımlarının Orta Doğu paralelinde değişmesi de bu saldırının zeminini hazırladığı yönünde şüphelere zemin hazırlamaktadır. Haber devamında Türk Hükümeti yetkililerinin "milli değerler"e vurgu yapması ülkedeki güven ortamının birlik ile düzeleceğini empoze etmeye çalışmıştır.

[47] Assault killed at least 39 people, among them 15 foreigners: Saldırgan 15'i yabancı uyruklu olmak üzere en az 39 kişiyi öldürdü.

	New Year's celebrations that belong to other cultures," according to the transcript of a sermon posted on the directorate's website."	harcanan paranın gereksiz olduğu açıklamanın olması haberde servis edilmiştir.	
	Ana başlığın hemen altında ağlayan bir kadın ve ona sarılan bir erkeğin fotoğrafı verilmektedir. Haberin ikinci fotoğrafında ise polis barikatlarının etrafına karanfil bırakan kişiler pozlanmıştır.	Saldırıda yaralanan ve ölen kişilerin yakınlarının reaksiyonları vurgulanmaktadır.	Kullanılan görsellerin ilkinde ambulansın önünde ağlayan bir erkek ve bir kadın görülmektedir. Bu durum patlamanın acı verici yüzünü göstermektedir. İkinci fotoğrafta saldırıda hayatını kaybedenlerin yakınlarının olay yerine karanfil koydukları bir an pozlanarak yitip giden her canın koparılan bir çiçekle özdeştirildiği gösterilmektedir.

Analiz: *Reina*'da düzenlenen saldırının ardından *The Wall Street Journal* yaşanan terör olayını Türkiye'nin iç ve dış politik gündemleriyle ilişkilendirerek farklı perspektiflerden ele almıştır. Ülke içinde yaşanan etnik fikir ayrılıklarına da değinen haberde devlet

otoritelerine ait açıklamalara yer verilmiştir. [48]Ülke içerisinde yaşanan terör olaylarının ardından 'kronik' hale gelmiş yayın yasağına da ayrı bir paragraf açan haber, dönemin hükümetinin bu tarz olaylara ne şekilde tepki verdiğini göstermiştir.

Haberde kullanılan fotoğraflar irdelendiğinde duygusallık düzeyi yüksek karelerin seçildiği görülmektedir. Saldırıda hayatını kaybedenlerin yakınlarına ait fotoğraflarla *Reina*'da yaşanan saldırının toplum üzerindeki psikolojik etkileri vurgulanmıştır.

3.7.1.16. New York Times Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Sultanahmet Patlaması

Istanbul Explosion Kills 10 Tourists, and ISIS Is Blamed Witness Recalls the Moment of Blast

A man who saw the explosion in Istanbul's central district of Sultanahmet on Tuesday recounts what he saw.

A man who saw the explosion in Istanbul's central district of Sultanahmet on Tuesday recounts what he saw. Credit Credit...Osman Orsal/Reuters

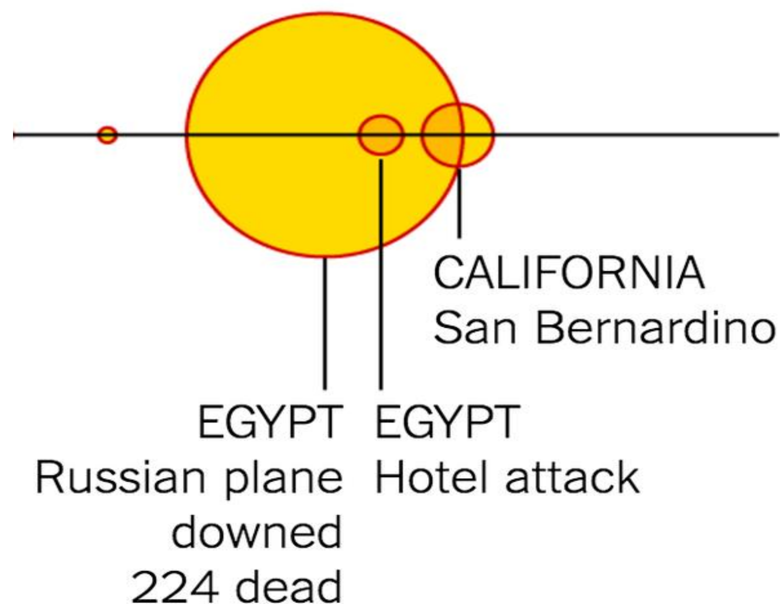
[48] The government, in what has become an increasingly routine step, has imposed a media ban on coverage of the attack, prohibiting reporting of information other than what is released by authorities. (Hükümet, yetkililer tarafından saldırıya ilişkin yayınlanan bilgilerin dışında kalan bilgilerin paylaşılmasına ilişkin rutin bir adım haline gelen medya yasağı getirdi.)

Emergency workers and a dead body near the Blue Mosque in the Sultanahmet district in Istanbul, the site of a suicide bombing on Tuesday.Credit...Deniz Toprak/European Pressphoto Agency,

Merkel Voices Sympathy and Resolve

Chancellor Angela Merkel of Germany expressed sympathy for the victims of the suicide bombing in Istanbul and said the fight against terrorism would prevail.

Where ISIS Has Directed and Inspired Attacks Around the World More than a dozen countries have had attacks since the Islamic State, or ISIS, began to pursue a global strategy in the summer of 2014.

Analiz: *New York Times* gazetesi'nin 13 Ocak 2016 Çarşamba günü Sultanahmet'te gerçekleşen terör saldırısına ilişkin haberinde kullanılan ana başlık [53]*"Istanbul Explosion Kills 10 Tourists, and ISIS Is Blamed"* şeklindedir. Haber ilk olarak saldırıya şahit olan

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
"New York Times Gazetesinin 12 Ocak Salı 2016 haberi"	Büyük puntolar ile yazılan haber başlığı şu şekildedir: *"Witness Recalls the Moment of Blast"*.[49] Hemen altında ise olayı ve yaşandığı yeri kısaca özetleyen *"A man who saw the explosion in Istanbul's central district of Sultanahmet on Tuesday recoounts what he saw"*[50] Alt başlığı ile devam ettirilmiştir. Haberin orta kısımlarında ikinci başlık olarak "*Erdogan Says Bomber Was From Syria"*[51]	New York Times Gazetesi habere olayın şahidi olan bir kişi ile başlamaktadır. Hemen ardından Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ve Almanya Başbakanı Angela Merkel'in saldırı ile ilgili söylemleri haberde servis edilmiştir. Haberin en son kısmında saldırının yaşandığı bölgenin ekonomik ve psikolojik zarar görmesinden bahsedilmiştir. Ek olarak İŞİD'in diğer ülkelerde düzenlediği	Haberin ilk kısmında vurgulanan kişi olayın şahididir ve NY Times gazetesi saldırının ne kadar feci bir olay olduğundan bahsederek okuyuculara yaşanan travmayı anlatmayı amaçlamıştır. Saldırıda hedef alınan kişilerin yabancı turistler olduğu vurgulanmıştır ve tehlikenin diğer ülkelerde de yaşandığı dile getirilmektedir. Bu söylem ile anlatılmak istenen terör eylemlerinin hemen

[49] Witness Recalls the Moment of Blast: Tanık patlama anını hatırlatıyor.
[50] A man who saw the explosion in Istanbul's central district of Sultanahmet on Tuesday recoounts what he saw" Salı günü İstanbul'un merkezi Sultanahmet semtinde patlamayı gören bir adam gördüklerini anlatıyor.
[51] Erdogan Says Bomber Was From Syria: Erdogan diyor ki bombacı Suriyeli
[53] "İstanbul Patlamasında 10 Turist Öldü, IŞİD Suçlandı"

	Haberin son başlığı ise " *Merkel Voices Sympathy and Resolve*[52] olarak görülmektedir.	saldırılara da atıfta bulunulmuştur.	her insanı tehdit etmesidir. Haberin sonraki kısımlarında Recep Tayyip Erdoğan'ın söylemleri ile birlikte Türkiye-Suriye arasındaki sorunlar dile getirilerek olayın temelindeki nedenler ifade edilmeye çalışılmıştır. Haberin son kısmında İŞİD'in dünya çapındaki eylemlerine dikkat çekilerek, örgütün hem toplumsal hem de insanlık üzerindeki kötü etkileri vurgulanmıştır.
	Haberde görülen foroğraflardan ilki olay sonrası polislerin olay yerine müdahele ettkilerini gösteren görseldir. İkinci fotoğrafta ise intihar bombacısının bedeni ve çevresindeki polis ekipleri görülmektedir. Üçüncü fotoğrafta Türkiye	İlk görselde saldırı sonrasında kolluk kuvvetlerinin olay yerinde güvenlik önlemleri aldıkları pozlanmıştır. İkinci fotoğrafta ise olayın kurbanlarından birinin yerde yatan bedeni uzaktan pozlanmıştır ve çevresinde emniyet	Haberdeki ilk fotoğraf basının ya da herhangi bir kişinin olay yerine girişinin engellendiğini göstermektedir. Bunun nedeni ikinci bomba ihtimaline karşı bir önlemdir. İkinci fotoğrafta ise yerde yatan bir kişi ve çevresinde duran ekipler görülmektedir. Bu durumda İŞİD'in

[52] Merkel Voices Sympathy and Resolve: Merkel sempati ve kararlılığı dile getiriyor

	Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdogan'ın konuşmas sırasındaki bir görüntüsü vardır. Diğer görsel de Almanya Başbakanı Angela Merkel görülmektedir. Son olarak haberin en alt kısmında bir şablon bulunmaktadır. Bu şablon İŞİD'in farklı bölgelerindeki saldırılarını simgelemektedir.	şeridi çekili bir şekilde görüntülenmektedir. Son görsel ise bir şablondur ve İŞİD'in eylemlerini bölgesel olarak ifade etmektedir.	amacının can almak olduğu anlaşılmaktadır. Son kısımda görünen şablonda ise İŞİD tarafından düzenlenen eylemlerde hayatını kaybeden kişilerin sayıları ve olayların yöntemleri gösterilmektedir. Böylece okur İŞİD'in hem ciddi bir terör örgütü olduğunu hem de planlı ve acımasız planlar yaptığını anlayabilmektedir.

kişilerin olayı anlatması ile başlamaktadır. Hemen ardından ise Türkiye ve Almanya devlet yöneticilerinin terör saldırısı ile ilgili görüş ve yorumları verilmiştir. Ayrıca Sultanahmet gibi turistik olan bir bölgenin patlama sonrası hem ekonomik hem de psikolojik zarar görmüş olması vurgulanmıştır. Haberin son kısmında ise İŞİD terör örgütünün dünya çapında yaptığı saldırı ve eylemler ifade edilmiştir ve böylece sadece Türkiye'nin değil diğer ülkelerin de durumun farkında olması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Haberde kullanılan görsellerin içerisinden 2 adet fotoğraf ve 1 adet şablon seçilmiştir. Fotoğrafların ilki olay yerini boşaltmaya çalışan polise ekiplerini göstermektedir. İkinci bomba ihtimali üzerine hem vatandaş hem de basın alandan çıkarılmaktadır. Diğer görselde ise yerde yatan saldırı kurbanlarından biri görülmektedir. Son görsel ise bir şablondur ve şablonda bahsedilen nokta IŞİD'in dünya üzerinde farklı bölgelerde gerçekleştirdiği eylemler ve sebep olduğu ölü sayılarını vererek örgütün küresel eylem haritasını ortaya koymaktadır.

3.7.1.17. USA Today Gazetesinin Göstergebilimsel Analizi – Sultanahmet Patlaması

Five detained in Istanbul suicide bombing

Jane Onyanga-Omara

USA TODAY

Turkish authorities said they detained four more people Wednesday in connection with a suicide bombing in Istanbul that killed 10 German tourists.

Turkey: Islamic State bomber kills 10 in Istanbul

Turkish police also detained nine Islamic State members, including three Russian citizens, in the Antalya and İzmir provinces Wednesday, *Hurriyet Daily News* reported.

The newspaper, citing Turkish security officials it did not name, identified the bomber as Saudi national Nabil Fadli, 28, and said he had applied for asylum in Turkey on Jan. 5.

Gösterge	Gösteren	Gösterilen

		Düz Anlam	Yan Anlam
"USA Today Gazetesinin 13 Ocak Çarşamba 2016 tarihli haberi"	Ana başlık olarak büyük puntolarla yazılan *"Five detained in Istanbul suicide bombing"*[54] verilmiştir. Altı çizili olarak *"Turkey: Islamic State bomber kills 10 in Istanbul"*[55] alt başlığı vurgulanmıştır.	Haberde çarşamba günü yaşanan patlamada 10 Alman vatandaşın hayatını kaybettiği servis edilmektedir. Saldırı sonrası 5 kişinin olay ile ilgili tutuklandığı ve tutuklananların İŞİD olarak bilinen İslam Devleti üyesi olduğu Başbakan Ahmet Davutoğlu tarafından açıklanmıştır. Bombacının Suudi uyruklu ve 28 yaşında olan biri olduğu ileri sürülmektedir. Aynı zamanda saldırgan saldırının birkaç gün öncesinde Türkiye'ye sığınma talebinde bulunduğu da dikkat çekmektedir. Haberin devamında olayın yaşandığı gün ve saat ile ilgili detaylar verilmektedir.	Haberin başlıklarında da belirtildiği bombalı intihar saldırısı detaylarıyla açıklanmıştır. Genel olarak verilen haber başlığında ve haberin içeriğinde patlamanın Alman vatandaşların ölümüne neden olduğu yazılarak terörün hedef tahtasında bütün bir dünyanın olduğu gösterilmiştir. Önceki yıl Kasım ve Haziran aylarında yaşanan benzer sebepli saldırılar vurgulanarak Türkiye'deki zedelenen güven ortamına dikkat çekilmiştir. Hem önceki hem de mevcut saldırıdaki sayısal verilen olayların ciddi bir tehlikeye yol açtığını göstermektedir.

[54] Five detained in Istanbul suicide bombing: Istanbul'da beş kişinin gözaltına alındığı bombalı intihar
[55] Turkey: Islamic State bomber kills 10 in Istanbul:Türkiye: İslam Devleti bombacısı İstanbul'da 10 kişiyi öldürdü

		Aynı zamanda da Türkiye'de daha önce düzenlenen terör saldırıları bir daha vurgulanmıştır.	
	Haberde konu ile ilgili 2 adet görsel servis edilmiştir. Sultanahmet Meydanını'nın ve caminin gece fotoğrafı ve İç İşleri Bakanı'nın fotoğrafı verilmiştir.	İlk görsel patlamanın yaşandığı Suultanahmet Meydanı'na ait geniş açılı bir gece görüntüsüdür. İkinci görselde ise İç İşleri Bakanı Efkan Ala'nın saldırı sonrası ile ilgili açıklama yaptığı fotoğraf gösterilmektedir.	Haberde bulunan fotoğraf Sultanahmet Meydanı ve Camiisi'nin akşam çekilen bir görüntüsünü göstermektedir. Bu fotoğrafta çevrede kimsenin olmaması ve havanın karanlık olması patlamanın yaşandığı anın daha kolay betimlenebilmesini ve ortamın ürkütücü boyutlarının daha çarpıcı olarak algılanabilmesini sağlamaktadır.

Analiz: 13 Ocak 2016 tarihinde meydana gelen *Sultanahmet Meydanı* patlaması yabancı basında en çok okunan gazetelerden biri olan *USA Today* gazetesi'nde de yer almıştır. Haberde görseller patlama mekânı ve konuşma yapan devlet yetkililerinin fotoğrafları ile sınırlı tutulsa da haber içeriği durumun detaylarıyla ele alınmıştır. Haberdeki tutumun eleştirel yönleri olsa da daha çok açıklayıcı ve detay verici olarak ifade edilebilir.

Haberde en çok vurgulanan noktalardan biri de hayatını kaybeden 10 kişinin Alman turistler olmasıdır. Bu durum dış basında daha çok eleştiri almıştır ve özellikle de İslam Devleti'nin bu patlamayı üstlenmesi de dış basın tarafından din ideolojileri ile temellenen bir patlama olma ihtimaline dikkat çekmiştir. Türkiye'nin son zamanlarda birçok saldırıya maruz kalması da haberde çokça bahsedilen noktalardan bir diğeridir.

3.7.1.18. The Wall Street Journal Göstergebilimsel Analizi – Sultanahmet Patlaması

Istanbul Suicide Bomber Entered Turkey as Syrian Refugee, Officials Say

Bomber was officially registered but didn't set off security alerts

Turkish police standing guard Tuesday in the Sultanahmet district of Istanbul after a suicide bomber killed 10 German tourists near the Blue Mosque.

PHOTO: JODI HILTON/ZUMA PRESS

By Dion Nissenbaum *and* Ayla Albayrak *in Istanbul and Raja Abdulrahim in Beirut*

Blast in Istanbul's Sultanahmet Square Kills at Least 10

A powerful explosion hit the heart of Istanbul's central tourist district on Tuesday, killing at least 10 people and injuring 15 others. Turkish President Recep Tayyip Erdoğan said a Syria-linked suicide bomber is believed to be behind the blast. Photo: AP.

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
***The Wall Street Journal Gazetesi'nin* 13 Ocak Çarşamba 2016 tarihli haberi**	Haber *"Istanbul Suicide Bomber Entered Turkey as Syrian Refugee, Officials Say"*[56] başlığı ile servis edilmişitir. Hemen altında *"Bomber was officially registered but didn't set off security alerts"*[57] alt başlığı bulunmaktadır.	Haberde ilk olarak patlama ile ilgli sayısal veriler ve konum bilgileri verilmektedir. Özellikle de saldırganın saldırı öncesi Türkiye'ye Suriye mültecisi olarak girdiği sıklıkla vurgulanmıştır. Saldırganın yaşı ve kimliğinin de belirtildiği haberde, saldırı öncesinde ve sonrasında meydandaki gelişmelerin detayları anlatılmaktadır. Dış basında ifade edilene göre İslam Devleti, göçmenlik ve mültecilik kitlesel haraketleri, uluslararası saldırı düzenlemek için kullanmaktadır.	Haberin içeriğinde ağırlıklı olarak vurgulanan iki nokta vardır. Birincisi saldırıyı düzenleyenin saldırıdan henüz birkaç gün önce Türkiye'ye mülteci olarak girebilmesidir. Bu durum okurun gözünde Türkiye'nin güvenliği ile ilgili soru işaretleri bırakmaktadır. Bununla beraber ihmal kaygılarının olduğu da bahsedilmiştir. Diğer vurgulanan nokta Türkiye'de önceden de düzenlenen benzer saldırıların olması. Yine yukarıdaki ifade ile benzer olarak Türkiye'nin güven sıkıntısı yaşadığı öne sürülmektedir.

[56] Istanbul Suicide Bomber Entered Turkey as Syrian Refugee, Officials Say: İstanbul İntihar Bombacısı Suriyeli Olarak Türkiye'ye Girdi

[57] Bomber was officially registered but didn't set off security alerts: Bombacı resmi olarak belirlendi, ancak güvenlik uyar başlatmadı

		Aynı ifade üzerinden verilen örnek eş zamanlı saldırı düzenlenen Paris saldırısıdır. Özellikle de ABD Başkanı Trump'ın vurguladığı nokta saldırılar sonrasında Müslüman kişilerin Amerika'ya giremeyeceğidir. Haberin son kısımlarında Türkiye'nin Suriye ile yaşadığı krizlerden bahsedilmektedir ve devlet adamlarının saldırı ile ilgli yorumları da haberde yer almaktadır.	
	Haber toplamda 2 görselile servis edilmiştir. İki görselde de patlama sonrası Sultanahmet Meydanı'nına gelen ve güvenlik şeridi çeken Özel Tim'i göstermektedir. Görsellerin hemen altında 10 Alman vatandaşın öldüğü saldırı sonrasında önlem alınmaya	Haberdeki her iki görselde de saldırı sonrası olaya müdahele eden kolluk kuvvetlerinin fotoğrafları paylaşılmıştır. Kolluk kuvvetlerinin arkasında olay yerinde emiyet şeritlerinin çekildiği görülmektedir.	Habere konu olan iki görselde de Emniyet müdürlüğüne bağlı 'Özel Tim'lerin tam techizatlı olarak olay yerine intikali verilmiştir. Tabiri caizse 'savaşa gider gibi' donanımlı olarak fotoğraflanan polis memurları yaşanan vakanın ciddiyet düzeyini okurlara vermektedir.

	başlandığı ile ilgili ara başlıklar yer almaktadır.		

Analiz: Haberin dili ve örüntüsü genel bir analize tabi tutulduğunda söz konusu haber metninin Türkiye'de yaşanan mülteci sorunu ve güvenlik zafiyeti üzerine kurulu olduğu görülmektedir. Haberin giriş paragrafı olan *"The Islamic State suicide bomber who killed 10 German tourists in the heart of Istanbul registered here as a Syrian refugee without setting off security alerts—even though his brother had blown himself up in Syria"* bölümünde Sultanahmet bombacısının (Nabil Fadli) Türkiye sınırından geçerken kayıt altına alınmış bir mülteci oluşundan bahsetmektedir. Söz konusu şahısın abisinin daha önce Suriye'de canlı bomba olarak saldırı düzenlediğinden bahsedilmiş, buna rağmen saldırganın Türkiye'de herhangi bir şekilde takibe alınmadığı haberde vurgulanmıştır.

Habere ait fotoğraflar mercek altına alındığında görseller vasıtasıyla olayın kaotik yönünün ön plana çıkarılmak istendiği gözlemlenmektedir. Özellikle polis memurlarının ön planda Sultanahmet Meydanı'nın geri planda gösterildiği ikinci fotoğraf vasıtasıyla tarihi bir bölge olan Sultanahmet'in yaşanan kriminal vakadan sonra izole edildiğini yani bölgeyi değerli kılan başka bir öge olan turistlerden uzak tutulduğu alt metni verilmektedir. Bu da terörün aynı zamanda terörün gündelik hayatı felce uğratan sarsıcı yüzünü göstermektedir.

3.7.2. Nitel İçerik Analizi Yöntemiyle Gazete Haberlerinin İdeolojik Analizi

3.7.2.1. Haber Anlatısının İnşası Sürecinde Gazete Haberlerindeki Terör Olaylarının Analizi

Kitle iletişim araçlarındaki diğer anlatı türleri gibi yazılı basın alanında haberler de bir inşa sürecinin ürünüdür. İçinde yaşanılan dönemin egemenlik ilişkilerinin izlerini içinde taşıyan yazılı basın söz konusu dönemin egemen ideolojisinin hem taşıyıcısı hem de meşrulaştığı bir alan olarak iş görmektedir. Modern ve ötesi toplum formlarında bireyler gündelik yaşam içerisindeki ve iletişim teknolojileri yoluyla farklı uzam ve zamanlardaki pek çok olaydan haberdar olabilmektedir. Haberin içerisinde kurgulanan hikâyeleştirme sürecinden dolayı hiçbir haber olduğu gibi okuyucu ya da izleyiciye

aktarılmaz. Haberin seçiminden haberin bileşenleri olarak görsel ya da yazılı kodlara kadar yapılan her tür seçim haberin bir anlatı yapısına sahip olmasına dolayısıyla hikâyeleştirilmesine hizmet eder.

Basın kurumlarının içinde yaşadıkları toplumsal ve politik iklime göre belirledikleri yayın ideolojileri bulunmaktadır. Belirli bir basın diğerinden farklı şekilde haberi kurgulayarak toplumsal sistemde söz konusu bireyleri yeniden inşa etmeye çalışır. Ele alınan 6 gazete seçili terör olaylarını farklı kurgusal içerikler içerisinde oluşturmuştur. Böylece toplumsal anlam söz konusu gazetenin hegomonik söylemi üzerinden yeniden inşa edilmektedir.

Bu çalışmada ele alınan gazetelerin haberi hikâyeleştirme örneklerine bakıldığı zaman ele alınan ilk örnek *Sabah* gazetesidir. Gazetede örnekleme dâhil edilen üç terör olayının sunumu incelendiği zaman haber anlatısının oluşumunda iktidar perspektifinden milli değerlerin ön plana çıkarıldığı ve ulus devlet yapısının korunmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir. Bu maksatla haber oluşturulurken söylem ve görsellerin seçilmesinde toplumsal gerçeklik söz konusu gazetenin ideolojik görüşü içerisinde yeniden kurgulanmaktadır.

Okurun habere ilgi duymasındaki en önemli iki etken olan "başlık ve fotoğraflar" vasıtasıyla haberlerin taşıyıcısı olduğu egemen ideoloji hakkında fikir sahibi olmak mümkünüdür. Bu bağlamda *Sabah* gazetesine ait veriler incelendiğinde metinlerin tamamında dönemin başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın fotoğraflarının servis edildiği ve bu görsellere milliyetçilik düzeyi yüksek *"TEHTİDLERİ KAYNAĞINDA YOK EDECEĞİZ, BARBAR DEAŞ"* gibi başlıkların eşlik ettiğini görülmektedir. Söz konusu bu seçimler üzerinden ideolojik bir artalan okuması yapıldığında *Sabah* gazetesinin teröre karşı çözüm mercii olarak AKP *"Adalet ve Kalkınma Partisi"* hükümetini gördüğü söylenebilir. Başka bir deyişle teröre karşı mücadelenin verilmesi ve güvenin/refahın devamlılığı dönemin iktidarının varlığı ile özdeşleştirilmiştir. 2 Ocak 2017 tarihindeki Reina Saldırısı'nı konu alan *"BİZİ ASLA BİRBİRİMİZE DÜŞÜREMEYECEKLER"* başlıklı haberde maktullere ait fotoğraflar "özel hikâyelerle" servis edilmiştir. *Sabah* gazetesindeki bu haberde *"NİŞANLI ÇİFTİ TERÖR AYIRDI, Şehit Burak Yılmaz 1.5 yıllık polisti, Geriye ünlülerle fotoğrafları kaldı"* şeklinde düşülmüş alt başlıklar vasıtasıyla hem terörün yıkıcı etkisi gösterilmiş hem de okuyucularla manevi değerler üzerinden bağ kurulmuştur. Burada verilmek istenilen

mesaj *"terör yoluyla toplumun her kesiminden insanın incitilmek istendiğidir"*. Bu kategori bağlamında *Sabah* Gazetesi üzerinden söylenebilecek bir başka konu ise terörün "baskın" bir biçimde "dış mihraklar" tarafından gerçekleştirildiği yönündedir. Buna rağmen "milli bilinç" vasıtasıyla bu türden "oyunlar" bertaraf edilmektedir. Gönderilmeye çalışılan ileti ile toplumsal hafıza tazelenmekte ve milli değerler yeniden inşa edilmektedir. Haberin içerisinde terör olaylarının kurbanlarının öne çıkarılması ve bireysel bir trajedi üzerinden anlatının oluşturulması da haberin hikâye ediciliğinin bir örneği olarak öne çıkmaktadır.

Aynı kategori içerisinde analize tabi tutulan ikinci gazete ise *Sözcü*'dür. İlk incelemede ele alınan *Sabah* gazetesinin aksine dönemin hükümetini keskin bir dille eleştiren *Sözcü* gazetesi haber metinlerini bu ideolojik perspektif üzerinden kurgulamıştır. *"Ölen ölüyor kalanlar da kahrından ölüyor, HÜKÜMETTEN YİNE BİLDİK TEPKİ Ambülans gelemeden yayın yasağı geldi!*" biçimindeki haber başlıkları ve spotlarla habere ait birçok kilit noktada olası ihmallerin varlığından ve Türkiye'nin içinde bulunduğu zor süreci yönetmekteki "zaaftan" bahsedilirken, çeşitli illüstrasyonlarla da gazetenin eleştirel yönü perçinlenmiştir. (Bkz. Sultanahmet Saldırısı için yayınlanan haber başlığının hemen altında sansürü vurgulamak üzere yerleştirilmiş bir görsel bulunmaktadır). *Sözcü* Gazetesi'ndeki haber kurgusu ve seçilen illüstrasyon *Sabah*'tan farklı olarak saldırıları ülke içindeki istikrarsızlığa ve iktidarın dış/iç politikaya yönelik çözüm üretmedeki başarısızlığına bağlamaktadır. "ABD istihbaratı uyarmıştı, sözün bittiği yerdeyiz, Eylem platosu haline geldik." şeklindeki başlıklar yukarıdaki meselenin bir kanıtı niteliğindedir. Sözcü gazetesinin fotoğrafları illüstrasyonlarla desteklemesi haber anlatısını görselleştirme yönünde bir çaba olarak okunabilir. Günümüzde klasik haber gazeteciliği büyük oranda görsel kültürle eklemlenerek yeniden şekil almaktadır. Bu bağlamda görselleştirilemeyen hiçbir şeyin haber olamayacağını söylemek mümkündür.

Çalışmanın Türk basını ayağındaki üçüncü ve son gazete olan *Hürriyet* gazetesi *Sözcü* ve *Sabah* gazetelerine oranla haberde fotoğraf kullanımını daha fazla yapmıştır ki bu metot günümüzde dönüşüm geçiren okur kitlesine daha fazla uyum sağlamaktadır. Zira "teknoloji çağı" olarak adlandırılan dönemde okuyucu informatik metinlere ayırdığı süreyi ciddi manada azaltmış bu da gazetelerin yeni haber formatları ve gazete mizanpajları kullanmalarına sebebiyet vermiştir. Örneğin, bulvar gazeteciliği olarak da bilinen manşet, haber, abartılı yorumlar ve sansasyon içeren haber anlayış günümüz

gazetelerinin okuyucu kitle ile beraber geçirdiği dönüşümüne en büyük kanıttır. Günümüzde okuyucuların ilgisi haber metni içerisindeki fotoğraflarla ve ilgi çekici başlıklarla çekilmeye çalışılmakta ve "hap" (kısa) şeklinde tabir edilen bilgilendirici sütunlarla haber desteklenmektedir. Yazılı basında gerçekleşen bir diğer dönüşüm ise "*tabloid*" gazete boyutlarının ortaya çıkmasıdır, artık bir kısım gazeteler 30x42 cm ölçülerinde basılmaktadır. Türkiye'de kullanılan ve "broadsheet" olarak adlandırılan 34x58 cm boyutları Avrupa'da kimi gazeteler tarafından geride bırakılmıştır. *Hürriyet* gazetesinde de benzer bir şekilde okurun ilgisini canlı tutmak maksadıyla fazlasıyla görsele yer verilmiştir. Haber içeriği ve örüntü anlamında bir analiz yapılacak olursa söz konusu gazetenin ne *Sözcü* gazetesi kadar eleştirel ne de *Sabah* gazetesi kadar tek perspektifli olduğu görülebilir. Zira 1 Ocak 2017'de Reina'daki saldırı sonrası yayınlanan haberde farklı siyasi partilerin liderleri tarafından yapılan açıklamalara "terör örgütleri bizi asla yıldıramayacak" başlığı ile yer verilmesi bu hususa bir örnek niteliğindedir.

Analiz edilen diğer gazetelere benzer bir biçimde *Hürriye*t gazetesinde de özel hayat hikayeleri üzerinden haberlerin derinliği arttırılmaktadır. Ankara Garı patlamasında hayatını kaybeden üniversite öğrencisi için düşülmüş "DİCLE BARIŞ İÇİN GİTMİŞTİ" alt başlığı ve Sultanahmet Saldırısında turistleri son anda uyararak daha fazla can kaybı yaşanmasının önüne geçen tur rehberine dikkat çeken " 'KAÇIN' DEDİ KURTARDI" başlığı iyi birer örnek niteliğindedir.

Meydana gelen patlamalar dış basında da geniş yankı uyandırırken çalışmaya konu edinilen *New York Times* (NYT) gazetesi'nde haber içerikleri sayısal verilere dayandırılarak ve Türkiye'deki yetkililerin açıklamalarından faydalanılarak üretilmiştir. Ankara Garı önünde meydana gelen patlama sonrası yayınlanan haberde geçen *"The blasts, which officials called the deadliest terrorist attack in modern Turkey's history, occurred near Ankara's main train station just as Kurds and leftists planned to march to protest the recent resumption of armed conflict between the Turkish state and Kurdish militants."* şeklindeki alıntı yukarıdaki hususu tasdikler niteliktedir.

New York Times Gazetesi'nin haber kurgusu ve örüntüsü değerlendirildiğinde oluşturulan metinlerin çoklu görseller vasıtasıyla desteklendiği ve haberleri oluşturan farklı unsurlara (siyasiler, mağdurlar, uzmanlar vs.) ait açıklama/söylem/demeçlerle

içeriğin derinleştirildiği gözlemlenmektedir. Bkz.[58] *"A witness, Oya Barlas, a Kurdish activist, said: "After the first explosion, I just ran. When I went back to help there were bodies on the floor and blood spattered everywhere.", Mr. Karakilic said he was lucky to be alive. He was in front of an H.D.P. van when the first blast struck. "We fell to the floor and there was blood and flesh splattered everywhere," he said. "I stood up and started running. There was about one second between each explosion. When I turned around, I saw a lake of blood and bodies. I couldn't tell who was dead or alive.".* Türkiye'nin gündemini oluşturan kitlesel hareketler (patlamalar, terör saldırıları) ülkeler arası politik konjonktür bağlamında ve Türkiye'deki farklı etnik kökenlerin getirmiş olduğu fikir ayrılıkları üzerinden okunmaya çalışmıştır. Bu minvaldeki gündem yorumlama izlencesi NYT Gazetesi'nin çalışmaya konu edilmiş bütün haberlerine sirayet etmiştir. Bkz.[59] *"Turkey is facing a number of destabilizing forces: violence related to conflicts with Kurdish rebels and the Islamic State; political instability; economic uncertainty; and a growing flow of refugees from the civil war in Syria.".*

Çalışma bünyesindeki bir diğer gazete olan *USA Today*'ın haber anlatısına ilişkin en bariz nokta haber metinlerinin birçok alt başlığa bölünerek servis edildiğidir. Bu yöntem vasıtasıyla konuya ilişkin farklı noktalar odaklanmış bir biçimde okuyucuya aktarılırken, alt başlıkları oluşturan sütunların kısa tutulması da bir başka ayrıntıdır. Günümüz okurunun isteklerine uygun bir şekilde örüntülenen haberlerde fotoğrafların anlatım gücünden de fazlasıyla yararlanılmıştır.

Dış basında ele alınan son gazete ise Amerika'nın en çok okunan gazetelerinden biri olan *The Wall Street Journal* (TWSJ)'dır. *TWSJ* uluslararası düzeyde yayınlanan günlük finans ve haber gazetesidir. Çalışma bünyesinde seçilmiş olan terör olaylarına geniş yer veren bu gazetenin haber anlatısının inşasına yönelik analiz şu şekildedir. IŞİD'in düzenlemiş olduğu patlamaların Türkiye'deki mülteciler vasıtasıyla

---

[58] *New York Times Gazetesi*'nin Ankara Garı saldırsı üzerie yayınladığı "Explosions During Peace Rally in Ankara, Turkey's Capital, Kill Scores" başlıklı haberden alıntılar: "Bir tanık, Kürt aktivist Oya Barlas, şunları söyledi: "ilk patlamadan sonra koştum. Yardım için geri döndüğümde yerde cesetler vardı ve her yere kan sıçradı."Bay Karakılıç hayatta olduğu için şanslı olduğunu söyledi. İlk patlama meydana geldiğinde bir H. D. P. minibüsünün önündeydi. "Yere düştük ve her yere kan ve et sıçradı" dedi. "Ayağa kalktım ve koşmaya başladım. Her patlama arasında yaklaşık bir saniye vardı. Arkamı döndüğümde kan ve cesetlerden oluşan bir göl gördüm. Kimin ölü ya da diri olduğunu söyleyemedim."

[59] "Türkiye bir dizi istikrarsızlaştırıcı güçle karşı karşıya: Kürt isyancılarla olan fikir ayrılığından doğan şiddet ve İslam devleti ile çatışmalarla ilgili şiddet; siyasi istikrarsızlık; ekonomik belirsizlik ve Suriye'deki iç savaştan artan mülteci akışı."

gerçekleştirildiğine değinen *TWSJ*, Irak ve Suriye'den Türkiye'ye doğru yaşanan zorunlu göçün getirdiği sonuçları ve gelecekteki muhtemel senaryoları mercek altına almıştır. Gazete haber kurgusunu bu ve benzeri dış faktörlerin siyasal ve ekonomik yönlerini hesaba katarak anlatısını oluşturmuştur. Bkz[60]: *"…extremists are using the migrant crisis to cross borders and carry out terrorist attacks. Turkish officials identified the Istanbul bomber as Nabil Fadli, a Syrian born in 1988, who was fingerprinted in Turkey last week while registering as a refugee with immigration officials, but wasn't on any watch list."* Değinilmesi gereken bir diğer ayrıntı ise *TWSJ*'nin *New York Times* ve *USA Today*'a göre daha az fotoğraf kullanmasıdır. Söz konusu bu iki gazeteden farklı bir mizanpaj anlayışının benimsenmesinin temel nedeni *TWSJ*'ın finans tabanlı haberlere odaklanmasıdır.

Tüm bu veriler ışığında çalışmada yer alan ve Türkiye'de yayın yapan ulusal gazetelerin farklı ideolojilerle yayıncılık yaptığını söylemek mümkündür. Spesifik olaylar üzerinden yapılmış eşzamanlı haberlerin analizine bakıldığında aynı konuya yönelik farklı perspektiflerin su götürmez bir şekilde açık bir biçimde beyan edildiği haber metinleri kamuoyu içerisindeki keskin fikir ayrılıklarının da temel dayanak noktalarını oluşturmaktadır. 13 Ocak 2016'da Sultanahmet'te meydana gelen bombalı saldırı sonucu *Sözcü* ve *Sabah* gazetelerine ait haber içerikleri ve başlık seçimleri yukarıda bahsedilen düşünceyi kanıtlar niteliktedir. Olay günü *Sözcü* gazetesi *"HÜKÜMETTEN YİNE BİLİNDİK TEPKİ Ambülans gelmeden yayın yasağı geldi"* başlığını atarken, aynı gün *Sabah* gazetesi *"HEDEFLERİ TÜRKİYE"* ana başlığı altında Recep Tayip Erdoğan'a ait bir demeçten alıntı olan *"TERÖRE KARŞI TEK YÜREK OLALIM"* alt başlığını haberde kullanmıştır. Bu örnekte görüldüğü gibi toplumsal alanda polarizasyon üzerinden kurulan haber dilinin farklı amaçlarla ancak benzer şekillerde yazılı basın üzerinden oluşturulduğu ortaya çıkmaktadır.

Amerikan basınının haber inşa sürecinde terör genel olarak birbirlerine yakın perspektiflerden ele alınmıştır. Buna göre Türkiye'deki karışıklığın temel nedenlerinden biri Suriye ve Irak'taki yıkımdan kaçan geniş halk kitlelerinin Türkiye'ye geçerken

[60] 2016 yılında Sultanahmet saldırısı sonrası *The Wall Street Journal*'ın yayınladığı haberden bir alıntı: "…aşırılık yanlılarının göçmen krizini sınırları aşmak ve terörist saldırılar gerçekleştirmek için kullandıkları endişelerini vurguladı. Türk yetkililer, İstanbul bombacısını 1988 doğumlu bir Suriyeli olan Nabil Fadli olarak tanımladı ve geçen hafta göç yetkilileriyle mülteci olarak kayıt yaptırırken Türkiye'de parmak izi aldı, ancak herhangi bir izleme listesinde değildi."

oluşturdukları sınır güvenliğini problemleridir. Zira Türkiye sınırında kapasitenin aşılmasından dolayı yığılmalar oluşmuş ve bu yığılmalar da sınırı geçen/geçmekte olan mültecilerin kimliklerinin detaylı bir araştırmaya tabii tutulmasını engellemiştir. Nitekim Sultanahmet'te gerçekleştirilen saldırının failinin Suriyeli bir mülteci olması hem yerel basında hem de Amerikan basınında vurgulanmıştır. Ayrıca özellikle *New York Times* ve *USA Today* gazeteleri haberin inşa sürecinde son derece vurucu, trajik ve kanlı görüntüleri sayfalarına geniş ölçekli objektif kullanarak taşırken terör olgusunun yıkıcı halini gözler önüne sürmektedir. Aynı haberler gerek *TWJS* gerekse *Türk* gazetelerinde çok daha dar açılı objektifler üzerinden verilmiştir.

3.7.2.2. Mezhepleşme Temelinde Terör Olgusunun Gazete Haberlerindeki Analizi

Hz. Muhammed'in ölümünden sonra ortaya çıkan mezhepler ve bu mezheplerle baş gösteren fikir ayrılıkları çalışmanın temel sorunsallarından birini oluşturmaktadır. Zira aşırılıkçı "*extremist*" örgütler içerisindeki farklı doktrinler radikal kararların alınmasına, ardından da silahlı çatışmalarla tüm dünyayı etkisi altına alan "mezhep çatışmaları"na dönüşmüştür. Akademik ve siyasal platformlarda mezhepler ve mezhep ayrılıkları üzerine farklı yorumlamalar yapılmaktadır dolayısı ile tek bir doğrunun varlığından bahsetmek pekte mümkün değildir. Tüm bu sebeplerden ötürü böyle bir analiz kategorisi açmak elzem bir hal almıştır.

Türk ve Amerikan basınında terör haberlerinin mezhepsel bağlamda nasıl ele alındığını irdelemeden önce IŞİD'in eylemlerinin bölgesel düzeyden global yani sınır tanımayan bir safhaya evirilmesi ele alınmalıdır. Zira IŞİD'in Avrupa'daki birçok ülkeyi hedef aldığı bu politika vasıtasıyla örgütün öncelikli planlarında ne gibi dönüşümler yaşandığının anlaşılması kolaylaşacaktır.

El Kaide'nin bir uzantısı olarak eylemlerde bulunan IŞİD farklı doktrinlere sahip olduğu için süreç içerisinde gelen kırılmalarla (IŞİD'in El Nusra cephesinin kendilerine bağlandığını beyan etmesi) beraber iki örgüt bağımsız yapılanmalar haline bürünmüştür. Bu ayrılığın yaşanmasının ana nedenlerinden birisi IŞİD'in doktrinlerinin temelini oluşturan İslam Devleti "*Islamic State*" kurma arzusu ve buna bağlı olarak radikal ve bir o kadar da ofansif kararların alınması yatmaktadır. Bahsedilen İslam Devletini kurmak adına alınan kararlardan biri "yakın düşman" olarak adlandırılan "Müslüman gibi gözüken ancak Batılı tağutlar tarafından özünden uzaklaştırılmış kimselerle savaşmak "tır. (Burada bahsedilen savaş fiili olarak fiziki eylemleri, ateşli silahlar ve patlayıcılar

kullanarak karşı tarafı zarara uğratmayı nitelemektedir). Nitekim Suriye'de gerçekleşen şiddetli çatışmaların altında yatan temel nedenlerden biri "gerçek inanan" (true believer) ve "inanmayan" (non-believer) olarak katı bir biçimde ayrılan grupların varlığıdır. Suriye'de iç karışıklıklar nedeniyle yıllarca süren çatışmalar IŞİD'in bölgede söz sahibi olmasına neden olmuştur ancak yoğunluklu olarak ABD tarafından düzenlenmiş askeri operasyonlarla bu etkinlik hali kırılmıştır. Irak ve Suriye'de ağır darbeler alan IŞİD başta Avrupa ve Türkiye olmak üzere birçok bölgede terör eylemleri düzenlemiştir.

Çalışma bünyesinde yer alan haberler üzerinden Türk ve Amerikan basının mezhepsel anlamda terör eylemlerini ne şekilde ele aldığına yönelik bir analiz yapıldığında iç ve dış basında en azından bu haberler bağlamında IŞİD'in dinsel yönünün geri planda kaldığı gözlemlenmektedir. Türk basınında analiz edilen dokuz haberden sadece *Sözcü* gazetesi'ne ait 13 Ocak 2016'da Sultanahmet'te meydana gelen patlama sonrası "*Dinci IŞİD'in canlı bombası, dün turizmin kalbi Sultanahmet'te patladı…*" şeklinde atılmış olan spot başlıkta görülmektedir. Örgütün bu denli mezhep tabanlı bir yapılanmasının olmasına karşın haberlerde bu yöne oldukça az değinilmesi çarpıcıdır. Seçili gazetelerin bu yöndeki tutumunu "*mezhep*" kavramının çok yönlü paradigmalar üzerine kurulu, yoruma açık yapısının getirmiş olduğu bilinmezlik ile açıklamak mümkündür zira Türkiye nüfusunun çoğunluğu Müslümanlardan oluşmaktadır ve ulusal düzeyde yayın yapan medya kuruluşları açısından böyle bir konuda "etkileyici" (influencer) rolüyle sorumluluk almak ciddi manada riski beraberinde getirmektedir.

Amerikan basını içinde IŞİD'i tanımlamak için ISIS/ISI/IS kısaltmalarını kullanmak yerine "*Islamic State*" açılımının tercih edildiği görülmektedir. İslam dininin doktrinleri ve mezhepler üzerine farklı görüşlerin olduğunu ve bu görüşlerin medya vasıtasıyla zaman zaman da olsa (kasıtlı ya da değil) sorunlu bir şekilde kamuoyuna aktarıldığı çalışmanın önceki bölümlerinde ifade edilmiştir. Üstelik her okurun aynı oranda bilgi ve birikime sahip olmadığı gerçeği haberlerde seçilen kelimelerin ne denli vurucu olabileceğinin başka bir izahıdır. Dolayısıyla böyle bir açılımın kullanılması İslam dinin terörle anılması adına etkin rol oynar şeklinde bir yorumda bulunmak mümkündür.

Bu çalışmanın temel çıkış noktalarından biri olan IŞİD terör örgütünün yapılanmasındaki mezhep faktörünün farklı sebeplerden ötürü hem Türk hem de Amerikan basınında geri plana atıldığı görülmektedir. Görsel iletişim araçlarından farklı olarak yazılı basının ele aldığı olayı çok boyutlu bir şekilde işlemesi fiziki anlamda

mümkün iken örgütün mezhepsel boyutunun yeteri kadar irdelenmemesinde hem sosyo-kültürel ve politik dinamikler hem de günümüzde basının içine düştüğü görsellik temelli şok edici haber anlayışı etkendir denilebilir. Böylece herhangi bir toplumsal olayda olabileceği gibi bir terör olayının artalanı da yazılı basında yeteri kadar tartışılmamaktadır.

3.7.2.3. Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Dinamikler Bağlamında Gazete Haberlerindeki Terör Olaylarının Analizi

Her ne kadar çalışmaya konu edinilen terör olaylarının temel amacı yıkım yaratmak olsa da saldırılar kendi içlerinde değerlendirildiğinde her birinin farklı dinamiklere sahip olduğu gözlemlenir. Zira eylemin gerçekleştiği konumdan eylemin zamanlamasına her bir ayrıntı belirli bir planın ürünüdür. Dolayısıyla ilk olarak saldırıların gerçekleştirildiği konumları (Ankara ve İstanbul) irdelemek eylemlerin farklı boyutlarını yansıtmak için önem teşkil etmektedir.

Saldırıların zamanlamasını da hesaba katarak bir değerlendirme yapılacak olursa 31 Aralık'ı 1 Ocak 2017'ye bağlayan gecede (yılbaşı) Türkiye'nin nüfus yoğunluğu en fazla olan şehrinde kutlamalar esnasında saldırı düzenlemek ülkenin hem güvenlik açısından hem de ekonomik açısından darbe almasına neden olmuştur. Bildiği gibi yılbaşı geceleri kutlamalar sebebiyle dünyanın birçok metropolünde belirli güvenlik önlemleri alınmaktadır ve İstanbul turist yoğunluğu oldukça fazla olan bir şehir olması sebebiyle bu tarz güvenlik önlemlerinin alınması zorunluluk niteliğindedir. Ancak İstanbul'un tanınmış mekânlarından biri olan *Reina*'da bu denli büyük çapta bir olayın gerçekleşmiş olması hem ülke güvenliğinin sorgulanmasına neden olmuş hem de ileriki vadede ülke yabancı turist açısından dar boğaza girmiştir. Benzer bir durum Sultanahmet saldırısı sonrası yine yaşanmıştır ve bu sefer saldırının hedefinde direkt olarak yabancı turistler vardır. Hem iç hem de dış basında yer alan bu olay ülke ekonomisine milyonlarca dolar zarar vermiştir. Başka bir deyişle çalışma bünyesinde meydana gelen terör olayları toplumun her kesimini çeşitli açılardan etkilemiştir. Bu sebepten ötürü haber metinlerinin toplumu oluşturan öznelerle ve toplumun dinamikleriyle (kültür, sosyo- ekonomi vb.) iç içe geçecek şekilde kurulduğu gözlemlenir. Özellikle yerel basın içerisindeki haber metinleri incelendiğinde teröre maruz kalmış kurbanların özelleştirilmiş hikâyeleri üzerinden bir yayıncılık anlayışının mevcudiyeti söz konusudur. Seçilen haber fotoğraflarından, ayrı sütunlarda yazılmış metinlere varıncaya kadar mikro boyutta

derlemeler mevcuttur. Örneğin, 1 Ocak 2017 tarihli Reina Saldırısında şehit edilen polis memuru Burak Yılmaz, Sabah gazetesinin saldırıya ilişkin yaptığı haberde üniformalı bir fotoğrafla gösterilmiş, ayrıca şehit Yılmaz için ayrı bir sütun açılmıştır.

Bu ve benzeri uygulamalar üzerinden belirli okumalar yapmak mümkündür. Öncelikle yukarıda anlatılmış olan haber metinleri ile okuyucunun empati duygusuna hitap edip, onların eylemde bulunmasını sağlamak amaçlanmaktadır. Bahsedilen eylem terörü protesto etmek için yürüyüşler düzenlemek veya düzenlenen yürüyüşlere katılmak olabileceği gibi sosyal mecralardan farkındalık hareketi başlatmak gibi bir hareketliliği de kapsamaktadır. Özetle kamuoyunun güdülenip harekete geçmesi hedeflenmektedir. İkincisi ise haber metinleri vasıtasıyla ulusal kimliğin yaratılması ve güçlendirilmesidir. İnsan çoğunlukla kimliğini içinde bulunduğu grubun ideolojisi ile belirler, bu ideolojiler/ değer sistemleri kişilerin kendilerini yalnız hissetmelerini önler çünkü onlara "aidiyet hissi" vermektedir. Ancak bu aidiyet hissi için gerekli olan element toplumu oluşturan bireylerin 'ortak bir payda' da buluşmasıdır. Vamık Volkan'ın incelediği ve derinleştirdiği bir kavram olan "*Seçilmiş travma*" kavramı günümüzde meydana gelen olayların politik ve dini bağlamda yorumlanmasını sağlayabileceği gibi terörizm bağlamında da birçok çıkarımın yapılmasına yardımcı olur. Ulus devletin yapısı incelendiğinde kimlik bilincini oluşturan temel unsurlardan birinin tarih olduğu gözlemlenir. Birikintisel bir şekilde ilerleyen tarih kültürü şekillendirir ve aynı zamanda onunla şekil alır. Bilinmesi elzem olan esas konu bahsedilen tarihin hem zaferleri hem de mağlubiyetleri aynı anda içinde barındırdığıdır. Dolayısıyla ulusal kimliklerin oluşmasında '*kazanılanlar kadar kaybedilenler*' de bir o kadar önemlidir.

Bireyler arasında bir yapıştırıcı görevi gören bir diğer toplumsal nitelikteki olaylar ise *"seçilmiş zaferler"* olarak adlandırılmaktadır. Türk toplumu için Kurtuluş Savaşı seçilmiş bir zafer niteliğinde olup, ulus kimliğinin oluşmasında büyük bir etkendir. Günümüz medya metinleri incelendiğinde özellikle terör ve spor haberlerinde (milli karşılaşmalar vb.) *"seçilmiş travmalar ve seçilmiş zaferler"*e ait imgeler yer almaktadır[61]. Buradaki amaç milliyetçi ögeler vasıtasıyla güncel durumlar üzerinden ulus devlet yapısının perçinlenmesidir. 2 Ocak 2017 tarihinde *Hürriyet* gazetesi *Reina* saldırısı

[61] 30 Mart 2016 Çarşamba- Akşam gazetesinin spor ekinde Avusturya- Türkiye arasında oynan maç sonrası atılan "VİY'ANAM TÜRKLER GELİYOR" ve yine aynı tarihte Fanatik gazetesi tarafından atılan "ÇILGIN TÜRKLER BU KEZ AVUSTURYA'DA ŞOV YAPTI... VİYANA DÜŞTÜ" başlıkları spor haberciliğinde tarihin hala canlılığını koruduğu gözlemlenmektedir.

sonrası yayınlamış olduğu habere *"TERÖR TEHTİDİNE KARŞI HEP BİRLİKTE OLACAĞIZ- BİZİ KURŞUNLAR YIKAMAZ"* şeklinde bir başlık atarken aynı olaya *Sabah* gazetesi "*BİZİ ASLA BİRBİRİMİZE DÜŞÜREMEYECEKLER"* şeklinde bir başlık düşmüştür. Söz konusu olan bu iki başlık da yukarıda söz edilen duruma verilebilecek iyi örneklerdir.

Sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamda haber metinleri incelendiğinde kayda değer bir diğer nokta ise haber seçimlerinde kullanılan renklerdir. Bilindiği üzere renklerin sembolize ettiği anlamlar kültürler arasında farklılık göstermekle beraber her birinin kayda değer anlamları olduğu birçok akademik çalışmada kanıtlanmıştır. Bu araştırmaya konu olan haberlerin Türkiye ayağı incelendiğinde haberlerde yoğunluklu olarak siyahın haberin çoğunluğunu kaplayan bir arka fon olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu rengin tercih edilmesindeki ilk nedenlerden biri okurun dikkatini direkt olarak haberin kilit noktalarına çekmek olsa da söz konusu seçimin artalanını oluşturan başka bir gerçek daha vardır ki bu *"renklerin dili"* ve taşıdığı anlamlar olarak tabir edilmektedir. Farklı kültürlere ait mitolojiler mercek altına alındığında siyah rengine olumsuz anlamlar yüklendiği görülmektedir. Boşluk, ölüm, hüzün, büyü, kötülük vb. kara rengi ile ifade edilmiştir. Günümüz Türkiye'sinde cenaze yerlerinde çoğunlukla siyah giyildiğini de unutmamak gereklidir. Dolayısı ile Türk medyasının terör haberlerini servis ederken bu rengi kullanması ülke içine düştüğü hüznün bir yansıması olarak görülebilir.

Tüm bu bilgiler ışığında, terör gibi kitlesel nitelikteki olayların *'nasıl meydana geldiği'* kadar *'ne şekilde kamuoyu ile paylaşıldığı'* sorunsalı da bir o kadar önemlidir demek uygun olacaktır. Bu bağlamda bir çözümleme yapılacak olursa *Sabah* gazetesi'nin meydana gelen terör olaylarını Türk- Kürt etnik kökenler üzerinden yorumladığı ve bu doğrultuda çeşitli değerlendirmelerde bulunduğu görülmektedir. Bilhassa 2015 yılında Ankara'da meydana gelen patlamalar sonrası yayınlanan "TÜRKİYE'YE TUZAK" başlıklı haberde bu ideolojik yönelim açık bir şekilde görülmektedir. Olaydan belirli bir süre sonra IŞİD tarafından üstlenilen saldırı ilk etapta *faili meçhul* kalmıştır. Buna rağmen söz konusu patlama *Sabah* gazetesi'nin haberinde Kürdistan İşçi Partisi/ Partiya Karkerên Kurdistan (PKK) ve örgütün elebaşısı Murat Karayılan'la ilişkilendirilmiştir. PKK'nın kendi iç dinamiklerinden ve Türkiye'de düzenlemiş olduğu eylemlerden bağımsız bir şekilde düşünüldüğünde bahsi geçen haber metninin toplum içinde ayrışmalara neden olma ihtimali yüksek, sorunlu yapısı kendini açığa çıkarmaktadır. Zira yazılı basın bireyin

doğru bilgiye en kolay yoldan ulaşması gereken mecralardan biridir ve bu örnekte yazılı basın işlevini yerine getirmekte sıkıntılar çektiği gözlemlenmektedir.

İstanbul sadece Türkiye'ye değil tüm dünyaya mal olmuş metropollerden biridir. *New York Times* (NYT) gazetesi de 2017 yeni yıl kutlamaları sırasında düzenlenen saldırıyı anons eden haberde İstanbul'un global düzeydeki değeri şu satırlarla aktarılmıştır[62]. *"When a lone gunman murdered dozens of New Year's revelers early Sunday, he targeted a symbol of a cosmopolitan Istanbul that is increasingly under threat: a dazzling nightclub where people from around the world could party together, free from the mayhem and violence gripping the region."*. Saldırının sadece politik, psikolojik veya siyasi boyutunu değil aynı zamanda ekonomik yönünü de ele alan *New York Times* gazetesi Türkiye'deki siyasi gerilimden dolayı turist popülasyonunda yaşanması muhtemel bir düşüşe dikkat çekerek ülke güvenliğinin maddi anlamda artı değer üretmenin temel şartlarından biri olduğunu belirtmiştir. Bkz[63]. *"The attack on Sunday morning — a strike on the Western, urbane face of Istanbul —. It is also likely to erode the country's economy, which has already suffered because of a decline in tourism and foreign investment."*.

Reina'da yaşanan saldırıya ilişkin yayınlanan haberde saldırıda yaralananların akrabalarından birinin *"I don't know what to say," said Zeynep Ozman, whose brother, Ali, was wounded in the attack. "I don't want to say anything political, but this can't be accepted as the new norm. Terrorism is everywhere now, and the government has no control. Something needs to be done. There is no life left in Istanbul."*[64] Şeklindeki açıklamasına yer veren *NYT* gazetesi günümüz dünyasında başkalaşım geçiren terörün yeni formuna atıfta bulunmuştur. Buna göre terör sınır tanımaz bir hal almıştır ve bilinmeyen zaman dilimlerinde dilinmeyen (rastgele) kurbanlar seçerek kendini

---

[62] Reina saldırısı sonrası *New York Times Gazetesi*'nin "Nightclub Massacre in Istanbul Exposes Turkey's Deepening Fault Lines" başlıklı haberinden alıntılar. "Pazar günü erken saatlerde silahlı bir kişi yeni yıl kutlaması yapan düzinelerce kişiyi öldürdü, saldırgan giderek daha fazla tehdit altında olan kozmopolit İstanbul'un sembolünü hedef aldı. Bölgeyi sarsan kargaşa ve şiddetten arınmış, dünyanın dört bir yanından gelen insanların birlikte eğlenebileceği göz kamaştırıcı bir gece kulübü."

[63] "Pazar sabahı yapılan saldırı — İstanbul'un Batılı, kibar yüzüne yapılan bir grevdir… Ayrıca bu saldırı, turizm ve yabancı yatırımlardaki düşüş nedeniyle zaten acı çeken ülke ekonomisini aşındırması muhtemeldir.".

[64] Reina saldırısı sonrası *New York Times Gazetesi*'nin "Nightclub Massacre in Istanbul Exposes Turkey's Deepening Fault Lines" başlıklı haberinden bir alıntı: "Saldırıda Ali ismindeki kardeşi yaralanan Zeynep Ozman "Ne diyeceğimi bilmiyorum." dedi. Ayrıca Ozman "Politik bir şey söylemek istemiyorum, ancak bu yeni norm olarak kabul edilemez. Terörizm şu anda her yerde ve hükümetin kontrolü yok. Bir şey yapılması gerekiyor. İstanbul'da Sol bir hayat yok." şeklinde bir açıklamada bulundu."

gerçekleştirmektedir ki bu tehlike riskin gündelik hayat dinamikleri içerisine sinmesine neden olmaktadır. Korku gündelik rutinin bir parçası olurken bireyleri sürekli bir uyarıcının etkisi altına alıp bu doğrultuda kitlesel hareketler bulunmalarına neden olmaktadır. Türkiye'nin nüfus yoğunluğu en fazla olan ili İstanbul'da yaşanan terör eyleminin ardından şehirde yaşayan ve olayın mağdurlarından birinin yakın akrabası olan Zeynep Ozman'ın açıklaması da risk toplumunun terör bağlamında anlaşılması adına kıymetli bir örnek niteliğindedir.

USA Today'in Ankara Garı önünde meydana gelen saldırı sonrası yayınladığı haberin içeriği patlamanın gerçekleştiği noktalardan birinin Halkların Demokratik Partisi'ne (HDP) ait bir kortej olması sebebiyle Türkiye içindeki etnik meseleler göz önüne alınarak kurmuştur. Bkz.[65] *"The explosions, which came just seconds apart shortly after 10 a.m., occurred during a crowded peace rally near Ankara's central train station, where hundreds of demonstrators — many of them supporters of the pro-Kurdish People's Democratic Party (HDP) — had gathered to protest escalating violence between Turkish security forces and Kurdish separatist insurgents."*.

Aynı haberin ilerleyen satırlarında Türkiye'de belirli bir etnik kökeni hedef alan diğer saldırılara da yer verilerek Türkiye'nin iç ve dış siyasetinde aşırıya kaçan vakaların sıklığına vurgu yapılmıştır. Bkz.[66] *"Saturday's bombings comes less than three months after a suicide attack linked to Islamic State militants killed 33 people in town of Suruc, located near Turkey's border with Syria. In June, a pair of bombs targeting an HDP rally killed four people and wounded more than 100 in the predominantly Kurdish city of Diyarbakir just days before the nation's general elections".* Yukarıda bulunan alıntı bir

[65]Ankara saldırısı sonrası *USA Today Gazetesi*'nin "Turkish PM blames suicide bombers in peace rally attack that killed 97" başlıklı haberinden bir alıntı: "Sabah 10'dan kısa bir süre sonra birkaç saniye arayla meydana gelen patlamalar, çoğu Kürt yanlısı Halkın Demokratik Partisi (HDP) taraftarı yüzlerce göstericinin protesto etmek için toplandığı Ankara merkez tren garı yakınlarındaki kalabalık bir barış mitinginde meydana geldi. Bölgedeki insanlar Türk güvenlik güçleri ile Kürt ayrılıkçılar (separatist) arasında artan şiddeti protesto etmek için bir araya gelmişti."

[66] Ankara saldırısı sonrası USA Today Gazetesi'nin "Turkish PM blames suicide bombers in peace rally attack that killed 97" başlıklı haberinden bir alıntı: Cumartesi günkü bombalamalar, IŞİD militanlarıyla bağlantılı bir intihar saldırısının Türkiye'nin Suriye sınırı yakınlarındaki Suruç kentinde 33 kişiyi öldürmesinden üç aydan kısa bir süre sonra gerçekleşti. Haziran ayında, HDP mitingini hedef alan bir çift bomba, genel seçimlerden sadece birkaç gün önce Kürtlerin çoğunlukta olduğu Diyarbakır'da dört kişiyi öldürdü ve 100'den fazla kişiyi yaraladı."

bakıma Türkiye'nin söz konusu dönemde güvenlik açısından istikrarsız bir süreçten geçtiğini de göstermektedir.

The Wall Street Journal'da benzer bir şekilde çalışmaya konu edinilen haberler vasıtasıyla Türkiye'nin iç ve dış siyasete yönelik gündeminde muhakkak bir şekilde terörün olduğundan bahsetmiş, ülkede daha önce düzenlenmiş karışıklıklardan bahsetmiştir. 31 Aralık 2016 gecesinde yılbaşını kutlamak üzere *Reina* adlı gece klübünde toplanan bireylere yönelik düzenlenen terör saldırsını duyurmak üzere yayınlanan haberde geçen *"Over the past year, Turkey, a member of the North Atlantic Treaty Organization, has been hit by attacks from Kurdish and Islamic State assailants that have killed hundreds of people."*[67] Şeklindeki alıntı bu bahsedilen durumun bir göstergesi niteliğindedir.

Aynı haberde dönemin Diyanet İşleri Bakanı Mehmet Görmez'e ait bir açıklamaya da yer veren *TWSJ*, Türkiye'nin din bağlamındaki kozmopolit yapının aşırılıkçı örgütler tarafından zedelenmeye çalışıldığının altını çizmiştir. Bkz[68]: "Mehmet Gormez, chief of the religious-affairs arm of the prime minister's office, said the New Year's attack differed from previous terrorist acts in the country because it sought "to foment public unrest to split society based on lifestyles.".

Çalışmanın önceki bölümlerinde de belirtildiği üzere Türkiye, özellikle de İstanbul birçok din için oldukça önemli bir konumdadır. IŞİD ve türevleri gibi aşırılıkçı yapılanmalar "Türkiye'nin 'demokrasi' yüzünden İslami değerleri yaşayamadığını" savunmaktadır, silahlı eylemlerde bulunmaktan çekinmeyen bu örgüt, özgürlükçü düşünce yapısına sahip bireyleri korku aracılığı ile sindirip, ülke içerisindeki ayrılıkların artmasını için uğraşmaktadır.

Sonuç olarak, IŞİD düzenlediği saldırılar ulus devlet sınırlarını hiçe saymış ve bu yolla "dünya üzerinde güvenilir bir yer yok" mesajı vermiştir. Gerçekleştirilen saldırılar zamanlama açısından detaylıca planlanmış ve bunun sonucunda iç ve dış basında yankı

---

[67] Reina saldırısı sonrası *The Wall Street Journal*'ın "Turkish Police Hunt for Gunman in Istanbul Nightclub Terror Attack" başlıklı haberinden alıntılar: "Geçtiğimiz yıl, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü üyesi Türkiye, yüzlerce kişiyi öldüren Kürt ve İslam Devleti saldırganlarının saldırılarıyla vuruldu."

[68] "Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanı Mehmet görmez, Yeni Yıl saldırısının ülkedeki önceki terör eylemlerinden farklı olduğunu, çünkü "toplumu yaşam tarzlarına dayalı olarak bölmek için halkın huzursuzluğunu kışkırtmaya çalıştığını " söyledi."

uyandırılmıştır. Saldırılarla Türkiye'ye verilen mali zarar iç ve dış basında değinilen konular arasındadır zira terör olaylarının gerçekleştiği sürelerde ve sonrasındaki belirli periyotlarda ülkeye giriş yapan turist sayılarında ciddi azalmalar meydana gelmiştir.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

[69]Gündelik yaşam pratikleri içerisinde devletin ya da etkin gücü elinde tutan zümrenin yönettiği ideolojik aygıtlar tarafından oluşturulan değerler dünyayı anlama çabasındaki bireylerin içinde bulundukları toplumları ya da küresel anlamdaki değişimleri/ hareketleri algılayıp, kavramasını sağlamaktadır. Dünya'nın herhangi bir yerinde meydana gelen olaya yerinde tanıklık etme ihtimali mümkün olmayan bireyler için enformasyonu sağlayacak en büyük kaynaklardan biri gazete haberleridir. Haberciliğin kökenleri tarihin eski dönemlerine dayanmakla beraber bireylerin bilgi edinme ihtiyacından dolayı doğmuş bir eylemlilik hali olarak tanımlanmaktadır. Bilindiği üzere tarihin her döneminde yönetme gücü belirli zaman dilimlerinde el değiştirmiştir, genel bir tabirle göçebe bir hayattan uygarlıklara daha sonra imparatorluklara ardından ulus devletlere evirilen ideolojik ve yönetimsel dönüşümler yaşanmıştır. Tüm bu yaşanan ve yaşanmakta olan dönüşümler "habercilik" bağlamında farklı şekillerde anlatılmıştır. Günümüz haber metinleri de aynı olayı ele almasına rağmen farklı perspektifleri yansıtacak şekilde kurgulanmaktadır ki bu durum haber yazılarının ideolojik bir yönünün olduğunu göstermektedir. Haberin içindeki ideoloji örtülü ve açık simgelerle okurla buluşturulurken söz konusu bu döngüyü Marksist tabana sahip "*ekonomi politik*" düşünce 'kapitalist döngünün davam ettirilme çabası' olarak yorumlamaktadır. Bu düşünceye göre haberleşme ve iletişim alanındaki gelişme sayesinde ulus aşırı bir etkiye sahip olan medya şirketleri sermayeyi elinde tutan iş adamları tarafından yönetilmektedir ve bu şahıslar bulundukları konum itibariyle belirli politik zümrelere yakın konumdadırlar. Dolayısıyla bahsi geçen politik ve stratejik ilişkiler silsilesi kamuoyunu şeffaf bir biçimde bilgilendirmek üzere görevli olan medya metinlerine de sirayet eder çünkü iş insanlarının/patronların ideolojileri medya sektöründe çalışan profesyonellerin ve onların ürettikleri bilginin üzerinde hâkim konumundadır.

[69] ISIL, IS, DAİŞ/DAIŞ, DAEŞ, DEAŞ, ISIS/IŞİD gibi farklı isimlerle tanınan örgütün basın ve yayın organlarında en çok bilinen formlarından biri olan ISIS/IŞİD kısaltması çalışma genelinde söz konusu bu yapılanmayı tanımlamak için kullanılmıştır.

İdeoloji çalışmaları/tartışmaları 1960'lı yıllarla birlikte neoliberal piyasa ekonomisinin yaygınlık kazanmasıyla birlikte bir dönüşüm süreci içerisine girmiştir. Bir yandan postmodern toplum teorileri diğer yandan ise Ortodoks Marksizm'in yeniden yorumlanması süreci sonucunda ekonomi-politik yaklaşım temelinde toplumsal ilişkilerin yorumlanması öne çıkmaya başlamıştır. Bir anlamda Batı düşüncesinin temelini de oluşturan Aydınlanma Felsefesi 'nin ve amaçlarının sorgulanması modern toplumlardaki toplumsal-siyasal ve ekonomik örgütlenme şekillerinin sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. Anthony Giddens modernlik ve modernlik sonrasında beliren akımları irdelerken "*Güvenlik ve Tehlike, Güven ve Risk*" başlıkları üzerinden bir kavramsallaştırma yapmaktadır. Giddens'a göre yarar sağladığı gerekçesiyle topyekûn bir şekilde benimsenmiş 'modern düzen' sanıldığı kadar pragmatist bir etki yaratamamıştır zira modern toplum düzenini oluşturan kapitalist değerler kendi içinde çarpık bir yapıda işlemektedir. Bu bağlamda modernlik toplumsal yaşamda kendisinden önceki dönemlerde görülmeyen yeni riskleri ve belirsizlikleri ortaya çıkararak bunları toplumsal yaşamın yörüngesine doğru sürüklemiştir.

Burada vurgulanan 'evrenselleşme' karın ve ilerlemenin paylaşılması anlamına geldiği gibi zararın, şiddetin, korkunun ve riskin de bölüşülmesi anlamına gelmektedir. Ulrich Beck'in "*Risk Toplumu*" kuramsallaştırmasıyla yaptığı tanıma göre küresel bağlamdaki tehditler her geçen gün daha görünür hale gelirken bu durum bireylerin üzerinde bir baskı unsuruna dönüşmüştür. Terör bağlamında bir yorum yapılacak olursa IŞİD gibi eylemleriyle ulus devlet sınırlarını aşan örgütler sadece eylemlerin yaşandığı bölgede değil, aynı zamanda tüm dünyayı saracak bir korku mühendisliğine sahiptir. Bu durumun başlıca sebebi eylemlerin yıkıcılığının bir hayli büyük olması ve gelişmiş Avrupa ülkelerinin korunaklı sınırları içerisinde meydana gelmesidir. Yaşanan terör saldırılarıyla verilen mesaj açıktır; '*Risk artık her yerdedir.*'

Terörün bir araç olarak kullanılması ile oluşturulan riskin nasıl ve kimler tarafından oluşturulduğu kadar bu riskin nasıl algılandığı da bir o kadar önemlidir. Tam olarak bu noktada gazete haberleri devreye girmektedir. Haber yazılarındaki teknik anlatı sistemlerini ideolojik bir tezahür ile harmanlayarak dönemin egemen söylemini yeniden inşa edecek çıktılar terörün de nasıl algılanacağı konusunda söz sahibidir. Ulus devlet değerleriyle ve toplumun en küçük yapı taşı olan bireylerle bizzat ilişki içerisinde olan terör haberleri sürekli olarak ön plandadır. Dolayısı ile kamuoyun fiziksel manada yıkım

gücü olan terör kavramına karşı bir tutum sergilemesi haber metinlerinden alımladıkları ile mümkündür.

Çalışmanın literatür taraması olan ilk iki bölümün habercilik ve ideoloji ile ilintili ayağı sonlandırıldıktan sonra Türkiye'de ve dünyada birçok terör eylemini düzenlemiş olan IŞİD'in çok yönlü kimliği analiz edilmiştir. Bu doğrultuda yapılan araştırmalarla elde edilen veriler ışığında bahsedilen örgütün Batı literatüründe "*Radikalcilik, Aşırıcılık, İslamcılık, Köktencilik*" gibi tabirlerle ilintilendirildiği görülmüştür. Fakat değinilmesi gereken esas nokta halen bile tartışmaya açık bu kavramların artalanlarındaki anlam derinliğidir çünkü gerek mezhep gerek cihad anlayışı üzerine büyük bir karmaşa mevcuttur ve durum toplum nezdinde yanlış anlaşılmalara neden olmaktadır. Cihad etimolojik kökeni itibari ile 'var gücü ile mücadele/uğraş vermek' anlamına gelmektedir ve farklı şekillerde vuku bulmaktadır. Cihadın içerdiği yöntemlerden ilki barışı bir metot olarak benimserken bir başka doktrinde eğitim (kalem) yoluyla cihad yapılmasının uygunluğundan bahsedilmektedir. Burada münasip olarak görülen yöntem siyasi arenada İslam dininin savunulmasıdır. Bir diğer yöntem ise fiili olarak savaşmaktan bahseder ancak burada altı çizilmesi gereken husus bu savaşın "defansif" bir anlayıştan ibaret olduğudur, yani amaç Müslüman toplumunu korumak, gelen saldırıları defetmektir.

IŞİD'in doktrinlerini anlama yolunda oldukça büyük öneme sahip bir konu olan 'Selefi anlayış nedir?' sorunsalı bu çalışma için oldukça kıymetlidir. Zira siyasi ve akademik platformlarda eksik veya hatalı kullanımlara maruz kalan 'Selefi Cihad' anlayışını yapı sökümüne uğratmak İslam dininde öğütlenen cihad anlayışı ile "küresel/devrimci cihad" anlayışı arasındaki derin ama yeteri kadar üzerinde durulmamış farkın anlaşılmasını sağlayacaktır. Müslümanlık içerisinde gelişmiş bir düşünce olan Selefizm Kuran-ı Kerim'in geçmiş ve günümüz dünyasına aydınlatıcı bir kaynak olarak gönderildiğini kati bir dille savunmaktadır. Bu düşünceye göre İslam dini üzerine herhangi bir yorum yapılması söz konusu değildir. Hatta bu yönüyle kimi selefi mensuplar mezhepleri reddetmektedirler. Selefilik kendi içerisinde üç ana dala ayrılmaktadır: "Barışçıl/Sessiz Selefizm, Politik/Siyasi Selefizm ve Cihadi Selefizm". Politik veya şiddetin herhangi bir türünü içerisinde barındıran eylemlerden kendilerini uzak tutan Barışçıl Selefizm anlayışı mensupları ruhani temizliğe önem verirken, Siyasi/Politik Selefizm anlayışında siyasi katılımın İslam dinin ayrılmaz bir parçası olduğunu savunmaktadırlar. Literatüre Cihadi/Armed Salafizm şeklinde giren üçüncü

grup kendi içerisinde de üçe ayrılmaktadır. Bunlar: Klasik Cihad, Global Cihad ve Devrimci Cihad ’tır. Yakın tarihte IŞİD tarafından düzenlenen terör saldırılarına bakıldığında örgütün eylemlerinin ülke sınırlarını tanımayan boyutlara ulaşması sebebiyle ‘küresel’, tekfir edip (Başka Müslümanları ‘kâfir’ ilan etmek) onlara savaş açan yapısı ile de ‘devrimci’ cihad anlayışını benimsediğini söylemek mümkündür. Radikal ve ofansif bir tavır sergileyen IŞİD’in dünya görüşüne göre İslam dini Müslümanların çoğunlukta olduğu topraklarda bile Batı’nın dayatmaları yüzünden gerektiği gibi yaşanamamaktadır. Bu sebepten dolayı cihada küresel bir boyut kazandırılmıştır.

Çalışmanın sorunsallarından bir diğeri belirli bir süre için bile olsa Türkiye özelinde eylemsizlik politikası yürüten IŞID’in sonrasında ardı ardına Türkiye topraklarında düzenlediği eylemleri anlamak üzerine kurulmuştur. Bu bağlamda yapılan çalışma sonucunda başta İstanbul olmak üzere Türkiye topraklarının hem dini hem de jeopolitik açıdan büyük önem arz ettiği görülmüştür. Nitekim IŞİD’in alenen propagandasını yapan “*Kostantiniyye*” adlı dergide de bu durumu kanıtlayan birçok yazılı ve görsel ögeye rastlanmıştır. IŞİD’in Türkiye’de düzenlediği saldırıların bir diğer nedeni ise ‘Müslümanlığın demokrasi tarafından pasifize ediliyor’ oluşudur. Yukarıda bahsedilen “*Kostantiniyye*” adlı dergi de demokrasi ve diğer siyasi ideolojiler birer din olarak var sayılmış, demokratik değerlerle yönetilen Türkiye ise Müslümanlığın değersizleştirildiği bir toprak olarak değerlendirilmiştir. Örgütün Türkiye’de düzenlemiş olduğu eylemlerin diğer nedenleri ise ‘demokrasi inancına zayıflatmak ve ekonomiye zarar vermek’ olarak açıklanabilir. Ülke topraklarında büyük bir sıklıkla yaşanan patlamalar başta güvenlik anlamında soruların sorulmasına neden olurken aynı zamanda ülkeye gelen turist sayısını da olumsuz etkilemiştir. Özetle, cihadın ne şekilde sürdürüleceği, neyi tembihlediği ve hangi okumalara tabii tutulacağı bireysel inisiyatif meselesidir. Dolayısıyla Müslümanlığın sadece savaşı öğütleyen düşünceleri barındırdığını söylemek ne kadar yanlışsa bütün Müslümanların da aynı görüşleri paylaştığına yönelik söylemlerde bulunmak da o derece hatalıdır.

Söz konusu olan bu araştırmanın üçüncü bölümünde IŞİD tarafından Türkiye sınırları içerisinde gerçekleştirilmiş terör saldırılarından üç tanesinin (Ankara Saldırısı 2015, Sultanahmet Saldırısı 2016, Reina Saldırısı 2017) Türk ve Amerikan basınında nasıl değerlendirildiğine ilişkin *Göstergebilim* ve *Nitel İçerik Analizi* yöntemlerini kullanarak belirleniş kategoriler üzerinden çıkarımlar yapmak istenmiştir. Göstergebilim

analizinde ana ve spot başlıklar, haber fotoğrafları, fotoğraf altı yazıları, ara başlıklar, yazı stili, boyutu ve rengi gibi değişkenler analize tabii tutulmuştur. Niteliksel analiz kısmında *"Haber Anlatısının İnşası Sürecinde Gazete Haberlerindeki Terör Olaylarının Analizi, Mezhepleşme Temelinde Terör Olgusunun Gazete Haberlerindeki Analizi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Dinamikler Bağlamında Gazete Haberlerindeki Terör Olaylarının Analizi"* şeklinde üç kategori üzerinden çözümlemeler yapılmıştır. Araştırma bünyesinde Amerikan basınını temsil etmek üzere *USA Today, New York Times ve The Wall Street Journal* gazeteleri seçilirken, Türk basınını temsil etmek üzere *Hürriyet, Sabah ve Sözcü* gazeteleri seçilmiştir. Gazeteler Amerika ve Türkiye menşeili olmak üzere iki gruba ayrılmıştır ve her iki gruptaki gazeteler de kendi ülkelerinde en çok okunan ilk üç gazete konumundadır.

Göstergebilim analizi sonucunda elde edilen en belirgin detaylar şu şekildedir: Haber başlıklarının seçiminde Türk ve Amerikan basını arasında büyük bir fark vardır. Türk basınında başlıkların ilgi çekici minvallerde hazırlandığı gözlemlenirken, Amerikan basınında olay hakkında doğrudan bilgi verici, enformasyon ağırlıklı başlıklar tercih edilmiştir. Farklı türden başlık kullanımı sadece iki ülke basını arasında gözlemlenmemiş, Türk basınını temsil eden örnekler arasında da vuku bulmuştur. *Sabah* gazetesi ulus devlet anlayışını perçinleyici, devletin aygıtlarının sorunsuz bir şekilde işlediğini vurgulayan başlıklara yer verirken, *Sözcü* gazetesi eleştiri oklarını dönemin iktidarı olan Adalet ve Kalkınma Partisi'ne "*AKP*" yöneltmiştir. *Sözcü* gazetesinin içeriğini oluşturan hemen her haber metninde iktidar "güvenlik zafiyeti, sansür, istihbarat alanındaki yetersizlik, mülteci sorunu" gibi başlıklar üzerinden kritik edilmiş, bu eleştirel dil çeşitli illüstrasyonlarla da desteklenmiştir. *Sabah* gazetesi ise tam tersi bir politikayla milliyetçi ve birleştirici unsurları haberlerinde ön plana çıkartırken yaşanan patlamaların yurtdışı bağlantılı yüzünü vurgulamıştır. *Sabah* gazetesi haberlerinde dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a ait açıklamalara sıkça yer verildiği, haber başlıklarının bu demeçler içerisinden seçilen cümlelerden oluşturulduğu gözlemlenmiştir. Bu durum iktidarın ülkenin kaderini ilgilendiren bir konuda direkt olarak muhatap alınması gereken merci olduğunu vurgulayan bir alt mesaj niteliğindedir. *Hürriyet* gazetesinde ise ne *Sözcü* ne de *Sabah* gazetelerinde gözlemlenen keskin ideolojik çizgiler mevcuttur. Ele alınan terör haberlerini Türkiye'deki mevcut ruh halini yansıtacak şekilde vermeye çalışan *Hürriyet* diğer iki gazeteye nazaran daha orta yolu bulan bir tutum takınmıştır.

Haber görselleri üzerinden yapılan değerlendirmeler sonucunda iki ülkeye ait gazetelerin de benzer fotoğraflar kullandığı görülmektedir. Seçilen fotoğraflar yaşanılan terör saldırılarının fiziksel kalıntılarını gösterirken, psikolojik yönünü de yansıtmakta oldukça efektiftir. Kurban ve yakınlarına ait fotoğraflar yakın çekimden verilirken haberde duygusal derinliğin yakalanması sağlanmıştır. Tüm bunların haricinde Türk menşeili gazetelerde terör kurbanlarına ait vesikalık/yakın çekim fotoğrafların servis edildiği ve bu fotoğrafların yanına kurbanlara ait bilgileri içeren sütunların eklendiği görülmektedir. Böyle bir uygulama Amerikan basınında söz konusu değildir. Bu durumun temel nedeni yaşanan patlamaların Türkiye gündeminin başat konusu olması ancak ABD basınında aynı durumun söz konusu olmamasıdır. Seçilen haber fotoğraflarının ideolojik mesajlar taşıdığını ispatlayan en büyük kanıt dış ve iç basının Ankara patlamasında seçmiş olduğu illüstrasyonlarda açıkça görülmektedir. Çalışmanın Türk basınını oluşturan *Hürriyet, Sabah ve Sözcü* gazetelerinin aynı fotoğrafı seçtiği görülmektedir. Söz konusu fotoğraf saldırıdan sağ kurtulmuş orta yaşlı bir kadın ve yine o yaşlarda bir adamın birbirlerine sarıldıklarını anı yakın çekimden göstermektedir. Aynı kişilere ait fotoğraf *The Wall Street Journal*'da geniş açından verilmektedir ve bu fotoğrafta saldırı mağduru olan bu iki kişinin tabiri caizse kan gölünün ortasında, etraflarının ölü bedenlerle kaplı olduğu görülmektedir ki bu durum kadrajın dışında kalan imgenin kadraja alınan kadar önemli olduğunu kanıtlamaktadır.

*Nitel İçerik Analizi*nin ilk kategorisi olan "*Haber Anlatısının İnşası Sürecinde Gazete Haberlerindeki Terör Olaylarının Analizi*" bağlamında iç ve dış basındaki terör haberleri değerlendirildiğinde gazetelerin yayın ilkelerini belirleyen genel ideolojilerin terör haberlerinde de var olduğu gözlemlenmiştir. Kurgusal bir sürecin ürünü olan haber metinleri barındırdıkları manşetlerden haberlerdeki bütünlüğü destekleyen fotoğraflara bir anlatı oluşturmaktadır. Özellikle iç basında gazetenin muhalif tutumu yahut iktidarı destekleyen tavrı haber mizanpajı da dâhil olmak üzere haberin tamamında etkin konumda iken dış basında Türkiye'nin içinde bulunduğu durum yıllardır devam eden etnik meseleler ve IŞİD'in Avrupa ülkelerini de etkileyen yeni saldırgan politikası ve mülteci sorunları üzerinden okunmuştur. ABD menşeili gazetelerin bir diğer belirgin özelliği ise haber içeriğinde resmi rakamlara ve Türk yetkililerin demeçlerine fazlaca yer vermeleridir. Finans konulu haberlere ağırlık veren *The Wall Street Journal* diğer Amerikan gazetelerine kıyasla daha az fotoğrafa yer vermiştir. Bu durum gazetenin genel yayıncılık ilkesiyle özdeştirilirken, tezat bir durum Türk basınında *Hürriyet* gazetesi için

söz konusudur. Haberlerini fotoğrafik ögelerle oldukça sık bir biçimde destekleyen *Hürriyet* gazetesi, okurun ilgisini yoğun bilgi içeren uzun satırlarla dağıtmamaya özen göstermiştir.

Nitel içerik analizinin ikinci kategorisi olan "*Mezhepleşme Temelinde Terör Olgusunun Gazete Haberlerindeki Analizi*" bağlamında iç ve dış basına ait haberler bir değerlendirmeye tabii tutulduğunda söz konusu terör eylemlerinin mezhepsel boyutunun yeteri kadar irdelenmediğini söylemek mümkündür. Patlamaları bu yönüyle değerlendirmekten ziyade mülteci problemleri, Kürt-Türk etnik meseleleri minvalinde ele alan gazetelerin bu tutumu saldırıların zamanlaması ve hedef aldığı kitle ile ilintilidir. Zira özellikle Ankara'da meydana gelen patlama doğrudan doğruya belirli bir etnik kökene sahip kişilere yöneliktir. Özellikle iç basında mezhepsel herhangi bir husustan bahsedilmemesinin bir diğer nedeni ise din minvalinde gerçekleşen olayların oldukça yoğun bir artalana sahip oluşudur. Diğer bir değişle ulusal düzeyde tiraj kaygısı ile yayın yapan bir gazetenin dini bir meseleyi tekbir haberde kapsamlı bir şekilde tartışması hem imkansıza yakın hem de eksik ya da hatalı bilgi paylaşmanın bir dönütü olarak tepki çekebileceği ihtimalinden dolayı oldukça risklidir.

Niteliksel içerik analizinin son kategorisi olan "*Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Dinamikler Bağlamında Gazete Haberlerindeki Terör Olaylarının Analizi*" bağlamında iç basın bir değerlendirilmeye tabii tutulduğunda haberlerde salt olarak yaşanılan yıkımın verilmediği aynı zamanda terörün sebep olduğu yıkımla beraber yeni bir toplum mühendisliğine gidilmesi söz konusudur. Özellikle *Sabah* belirli yerlerde *Hürriyet* gazetesinde gözlemlenen bu mühendislik milli değerler vasıtasıyla yaşanılan acının bölüşülmesi sonucu oluşturulmaktadır. Haberlerde kullanılan "*biz*" dili sayesinde okurun söz konusu acıyı içselleştirmesi sağlanırken, ulus devletin "*tek yürek*" olmuş yapısı acının tamiri için gereken zemini oluşturmaktadır. Bu noktada tarih oldukça önemli bir etkendir zira toplum geçmişteki zaferlerin ve kayıpların hatırlatılmasıyla kültürel belleğini tazelemekte ve çözümü yine kendi içerisinde bulmaktadır. Ulus devlet yapıları için 'tarih' muazzam bir öneme sahiptir. Zira geçmişin geleceği şekillendirmesinde yeşertici bir rol oynayan tarih bireylerin topluma evirilmesinde başat öneme sahip bir 'yapıştırıcı/tutkal' görevi üstlenmektedir. Ulusal basın üzerinden ele alınan gazetelerdeki teör olaylarının temsiline bakıldığında özellikle *Sabah* ve *Hürriye*t gazetesi IŞİD eylemlerinin ulus devlet yapısını tehdit eder duruma geldiği bir noktada kuramsal alanda tartışıldığı gibi neoliberal

dönemin bir getirisi olan risk, belirsizlikler ve krizlere karşı toplumu uyarmaktadır. Bu bağlamda toplumsal birliğin inşası yönünde bir dil kullanarak dönemin iktidarının da siyasal çizgisi doğrultusunda yaşanan olaylara karşı milli bir anlayış oluşturmaya çalışmaktadır.

Dış basında servis edilen fotoğraflar ve haber örüntüsü bu bağlamda incelendiğinde eylemlerin sadece fiziksel bir yıkım getirme maksadı taşımadığını aynı zamanda kültürel dokuya da zarar verme hedefinde olduğu görülmektedir. Özellikle Sultanahmet ve *Reina*'da gerçekleştirilen saldırılar sonrası *New York Times* gazetesinde yayınlanan haberlerde IŞİD yapılanmasının Türkiye'nin en fazla turist çeken mekânlarından birine saldırmasını hem yabancı turistlerden gelen döviz akışının önünü kesmek hem de ülke mirası sayılan tarihi dokuyu bozmak şeklinde değerlendirmiştir.

Sonuç olarak haber metinleri kamuoyu oluşturmada ve bu halk kitlelerinin belirli bir mesele üzerine dikkatlerini yoğunlaştırmada etkin rol oynamaktadır. Ancak gazeteler de dâhil olmak üzere birçok ulusal/uluslararası medya şirketinde genel anlayışı dönüşüme sokan ideolojilerin varlığı söz konusudur. Bu ideolojiler dönemin egemen değerlerinin bir yansıması olarak tarihselliğe sahiptir. Gazete haberleri söz konusu dönemin yükselen değerlerini desteklendiği gibi kimi zamanda muhalif bir tutumda sergileyebilmektedir. Ancak kesin olan bir konu vardır ki her haber metninin onu oluşturan kişi veya kişilerin ideolojilerinden bir şekilde bilinçli/bilinçsiz izler taşıdığıdır. Bu kapsamda araştırmada ele alınan terör olgusunun Türk ve Amerikan basınındaki temsillerine bakıldığında her iki ülkenin de gerek sosyo-ekonomik ve kültürel iç dinamiklerinin gerekse dış dinamiklerin konunun veriliş tarzına etki yaptığı görülmektedir. Yazılı basının görsel medyadan farkı ele aldığı konuları derinlemesine işleyebilmesi ve konu üzerinde düşünsel bir tartışma başlatma becerisidir. Çünkü özellikle görsel yayın organları toplumsal olayların en ilgi çekici ve izleyici toplayıcı yönlerini öne çıkarmaktadır. Oysa bu aşamada yazılı basının görevi söz konusu olayların tarihselliği ve sosyo-ekonomik varoluşu içerisinde sorunsallaştırılması ve derinlemesine tartışılmasıdır. Bu çalışmada ele alınan Türk ve Amerikan basınındaki terör olaylarının temsillerine bakıldığı zaman olayın tıpkı görsel yayın organlarındaki gibi ilgi çekici şekilde kurgulandığı görülmektedir. Bu bağlamda genelde haber özelde ise bu çalışmada ele alınan terör haberleri dezenformasyon sürecinin bir parçası haline gelmektedir. Ayrıca haberin kurgulanışı sırasında kullanılan egemen ideoloji bu araçlar sayesinde doğallaşıp toplumsal dolaşıma

girerken alternatif söylemler ve bakış açıları kendilerine toplumsal alanda yer bulamamaktadır. Bu noktada okura düşen görev öz bilinci yükseltecek “*eleştirel akla*” erişebilmek için düzenli ve farklı kaynaklardan okumalar yapmaktır. Bu sayede önüne hazır bir biçimde koyulan bilginin değerlendirmesini yapabilen birey toplumu oluşturan gerçek dinamiklerin farkına varıp, bu dinamikleri irdeleme fırsatına erişecektir.

KAYNAKLAR

TÜRKÇE KAYNAKLAR

KİTAPLAR

Adorno, T. W., & Horkheimer, M. (2014). *Aydınlanmanın Diyalektiği.* (M. Ceyişakar, Dü., N. Ülner, & E. Öztarhan Karadoğan, Çev.) İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.

Althusser, L. (2000). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* (4 b.). (Y. Alp, & M. Özışık, Çev.) İstanbul, Türkiye: İletişim Yayınları.

Arıboğan, D. Ü. (2017). *Duvar* . İstanbul: İnklap Kitabevi.

Barthes, R. (1979). *Göstergebilim İlkeleri.* (B. Vardar, & M. Rifat, Çev.) Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Beck, U. (2013). *Siyasallığın İcadı.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Bottomore, T. (2002). *Frankfurt Okulu ve Eleştirisi.* (Ü. H. Yolsal, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.

Devran, Y. (2010). *Haber-Söylem-İdeoloji.* (Y. Lüleci, Dü.) Başlık Yayın Grubu.

Fuchs, C. (2018). *Sosyal Medya Eleştirel Bir Giriş.* İstanbul/Ankara: Nota Bene Yayınları

Giddens, A. (2018). *Modernliğin Sonuçları.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Gökçe, O. (2006). *İçerik Analizi Kurumsal ve Pratik Bilgiler.* Ankara: Siyasal Kitapevi.

Güngör, N. (2011). *İletişim Kuramlar- Yaklaşımlar.* Siyasal Yayınevi.

Habermas, J. (tarih yok). İşlevselci Aklın Eleştirisi Üzerine. J. Habermas içinde, *İletişimsel Eylem Kuramı* (Cilt 2, s. 423-890).

Hall, S., Lumley, B., & McLennan, G. (1985). *Siyaset ve İdeoloji: Gramsci.* (E. Erkan, Dü., & S. Emrealp, Çev.) Ankara, Türkiye: Birey ve Toplum Yayınları.

Heywood, A. (2013). *Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş* (5 b.). (B. Kalkan, Dü., A. K. Bayram, Ö. Tüfekçi, H. İnaç, Ş. Akın, & B. Kalkan, Çev.) Ankara, Türkiye: Adres Yayınları.

Horkheimer, M. (2016). *Akıl Tutulması.* (O. Koçak, Çev.) İstanbul: Metis Yayıncılık.

Marcuse, H. (1990). *Tek Boyutlu İnsan: İleri İşletim Toplumunun İdeolojisi Üzerine İncelemeler.* (A. Yardımlı, Çev.) İstanbul: İdea Yayınları.

Mardin, Ş. (1997). *İdeoloji* (4 b.). İstanbul, Türkiye: İletişim Yayınları.

Marx, K., & Engels, F. (2011). *Komünist Parti Manifestosu.* (Y. Onay, Çev.) İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

Marx, K., & Engels, F. (2013). *Alman İdeolojisi.* (T. Ok, & O. Geridönmez, Çev.) İstanbul, Türkiye: Evrensel Basım Yayın.

Ollman, B. (1971). *Yabancılaşma: Marx'ın Kapitalist Toplumdaki İnsan Anlayışı.* (A. Kars, Çev.) New York, Türkiye: Yordam Kitap.

Parsa, S., & Parsa, A. F. (2002). *Göstergebilim Çözümlemeleri.* İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Saussure, F. d. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri.* (B. Vardar, Çev.) İstanbul: Multilingual.

Tokgöz, O. (1981). *Temel Gazetecilik.* Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Yaylagül, L. (2016). *Kitle İletişim Kuramları: Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar* (7 b.). Ankara, Türkiye: Dipnot Yayınları.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınevi.

MAKALELER

Adaklı, G. (2010). Gazetecilik Etiğini Belirleyen Yapısal Unsurlar: Mülkiyet ve Kontrol Sorunu. *Televizyon Haberciliğinde Etik,* 61-96.

Akkol, M. L. (2019, Ağustos 5). Jürgen Habermas'ın İletişimsel Eylem Kuramı ve Kamusal Alan Kavramının Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal BİlimIer Enstitüsü Dergisi*(37), 171-180. doi:10.30794/pausbed.541364

Aksoy, S. (2019). Kültür Endüstrisi Güdümünde Boş Zaman Pratiklerinde Tektipleşme: 1Keyif" Etiketi ile Yapılmış Instagram Paylaşımları Üzerine Bir İnceleme. *Akdeniz İletişim Dergisi,* 601-622.

Aktaş, E. (2020). McDonald's Reklam Afişlerinin Göstergebilimsel ve Yapısal Analizi. İstanbul: Üslüdar Üniversitesi İletişim Fakültesi.

Arslan, E., & Arslan, B. (2016). Türkiye'de Yerel Gazete Yöneticilerinin Meslek Etiği Algısı. 174-204. doi:10.18094/si.19297

Atalay, G. E. (2018). Enformasyon Anarşisi ve Gazeteciliğin Dönüşümü: Panama Belgeleri. *ASEAD III. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu*, (s. 143-157). Antalya.

Atatürk Üniversitesi-Açıköğretim Fakültesi. (tarih yok). *Gazeteler ve Yazılı Basın Tarihi: İletişim Tarihi ve Sosyolojisi.* Erzurum: Atatürk Üniversitesi-Açıköğretim Fakültesi.

Ay, A. (2020, ocak 20). Medya ve Kültür Endüstrisi Eleştirisinin Yeniden Üretimi. *Derleme Makalesi,* s. 314-337.

Bircan, U. (2015). Roland Barthes ve Göstergebilim. *(26),* 17-41. Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü.

Boyer, A. (2010, Ocak). Haber Nedir, Nasıl Biçimlendirilir? Geleneksel ve İnternet Gazetelerindeki Farklılık ve Benzerlikler. *e-Journal of New World Sciences Academy, 5*(1), s. 114-125.

Bulut, Y. (2011). İdeolojinin Tarihçesi. *Sosyoloji Dergisi, 3*(23), 183-206.

Büyükaslan, A., & Okay, A. S. (2017, Ekim 15). The Criteria for a Photo To Be a News Photo The Evaluation of the News Photos on National Newspapers. *Route Educational and Social Science Journal, 4*(6).

Cengil, M., & Aydın, A. R. (2014). IŞİD (Irak Şam İslam Devleti): Psikopolitik ve Teolojik Bir Değerlendirme. *Sosyal Bilimler Dergisi / Journal of Social Sciences*, 53.

Çifci, S. (2011). Yazılı Basında Haber Cümlelerinin Analizi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, s. 903-917.

Çığ, Ü., & Çamuroğlu Çığ, E. (2011). Haber Endüstrisi ve Gazetecilik Etiği. *İş Ahlakı Dergisi, 4*(8), 25-60.

Çoban, B. (2007). Kitle İletişim Sürecinde Toplumsal Gerçeklik ve İktidarın Kurgusu.

Demir, G. (2011). Habermas ve Foucault: Müzakereci Demokrasi ve Yönetimsellik. *Akdeniz İİBF Dergisi*.

Demir, S. A. (2009). Sosyal Bilimlere Eleştirel Bir Bakış: Franfurt Okulu ve Pozitivizm Eleştirisi. *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*, 59-73.

Dervişcemaloğlu, B. (2018). Göstergebilim. *Ege Edebiyat*.

Dilber, F. (2014). Kitle İletişim Araçları ve Suç Olgusu. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*(16), 60-66.

Dürüst, Ç. (2017). Bilişsel Çelişki Kuramına Göre Boşanmış Bireylerin Değerlendirilmesi. *Turkish İnternational Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 6.

Erimli, B. (2014). Gazetecilik Meslek İlkelerinin Uygulanmasını Engelleyen Unsurlar ve Çözüm Önerileri. *İnsan & İnsan*(1), 23-34.

Evers, H. (2010). Televizyon Haberciliğinde Etik. *Medya Etiği*, 45-59. Ankara.

Güney, K. (2020). Thierry Mugler Alien Parfüm Afişi Göstergebilimsel ve Yapısal Analizi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi.

Gürler, R. T., & Özdemir, Ö. (2014). El Kaide'den Post-Kaide'ye Dönüşüm: IŞİD. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 118-120.

İğde, M. (2015). Selefiliğin Tarihi Arka Planı *e-makâlât Mezhep Araştırmaları*, 151.

İsmayilov, E. K., & Sunal, G. (2012). Gözetlenen ve Gözetleyen Bir Toplumda, Beden ve Mahremiyet İlişkisi: Facebook Örneği. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 21-41.

İyigüngör, V. (2015). Karl Popper ve Jürgen Habermas'ın "üç dünya teorileri üzerine bir değerlendirme". *Marmara İletişim Dergisi*(23), 49-59. doi:10.17829/midr.20152316042

Karaduman, M., & Akbulutgiller, B. (2018). İnternet Gazeteciliği ve Haber Söylemi: Reina Saldırısı Haberlerinin Çözümlemesi. *Erciyes İletişim Dergisi, 5*(3), 12-26.

Karaismailoğlu, E. E. (tarih yok). Yazılı Basın ve Etik. *Gazeteciliğin Evrensel İlkeleri Perspektifinden Yazılı Basın ve Etik*.

Kazan, H., & Balkın, A. (2018). Geçmişten Günümüze Medya Okuryaarlığı Eğitiminin Tarihsel Dönüşümü: Türkiye Örneği. *The 6th International COngress on Curriculum nd Instruction*, (s. 248-261). Kars.

Kellner, D. (2013). Kültür Endüstrisi. *Tarisel-Eleştirel Marksizm Sözlüğü*, 171-179. (M. Açıkgöz, Çev.)

Kemaloğlu, Ç. (2014). HANEFİLİK VE ONUN ESAS YÖNLERİ. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 1-3.

Koca, F. (2015). İslam Düşünce Tarihinde Selefilik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristiği. *İlahiyat Akademi Dergisi*.

Kostantiniyye. (2015, Haziran 14). *Kostantiniyye'nin Fethi*. İstanbul, Türkiye: El-Hayat Medya .

Küçüközyiğit, U. (2014). Haber Üretim Sürecinde 'Haber Kararı' ve Karar Aşamasında Öne Çıkan Faktörler. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana BİlimDalı Doktora Tezi.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana BİlimDalı.

Öntaş, T. (2016). İdeolojinin Kültürel Yorumu Olarak Değerler ve Bir Değerler İdeolojisi Olarak Muhafazakarlık. *II.Ulusal Değerler Eğitimi Kongresi*, *14*, s. 163. Kırıkkale.

Öz, M. (2000). Zeyd b. Zeynelabidin ve Zeydiyy. *M. Ü. İ lahiyat Fakültesi Dergisi* , 43-51.

Özçağlayan, M. (tarih yok). Gazetelerin Gelişimi ve Gazeteciliğin Geleceği (Yeni Teknolojiler ve Medya Ekonomisi Açısından Genel Bir Değerlendirme). *Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Dergisi*, 131-160.

Özdemir, H. A. (2005). Son Peygamber'in (s.a.v) Son Mesajı. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* , 95-96.

Özel, F. B., & Mumyakmaz, A. (2018, Aralık 28). Max Horkheimer ve Theodor W. Adorno'da Modern İnsan ve Tüketim İdeolojisi.

Özgür, A. (tarih yok). Göstergebilim.

Özmakas, U. (2010). peirce,Saussure ve Derrida'da Gösterge Kavramı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı.

Özman, R., & Açıl, O. (2019). Sicarii Örgütü ve Faaliyetleri. *TAD, C.38/S. 65, 2019, 21-42,* 22.

Parsa, A., & Olgundeniz, S. S. (tarih yok). İletişimde Göstergebilim ve Anlamlandırma Sürecini Örneklerle Değerlendirme. İzmir: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi.

Peksevgen, B. S. (2016). Global Dünyada Değişen Basın ve Gazetecilik. *Global Media Journal TR Edition, 6*(12), s. 587-600.

Solmaz, B. (2011). Modernlik ve Modernleşme Kuramlarına Yöneltilen Eleştiriler. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 46.

Soruş, G. (tarih yok). Althusser'de İdeoloji Kavramı ve Özgürleşmenin Olanaklılığı.

Şan, M. K., & Hira, İ. (tarih yok). Frankfurt Okulu ve Kültür Endüstrisi Eleştirisi.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). *Gazetecilik: Basının Doğuşu ve Gelişimi.* Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.

Taş, O. (2010). Medya Etiğinin Tarihsel Temelleri ve Gelişimi. (B. Çaplı, & H. Tuncel, Dü) *Televizyon Haberciliğinde Etik*.

Tekin, B. (tarih yok). Frankfurt Okulu ve Kültür Endüstrisi.

Temel, F. (2013). Siyasal Tercihlerin Oluşum Sürecinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(29).

Temizel, H. (2000). Kamuoyu Kuramları ve Kamuoyu Oluşumunda Kitle İletişim Araçları. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 127-146.

Tutar, C. (2019). Risk Toplumu Söylemlerinin Televizyon Reality Programlarında Temsili. *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 88-92.

Ünal, M. F. (2016, 12 6). Göstergebilim Serüveni. *Mütefekkir, 3*(6), 379-398.

Varol, M. Ç., & Varol, E. (2019, Haziran). Kavram ve Kuramlarıyla Marshall McLuhan'a Bakış: Günümüzün Egemen Medya Araçları Ekseninde Bir Değerlendirme. *International Journal of Cultural and Social Studies(IntCSS)*, s. 137-158.

Yeşil, M. M. (2014). Gazeteciliğin Etik Kuralları, İhlaller ve Olası Önlemler: Gazetecilerin Etik Algılaması, Görüş ve Önerileri-Niterl Bir Araştırma. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9*(2), s. 1665-1684.

Yıldırım, Y. (tarih yok). Jürgen Habermas'ın İletişimsel Eylem Kuramı. *Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 249-268.

Yıldız, Ö. (2020, 06). Saussure'dan Roland Barthes'e Göstergebilim'in Dönüşümü. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Anabilim Dalı.

Yılmaz, S. N. (2020). Gucci Halüsinasyon Reklam Kampanyası Göstergebilimsel ve Yapısal Analizi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi.

İNTERNET KAYNAKLARI

Dünden bugüne Irak Şam İslam Devleti (IŞİD). (2014, Haziran 11). bbc.com Web Sitesi:

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/06/140611_isid_kimdir adresinden alındı

El Kaide, IŞİD'e savaş ilan etti. (2015, Eylül 11). sozcu.com.tr Web Sitesi: https://www.sozcu.com.tr/2015/dunya/el-kaide-iside-savas-ilan-etti-933114/ adresinden alındı

El-Kaide, IŞİD ile ilişkisi olmadığını açıkladı. (2014, Şubat 3). bbc.com Web Sitesi:

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/02/140203_el_kaide_isid adresinden alındı

Furkân Suresi - 51-52 . Ayet Tefsiri. (tarih yok). Kuran.diyanet.gov.tr Web Sitesi: https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Furk%C3%A2n-suresi/2906/51-52-ayet-tefsiri adresinden alındı

Hac Suresi - 77-78 . Ayet Tefsiri. (tarih yok). Kuran.diyanet.gov.tr Web Sitesi: https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Hac-suresi/2672/77-78-ayet-tefsiri adresinden alındı

İsnâaşerîyye nedir? (2017, Kasım 15). Timetürk Haber Web Sitesi: https://www.timeturk.com/isnaaseriyye-nedir/haber-778044 adresinden alındı

IŞİD'in yıllık geliri 860 milyon dolara ulaştı. (2016, Ekim 20). sozcu.com.tr Web Sitesi: https://www.sozcu.com.tr/2016/ekonomi/isidin-yillik-geliri-860-milyon-dolara-ulasti-1462963/#:~:text=%E2%80%9CI%C5%9E%C4%B0D'in%20ba%C5%9Fl%C4%B1ca%20kaynaklar%C4%B1%20petrol,kayna%C4%9F%C4%B1%20da%20vergi%20ve%20hara%C3%A7 adresinden alındı

Kaya, E. S. (tarih yok). *MÂLİKÎ MEZHEBİ.* (Türkiye Diyanet Vakfı) islamansiklopedisi.gov.tr Web Sitesi: https://islamansiklopedisi.org.tr/maliki-mezhebi adresinden alındı

Kazancı, M. (2002, Ocak 1). Althusser, İdeoloji ve İletişimin Dayanılmaz Ağırlığı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 57-58. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ausbf/issue/3100/42897 adresinden alındı

Kazancı, M. (2012, Ocak 23). Althusser, İdeoloji ve İdeolojiyle İlgili Son Söz. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22865/244156 adresinden alındı

Mâide Suresi - 60 . Ayet Tefsiri. (tarih yok). kuran.diyanet.gov.tr Web Sitesi: https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/M%C3%A2ide-suresi/729/60-ayet-tefsiri adresinden alındı

Onur, F. (2016). Horkheimer'da Akıl. *Kilikya Felsefe Dergisi*, 74-89. doi: https://doi.org/10.5840/KILIKYA2016315

Öz, M., & eş-ŞEKA'A, M. (tarih yok). *İSMÂİLİYYE.* (Türkiye Diyanet Vakfı) islamansiklopedisi.gov.tr: https://islamansiklopedisi.org.tr/ismailiyye adresinden alındı

Özel, A., & Tüzeloğlu, B. (tarih yok). *Cihad.* Türkiye Diyanet Vakfı islamansiklopedisi.org.tr: https://islamansiklopedisi.org.tr/cihad adresinden alındı

Subaşı, S. T. (2018). Stuart Hall ve Gramsci Etkisi. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 487-502. http://flsfdergisi.com/ adresinden alındı

Sultanahmet saldırısı 1 milyar dolar kayıp yaşatabilir. (2016, Ocak 12). sozcu.com.tr Web Sitesi: https://www.sozcu.com.tr/2016/ekonomi/sultanahmet-saldirisi-1-milyar-dolar-kayip-yasatabilir-1039898/ adresinden alındı

Şii ile Sünni arasındaki fark nedir? (2020, Ocak 3). tr.euronews Web Sitesi: https://tr.euronews.com/2020/01/03/sii-ile-sunni-arasindaki-fark-nedir adresinden alındı

Üzüm, İ. (tarih yok). *Mez hep.*(Türkiye Diyanet Vakfı) islamasiklopedisi.gov.tr: https://islamansiklopedisi.org.tr/mezhep adresinden alındı

İNGİLİZCE KAYNAKLAR

KİTAPLAR

(Juan Eduardo Campo, Encyclopedia of Islam, (New York: Facts On File, 2009), 348.). (tarih yok).

Abdo, G. (2017). *The New Sectarianism The Arab Uprising and The Rebirth of Shi'a-Sunni Divide.* New York: Oxfor University Press.

Althusser, L. (2005). *For Marx.* (B. Brewster, Çev.) New York- London: Verso.

Ashwarya, S. (2016). Sayyid Qutb's Concept of Jahiliyya as Metaphor for Modern Society. *Islam and Muslim Societies*, 1-7.

Brown, J. A. (2014). *Misquoting Muhammad: The Challenge and Choices of Interpreting the Prophet's Legacy.* London: Oneworld Publications.

Bulliet, R. W. (2012). *The Princeton Encyclopedia of Islamic Political Thought.* New Jersey: Princeton University Press.

Calvert, J. o. (2015). The Roots . *Taylor & Francis*, 258-260.

Campo, J. E. (2009). *Encyclopedia of Islam.* New York: Facts On File (An imprint of Infobase Publishing).

Chailand, G., & Blin, A. (2017). The History of Terrorism: From Antiquity to ISIS. G. Chailand, & A. Blin içinde, *Int. J. Human Rights and Constitutional Studies* (s. 365-367). Oakland: University of California Press.

Donohue, J. J. (1972). *The New Syrian Constitution and the Religious Opposition.*

Esposito, J. (2003). *Unholy War: Terror in the Name of Islam.* Oxford University Press.

Ezeldin, A. G. (1987). *Terrorism and Political Violence: An Egyptian Perspective.* Chicago: Office of International Criminal Justice, University of Illinois at Chicago.

Foucault, M. (2011). *Key Concepts.* (D. Taylor, Dü.) New York, USA: Routledge.

Ferguson, D. S. (2010). *Exploring the Spirituality of the World Religions:The Quest for Personal, Spiritual and Social Transformation.* New York: Continumm International Publishing Group.

Gerges, F. (2005). *The Far Enemy: Why Jihad Went Global.* Cambridge University Press.

Geuss, R. (2001). *The İdea of a Critical Theory: Habermas and the Frankfurt School.* Cambridge University Press.

Graber, D. A., & Dunaway, J. (2018). *Mass Media and American Polirics* (10 b.). (A. Villarruel, Dü.) Washington,D.C., USA: CQ Press.

Hall, S. (2007). Ideology and the "Sociology of Knowledge". B. Shwarz (Dü.) içinde, *On Ideology* (Cilt Center of Contemporary Cultural Studies Classic Text, s. 78). Oxon: Center of Contemporary Cultural Studies.

Jay, M. (1996). *The Dialectical Imagination: A History of the Frankfurt School and the Institute of Social Reserach 1923-1950.* Berkeley-Los Angeles- London: University of California Press.

Jefferson, T. (1970). *A Treatise On Political Economy by The Count Destutt Tracy* . New York: Augustus M. Kelley.

Kepel, G. (2003). *Muslim Extremism in Egypt: The Prophet and the Pharaoh.* California: University of California.

Khan, J. (tarih yok). An American Ideology. J. Khan içinde, *Destutt de Tracy and Jeffersonian Economics.* London: King's College.

Lister, C. (2014). *Profiling the Islamic State.* Doha/ New York: Brookings Institution.

Matar, L. (2016). *The Political Economy of Investment in Syria.* London: Palgrave Macmillan.

Merrell, F. (2005). Charles Sanders Peirce's Concept of The Sign. P. Cobley içinde, *Smeiotics and Linguistics* (s. 2-12). London: Routledge.

Momen, M. (1987). *An Introduction to Shi'i Islam: The History and Doctrines of Twelver Shi'ism.* Yale University Press .

Punnet, I. C. (2018). *Toward a Theory of True Crime Narratives: A Textual Analysis.* New York: Routledge Focus.

Schmid, A., & Jongman, A. (2017). *Political Terrorism.* New York: Routledge.

Shaheed, S. Q. (tarih yok). *Milestones.*

Simmel, G. (2004). *The Philosophy of Money.* London and New York: Routledge Taylor and Francis Group.

Tarr, Z. (2011). *The Frankfurt School: The Critical Theories of Max Horkheimer and Theodor W. Adorno.* USA: Transaction Publishers.

Urbanova, Z. (2012). The Function of Reported Language and Narration in the Headlines of Hard News. G. J. Bell, K. Nemcokova, & B. Wojcik (Dü) içinde, *Zlín Proceedings in Humanities* (Cilt 4). Zlin, Czech Republic: Tomas Bata University.

Yudhoyono, S. B. (2005). *Jurnal Penelitian Politik* (Cilt 2).

Zawātī, Ḥ. (2001). *Is Jihad a Just War : War, Peace, and Human Rights under Islamic and Public International Law* .

Wheatland, T. (2009). *The Frankfurt School in Exile.* London: University of Minnesota Press.

Wiggershaus, R. (1994). *The Frankfurt School: Its History, Theories and Political Significance.* (M. Robertson, Çev.) Massachusetts: The MIT Press.

Winter, A. (2017). Terrorism (and Terrorism Studies). B. Turner içinde, *Encyclopedia of Social Theory.* University of East London.

Winter, A. (2017). Terrorism (and Terrorism Studies). 1-5. London, England.

Wuthnow, R. (2013). *The Encyclopedia of Politics and Religion: 2-volume set.* London/New York: Taylor & Francis Group.

Qutb, S. (1983). *Islam and Universal Peace.* American Trust Publications.

Qutb, S. Q. (2003). *Milestones.* Chicago.

MAKALELER

Bassiouni, M. C. (2007). Evolving Approaches to Jihad: From Self-defense to Revolutionary and Regime-Change Political Violence. *Chicago Journal of International Law* , 120-122.

Becerra, M. J. (2014, 08-12). Radical Islamist: Islam's Rashidun or Hijackers Groups? *Retos Internacionales, 5*(11), 103-118.

Becerra, M. J. (2014). Radical Islamist: Islam's Rashidun or Hijackers Groups? *Insituto Tecnológico y de Estudios Superiores de Monterrey Campus Querétaro, Mexico*, 1-2.

Bednarek, M. (2010). Evaluation in the News: A methodological framework for analysing evaluative language in journalism. *Australian Journal of Communication*(37), s. 15-50.

Burhani, A. N., Muhammad, A., Sudarjat, E., Zada, K., & Hidayah, N. (2005, 08). Factors Causing the Emergence of Radical Islam: Preliminary Analysis. *ICIP Journal, 2*(4), s. 1-23.

Calvert, J. (2015). The Roots of Islamism and Islamist Violence. J. Calvert içinde, *The Routledge History of Terrorism* (s. 258-269). Abingdon: Routledge.

Carneiro, S. R. (2014). Power over life: Herbert Marcuse and Biopolitics. Sao Paulo.

Claridge, D. (2007). State terrorism? Applying a definitional model, Terrorism and Political Violence,. *Taylor & Francis Online*, 55-63.

Cohen, S. J., Kruglanski, A., Gelfand, M., Webber, D., & Gunaratna, R. (2018). Al-Qaeda’s Propaganda Decoded: A Psycholinguistic Systemfor Detecting Variations in Terrorism Ideology. *Terrorism and Political Violence*, 152-160.

Cutts, J. (2019, Ocak 1). Herbert Marcuse and "False Needs" in Advance. *Social Theory and Practice*, s. 1-22.

D'alessio, S. J., & Stolzenberg, L. (2014). Sicarii and the Rise of Terrorism. *Taylor & Francis*, 329-334.

Garrison, A. H. (2003). Terrorism: The Nature of Its History. *Criminal Justice Studies, 16*(1), 39-52.

Gigerenzer, G. (2006). Out of the Frying Pan into the Fire: Behavioral Reactions to Terrorist Attacks. *Max Planck Institute for Human Development, Center for Adaptive Behavior & Cognition* , 347.

Hansen, H., & Kainz, P. (2007, 03). Radical Islamism and Totalitarian Ideology: a Comparison of Sayyid Qutb's Islamism with Marxism and National Socialism. *Totalitarian Movements and Political Religions, 8*(1), s. 55-76.

Horowitz, M. A. (2017, Ocak 2).

IEP. (2012). *Global Terror Index.* London: THE INSTITUTE FOR ECONOMICS & PEACE (IEP).

Jasko, K., Kruglanski, A., Bin Hassan, A., & Gunaratna, R. (2018). ISIS: Its History, Ideology, and Psychology. *Handbook of Contemporary Islam and Muslim Lives, Publisher: Springer, Cham*, 3.

Jasser, M. Z. (2014). Secterian Conflict in Syria. *Institute for National Strategic Security, National Defense University*, 59-60.

Johnchaste, A. A. (2019, Kasım). An Introduction on the Concept of Ethics in Journalism. Nigeria: Nigeria Union of Journalist.

Knapp, M. G. (2003). *The Concept and Practice.* Carlisle, Pennsylvania: Parameters, US Army War College.

Kennedy, E. (1979). "Ideology" from Destutt De Tracy to Marx. *Journal of the History of Ideas, 40*(3), s. 353-368. doi:10.2307/2709242

Kperogi, F. (2015). Marxist Theory of the Media or Theory of the Media by Marxists? Reconciling Adorno with ther Marxist Media Theorists. *Journal of Communications Media Studies,* s. 61-78.

Liddle, R. W., & Mujani, S. (2007). Leadership, Party, and Religion: Explaining Voting Behavior in Indonesia. *SAGE journals*, 832-857.

Mihelj, S., Bajt, V., & Pankov, M. (2009). Television News, Narrative Conventions and National Imagination. *Discourse & Communication, 3*(1), s. 57-78.

Moniruzzaman, M. (2008). Jihad and Terrorism An Alternative Explanation . *Journal of Religion & Society* , 2-4.

Mousalli, A. (tarih yok). A Radicak Islamist Discourse on World Order International Relations.

Ndonye, M. M. (2014). Media Ethics in Journalism and Mass Communication: Exploring the Virtual World. 30-42. Njoro, Kenya.

Pierret, T. (2014). The Syrian Baath Party and Sunni Islam: Conflicts and Connivance. *Crown Center for Middle East Studies*, 1-3.

Redmond, D. (2013). Gaming the Revolution: Thedor Adorno As Art Critic of the Digital Commons.

Roy, D. (2014, 06). Media and Semiotics. *International Journal of Research(IJR), 1*(5), 181-184.

Shamieh, L., & Szenes, Z. (2015). The Rise of Islamic State of Iraq and Syria (ISIS). *AARMS*, 369-370.

Soster, D. D., & Piccinin, F. Q. (2014). Literary Narrative in the Daily Print Media. *Brazilian Journalism Research, 10*(1), s. 122-143.

Stein, A. (2016). Islamic State Networks in Turkey. *Atlantic Council,* 1-9.

Turnbull, N. (2008). Harold Laswell's "Problem Orientation" for the Policy Sciences. *Critical Policy Studies*. doi:10.1080/19460171.2008.9518532

Zi, Y., & Ghanbari, A. (tarih yok). Journalism Ethics Development: A Comparison Of Ethics Code In USA, UK, AUS, Tunisia And China.

İNTERNET KAYNAKLARI

Abdul-Alım, J. (2015, Mart 8). *ISIS 'Manifesto' Spells Out Role for Women.* theatlantic.com/world Web Sitesi:

https://www.theatlantic.com/education/archive/2015/03/isis-manifesto-spells-out-role-for-women/387049/ adresinden alındı

Alexander, H. (2014, Ağustos 23). *How Isil is funded, trained and operating in Iraq and Syria*. telegraph.co.uk Web Sitesi:

https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/11052919/How-Isil-is-funded-trained-and-operating-in-Iraq-and-Syria.html adresinden alındı

al-Qarawee, H. (2013, Ekim 24). *Al-Qaeda Sinks Roots in Mosul*. al-monitor.com Web Sitesi: https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/10/al-qaeda-mosul-iraq-sunnis-minorities.html adresinden alındı

Arkin, W. M., & Windrem, R. (2016, Haziran 29). *Why ISIS Attacks Turkey*. nbcnews.com Web Sitesi: https://www.nbcnews.com/storyline/istanbul-ataturk-airport-attack/why-isis-attacks-turkey-n601081 adresinden alındı

Atassi, B. (2013, Haziran 9). *Qaeda chief annuls Syrian-Iraqi jihad merger*. aljazeera.com Web Sitesi:

https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/06/2013699425657882.html adresinden alındı

Chandler, D. (tarih yok). Marxist Media Theory. https://www.cym.ie/documents/chandler.pdf adresinden alındı

Chuck, E. (2016, Ocak 4). *What Are the Differences Between Sunni and Shiite Muslims?* nbcnews Web Sitesi:

https://www.nbcnews.com/news/mideast/what-are-differences-between-sunni-shiite-muslims-n489951 adresinden alındı

Chulov, M. (2014, Haziran 15). *How an arrest in Iraq revealed Isis's $2bn jihadist network*. theguardian.com Web Sitesi:

https://www.theguardian.com/world/2014/jun/15/iraq-isis-arrest-jihadists-wealth-power adresinden alındı

Corradetti, C. (tarih yok). The Frankfurt School and Critical Theory. *The Internet Encyclopedia of Philosophy*. http://www.iep.utm.edu/frankfur/ adresinden alındı

FBI. (tarih yok). *Terrorism*. FBI:

https://www.fbi.gov/investigate/terrorism adresinden alındı

Grierson, J. (2017, Haziran 3). *Isis claims Istanbul nightclub attack as perpetrator remains at large*. theguardian.com Web Sitesi: https://www.theguardian.com/world/2017/jan/02/isis-group-claims-responsibility-for-istanbul-nightclub-attack adresinden alındı

Hafez, M. M. (2019, October 14). Jihadi Salafism: From Fragmentation to Fratricide. California, Monterey, The USA.

Harney, J. (2016, Ocak 3). *How Do Sunni and Shia Islam Differ?* nytimes.com Web Sitesi: https://www.nytimes.com/2016/01/04/world/middleeast/q-and-a-how-do-sunni-and-shia-islam-differ.html adresinden alındı

Independent - Eski IŞİD militanı: 'IŞİD Türkiye'ye savaş açtı'. (2017, Ocak 3). bbc.com Web Sitesi: https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-38493101 adresinden alındı

Loschky, J. (2013, Kasım 15). *Iranians' Support for Syria Softens.* gallup.com Web Sitesi: https://news.gallup.com/poll/165878/iranians-support-syria-softens.aspx adresinden alındı

Moussalli, A. (tarih yok). *A Radical Islamist Discourse on World Order and International Relations.* academia.edu Web Sitesi:

https://www.academia.edu/4701547/A_RADICAL_ISLAMIST_DISCOURSE_ON_WORLD_ORDER_AND_INTERNATIONAL_RELATIONS adresinden alındı

Perry, T. (2015, Ocak 15). *ISIS Behind Double Suicide Attack in Lebanon Cafe, Minister Says.* haaretz.com Web Sitesi: https://www.haaretz.com/minister-isis-behind-double-suicide-attack-1.5358899 adresinden alındı

Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act 1989 (repealed). (1989). legislation.gov.uk Web Sitesi: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/4/contents adresinden alındı

Rafizadeh, M. (2013, Nisan 13). *In Syria, Follow the Money To Find the Roots of the Revolt.* thedailybeast.com Web Sitesi: https://www.thedailybeast.com/in-syria-follow-the-money-to-find-the-roots-of-the-revolt adresinden alındı

Rhodan, M. (2014, Eylül 24). *U.S. and Allies Launch New Strikes Targeting ISIS Oil Fields.* time.com Web Sitesi: https://time.com/3427025/isis-strikes-syria/ adresinden alındı

Roy, O. (2005, Haziran 5). *Islam in the West or Western Islam? The Disconnect of Religion and Culture.* academia.edu Web Sitesi: https://www.academia.edu/1453551/Islam_in_the_West_or_Western_Islam_The_disconnect_of_religion_and_culture adresinden alındı

Saul, H. (2014, Ekim 31). *Isis now targeting women with guides on how to be the 'ultimate wives of jihad'.* independent.co.uk Web Sitesi: https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-now-targeting-women-with-guides-on-how-to-be-the-ultimate-wives-of-jihad-9830562.html adresinden alındı

Schudson, M. (1982). The Politics of Narrative Form: The Emergence of News Conventions in Print and Television. *Daedalus, 111*(4), s. 97-112. https://www.jstor.org/stable/20024819 adresinden alındı

Shāfiʿī. (tarih yok). Encyclopedia Britannica Web Sitesi: https://www.britannica.com/topic/Shafiiyah adresinden alındı

Syria: mass grave found in Dera'a. (2011, Mayıs 16). telegraph.co.uk Web Sitesi:

https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/8516958/Syria-mass-grave-found-in-Deraa.html adresinden alındı

Syria's Phase of Radicalisation. (2012, Nisan 10). crisisgroup.org (International Crisis Group): https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/syria/syria-s-phase-radicalisation adresinden alındı

Terrorism. (tarih yok). (Federal Bureau of Investigation) fbı.gov Web Sitesi: https://www.fbi.gov/investigate/terrorism adresinden alındı

Zelin, A. Y. (2014, Haziran 14). *The Return of Sunni Foreign Fighters in Iraq.* washingtoninstitute.org Web Sitesi:

https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-return-of-sunni-foreign-fighters-in-iraq adresinden alındı

Zunes, S. (2012, Aralık 20). *Supporting non-violence in Syria.* foreignpolicy.com Web Sitesi: https://foreignpolicy.com/2012/12/20/supporting-non-violence-in-syria/ adresinden alındı

EKLER

İNGİLİZCE HABER METİNLERİ

New York Times Gazetesi- Ankara Patlaması

Explosions During Peace Rally in Ankara, Turkey's Capital, Kill Scores

Explosions Kill Scores in Turkey

The blasts appeared to be the deadliest terrorist attack in modern Turkey's history, and occurred near Ankara's main train station during a peace rally.

The blasts appeared to be the deadliest terrorist attack in modern Turkey's history, and occurred near Ankara's main train station during a peace rally.

By Ceylan Yeginsu and Tim Arango

ISTANBUL — Two devastating explosions struck Saturday morning in the heart of Ankara, the Turkish capital, killing at least 95 people who had gathered for a peace rally and heightening tensions just three weeks before snap parliamentary elections.

The blasts, which officials called the deadliest terrorist attack in modern Turkey's history, occurred near Ankara's main train station just as Kurds and leftists planned to march to protest the recent resumption of armed conflict between the Turkish state and Kurdish militants.

It is a conflict that has been waged for nearly three decades, but in recent times the two sides had seemed to be on the path to peace. The prime minister's office said late Saturday that 246 people were wounded in addition to those who had been killed.

"We were expecting an attack in Ankara before the elections, but nothing to this extent," said Sedat Kartal, an Ankara resident reached by phone, who rushed to the scene after hearing the first explosion. "There's so much hate and polarization, nothing is surprising anymore."

Turkey is facing a number of destabilizing forces: violence related to conflicts with Kurdish rebels and the Islamic State; political instability; economic uncertainty; and a growing flow of refugees from the civil war in Syria.

Altogether, the currents buffeting Turkey have evoked memories of the 1990s, when it was also gripped by violence and political uncertainty, shattering Turks' image of their country as a haven of stability and prosperity next to a Middle East upended by wars and chaos.

The current instability has become increasingly intertwined with the broader unrest in the Middle East, an area whose fortunes Turkey has sought to shape in recent years by holding itself out as an example of a healthy democracy in the heart of the Muslim world.

One consequence of the wars convulsing the Middle East is that the Kurds, an ethnic group spread across four countries — Syria, Iraq, Iran and Turkey — have used the chaos to secure more rights and autonomy.

In Iraq, the fight against the Islamic State has given the Kurds more leverage over the government in Baghdad, and perhaps a road to independence. In Syria, Kurds have carved out an autonomous enclave, and in Turkey, they have gained more political influence by appealing to liberals and other minorities disenchanted with the government. But Saturday's attack highlighted the difficult road ahead as the Kurds try to preserve their gains.

On Saturday, images on social media showed the bloodshed in Ankara, bodies covered in the yellow, purple and green banners of the Kurdish political group, the Peoples' Democratic Party, or H.D.P. A video shared on social media and by the Turkish news media showed a group of demonstrators holding

hands and chanting just before the first blast goes off in the background, sending the crowd running toward the train station.

A witness, Oya Barlas, a Kurdish activist, said: “After the first explosion, I just ran. When I went back to help there were bodies on the floor and blood spattered everywhere.”

Turkish authorities were investigating claims that the attacks were carried out by suicide bombers. A similar bombing in July at a cultural center in Suruc, in southeastern Turkey, killed 32 Kurdish activists. No group claimed responsibility for that attack, but the authorities blamed the Islamic State, which controls large areas of Syria and Iraq.

Kurdish leaders, though, directed their anger at the Turkish state, accusing the government of backing the Islamic State in its attack last year on the Syrian Kurdish town of Kobani.

President Recep Tayyip Erdogan, in a statement posted online, said, “I strongly condemn this heinous attack on our unity and our country’s peace.”

Prime Minister Ahmet Davutoglu, whose office issued a ban on news coverage of the attack that was widely ignored, declared three days of national mourning. In a televised news conference, he said that “the attack in Ankara targets our unity, democracy, peace” and called it “the most painful incident in the history of the Turkish republic.”

President Obama expressed his condolences to Mr. Erdogan in a telephone call and “affirmed that the American people stand in solidarity with the people of Turkey in the fight against terrorism and shared security challenges in the region,” a statement from the White House said.

Selahattin Demirtas, the leader of the H.D.P., which faced several attacks during the election campaign ahead of the elections in June, spoke to reporters on Saturday in Istanbul, making comments that seemed to allude to political rallies in support of Mr. Erdogan and his Islamist Justice and Development Party, known as the A.K.P. “Gang leaders can hold safe rallies in this country, but those who want peace are murdered,” Mr. Demirtas said.

He also lashed out at the Turkish state, saying: “We are faced with a murderous mob state. How is it possible that a state with such a strong intelligence network did not have prior information on the attack?”

While Turkey faces legitimate threats from the Islamic State, which has threatened the country as it has increased its cooperation with an American-led coalition fighting the terrorist group, much of the violence is related to an old war: the conflict between the state and the militants of the Kurdistan Workers’ Party, or P.K.K., which since the 1980s has claimed nearly 40,000 lives.

The two sides had been working through a peace process in recent years, but those talks collapsed this year as the P.K.K. stepped up attacks, and the military began bombing the group’s hide-outs in the mountains of northern Iraq and in Turkey’s Kurdish-dominated southeast.

Amid the carnage on Saturday there was one hopeful sign for peace: The P.K.K. announced, as expected, a cease-fire ahead of the elections, saying it would halt offensive operations and act only in self-defense, according to the Firat News Agency, an outlet close to the group. Whether that will lead to a drop in violence is uncertain; the government seems intent on continuing its military operations.

The renewed hostilities came just after a historic electoral performance by the Kurdish movement when the H.D.P., for the first time, met a 10 percent threshold in June's election to earn seats in Parliament.

The Kurdish electoral gains came at the expense of Mr. Erdogan's party, which for the first time since rising to power in 2002 lost its majority in Parliament. The A.K.P. still controls the most seats, but after weeks of fruitless coalition talks, Mr. Erdogan called for snap elections, which are scheduled for Nov. 1.

The period before the elections has coincided with the renewed violence in the Kurdish southeast. While the P.K.K. has seemed eager to return to violence, critics of Mr. Erdogan have accused him of using war as a political strategy to attract nationalist voters opposed to the peace process to win back a parliamentary majority.

Turkey's war with Kurdish militants has been linked to its decision over the summer to join the American-led coalition against the Islamic State, after months of lobbying by the United States. But just after agreeing to open up its air bases to coalition warplanes, Turkey increased its attacks against the P.K.K., a group whose Syrian offshoot had become an important American ally against the Islamic State in Syria.

The attacks on the P.K.K. have coincided with a crackdown on Kurdish activists, through arrests, and an effort by government officials to tar the H.D.P. with the taint of terrorism by linking it to P.K.K. violence.

Emek Karakilic, an adviser to the H.D.P. who was at the march on Saturday, echoed the sentiments of many Kurds when he blamed the state for the attack.

"As Mr. Demirtas said in his statement, I think it's obvious who was behind this," he said.

Mr. Karakilic said he was lucky to be alive. He was in front of an H.D.P. van when the first blast struck. "We fell to the floor and there was blood and flesh splattered everywhere," he said. "I stood up and started running. There was about one second between each explosion. When I turned"

USA Today Gazetesi- Ankara Patlaması

Turkish PM blames suicide bombers in peace rally attack that killed 97

Doug Stanglin and Special Turkey Correspondent

USA TODAY

ISTANBUL — Two powerful blasts rocked the Turkish capital of Ankara early Saturday morning, killing up to 97 people and wounding scores of others in the deadliest attack on the nation's soil in recent history.

The explosions, which came just seconds apart shortly after 10 a.m., occurred during a crowded peace rally near Ankara’s central train station, where hundreds of demonstrators — many of them supporters of the pro-Kurdish People's Democratic Party (HDP) — had gathered to protest escalating violence between Turkish security forces and Kurdish separatist insurgents.

Although the official death toll stood at 86 killed and 186 wounded, Selcuk Atalay of the Turkish Medical Association’s Ankara branch said late Saturday that at least 97 people died, the Associated Press reported. He feared death toll could rise even higher, since several of the wounded were in serious condition with burns.

The official death toll was released in a televised news conference by Turkey’s Health Minister Mehmet Muezzinoglu.

The state-run Anadolu Agency said the attacks were carried out with TNT explosives fortified with metal ball-bearings. No one immediately claimed responsibility for the attack, which came as the country grapples with mounting violence ahead of fresh parliamentary elections on Nov. 1.

Turkish Prime Minister Ahmet Davutoglu said there were strong indications that the attacks were carried out by two suicide bombers and declared three days of national mourning. "This is an attack that does not target a specific group; it is an attack on the entire nation and an attack on our unity," Davutoglu said.

Images and videos shared on social media showed chaotic scenes of devastation, with dozens of maimed bodies on the bloodstained ground, some covered with peace banners and colorful flags from the demonstration. Some 14,000 people were believed to be in the area at the time, according to local media.

One video widely shared on social media shows a group of young people holding hands and performing a traditional dance just moments before the first explosion ripped through the crowd in the background, sending a plume of fire and smoke into the air.

Saturday’s bombings comes less than three months after a suicide attack linked to Islamic State militants killed 33 people in town of Suruc, located near Turkey’s border with Syria. In June, a pair of bombs targeting an HDP rally killed four people and wounded more than 100 in the predominantly Kurdish city of Diyarbakir just days before the nation's general elections.

In Washington, the State Department and White House strongly condemned Saturday's attack. "The fact that this attack occurred ahead of a planned rally for peace underscores the depravity of those behind it and serves as another reminder of the need to confront shared security challenges in the region," the White House's National Security Council spokesperson Ned Price said in a statement.

Turkey is facing numerous security threats linked to both domestic and regional unrest, which has pushed Ankara to launch a crackdown on Islamic State, Kurdish and far-left militants.

In recent months, the NATO ally country has taken a more active role in the U.S.-led fight against the Islamic State, also known as ISIL or ISIS, carrying out a limited number of airstrikes against the group while opening up its bases to coalition aircraft.

At the same time, Turkey has launched a military campaign against the Kurdistan Workers' Party (PKK) in response to what it said were increasing attacks on security forces, effectively shattering a fragile 2-year-old ceasefire with the militants who have been fighting for Kurdish autonomy in a war that had claimed some 40,000 lives over three decades.

Since then, the conflict has flared anew with escalating tit-for-tat violence between Turkish soldiers and the PKK, which is listed as a terrorist organization by Turkey, the U.S. and the European Union. The renewed hostilities followed a historic electoral victory by the pro-Kurdish HDP, which entered parliament for the first time in Turkey's history while depriving President Recep Tayyip Erdogan's Justice and Development Party of its ruling majority.

HDP leader Selahattin Demirtas, whose party has faced numerous attacks in the run-up to the June 7 poll as well as the upcoming snap elections, lashed out at the Turkish government in the aftermath of Saturday's carnage.

"We have lost almost 150 of our people before and after the elections," he told reporters in Ankara. "There is nobody who has been designated as 'responsible' and no effective investigation — there will be none regarding today's attack either. This is not an attack against unity of our state and nation. This is an attack by our nation against our people."

In the aftermath of Saturday's blasts, pro-Kurdish news sources reported the PKK declared a unilateral cease-fire until elections on Nov. 1, calling on its fighters to halt all further armed actions against the state, unless attacked. The move was anticipated in recent days, but it remains unclear whether it will lead to a drop in violence.

The attacks sparked anti-government demonstrations in Istanbul, Ankara, Izmir and other cities across Turkey. Hundreds of people marched down Istiklal Street, the main shopping street in Istanbul, on Saturday evening to protest the government's handling of the blasts.

"There is no excuse for what happened in Ankara," said Mehmet Aslan, a 23-year-old university student who joined the demonstration in Istanbul. "Those who are in power are responsible for this bloodshed and should resign."

Promising a full investigation of the twin blasts in Ankara, Erdogan linked Saturday's violence to attacks by the PKK. "The terrorist attack targeting civilian citizens today at the Ankara train station is not any different from previous attacks in different locations against our soldiers, our police, our village guards,

public servants and innocent citizens," he said in a statement. "I invite everyone to act with responsibility and to take their side against terror, not with it."

Hours after the attacks, the government imposed a temporary news blackout covering images that showed the moment of the blasts, gruesome or bloody pictures or "images that create a feeling of panic." A spokesman warned media organizations they could face a "full blackout" if they did not comply, the Associated Press reported.

Turkey imposes news blackout on 'gruesome' blast images

Many people across Turkey said they were unable to access Twitter and other social media websites after the blasts. It was not clear if authorities had blocked access to the websites, but Turkey often imposes blackouts following attacks.

Stanglin reported from McLean, Va. USA TODAY is withholding the name of the correspondent in Turkey because of security concerns.

The Wall Street Journal- Ankara Patlaması

Turkish Capital Ankara Hit by Explosions, Killing at Least 95

More than 240 wounded after deadliest terror attacks in Turkey's modern history

Turkish Blasts Leave Dozens Dead

By Emre Peker *in Istanbul and Ayla* Albayrak *in Ankara*

At least 95 people were killed in twin blasts in the Turkish capital on Saturday, as the deadliest terror attack in the country's modern history laid bare the precarious security environment just three weeks before snap elections.

The explosions, which occurred outside Ankara's train station at 10 a.m. as left-wing unions and Kurdish politicians gathered some 14,000 people for an antiwar march, also wounded 246 people, leaving 48 of them in a critical condition, the prime minister's office said in a statement late Saturday.

"Our nation, our people and our democracy have been targeted by a big terror attack. This assault is not on just one group, on our citizens participating in the rally or a particular political organization. This attack is on the unity of our country," Prime Minister Ahmet Davutoglu said after an emergency meeting, vowing to bring those responsible to justice.

President Barack Obama called Turkish President Recep Tayyip Erdogan to offer his condolences Saturday, conveying his sympathies for those killed and affirming U.S. solidarity in the fight against terrorism, the White House said.

No group has claimed responsibility for the explosions.

There is "strong evidence" that two suicide bombers triggered the blasts, the prime minister said. He didn't blame any organization for the blasts, but said several groups including Islamic State, the

Kurdistan Workers' Party, or PKK, and leftist militants who have previously carried out bombings in Turkey have the capabilities to execute such attacks.

The deadliest terrorist assault on Turkey—surpassing the 57 deaths caused by multipronged al Qaeda bombings in Istanbul in 2003—comes as the interim government in Ankara faces mounting security challenges in the lead-up to elections on Nov. 1. President Erdogan called snap polls after Turkey's first hung parliament since 2002 failed to form a ruling coalition following June elections, which ended the governing majority of his Justice and Development Party, or AKP, led by his erstwhile ally Mr. Davutoglu.

Since the ballots, Turkey has been beset by political power struggles and a surge in violence between Kurdish separatists and state security forces that has all but killed a three-year-old push to achieve lasting peace in the country's restive southeast. In July, Islamic State-linked militants killed more than 30 civilians in a suicide bombing in Suruç—the deadliest strike by the Syrian border since a 2013 attack that killed 54 people in Hatay. The attack prompted Turkey to join the U.S.-led military campaign against the extremist organization, commencing airstrikes against the militants in Syria and opening its air bases to coalition forces—a move that increased Ankara's vulnerability to assaults by the jihadist group.

Just last week, Russia violated Turkey's airspace twice from Syria, as a buildup in Moscow's military operations in support of Damascus targets Syrian rebels backed by Washington and Ankara, and its airstrikes close to the Turkish border threaten the safety of a key North Atlantic Treaty Organization member.

The demonstration, attended mostly by organizations blaming Messrs. Erdogan and Davutoglu for stoking violence for political gains, was organized to call for an end to the unrest. The president and prime minister deny the charges, instead accusing Kurdish politicians of partnering with terrorists to bolster their power.

Among the groups participating in the demonstration was the pro-Kurdish Peoples' Democratic Party, or HDP. Since the flare-up of violence after June's elections, when the HDP doubled its support to 13% to enter parliament for the first time, party leader Selahattin Demirtas has called on both the PKK and the state to resume peace talks.

"The purpose of this march was to call for peace and call for the end of the current conflict," an HDP spokesman said Saturday.

The attack drew world-wide outrage, with Russian President Vladimir Putin sending a message expressing his condolences to Mr. Erdogan, while Turkey's Western allies vehemently condemned it.

"In light of the ongoing violence in Turkey and the region, it is particularly important at this time that all Turkish citizens recommit to peace and stand together against terror," U.S. State Department spokesman John Kirby said, condemning the "heinous terrorist attack" and reaffirming Washington's commitment to jointly fight terrorism with Ankara.

Shortly after the explosions, the PKK declared a unilateral cease-fire that had been expected for Sunday. Without referencing the Ankara attack, the Kurdish insurgents said they took the step to safeguard a "fair and equal" election and wouldn't carry out operations unless state security forces threatened their

militants. The government hasn't acknowledged or responded to the one-sided halt to hostilities, with Mr. Davutoglu saying Turkey would continue its fight against all terrorist organizations.

The government imposed a temporary ban on media reports about the terrorist attack, and social-media users experienced difficulties accessing platforms including Twitter as the government sought to control the dissemination of information about the strike. Turkish officials also slammed the assault as an effort to sabotage November's polls and stoke an environment of instability.

"People from all walks of life need to display a strong stance against this strike, which comes just as we head to elections and very important developments unfold around Turkey," said Omer Celik, a spokesman for the governing AKP. "In 20 days, Turkey's political dynamics and government will take shape—those who undertook this barbaric attack are trying to provoke this process."

The PKK also condemned the attack.

A witness in Ankara said in a telephone interview that she heard two loud blasts while heading to the demonstration with two friends, followed by a chaotic rush of people away from the train station.

"We wanted to make a call for peace. Kurds, Turks, Alevis were all gathering for the march," she said, refraining from giving her name for fear of government reprisal.

Vedat Altinoklu, a driver with a local tourism company who was at the scene about an hour after the blast, saw bodies covered with the flags of HDP and other political parties and organizations participating in the march. "I can't get the images out of my head. People crying, the chaos," he said.

Hundreds of security officials and civilians have been killed amid clashes between the PKK and state forces, while the government has claimed to have killed more than 1,000 Kurdish militants. The PKK, which is listed as a terrorist organization by Turkey, the U.S. and the European Union, has been fighting for Kurdish autonomy since 1984 in a conflict in which more than 40,000 people have been killed.

Later Saturday, thousands of people across Turkey took to the streets in sporadic marches against terrorism, denouncing the bombings in Ankara and pledging to keep a united front in the face of attacks.

Ankara is sporadically hit by terror attacks. The capital was hit by PKK-linked suicide and car bombings in 2007 and 2011 that killed a total of 13 people. Leftist militants struck the entrance of the U.S. Embassy in 2013, killing two people including the suicide bomber.

"I condemn whoever did this. We came here to express our wish for peace. But we faced another massacre," said Lami Ozgen, chairman of Confederation of Public Employees' Unions, or KESK—one of the leading organizers of the march.

Turkey's president added his voice to the criticism.

"I strongly condemn this horrendous attack, which targets our unity and brotherhood. The aim of this attack is to make enemies of different groups in the society," Mr. Erdogan said.

But he added that the “greatest supporters of terrorism are those who apply double standards in face of terrorism,” taking a swipe at the HDP without naming the pro-Kurdish party, which the president has repeatedly accused of being in cahoots with the PKK.

Kurdish politicians lashed out at the government for failing to prevent the attack, with HDP leader Selahattin Demirtas expressing doubt that the perpetrators would be brought to justice. He also compared the strike to the deadly bombing targeting an HDP rally in the majority Kurdish province of Diyarbakir before June elections and the assault in Suruç, saying the government would cover up the latest incident. The government responded that it caught the assailants in both attacks, and denied allegations of security lapses in Ankara on Saturday amid the political finger-pointing.

“Turkey doesn’t deserve this,” said Kemal Kilicdaroglu, the leader of the main opposition Republican People’s Party, or CHP. “Everyone in this country should condemn terrorism.”

New York Times Gazetesi- Reina Saldırısı

Nightclub Massacre in Istanbul Exposes Turkey’s Deepening Fault Lines

By Tim Arango

ISTANBUL — When a lone gunman murdered dozens of New Year’s revelers early Sunday, he targeted a symbol of a cosmopolitan Istanbul that is increasingly under threat: a dazzling nightclub where people from around the world could party together, free from the mayhem and violence gripping the region.

It was there, at the Reina nightclub on the Bosporus — a hot spot for soap opera stars and professional athletes, Turks and well-heeled tourists — that those hoping to move past a particularly troubled year died together.

The assault was the second in two weeks in Turkey, and it further exposed the fault lines in a country that is increasingly tearing apart amid terrorist attacks and political instability.

With the gunman still on the loose Sunday night and a nationwide manhunt underway, the killings brutally highlighted a dilemma for Turkey’s authoritarian president, Recep Tayyip Erdogan: Even though he has cracked down on opponents and put in place security measures to bring stability to his rattled country, the attacks keep mounting.

“I don’t know what to say,” said Zeynep Ozman, whose brother, Ali, was wounded in the attack. “I don’t want to say anything political, but this can’t be accepted as the new norm. Terrorism is everywhere now, and the government has no control. Something needs to be done. There is no life left in Istanbul.”

Turkey has been reeling for several years now, as it has been increasingly drawn into the Syrian civil war. By opening its borders to foreign fighters trying to reach Syria, critics say, it inadvertently supported the rise of the Islamic State, which is now carrying out attacks within Turkey. Then, in 2015, a stalled war with Kurdish militants was renewed, and this summer, Turkey suffered from an attempted coup.

The attack on Sunday morning — a strike on the Western, urbane face of Istanbul — is likely to further diminish Turkey's democracy by giving Mr. Erdogan a freer hand to expand his crackdown on opponents, which accelerated after the coup attempt. It is also likely to erode the country's economy, which has already suffered because of a decline in tourism and foreign investment.

"Nothing that the government is doing is helping make Turkey more secure," said Asli Aydintasbas, a prominent Turkish writer and a fellow at the European Council on Foreign Relations. "The crackdown on domestic dissidents is further destabilizing the country, and when it is not destabilizing, it is increasing the dangerous polarization here."

On Sunday, Mr. Erdogan vowed in a statement that the fight against terrorists would bring the country together.

"They are working to destroy our country's morale and create chaos by deliberately targeting our nation's peace and targeting civilians with these heinous attacks," he said. "We will retain our coolheadedness as a nation, standing more closely together, and we will never give ground to such dirty games."

As it had after other recent attacks, the government imposed a news blackout, saying news outlets should report only official statements.

No group claimed responsibility for the attack, which killed at least 39 people, including at least 25 foreigners, according to Turkey's state news agency. But threats against Turkey from the Islamic State and its supporters have increased, and a senior United States official said on Sunday that the emerging assessment of both the American and Turkish authorities was that the Islamic State was responsible for the attack, or had at least inspired the gunman.

Still, the Islamic State, which Turkey is fighting against in Syria, is just one of many threats the country faces.

Even before the Arab Spring revolutions six years ago, Turkey sought to set itself apart and shape events around the region with its so-called zero problems with neighbors foreign policy.

Now, all that has changed. Turkey, a member of NATO, has been engulfed by the dark and destabilizing forces gripping the Middle East and the surrounding regions, where everything seems to converge: terrorism, the migrant crisis, the rise of authoritarianism.

The renewal of a long war between the Turkish government and ethnic Kurdish militants has left cities in the Kurdish-dominated southeast in rubble and brought terror to the heart of Turkey's cities. A bombing at a soccer stadium in Istanbul in December that killed dozens was just the latest attack claimed by a Kurdish terrorist group.

The government pinned last summer's failed coup on the followers of a rival to Mr. Erdogan, the Muslim preacher Fethullah Gulen, who lives in exile in Pennsylvania. That was followed by a countercoup engineered by Mr. Erdogan, in which tens of thousands of people he said were linked to Mr. Gulen — police officers, soldiers, teachers, civil servants and others — were either arrested or purged from their jobs.

And less than two weeks before Sunday's attack, an off-duty police officer assassinated the Russian ambassador to Turkey at an art gallery in Ankara, saying he was exacting revenge for Russia's role in bombing civilians in the northern Syrian city of Aleppo. The killing came amid a rapprochement between Turkey and Russia, which had indicated that Mr. Erdogan, instead of continuing to push for the ouster of President Bashar al-Assad of Syria, was now leaning on Russia, Mr. Assad's most important ally, to bring peace to Syria.

The assassination and the deadly nightclub attack have raised questions about how able Turkey's intelligence forces are to keep the country safe.

With such a harrowing year coming to a close, many Turks were eager for New Year's Eve, as if turning the page on the calendar might signal a fresh start.

In Istanbul, where a video on social media before the shooting showed well-dressed partyers at Reina ringing in the new year with sparklers, Champagne and confetti, the gaiety lasted just a little over an hour.

Around 1:15 a.m., the gunman, armed with a rapid-fire rifle, killed a police officer guarding the club before going on a shooting rampage. In the ensuing panic, some clubgoers jumped into the Bosporus, which separates Europe from Asia.

Ms. Ozman, who visited her wounded brother in the hospital, said: "He was covered in blood. I barely recognized him at first. He is in complete shock."

Recent Terrorist Attacks in Turkey

A timeline of recent terrorist attacks in Turkey.

She said her brother had told her that when the shooting started, he threw himself on the floor and felt things falling on him: bodies, tables, glass. She said he might have been saved by bodies that acted as shields against further shots.

The gunman's identity and motives remain unclear, but one witness said he had heard the man shout "God is great" in Arabic.

Even with so much uncertain, the attack on Reina, which is perhaps Istanbul's most famous nightclub, seemed to symbolize one of Turkish society's deepest divides, between the secular and the pious

— a fissure that has grown deeper under Mr. Erdogan, an Islamist who has expanded religious schooling and sought to restrict alcohol sales.

Some on social media were quick to point out the rhetoric against New Year’s celebrations that had come from Islamist corners of Turkey. A recent Friday sermon prepared by the government’s religious authority said that New Year’s revelry belonged to “other cultures and other worlds.”

Another passage of the sermon read, “We shall not forget that it is never suitable for a believer to forget himself and his aim of creation after a year passes from the stock of life, to exhibit illicit manners and behaviors that don’t comply with our values.”

In the aftermath of the attack, Prof. Howard Eissenstat, an expert on Turkey at St. Lawrence University, wrote on Twitter: “Disturbing + not very difficult line to draw between official Turkish anti New Years campaign + tonight’s violence. Rhetoric has consequences.”

Emre Eytan Can, 34, an investment banker from Istanbul, said he was a regular at Reina, although he was not there on New Year’s Eve.

“I guess it is a target because it’s full of high-class Turks and foreigners,” he said. “And it’s a place where people let their hair down and drink, which is not in line with Islam.”

Turkey’s troubles had already led to a sharp decline in Western tourists, but visitors from the Middle East, perhaps because they are accustomed to terrorist threats at home, have kept coming. News of the attack quickly reverberated around the region, with citizens of Israel, Jordan, Lebanon, Saudi Arabia and Tunisia among the victims, along with people from Belgium, France and India.

By Sunday afternoon, the by-now familiar rituals of grief that follow terrorist attacks were in full swing, with consulate officials and grieving families converging at an Istanbul morgue, where local officials had set up tea stands outside in the bitter cold.

A Lebanese woman, Stephanie Deek, was there with her husband to identify a friend from Lebanon, Haykal Mousallem, a newlywed who had been celebrating the holiday in Istanbul with his wife.

The wife was safe, but Mr. Mousallem, who had jumped into the Bosporus to escape the killer, was dead.

“I am so sad,” Ms. Deek said. “I cannot describe how I feel. I did not expect to find him here. I thought he was just missing.”

USA Today Gazetesi- Reina Saldırısı

Turkey nightclub massacre: What we know now

USA TODAY

Authorities are searching for a gunman who opened fire Sunday at a packed nightclub during New Year's celebrations in Istanbul. More than 500 people were inside the Reina club when what authorities believe to be a terrorist attack began at about 1:15 a.m. local time. Here is what we know so far.

Victims

The gunman killed at least 39 people and injured 69. Three of the wounded remain in critical condition, according to Turkish Prime Minister Binali Yildirim. Nearly two-thirds of those killed — 24 victims — were from other countries, according to the Associated Press, including an 18-year-old Israeli woman, three Indian citizens, a 26-year-old man from Lebanon and a Belgian national, according to the countries' respective foreign ministries and a relative. State-run Anadolu news agency reported Sunday that a 22-year-old police officer, Burak Yildiz, was shot and killed outside the nightclub. A female security guard, Hatice Karcilar, 29, was also among those killed, according to Anadolu. No word yet on any American victims.

The suspect

There was no immediate claim of responsibility for the attack, which Turkish authorities said was carried out by a lone assailant. Turkey Prime Minister Binali Yildirim said Sunday, "He is an armed terrorist as we know it." A closed-circuit television recording of the attack showed the gunman dressed in all black and wearing a Santa Claus hat for part of the attack, according to the Associated Press, which obtained the recording from the *Haberturk* newspaper. Earlier reports indicated he wore a Santa Claus outfit, which Yildirim disputed.

The weapon

Turkey's prime minister said the attacker left a gun inside the venue and escaped by "taking advantage of the chaos" that ensued. "Unfortunately, (he) rained bullets in a very cruel and merciless way on innocent people who were there to celebrate New Year's and have fun," Istanbul Gov. Vasip Sahin told reporters.

Turkey on high alert

Turkey is a member of NATO and a partner in the U.S.-led coalition against the Islamic State group. The bloodiest attacks that Turkey endured in 2016 were the work of the Islamic State group or Kurdish militants. Turkish security forces have been on high alert after a Russian ambassador to Turkey was killed Dec. 19 while attending a photo exhibition. President Recep Tayyip Erdogan said the country is "extremely determined to do whatever it takes" to secure the region after recent terror attacks. This is the fourth major attack in Turkey in the past month.

A year of deadly attacks in Turkey

The club

Reina owner Mehmet Kocarslan told the private Dogan news agency that police had recently boosted security measures in the upscale neighborhood of Ortakoy and its vicinity. The efforts included a 24-hour police presence and complementary efforts by the coast guard at sea.

What world leaders are saying

The White House condemned what it called a "horrific terrorist attack" and offered U.S. help to Turkey. Russian President Vladimir Putin sent his Turkish counterpart a telegram of condolences, saying "it is hard to imagine a more cynical crime than killing innocent people during New Year celebrations."

The Wall Street Journal- Reina Saldırısı

Turkish Police Hunt for Gunman in Istanbul Nightclub Terror Attack

Assault killed at least 39 people, among them 15 foreigners
By Emre Peker

Turkish police were searching for a gunman who opened fire in an Istanbul nightclub popular with international jet-setters in the early hours of New Year's Day, killing at least 39 people and wounding dozens of others in the latest attack to rock a nation battling terrorism on multiple fronts.

The lone attacker sprayed bullets into a crowd of revelers who had come from across the Middle East and elsewhere to celebrate at the Reina, a sprawling, cosmopolitan party spot overlooking the Bosporus. Istanbul Governor Vasip Sahin called it an "act of terror."

At least 15 of those killed were foreigners, said Interior Minister Suleyman Soylu, according to state-run news agency Anadolu. In addition to Turks, the dead included citizens of Saudi Arabia, Jordan, Lebanon, Israel, France and Belgium, Turkish officials said.

As of Sunday evening, no group had claimed responsibility for the attack.

Over the past year, Turkey, a member of the North Atlantic Treaty Organization, has been hit by attacks from Kurdish and Islamic State assailants that have killed hundreds of people.

The assaults have come as the country has waged a multipronged campaign to stamp out a Kurdish insurgency at home while intervening in Syria's civil war to curb territorial gains by Kurds there and to back rebel groups against the Damascus government.

Turkey is also fighting Islamic State in Syria and plays a key role in the U.S.-led coalition against the extremist organization.

President Recep Tayyip Erdogan issued a statement Sunday, saying terror attacks are an attempt to create chaos, demoralize people and destabilize the country. "We will preserve our calm as a nation, standing more closely together, and we will never allow such dirty games," he said.

The government, in what has become an increasingly routine step, has imposed a media ban on coverage of the attack, prohibiting reporting of information other than what is released by authorities. The country remains under a state of emergency imposed after an attempted coup in July.

Mehmet Gormez, chief of the religious-affairs arm of the prime minister’s office, said the New Year’s attack differed from previous terrorist acts in the country because it sought “to foment public unrest to split society based on lifestyles.”

His remarks highlight a continuing culture war between Turkey’s overwhelmingly observant majority Muslim population and a sizable portion of society that espouses a Western lifestyle that at times clashes with Islamic piety.

Under Mr. Erdogan, Turkey’s government has shifted away from a Western-facing secularism that defined its policies for decades. He has boosted the role of Islam and built ties with the Middle East. He has given religious schools a bigger role in education and levied heavy taxes on alcohol.

On Friday the religious-affairs directorate questioned why “the first hours of a new year should be turned into waste with New Year’s celebrations that belong to other cultures,” according to the transcript of a sermon posted on the directorate’s website.

Perched on the waterfront, the Reina is popular with the Ferrari-driving crowd. It can hold more than 3,000 people and houses restaurants serving food from kebabs to sushi. It can be accessed by land and sea. Some wealthy guests arrive on yachts, especially in the summer months.

Just after 1 a.m. Sunday, the gunman killed a police officer and another person on the street before entering the club and opening fire. Prime Minister Binali Yildrim said the assailant dumped his weapon and is believed to have made his escape by blending in with fleeing partygoers.

Reina owner Mehmet Kocarslan said police and the coast guard had stepped up security efforts with added patrols in the two weeks leading up to New Year’s Eve, especially along the popular strip of the Bosporus dotted with restaurants, taverns, cafes and bars that is home to the club.

“Despite all the precautions, this deplorable incident has come to pass,” he said in a statement. Reina’s entrance was covered by blue tarpaulin on Sunday as authorities investigated. A Turkish flag hung from the facade.

The U.S. consulate in Istanbul on Sunday advised Americans to “shelter in place and to limit movements to an absolute minimum.” It said the club attack showed that extremists “are continuing aggressive efforts to conduct attacks in areas where U.S. citizens and expatriates reside or frequent.”

“Tragic start to 2017,” NATO Secretary General Jens Stoltenberg said in a tweet shortly after the attack.

He was joined by U.S. President Barack Obama, German Chancellor Angela Merkel and the European Union's foreign-policy chief, Federica Mogherini, who extended condolences to Turkey and pledged to continue working with Ankara to attempt to prevent such tragedies.

Pope Francis, in his New Year's address, called for a coordinated global effort to fight terrorism. "I ask the Lord to sustain all men of good will to courageously roll up their sleeves to confront the plague of terrorism and this stain of blood that is covering the world with a shadow of fear," he said.

Less than a month ago, an attack for which Kurdish separatists claimed responsibility killed at least 44 people—mostly policemen—outside a soccer stadium in Istanbul. A week later, another bombing claimed by Kurds killed 14 soldiers in the central Anatolian city of Kayseri.

Islamic State has also carried out deadly strikes over the past year, most recently killing more than 50 people in August at a wedding in Gaziantep by the Syrian border.

Within days of that bombing, Turkey launched its operation inside Syria. Previously, the extremist organization struck Istanbul's biggest airport, killing more than 40 people in June during an attack waged with bombs and firearms.

In Syria, rebels backed by Turkey's armed forces have been taking over territory previously held by Islamic State, helping Ankara with its goal of establishing a safe zone for opposition forces while also clearing the porous Turkish border of extremist militants.

Yet Ankara's military push has come at a cost, with at least 16 soldiers dying in Islamic State attacks last week as the extremist organization also claimed to execute two Turkish troops. Turkey neither confirmed nor denied Islamic State's claims.

"It was really only a matter of time before such an attack happened," said Anthony Skinner, a Turkey analyst with U.K.-based political risk consultancy Verisk Maplecroft, of Sunday's attack.

New York Times Gazetesi- Sultanahmet Patlaması

Istanbul Explosion Kills 10 Tourists, and ISIS Is Blamed

Witness Recalls the Moment of Blast

A man who saw the explosion in Istanbul's central district of Sultanahmet on Tuesday recounts what he saw.

ISTANBUL, TURKEY (JANUARY 12, 2016) (REUTERS - ACCESS ALL) TURKISH EYEWITNESS, MURAT MANAZ, SAYING: "It was a suicide bomb, yes. I went there and saw it and came back to the hotel. There was chaos. Everybody was running somewhere. Policemen did not see this coming. They were sad but at the same time they were trying to evacuate the area because they said there was a possibility that a second bomb could go off. The square was completely evacuated."

By Ceylan Yeginsu and Tim Arango

ISTANBUL — On any given day, the heart of this city's historic district, where the monuments of three empires — Roman, Byzantine and Ottoman — collide with a mix of majesty and tranquility, is a bustling center of tourism, one of the world's most visited places.

Mixing among German tourists on Tuesday morning, not far from the celebrated Blue Mosque, the authorities said, was an Islamic State operative from Syria in his late 20s, wearing a vest of explosives and determined to kill as many people as possible.

The attack left 10 tourists dead, all foreigners, and like other terrorist strikes in recent months in Paris; Beirut, Lebanon; Mali; Egypt; and Baghdad, it resonated far beyond Turkey as civilians were again cut down while going about their daily lives.

"Today, Istanbul was hit," said Angela Merkel, the German chancellor, in a statement. "Paris has been hit. Tunisia has been hit. Ankara has been hit before."

She continued, "Once again, international terrorism is showing its cruel and inhuman face today."

The attack at a center of tourism here underscored what security and political analysts say is an inevitable and grim byproduct of the fight against terrorism and the self-declared Islamic State: Attacks against so-called "soft targets," while few in number, are likely to continue with chilling regularity.

Tuesday's bombing came as the Islamic State faces increasing pressure from an international military coalition — of which Turkey and Germany are members — that has accelerated attacks on the group's oil infrastructure and has recently driven it from one of its key cities in Iraq, the provincial capital Ramadi. Image

"It's clear that they've diversified their strategy and are determined to target more soft targets outside their areas, that is, in Syria and Iraq," said Daniel Benjamin, a scholar at Dartmouth and a former coordinator for counterterrorism at the State Department during President Obama's first term.

He added, "There is a paradoxical situation where they seem to be inflicting more pain while at the same time they are suffering setbacks."

As the bomber struck on Tuesday morning in Sultanahmet, the heart of Istanbul's old city, workers in Baghdad were still clearing away the wreckage and blood from an Islamic State attack Monday night on a shopping mall that brought with it the return of old fears for the city's residents. Almost daily for years, the city faced the type of attack that hit Istanbul.

Erdogan Says Bomber Was From Syria

President Recep Tayyip Erdogan of Turkey condemned the suicide bombing in Istanbul and said the attack was carried out by a person with Syrian origins.

(SOUNDBITE) (Turkish) TURKISH PRESIDENT, TAYYIP ERDOGAN, SAYING: “I strongly condemn the terror incident in Istanbul’s Sultanahmet District, assessed to be an attack by a suicide bomber with Syrian origins.” (SOUNDBITE) (Turkish) TURKISH PRESIDENT, TAYYIP ERDOGAN, SAYING: “Unfortunately, so far, we have 10 dead in this terrorist attack, including foreigners and Turkish nationals.” (SOUNDBITE) (Turkish) TURKISH PRESIDENT, TAYYIP ERDOGAN, SAYING: “I express my condolences to those who were killed in the blast and hope for a quick recovery for those who are wounded. Around 15 people were wounded.” (SOUNDBITE) (Turkish) TURKISH PRESIDENT, TAYYIP ERDOGAN, SAYING: “This incident showed us once again that we need to stand in solidarity. We need to stand as one as a nation against terror attacks.”

Ahmed Saadawi, a prominent Iraqi writer, received a top Arabic literary prize in 2014 for his novel “Frankenstein in Baghdad,” which delved into the effects such random violence can have on a society, by breaking down social bonds as fear prevails. Iraq is an extreme case, and in previous years, the violence led to all-out sectarian conflict.

But in Turkey, Europe, the United States and elsewhere, the rising anxiety about terrorism is eroding empathy and compassion while stoking xenophobia and intolerance.

“When fear controls a society, it will distract and confuse people’s minds, and it will erase the lines between enemies and friends,” Mr. Saadawi said. His honored novel, he said, is largely about fear: “How it makes people scared to walk in the streets, thinking, who is the enemy? Who is the friend?”

The Islamic State, also known as ISIS or ISIL, did not immediately claim credit for the attack Tuesday, but Prime Minister Ahmet Davutoglu said it appeared that the attacker — whom President Recep Tayyip Erdogan identified as Syrian — had connections with the terrorist group.

For Mr. Erdogan, the participation of a Syrian is likely to complicate his government’s cooperation with the European Union in stemming the flow of migrants from Turkey’s shores to Europe, while also steeling his resolve to keep Syrians out of Turkey altogether.

The country has already effectively shut its southern border with Syria to new refugees. Last week, it instituted new visa regulations for Syrians arriving by air, a decision that stranded hundreds of Syrians at the airport in Beirut.

It is unclear if the bomber looked specifically for Germans to kill. “By targeting Germans, ISIS seems intent on creating an anti-refugee backlash in Europe, hoping to fuel already rising anti-Islam sentiments on the Continent,” said Soner Cagaptay, an expert on Turkey at the Washington Institute for Near East Policy.

For Turkey, the attack was the latest spillover from the Syrian civil war. In October, two suicide bombers who the authorities say were working for the Islamic State struck a rally in Ankara, the Turkish

capital. Nearly 100 people were killed in a crowd of mostly Kurds gathering to demand an end to the conflict between Turkey and Kurdish militants in the southeast.

Tuesday's attack, while less deadly, was by some accounts more resonant, as it seemed unconnected to Turkish domestic politics and designed to deal a blow to the country's $30 billion tourism industry.

Merkel Voices Sympathy and Resolve

Chancellor Angela Merkel of Germany expressed sympathy for the victims of the suicide bombing in Istanbul and said the fight against terrorism would prevail.

BERLIN, GERMANY (JANUARY 12, 2016 GERMAN CHANCELLOR, ANGELA MERKEL, SAYING: I am sad for our people and I think and feel about them. They have to live with the terrible pain that their beloved ones who had hoped to have a beautiful holiday in Istanbul, are not going to come back." "Terrorists are enemies of all free people. Yes, they are enemies of all humanity, whether they are in Syria, Turkey, France or Germany. It is exactly this freedom and our determination to fight these terrorists together with our international partners that will prevail."

As the Syrian civil war metastasized over the last five years, Turkey, in its determination to see Syria's president, Bashar al-Assad, ousted, supported rebel groups, offering its territory as a transit route for fighters and weapons. Turkey has faced heavy criticism from its Western allies, including the United States, for enabling the rise of the Islamic State.

Only recently, analysts say, has Turkey seemed determined to clamp down on the group, conducting raids against cells in Turkey and building a wall on a portion of its southern border with Syria, opposite territory controlled by the Islamic State.

Many critics say that those efforts came too late and that in recent years the group was able to build up networks in Turkey that are now targeting the country as retaliation for the recent clampdown.

Where ISIS Has Directed and Inspired Attacks Around the World

More than a dozen countries have had attacks since the Islamic State, or ISIS, began to pursue a global strategy in the summer of 2014.

"It's very difficult to stop suicide bombers, especially if you have allowed an infrastructure to grow in your country," said Mr. Benjamin, the scholar at Dartmouth and former American counterterrorism official.

The explosion in Sultanahmet occurred close to the German Fountain, a gazebo-style structure that commemorates a visit by Kaiser Wilhelm II in 1898. The blast left several bodies around the base of an Egyptian obelisk that was carved around 1490 B.C. and was brought to the city in A.D. 390 by the Roman emperor Theodosius.

The Germans reported that at least eight Germans died, while the Turkish government put the number at nine. The other tourist who died was Peruvian, according to news agencies. At least 15 other people were wounded, including nine Germans, along with citizens of Norway, Peru, South Korea and Turkey. The suicide bomber also died.

More than three hours after Tuesday's explosion, a group of waiters stood in shock outside a nearby restaurant.

"I don't know what to say — I guess we were expecting this, but not an explosion this big," said one of the workers, who gave his name only as Ibrahim, his eyes fixed on the Blue Mosque, an early-17th-century landmark.

On a usual day, the restaurant would be busy with customers, with lines forming outside.

"Tourism had already dried up after last year's explosion, but after this, it's game over," said Ayse Demir, 36, a shopkeeper at an arts and crafts shop, referring to an attack at a police station that killed an officer. "No one is going to risk their lives for shopping and history."

USA Today Gazetesi- Sultanahmet Patlaması

Five detained in Istanbul suicide bombing
Jane Onyanga-Omara

Turkish authorities said they detained four more people Wednesday in connection with a suicide bombing in Istanbul that killed 10 German tourists.

That raises to five the number of arrests stemming from the attack Tuesday, the Associated Press reported, citing Turkish Prime Minister Ahmet Davutoglu. Turkish authorities blamed the Islamic State, also known as ISIL or ISIS.

German Interior Minister Thomas de Maiziere said there were no indications so far that Germans were specifically targeted.

Turkey: Islamic State bomber kills 10 in Istanbul

Turkish police also detained nine Islamic State members, including three Russian citizens, in the Antalya and İzmir provinces Wednesday, *Hurriyet Daily News* reported. Turkish Interior Minister Efkan Ala said 3,318 people in total have been detained as part of the fight against the Islamic State and other radical groups, according to *Hurriyet.*

The newspaper, citing Turkish security officials it did not name, identified the bomber as Saudi national Nabil Fadli, 28, and said he had applied for asylum in Turkey on Jan. 5.

The blast took place at about 10:15 a.m. local time Tuesday in Sultanahmet Square in Istanbul's Fatih district. The area is home to the historic Blue Mosque, the Topkapi Palace and the Hagia Sophia museum.

In October, two suicide bombs at a peace rally killed more than 100 people in Turkey's capital Ankara. In July, more than 30 people died in a suicide attack near the country's border with Syria. In June, four people were killed and 100 wounded in a blast at a political rally in Diyarbakir. The Islamic State either claimed responsibility or was blamed for all those attacks.

The Wall Street Journal- Sultanahmet Patlaması

Istanbul Suicide Bomber Entered Turkey as Syrian Refugee, Officials Say

Bomber was officially registered but didn't set off security alerts

The Islamic State suicide bomber who killed 10 German tourists in the heart of Istanbul registered here as a Syrian refugee without setting off security alerts—even though his brother had blown himself up in Syria, Turkish officials said. The revelation highlighted concerns that extremists are using the migrant crisis to cross borders and carry out terrorist attacks.

Turkish officials identified the Istanbul bomber as Nabil Fadli, a Syrian born in 1988, who was fingerprinted in Turkey last week while registering as a refugee with immigration officials, but wasn't on any watch list.

Muneef Taaei, a former Syrian opposition activist in the town where Mr. Fadli grew up, said Mr. Fadli was a regular foot soldier in Islamic State whose brother had blown himself up a few months ago in an attack on Syrian regime forces at an airport. Mr. Taaei, who now lives in Kuwait, said he had spoken to relatives, including Mr. Fadli's cousin.

Turkish officials looking into Mr. Fadli's background said they also learned Wednesday that his brother had been a suicide bomber at an airport in Syria.

Investigators matched Mr. Fadli's fingerprints to those found Tuesday at the blast site, where 10 German tourists were killed and at least 11 other people were wounded. Five suspects have been arrested in connection with the attack, officials said without providing details.

The German tour group had gathered in a square near the picturesque Blue Mosque for a day of sightseeing when the man approached them and detonated his explosives. Nine other Germans were injured by the blast, but officials said they didn't believe their nationality was a factor.

Some eyewitnesses said the German group stood out as Western-looking among the larger number of Asian tourists in the square at the time.

"There are no indications that the attack specifically targeted Germans," German Interior Minister Thomas de Maiziere said during a news conference with his Turkish counterpart in Istanbul. "I see no reason to avoid trips to Turkey."

Mr. Fadli's apparent ability to enter Turkey, register with immigration officials and carry out the attack without triggering any international terror alerts is likely to fuel concerns that Islamic State extremists are exploiting the migrant crisis to sneak across borders to stage attacks.

The coordinated attacks in Paris by Islamic State-affiliated terrorists, including two who allegedly traveled to Europe posing as refugees, have sparked alarm in Europe and the U.S. Some politicians have suggested that their countries only accept Christian refugees. U.S. Republican presidential candidate Donald Trump has called for a temporary ban on Muslims entering the U.S.

Turkey is already home to more than 2 million Syrian refugees who have fled the nearly five-year war in Syria. The refugee crisis has at times overwhelmed European leaders, who have pledged to give Turkey $3 billion to help stem the human tide from Syria, Iraq, Afghanistan, North Africa and other parts of the world.

Turkish officials said Mr. Fadli was fingerprinted on Jan. 5 when he registered. He wasn't on any terror watch lists shared with Turkey by other countries, said Turkish Interior Minister Efkan Ala.

"Turkey has and will continue to cooperate on all fronts to prevent terrorists…from reaching their goals," he said.

Mr. Fadli was born in Saudi Arabia and left the country with his family when he was eight years old, Saudi Arabia's Interior Ministry said.

He grew up in the northern Syrian town of Manbij, now under control of Islamic State, said Mr. Taaei. The Fadli family belongs to the ethnic Turkman minority, which to some made his attack in Turkey surprising, he said.

When he was fingerprinted, Mr. Fadli said he had been smuggled into Turkey from Syria five days earlier, according to one Turkish official. Adnan Alhussen, another Syrian opposition activist, said Mr. Fadli had been part of a rebel group near Aleppo that joined Islamic State in 2014, when it took over his town.

As investigators tried to figure out how Mr. Fadli got the explosives used in the attack, Prime Minister Ahmet Davutoglu castigated Islamic State as a "pawn" and a "subcontractor" for "other players acting behind the scenes."

He criticized the Russian military for focusing most of its airstrikes on other rebel forces, including those backed by Turkey and the U.S., instead of targeting Islamic State.

"What they do amounts to protecting [Islamic State] and providing greater operation space for them," said Mr. Davutoglu.

Russian leaders have defended their military backing for Syrian President Bashar al-Assad's regime as a fight against Middle Eastern terrorism, but the U.S. and its allies have criticized President Vladimir Putin for propping up the Syrian dictator.

Tuesday’s attack on Westerners rattled Turkey’s leaders, who said they have been carrying out security operations around the country in an effort to thwart such an attack.

In late December, Turkish security officials in Ankara arrested two men with explosives who were accused of planning a New Year’s Eve attack. In mid-December, Turkish officials said they had detained another Syrian man accused of preparing to attack the U.S. consulate in Istanbul.

Security forces pressed ahead with operations targeting suspected extremists. In the southern resort city of Antalya, security forces arrested three Russians for alleged links to Islamic State, the state-run Anadolu news agency reported.

But officials said it was difficult to prevent every attack.

“It is not easy for any country, for any intelligence service, for any security measures to stop all attacks,” said an official in the prime minister’s office. “The challenge is difficult for us because we share a border with Syria that other countries don’t.”

Turkey will step up its intelligence gathering operations, but it will not change its policy toward refugees, an official at Turkey’s emergency agency said.

“Despite all kinds of dangers and risks, we haven't changed our open-door policy for the past five years,” said the official. “And we won't do that now, either. Only security precautions will continue to be tightened.”

Adı Soyadı: Alican Cafer Gürgen

Doğum Tarihi: 12.10.1995

Yabancı Dil: İngilizce/Azerice

Derece Bölüm/Program Üniversite Yıl

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	İletişim Fakültesi/Gazetecilik	Ege Üniversitesi	2013-2017

Yüksek Lisans	Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Yeni Medya ve Gazetecilik Anabilim Dalı	Üsküdar Üniversitesi	2018-2020

Yüksek Lisans Tez Başlığı ve Tez Danışmanı:

2020. "*Terör Olaylarının Yazılı Basındaki Temsili: Türk ve Amerikan Basını Üzerinde Yapılan Bir Araştırma*" Üsküdar Üniversitesi, İstanbul: Dr. Öğr. Üyesi Cem Tutar

Ödüller / Birincilikler / Teşvikler

 2013-20017 Eğitim-Öğretim Yılında Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü onur belgesi

 2018-2020 Eğitim-Öğretim Yılında Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Medya ve Gazetecilik Bölümü yüksek onur belgesi

Çalışma Alanları: Siyaset Bilimi, Politik Psikoloji, Risk Sosyolojisi, Terör, Din, Mezhep, Kitle İletişim Araçları